

Programmabegroting 2009

Foto voorpagina:

In juli 2008 werd de historische verbinding in het centrum van Assen in ere hersteld. Boten kunnen afmeren van de Wetterbrug tot aan de zwaai-
kom, aan de kop van de Vaart. Het college van burgemeester en wethouders neemt *de Vaart erin* ook letterlijk. De gemeente schept de voorwaarden voor een levendige stad waar het prettig wonen is in veilige, schone en gezellige wijken. Waar voor velen werk is en tal van activiteiten plaatsvinden. Een stad bovendien waar iedereen kan en wil meedoen, waar iedereen meetelt, ook de mensen die het wat moeilijk hebben.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	5
1.1.	Aanbieding	5
1.2.	Financieel beeld.....	5
1.3.	Kwaliteit beleidspresentatie	5
1.4.	Inhoud en indeling van de programmabegroting.....	5
1.5.	Behandeling en vaststelling.....	6
2.	Kerngegevens: geschatte gegevens per 1 januari 2009.	7
2.1.	sociale structuur.....	7
2.2.	fysieke structuur	7
2.3.	financiële structuur	7
3.	Organisatie	9
3.1.	Organisatiestructuur gemeente Assen.	9
3.2.	Samenstelling gemeenteraad.	9
3.3.	Samenstelling fracties in de gemeenteraad; raadsleden:	9
3.4.	college van burgemeester en wethouders.	11
4.	Beleid 2009-2012	13
4.1.	Algemeen	13
4.2.	Samenvatting beleid per programma.....	13
4.3.	Beleidsvoorstellen 2009 en dekkingsplan 2009-2012.....	17
5.	Programma's.....	25
5.1.	Programma Bestuur en burger.....	25
5.2.	Programma Stadsontwikkeling.....	31
5.3.	Programma Mobiliteit	37
5.4.	Programma Stads- en wijkbeheer.....	43
5.5.	Programma Onderwijs.....	49
5.6.	Programma Kunst en cultuur.....	55
5.7.	Programma Zorg en welzijn.....	59
5.8.	Programma Werk en inkomen.....	65
5.9.	Programma Sport en ontspanning	69
5.10.	Programma Veiligheid	73
5.11.	Programma Duurzaamheid en milieu.....	77
5.12.	Programma Bouwen en wonen.....	83
5.13.	Programma Algemene dekking	87
6.	Paragrafen.....	93
6.1.	Inleiding	93
6.2.	Lokale heffingen	95
6.3.	Weerstandvermogen	101
6.4.	Instandhouding kapitaalgoederen.....	109
6.5.	Treasuryparagraaf.....	111
6.6.	Bedrijfsvoering.....	117
6.7.	Verbonden Partijen.....	123
6.8.	Paragraaf Grondbeleid.....	127
7.	Financiën	133
7.1.	Inleiding	133
7.2.	Financiële Kaders 2008-2011.....	133
7.3.	Programmabegroting 2009.....	136
7.4.	Meerjarenprognose 2010-2012.....	148
7.5.	Reservepositie	156
7.6.	STIP, stedelijk investeringsplan 2003-2012.....	163
7.7.	Algemene dekkingsmiddelen	165
7.8.	Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen	170

Inhoudsopgave

Ondertekening	173
Bijlage I) Uitwerking Collegeprogramma 2006 -2010 (jaarschijf 2009)	175
Bijlage II) Mutatieoverzicht meerjarenprognoses 2009-2011	181
Bijlage III) Overzicht van niet gehonoreerde voorstellen 2009–2012	185
Bijlage IV) Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's h5.	187
Bijlage V) Afkortingen.....	189
 Bijlage IV Productramingen 2008	 Separate bijlage
 Erratum Programmabegroting 2009; Betreft Programma Zorg en welzijn	 191

1. Inleiding

1.1. Aanbieding

Hierbij bieden wij u de Programmabegroting 2009 en de bijbehorende meerjarenprognose voor de periode 2010-2012 ter behandeling en vaststelling aan.

De begroting voor het komend jaar staat in het teken van de verdere realisatie en uitvoering van de plannen en ambities die wij ons voor deze bestuursperiode hebben voorgenomen.

De in de toekomstvisie 'Assen koerst' en het Collegeprogramma 'Mensen Maken de Stad' bepaalde doelen, activiteiten, projecten en investeringen zijn daarvoor de basis. Realisatie van het daarin afgesproken beleid en van het beleid dat wij ons daarnaast voor deze periode hebben voorgenomen, zijn vertrekpunt voor de in de begroting en het programmaplan 2009 opgenomen budgetten.

Het in 2007 en 2008 in gang gezette beleid wordt voortgezet binnen de daarvoor vastgestelde beleidslijnen; de in relatie daarmee vastgestelde financiële kaders worden gehandhaafd. Na beleidsvorming en -ontwikkeling zal de nadruk in 2009 vooral liggen op uitvoering en realisatie. Vanzelfsprekend hebben we daarnaast ook oog voor nieuwe wensen en ontwikkeling.

1.2. Financieel beeld

De reeds in het kader van de beleidsbepaling 2008 afgesproken versterking van het sociale beleid wordt in 2009 voortgezet. Waar noodzakelijk is daarnaast financiële ruimte vrijgemaakt voor het oplossen van knelpunten in de beleidsuitvoering en voor, op verdere uitvoering van het Collegeprogramma gerichte, beleidsintensiveringen.

De begroting 2009 is sluitend. Het in de begroting opgenomen beleid en de voorgestelde beleidsmaatregelen stemmen op hoofdlijn overeen met de beleidsrichting zoals wij die in de Voortgangsnota 2008 van mei j.l. aan u hebben gepresenteerd. Kort samengevat houdt dat in dat wij voorrang geven aan de realisatie van het aanvaarde beleid en meer in bijzonder aan die plannen en beleidswensen waarvan de bekostiging tot nu niet, of nog niet volledig, in de financiële planvorming is geregeld, maar die wel voor deze bestuursperiode of direct aansluitend in de planning staan. Het gaat daarbij onder meer om de exploitatie van het stadstheater, de verdere verbetering van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, de herinrichting van de Singelstructuur, realisatie van multifunctionele accommodaties in de wijken, een nieuw openluchtwembad en de FlorijnAs gekoppeld aan de daarvoor beschikbaar komende ZZL-gelden. De omvang van de ruimte die wij hebben vrijgemaakt voor het oplossen van knelpunten in het bestaande beleid en verdergaande beleidsintensivering bedraagt voor het komende jaar € 3,4 mln.

De meerjarencijfers voor 2010 en 2011 zijn, met inbegrip van de nieuwe beleidsvoorstellen en het bijbehorende dekkingsplan, geactualiseerd en er is een prognose voor het jaar 2012 opgesteld. Tot en met 2011 vertonen de nieuwe prognoses een sluitend beeld; de eerste prognose voor 2012 is sluitend met inbegrip van een taakstellend pakket dekkingsmaatregelen. De invulling hiervan zal in de loop van 2009 zijn beslag krijgen.

In de hoofdstukken 4, 5 en 7 van de begroting staan wij uitgebreid stil bij het voor 2009 en de daaropvolgende jaren voorgenomen beleid en bij de daarmee samenhangende ontwikkeling van de gemeentelijke financiële positie. De effecten van de huidige economische ontwikkelingen op de overheidsfinanciën zijn in dit verband lastig in schatten risicofactoren.

1.3. Kwaliteit beleidspresentatie

In het kader van het streven naar kwaliteitsverbetering van de beleidspresentatie is het afgelopen jaar in nauwe samenwerking met vertegenwoordigers uit de raad gestart met het 'versmarten' van de programmabegroting. Het doel is te komen tot duidelijke, beknopte, overzichtelijke, meetbare en in een logische onderlinge samenhang gepresenteerde informatie over het te voeren gemeentelijke beleid, de daaraan verbonden activiteiten, de maatschappelijke effecten en de kosten.

1.4. Inhoud en indeling van de programmabegroting

De indeling van de programmabegroting 2009 is vrijwel ongewijzigd ten opzichte van het vorig jaar. Het hoofdstuk 'Algemeen' bevat de aanbidding, de kerngegevens en informatie over de inrichting van en taakverdeling binnen het bestuur en de organisatie. Hoofdstuk 4 'Beleid 2009-2012' omvat de kaderstelling, de be-

leidslijnen en beleidsvoorstellen voor 2009 en de jaren daarna. Aansluitend treft u in hoofdstuk 5 en 6 respectievelijk de 13 begrotingsprogramma's met de bijbehorende programmabudgetten en de op grond van het besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV), voorgeschreven 'Paragrafen' aan.

In Hoofdstuk 7 'Financiën' treft u de beschouwingen over, analyses van en verdere informatie over de gemeentelijke financiële positie aan. Het gaat hier deels om informatie en toelichting die op grond van het BBV is voorgeschreven. Het overzicht met de zgn. productramingen is als bijlage bij de programmabegroting beschikbaar. Het gaat hier om beheersinformatie die is bestemd voor intern gebruik i.c. voor autorisatie et cetera tussen ons college en de organisatie. Dit deel van de begrotingsstukken is ter informatie bijgevoegd en maakt geen onderdeel uit van de beraadslagingen en de besluitvorming.

De indeling van de begroting in de programma's is ongewijzigd ten opzichte van 2008. De verdere verdeling van de programma's in beleids- en beheersproducten is waar nodig geactualiseerd. Per saldo hebben de aanpassingen niet tot ingrijpende wijzigingen geleid.

1.5. Behandeling en vaststelling

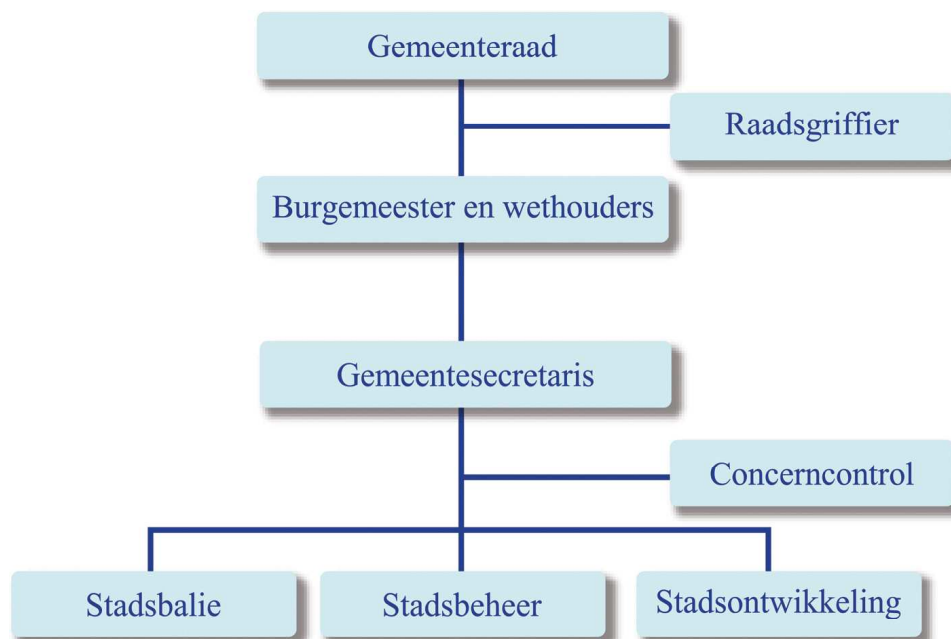
Behandeling en vaststelling van de begroting 2009 door de raad zijn geagendeerd voor de raadsvergadering van 3 en 6 november aanstaande. De agenda voor die vergadering hebben wij u gelijktijdig met de begrotingsstukken toegezonden. Dat geldt tevens voor de belastingvoorstellen voor het jaar 2009. Afweging van en besluitvorming over deze voorstellen vindt gelijktijdig met de begrotingsbehandeling plaats. De gebruikelijke presentatie van het gemeentelijk beleid en de gedachtewisseling daarover met de inwoners van Assen staan dit jaar gepland voor 25 oktober a.s. Over de invulling van deze dag en uw rol daarbij wordt u door ons tijdig nader geïnformeerd.

2. Kerngegevens: geschatte gegevens per 1 januari 2009.

2.1. sociale structuur		2008	2009		
Aantal inwoners		65.487	66.300		
Leeftijdsofbouw bevolking					
- van 0-19 jaar		16.684	16.891		
- van 20-64 jaar		39.375	39.864		
- van 65 jaar en ouder		9.428	9.545		
Aantal periodieke bijstandsgerechtigden:					
- Wwb		1322	1312		
Aantal uitkeringsgerechtigden ingevolge:					
- loaw/loaz		31	32		
Aantal geplaatste personen in sociale werkvoorziening		709	899		
2.2. fysieke structuur					
Oppervlakte gemeente in (ha)		8.348	8.348		
- binnenwater		151	151		
- historische stads- of dorpskernen		11	11		
Aantal woonruimten		32.275	32.900		
- woningen		28.463	29.088		
- recreatiewoningen		77	77		
- bijzondere capaciteit		3.735	3.735		
Lengte van de wegen (in km)		455	460		
- wegen buiten de bebouwde kom		91	91		
- wegen binnen de bebouwde kom		364	369		
Lengte recreatieve fiets-, ruiter- en wandelpaden (in km)		28	28		
Lengte waterwegen (in km)		8,5	8,5		
Openbaar groen (in ha):					
- bossen en natuurterreinen		800	805		
- begraafplaatsen		26	26		
- recreatierterreinen		105	105		
- plantsoenen		406	428		
- sportterreinen		52	52		
- natuureducatieve elementen (kinderboerderij)		27	27		
2.3. financiële structuur		Totaal (€ 1.000)		Per inwoner (€)	
		2008	2009	2008	2009
Totaal uitgaven		231.294	230.545	3.532	3.477
Totaal inkomsten		231.342	230.662	3.533	3.479
Begrotingsresultaat		48	117	1	2
Opbrengst belastingen		10.324	10.864	158	164
waarvan:					
- onroerende-zaakbelastingen		10.066	10.600	154	160
- precario		78	79	1	1
- toeristenbelasting		180	185	3	3
Overige heffingen		19.191	19.485	293	294
waarvan:					
- leges burgerzaken		884	931	13	14
- leges bijzondere wetten		36	35	1	1
- parkeergelden		2.740	3.092	42	47
- marktgelden		125	128	2	2
- begraafrechten		553	599	8	9
- afvalstoffenheffing (huishoudens)		7.078	7.311	108	110
- rioolrecht		5.900	5.514	90	83
- bouwleges		1.875	1.875	29	28
Uitkering Gemeentefonds		61.653	65.670	941	990
Vaste schuld totaal		58.604	52.273	895	788
Investerings totaal		216.511	190.349	3.306	2.871
Reserves en voorzieningen		145.256	115.487	2.218	1.742
waarvan:					
- algemene reserve		17.595	8.285	269	125
- algemene reserve Grondbedrijf		47.044	35.335	718	533
- bestemmingsreserves		51.275	56.487	783	852
- voorzieningen		29.342	15.379	448	232

3. Organisatie

3.1. Organisatiestructuur gemeente Assen.

3.2. Samenstelling gemeenteraad.

gemeenteraad (periode 2006-2010)

Voorzitter	De heer K.S. Heldoorn
Vice-voorzitter	De heer E.J. Krebs
Raadsgriffier	De heer Th. Vlieger
Raadsleden	33
Raadsfracties	9

3.3. Samenstelling fracties in de gemeenteraad; raadsleden:

PvdA 11

De heer J.E. van der Noord (fractievoorzitter)
De heer M.A.M. Berends
De heer J. Bosma
De heer M. Bruins
De heer E.J. Krebs
De heer J.F. van Oostrum
De heer L.G.J. Rengers
De heer E. Sengül
De heer A. Smit
Mevrouw M.A. van Toor
Mevrouw H. Vrieling

ChristenUnie 4

De heer H. Medema (fractievoorzitter)
De heer S.J. Lagendijk
De heer P.J. Sturing
Mevrouw H.A. Vlieg - Kempe

CDA 4

De heer S.J. Vegter (fractievoorzitter)

Mevrouw C.B. Franken

De heer H.H. Hoff

De heer B. Wiegman

VVD 4

De heer H.A. Matthijsse (fractievoorzitter)

De heer K. Albronda

De heer F.P. Duut

Mevrouw C.C.A. Klinkenberg

PLOP 3

De heer J.R. Wiersema (fractievoorzitter)

De heer C.M.V. Boonzaaijer

De heer E. Prent

SP 3

De heer J. Broekema (fractievoorzitter)

Mevrouw A. Joustra - Schuiling

De heer A.D. Staples

GroenLinks 2

De heer G. Meijer (fractievoorzitter)

Mevrouw L.E. Punt

D66 1

De heer D.D. Kuils (fractievoorzitter)

Fractie Eshuis 1

Mevrouw I.J.M. Eshuis - Hermens (fractievoorzitter)

Eerste opvolgende raadsleden

Mevrouw T. Holtjer CDA

De heer R.G. Molijn GroenLinks

De heer M.F. Sagel PvdA

De heer A.V. Solisa PLOP

De heer C. Talsma D66

De heer Th.C. Verdegem VVD

3.4. college van burgemeester en wethouders.

Burgemeester de heer K.S. Heldoorn

- Portefeuille:
- Ambassadeursfunctie/regionale samenwerking
 - bestuurlijke coördinatie
 - communicatie
 - algemeen bestuurlijke en juridische aangelegenheden
 - handhaving openbare orde en veiligheid
 - brandweer
 - politie
 - wettelijke taken Burgerzaken (paspoorten, rijbewijzen, referenda en verkiezingen)
 - anti-discriminatie

Gemeentesecretaris de heer J.B. Mencke

De gemeentesecretaris is de hoogste ambtenaar. Behalve hoogste manager van de ambtelijke organisatie, is hij tevens eerste adviseur van het college van B&W.

Wethouder de heer J. Kuin (PvdA)

- Portefeuille:
- sociale zaken en werkgelegenheid (inclusief WIN en volwasseneneducatie)
 - onderwijs en jeugdbeleid (inclusief voorschoolse educatie en kinderopvang)
 - verkeer en vervoer (inclusief Regiovisie Groningen-Assen)
 - sport en sportieve recreatie

Wethouder de heer H.A.M. van Hooft (CDA)

- Portefeuille:
- financiën en vastgoed
 - economische zaken (inclusief markten en kermissen)
 - toerisme, promotie en evenementen
 - volksgezondheid
 - verslavingszorg
 - maatschappelijke opvang en WVG (inclusief coördinatie invoering Wmo)

Wethouder de heer A.L. Langius (ChristenUnie)

- Portefeuille:
- Grondbedrijf
 - publieke dienstverlening (Stadsbalie inclusief klachtenbehandeling)
 - digitale overheid (inclusief automatisering)
 - wijkbeleid (inclusief groenbeheer, speelvoorzieningen, wijkvoorzieningen, straten en wegen)
 - welzijn (ouderenbeleid, maatschappelijk werk); milieubeleid en afvalbeheer

Wethouder de heer C. de Wal (PvdA)

- Portefeuille:
- ruimtelijke ordening
 - stadsvernieuwing
 - volkshuisvesting
 - monumentenzorg
 - personeel en organisatie
 - cultuur
 - minderhedenbeleid

4. Beleid 2009-2012

4.1. Algemeen

Het begrotingsjaar 2009 is inmiddels alweer het derde jaar van de lopende bestuursperiode. In het komende jaar zal uitvoering van onze plannen en ambities uit het Collegeprogramma 'Mensen Maken de Stad' weer centraal staan. Dat betekent doorgaan met het al afgesproken beleid en projecten. Daarnaast gaan wij aan de slag met die onderdelen uit het Collegeprogramma die nog open staan. Ook spelen we in op ontwikkelingen die zich het komende jaar aandienen en van belang zijn voor de toekomst van onze stad en haar inwoners. Realisatie van de visie 'Assen koerst 2020' is en blijft daarbij voor ons het belangrijkste richtpunt. De begroting 2009 telt 13 beleidsprogramma's. Hierin staan het voor 2009 voorgenomen beleid, de uit te voeren activiteiten en de daarvoor benodigde middelen. De inhoud van elk programma vormt voor 2009 de basis voor kaderstelling, beleidsbepaling en autorisatie door de raad.

4.2. Samenvatting beleid per programma

4.2.1. Bestuur en burger

Verbetering van de dienstverlening aan inwoners en bedrijven blijft een belangrijke doelstelling voor het college. In 2009 gaan wij verder met de ontwikkeling van de drie aanbiedingsconcepten. Inwoners hebben daarbij de keuze uit zelfbediening, klaar terwijl u wacht en op bestelling. Verbetering van de digitale dienstverlening is hiervoor noodzakelijk. Met de invoering van vijf kwaliteitshandvesten publieksdiensten maken wij harde afspraken over de kwaliteit van onze dienstverlening.

De invoering van de omgevingsvergunning betekent met name voor bedrijven een vereenvoudiging van procedures. Landelijke invoering is uitgesteld naar 2010. Daarom zal 2009 nog in het teken staan van de voorbereiding. Deregulering blijft in 2009 een belangrijk aandachtspunt. Vanuit het project Deregulering komt een voorstel tot het vereenvoudigen c.q. verminderen van 30 processen.

Om de informatievoorziening aan de burgers te verbeteren wordt de website van de gemeente Assen aangepast. Brieven moeten duidelijker en daarmee beter begrijpbaar worden voor burgers.

Ter verbetering van het imago van de stad Assen, worden onder meer de evenementensite en de online-promotie uitgebreid. Ook komen er bij meer toegangswegen welkomst-/informatieborden. De samenwerking met lokale ondernemers en onderwijsinstellingen wordt uitgebouwd.

4.2.2. Stadsontwikkeling

Assen blijft de komende jaren groeien. Hierdoor is meer ruimte nodig voor wonen, werken en recreëren. Deze extra behoefte aan ruimte mag echter niet ten koste gaan van ons landschappelijk en cultureel erfgoed. Daarom kiezen wij voor de (her)ontwikkeling van nieuwe en bestaande gebieden, de aanleg van nieuwe natuur en het behoud of de versterking van monumentale en cultuurhistorische elementen van de stad. In 2009 gaan in dit kader een aantal grote projecten lopen, zoals de Structuurvisie, het Cultureel Kwartier, het Erfgoedkwartier en het Masterplan FlorijnAs.

Om de economische structuur van Assen te versterken streven wij naar groeiende werkgelegenheid in met name de energiesector, zorg, sensortechnologie en toerisme en recreatie. De uitbreiding van bestaande bedrijven en de vestiging van nieuwe bedrijven zijn hierbij belangrijk. Ook een groter en gevarieerder winkel-aanbod in de stad en de toevoeging van MBO en HBO opleidingen zullen een positief effect hebben op de werkgelegenheid. Voor 2009 betekent dit concreet dat er gestart wordt met meerdere economische projecten zoals Sensortechnologie en het Ondernemershuis.

Het parkmanagement en de vorming van de binnenstadsvereniging dragen bij aan de versterking van de relatie tussen ondernemers en de gemeente Assen.

Met het versterken van de toeristische en recreatieve structuur, de daarbij passende voorzieningen en een levendiger binnenstad willen we onze stad aantrekkelijker maken voor bezoekers.. De visie voor de ontwikkeling van de toeristisch recreatieve zone Baggelhuizerplas-TT Circuit, komt in 2009 nader aan bod. De verscherpte aandacht voor identiteits- en imago-ontwikkeling en de communicatie-uitingen die samen met ondernemers worden ontwikkeld moeten bijdragen aan een positief beeld van de stad Assen.

4.2.3. Mobiliteit.

De groei van de stad zorgt voor meer verkeer. Tegelijkertijd streeft de gemeente naar betere bereikbaarheid van de stad. Het stimuleren van fietsverkeer en openbaar vervoer, een verhoogde verkeersleefbaarheid door minder overlast, verhoogde veiligheid en betere parkeervoorzieningen zijn daarvoor belangrijk. Kwalitatief goede fietsroutes, een betere doorstroming voor fietsers en bussen bij verkeerslichten en aangepaste bushaltes voor mensen met een beperking zijn dan onmisbaar.

Een vlottere bereikbaarheid van de (binnen)stad kan gerealiseerd worden door het voorkomen van files op de belangrijkste ontsluitingswegen in Assen en een verbeterde bereikbaarheid voor fiets en bus van het centrum en het NS- en busstation. In 2009 staan onder andere de volgende projecten op de agenda: voorbereiding knooppunt A28-verdubbelde N33, verbeterde verbinding N373-N371 (Norgervaart-Balkenweg), studie naar station Assen-Zuid, kwaliteitsverbetering van de fietspaden en het aanpassen van bushaltes voor mensen met een beperking.

Met beïnvloeding van gedrag en strakkere handhaving willen we overlast van gemotoriseerd verkeer terugdringen en zorgen voor een veiligere stad voor alle verkeersdeelnemers. Denk hierbij aan verkeersprojecten op scholen en voor doelgroepen als jonge automobilisten, in samenwerking met de provincie en Veilig Verkeer Nederland. Ook het toepassen van geluidsschermen en geluidsarme verharding draagt bij aan het verminderen van overlast.

De bereikbaarheid van de stad is gebaat bij een ruimer aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern)winkelgebieden. Wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond (kern) winkelgebieden willen we weren, door uitbreiding van het gebied betaald- en vergunningparkeren aan de noordkant van de binnenstad.

4.2.4. Stads- en wijkbeheer

Voor een effectief beheer van stad en wijken moet het basisniveau gegarandeerd zijn. Hiervoor gebruiken we normen die bijvoorbeeld in het kader van IBOR zijn afgesproken. Dit vertaalt zich in een concrete aanpak van de overlast van zwerfvuil, onkruid en hondenpoep. Ook verbetering van het groen past hierbij.

De andere peiler van het wijkbeleid vormt de wijkgerichte aanpak. Wij zullen in deze bestuursperiode gebieden of buurten tijdelijk extra aandacht geven als er sprake is van specifieke problemen of juist van kansen. Kansen in de zin dat ze zo mogelijk in combinatie met stedelijke ontwikkelingen als vliegwielen kunnen dienen. Deze aanpak brengt fysieke en sociale maatregelen met elkaar in verbinding en bevordert de samenwerking met andere partijen zoals bewoners en instellingen. Met dit gebiedsgericht werken beogen wij de initiatiefkracht van bewoners te vergroten. Deze aanpak wordt in 2009 voortgezet.

De onderbouwing van de keuzes ontleent wij onder meer aan de resultaten van de in 2008 gehouden Leefbaarheidsmonitor. Er ligt een directe relatie met de programma's Onderwijs via de Brede school en Zorg en welzijn inclusief de verschillende activiteiten gericht op jongeren. De inspanningen op dit gebied gebeuren in nauwe samenspraak met de betrokken wijkbewoners.

In 2008 is een bedrag van € 1 mln., beschikbaar gesteld uit het rekeningresultaat 2007. Dit wordt ingezet voor de realisatie en het onderhoud van sport- en spelvoorzieningen voor de jongeren boven de twaalf jaar. De voorbereiding is nu in volle gang en implementatie zal plaatsvinden in 2009 en 2010.

4.2.5. Onderwijs

Alle kinderen en jongeren in Assen verdienen optimale ontwikkelingskansen. De gemeente streeft daarvoor naar het versterken van de samenhang in het aanbod van het primair en het voortgezet onderwijs, versterking van de kennisinfrastructuur op MBO en HBO niveau en verdere ontwikkeling van de Brede Scholen. Vermindering van werkloosheid onder schoolverlaters en verbetering van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting staan ook hoog op de agenda.

Om kinderen en jongeren optimale ontwikkelings-, ontplooiings- en opleidingsmogelijkheden te kunnen bieden hebben we voldoende zorg en opvangmogelijkheden nodig. Bij de Brede Scholen is het streven dat alle kinderen van 4 tot 15 gebruik kunnen maken van de faciliteiten die een Brede School biedt. In 2009 zullen vier pilots uitgevoerd worden inzake de Centra Jeugd en Gezin waarvan twee als front office in de Brede School.

Andere activiteiten in 2009 zijn het bevorderen van ouderbetrokkenheid, het bevorderen van dagarrangementen en naschoolse activiteiten/verlengde schooldag, het verbeteren van de zorgafstemming rond het onderwijs en de voorbereiding van het mobiliteitscentrum nabij het TT-circuit.

Een verdere uitrol van de Brede School in de wijken, waar deze voorziening nog niet is gerealiseerd, wordt in 2009 en volgende jaren op projectbasis uitgevoerd.

Een betere aansluiting tussen de eindkwalificaties vanuit het onderwijs op de vraag vanuit de arbeidsmarkt kan een goed wapen zijn bij de verlaging van de werkloosheid. Via een convenant met het Ministerie van sociale zaken, werkgevers en onderwijsinstellingen worden werkafspraken geïmplementeerd, waardoor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt verbeterd.

We gaan verder met de kwaliteitsimpuls onderwijshuisvesting. Hiervoor staan voor 2009 diverse projecten op stapel.

4.2.6. Kunst en cultuur

Assen staat in 2009 in het teken van haar historie. Aanleiding zijn 200 jaar stadsrechten en het 750 jarig bestaan van de stad. Er staan diverse aantrekkelijke evenementen op het programma.

Voor 2009 staat een levendig Assen centraal met een gevarieerd aanbod voor Assen en omgeving door verbetering van de culturele infrastructuur, een grotere betrokkenheid bij cultuur en de versterking van het culturele imago van Assen.

Bij verbetering van de culturele infrastructuur denken wij aan eenvoudige toegang tot subsidie, een ruimer en gericht aanbod aan culturele activiteiten en meer en betere cultuuraccommodaties. Daarvoor gaan we in 2009 subsidie- en stimuleringsregelingen voor (amateuristische) kunstbeoefening verruimen en herijken. Het ICO gebouw voor amateurkunstenaars wordt aangepast.

Een grotere betrokkenheid bij cultuur wordt bereikt doordat meer mensen actief of passief deelnemen aan cultuur in Assen en door toename van het aantal culturele evenementen. Via diverse media wordt meer bekendheid gegeven aan culturele activiteiten. Het bevorderen van community art projecten en het aanstellen van een Stads beeldende kunstenaar leveren daaraan een bijdrage.

Het culturele imago van Assen wordt voor een groot deel bepaald door de beeldkwaliteit en balans in de ruimtelijke inrichting. Belangrijke dragers van het culturele beeldmerk van de stad worden het Cultureel kwartier, het ICO en de het Erfgoedkwartier oftewel de Culturele As. Concreet gaan we aan de slag met het uitwerkingsvoorstel en eerste aanzet voor de bouw van het Cultureel Kwartier, een onderzoek naar versterking van de Culturele As in samenwerking met de provincie Drenthe en het realiseren van minimaal vier kunstopdrachten in het kader van de percentageregeling. Rond de Vuelta zullen verschillende culturele activiteiten plaatsvinden.

4.2.7. Zorg en welzijn

Het versterken van de sociale samenhang in stad, wijk en buurt staat centraal in dit programma. De nadruk ligt op meedoen aan de samenleving. Een eenvoudig bereikbaar en toegankelijk informatie-, hulp- en voorzieningenaanbod is daarvoor noodzakelijk.

De verschillende prestatievelden uit de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) leveren een belangrijke bijdrage aan het programma Zorg en welzijn. Het gaat om beleid dat wij al voerden en om de uitvoering van een aantal nieuwe taken binnen het programma.

De term participatie wordt op veel manieren nieuw leven ingeblazen. Kwetsbare groepen krijgen extra aandacht en hiervoor worden afzonderlijke instrumenten ingezet. Door specifiek doelgroepenbeleid waar dat nodig is en door in de wijken en buurten met bewoners in contact te treden over hun mogelijkheden een bijdrage te leveren aan de sociale samenhang en aan hun leefomgeving. Een goede maatschappelijke ondersteuning vraagt om voldoende mantelzorgers en vrijwilligers. Begin 2009 leggen wij de beleidsnota's en uitvoeringsvoorstellen over het stedelijk kompas, vrijwilligersbeleid en mantelzorg ter vaststelling aan uw raad voor. Eind 2008 is de Kadernota Jeugdbeleid door uw raad vastgesteld. In 2009 gaan wij samen met jongeren deze nota verder uitwerken en uitvoeren.

Na de evaluatie van de nota 'Kleurrijk Assen' in 2008 hebben wij voor 2009 en volgende jaren een concreet programma opgesteld. Zo geven wij uitvoering aan ons minderhedenbeleid.

Ook van belang is de voorbereiding van adequate voorzieningen zoals bijvoorbeeld woonservicezones en brede scholen, die dienen als knooppunt voor zorg en welzijn in de wijken.

Participatie kan alleen als mensen de weg weten en goed geïnformeerd zijn. Dit vergt aandacht voor de organisatie van goede informatie en adviespunten. Om als overheid goed te sturen op de gewenste maatschappelijke effecten is het nodig beter te monitoren en soms gericht onderzoek te doen.

4.2.8. Werk en inkomen

De gemeente Assen stelt alles in het werk om zoveel mogelijk mensen weer deel te laten nemen aan de samenleving. Enerzijds door het vergroten van werkgelegenheid en het verminderen van de werkloosheid, anderzijds door meer participatie van Asser minima aan de samenleving.

Bij het vergroten van de werkgelegenheid denken wij aan een intensievere samenwerking met werkgevers. Doel is om het werkloosheidspercentage in Assen terug te brengen naar het landelijk gemiddelde, de werkloosheid onder schoolverlaters te verminderen en wachtlijsten korter te maken.

Voor 2009 staan onder andere de volgende zaken op de agenda: het vaststellen van het strategisch beleidskader Arbeidsmarktbeleid, het afsluiten van een prestatiecontract tussen de gemeente en Alescon en de implementatie van het plan van aanpak voor nieuwe werkgelegenheidsinitiatieven zoals 'werken voor de stad'.

Bij het stimuleren van de participatie van minima spelen de volgende zaken een rol: vermindering van de maatschappelijke isolatie, minder problematische schulden, een integraler aanbod en grotere bekendheid bij minima van beschikbare voorzieningen. Een grotere klanttevredenheid bij gebruikers over de dienstverlening van uitvoeringsorganisaties als ISD, GKB en Alescon hoort daar ook bij. In 2009 vindt een onderzoek plaats naar de tevredenheid van klanten over de dienstverlening van de ISD. Daarnaast gaat het stimuleren van deelname aan sociale en culturele activiteiten door het wegnemen van financiële drempels zoals de 'asservakantieweken' een belangrijke rol spelen in 2009.

Het in 2008 gestarte beleid rondom schuldhelpverlening en preventie, wordt in 2009 verder uitgevoerd onder het thema financieel fit. Uw raad heeft hiervoor middelen beschikbaar gesteld.

4.2.9. Sport en ontspanning

Het geheel aan activiteiten op het gebied van evenementen, cultuur, sport en toerisme wordt verder uitgebouwd. Belangrijke doelstelling daarbij is dat iedereen aan zijn trekken komt. Daarbij willen we mensen verrassen en in beweging krijgen.

Voortbouwend op de ervaringen en kansen van de afgelopen jaren worden de inspanningen gebundeld in een samenhangende aanpak. Die aanpak geeft ook antwoord op de vraag wat wij als gemeente zelf doen en wat onze partners doen. Samenwerking op het terrein van promotie en citymarketing maakt het op middellange termijn mogelijk om de gemeentelijke middelen te vermeerderen met middelen van en participatie door andere partners.

De komst van de Vuelta, de wielerronde van Spanje, naar Assen en de bijbehorende side-events zijn een uitgelezen kans voor Assen als wiel- en sportstad.

Onze visie leggen wij begin 2009 neer in de door de raad vast te stellen vernieuwde sportnota. Deze nota draagt bij aan de verdere versterking van Assen als belangrijke sportstad met een uitstekende infrastructuur op dit gebied. In 2009 gaat Assen door met het ontwikkelen en verbeteren van de sportaccommodaties. De bouw van de sporthal Stadsbroek is een goed voorbeeld.

4.2.10. Veiligheid

Inwoners en overheid maken samen een veilige stad. Een stad waarin iedereen zich veilig voelt en waar het daadwerkelijk veilig is. Inspanningen die zijn aangegeven bij Mobiliteit (verkeersveiligheid) en Stads- en Wijkbeheer leveren een belangrijke bijdrage aan het realiseren deze doelen.

In de kadernota Integraal Veiligheidsbeleid hebben wij de visie, principes en prioriteiten van veiligheid in Assen vastgelegd. Deze kadernota vormt samen met het regionale veiligheidsplan de basis voor het jaarlijkse veiligheidsprogramma Assen.

Om het gevoel van veiligheid bij burgers te vergroten en om overlast te beperken of voorkomen, worden tien (extra) toezichthouders ingezet. Deze inzet vindt probleem- of wijkgericht plaats. Met dit project bieden we meteen kansen aan mensen die weinig kans hebben op de arbeidsmarkt.

In 2009 zal de Veiligheidsregio Drenthe verder vorm krijgen en krijgt het Veiligheidshuis gestalte. In het kader daarvan zet de gemeente vanaf het najaar 2008 in op een goede nazorg van ex-gedetineerden.

4.2.11. Duurzaamheid en milieu

De gemeente Assen stelt zich ten doel te investeren in het vergroten van de duurzaamheid in Assen, een hogere milieukwaliteit en het gecontroleerd inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen.

Wij streven naar een CO₂-neutraal Assen in 2020, het bevorderen van duurzaam ondernemen en het vergroten van de sociale duurzaamheid. Het verminderen/of het compenseren van de CO₂-uitstoot gebeurt door energiebesparing, stimuleren van opwekking en gebruik van duurzame energie, stimuleren van fietsgebruik en openbaar vervoer, meer gebruik van alternatieve brandstoffen in vervoer en meer bewustwording van milieugedrag. Duurzaam ondernemen wordt bevorderd door te zorgen voor een toename van het aantal duurzame bedrijventerreinen en het stimuleren van duurzaam producerende bedrijven in Assen. Het Maatschappelijk Verantwoord en Betrokken Ondernemen en de toepassing van parkmanagement zijn hiervan concrete voorbeelden. Bij het bevorderen van sociale duurzaamheid denken wij aan meer duurzame wijken. De nieu-

we buurt Kloosterveen III wordt duurzaam ingericht. Verder gaan we aan de slag met beleid voor duurzaam inkopen.

De hogere milieukwaliteit moet zichtbaar worden in minder geluidsoverlast door wegverkeer en bedrijvigheid en minder bodemverontreiniging. Door de ontwikkeling van de integrale duurzaamheids- en milieuvisie 2009-2013 inclusief uitvoeringsprogramma 2010 en het uitvoeren van duurzaam terreinbeheer zal dit concreet handen en voeten krijgen.

Onderzoek wordt verricht om het winkel- en voetgangersgebied in de binnenstad containerluw te maken met ondergrondse afvalcontainers voor bedrijven en winkeliers. De verwerking en inzameling van gft wordt samen met de verwerking van het overige composteerbare afval geactualiseerd. Voor de voertuigen van het gemeentelijke wagenpark willen we de milieubelasting verminderen door schone brandstof te gebruiken. Door intensivering van het zwerfafvalbeleid wordt de stad schoner. De bewustwording van het milieugedrag bij kinderen en volwassenen wordt bevorderd. Intensivering van voorlichting en communicatie over preventie, scheiding en hergebruik van afvalstromen dragen hier aan bij. Het gaat dan bijvoorbeeld om het kunstproject zwerfafval waarbij jongeren kunstwerken maken van zwerfafval.

4.2.12. Bouwen en wonen

Beter aansluiten bij de woonbehoefte van inwoners van Assen, zorgen voor meer integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken en meer sturing op het ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren daar gaat het om in dit programma.

Aansluiten bij de woonbehoefte van inwoners gebeurt door voldoende woningen te bouwen, voldoende keuzemogelijkheden te bieden en te zorgen voor een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit. Tot 2020 worden jaarlijks gemiddeld 520 woningen gebouwd in verschillende prijsklassen en voor alle doelgroepen. Verder is het van belang om variatie in woonmilieus binnen de stad als geheel en in de wijken te bieden. Hierdoor kunnen mensen in dezelfde wijk blijven wonen. Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit kan gecreëerd worden door er bijvoorbeeld voor te zorgen dat 20% van de gerealiseerde woningen levensloopbestendig is en dat 35% van de nieuwe woningen tot 2010, gebouwd worden in bestaand stedelijk gebied. Dit alles zal concreet tot uiting komen in het vast te stellen woonplan voor de jaren 2009-2012.

Bij het vraaggericht bouwen gaat het erom dat jaarlijks gemiddeld 80 woningen gerealiseerd worden via particulier opdrachtgeverschap en dat er bij projectmatige bouw veel aandacht is voor de wensen van consumenten.

Door het aanbieden van gebouwen en diensten op het terrein van zorg en welzijn kunnen inwoners langer zelfstandig wonen in de zogenaamde woonservicezones. Hierdoor is sprake van een verbeterde integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken.

Sturing op het ruimtelijk economisch beleid vraagt om een actieve inzet van het grondbeleid en het Grondbedrijf van de gemeente. Hierdoor is de continuïteit van de gewenste stedelijke ontwikkeling gewaarborgd. Concreet geven wij dit vorm in de nieuwe nota Grondbeleid.

4.3. Beleidsvoorstellen 2009 en dekkingsplan 2009-2012

4.3.1. Beleidsvoorstellen 2009 –2012

Zoals wij in de Voortgangsnota hebben aangegeven ligt het primaat bij de beleidsinvulling in 2009 op het tijdig uitvoeren en realiseren van het aanvaarde beleid en het, waar dat nog nodig is, regelen van de daarvoor in de komende jaren benodigde middelen. Het oplossen van knelpunten in het bestaande beleid rekenen wij daar ook toe. Daarnaast, zo hebben wij in mei jl. aangegeven, willen wij, voor zover de financiële mogelijkheden daartoe de ruimte bieden, inspelen op nieuwe ontwikkelingen en beleidswensen. Een sluitende begroting 2009, met een daarbij behorend financieel beleidskader dat resulteert in een sluitende meerjarenprognose 2010-2012 is in dat opzicht een randvoorwaarde. Einddoel is om de gemeentebegroting aan het eind van deze collegeperiode sluitend aan het volgende gemeentebestuur over te dragen.

Afwegings- en keuzeproces

Ter invulling van de lijn hiervoor hebben wij in de aanloop naar de nu voorliggende begroting 2009 geïnventariseerd of en waar sprake is van knelpunten en of het bestaande beleid geïntensiveerd dient te worden om de voor deze bestuursperiode gestelde einddoelen te kunnen realiseren. Daarnaast zijn wij per beleidsveld en begrotingsprogramma nagegaan of er nieuwe beleidswensen en ontwikkelingen zijn die in de beleidsvorming

voor 2009 moeten worden betrokken. Dit proces heeft, evenals als in 2008, geresulteerd in een uitgebreid pakket met nieuwe beleidsvoorstellen.

Voordat het zover was hebben wij intern een intensief afwegings- en keuzeprocess doorlopen. Ondanks het feit dat de financiële ruimte daarvoor beperkt was, zijn wij er toch in geslaagd om veel van onze wensen te honoreren en daarmee een breed en gevarieerd pakket met nieuwe voorstellen voor 2009 aan uw raad voor te leggen. Wij hebben in dat verband keuzes moeten maken waarbij we soms tot de slotsom moesten gekomen dat we niet alle wensen konden honoreren. In de bijlage aan het slot van de Programmabegroting hebben wij weergegeven welke voorstellen het daarbij betrof.

Het interne keuzeprocess is uitgevoerd in de wetenschap dat wij bij de vaststelling van het beleid voor 2008 al een extra sociale impuls hebben gegeven. Dat neemt niet weg dat wij in de aanloop naar de begroting 2009 opnieuw hebben gezien of er beleid of maatregelen noodzakelijk zijn om de positie van kwetsbare groepen in onze gemeente te versterken. Ook investeren wij in 2009 verder in het verbeteren van de veiligheid, in het beheer van de stad en gaan wij door met het verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs en de huisvesting daarvan.

In de planvorming voor de komende jaren houden wij onder meer rekening met de exploitatie van het nieuwe stadstheater, de voorziene nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs, de beoogde aanleg van een nieuw openluchtbad, de realisatie van het 3^e cluster basisscholen in de Kloosterveen, de exploitatie van de centrumvoorzieningen in Kloosterveen en de multifunctionele accommodaties in de wijken. Ook binnen de programma's Zorg en welzijn en Sport en ontspanning is ten opzichte van 2008 sprake van verdergaande beleidsintensivering. Het geldt dat we willen investeren in de komst van de Vuelta en de organisatie van evenementen daaromheen komt hier ook bij. Voorts hebben wij rekening gehouden met de noodzakelijke middeleninzet om de informatievoorziening voor de raad verder te verbeteren c.q. toegankelijk te maken.

Door een begin te maken met het regelen van de cofinanciering van het Regionaal Economisch Plan geven wij verdere impulsen aan de economische ontwikkeling van de stad en de regio. Wij willen hiervoor in deze bestuursperiode in totaal € 1 mln. vrijmaken. In de nieuwe bestuursperiode zullen hierover vervolgspraken moeten worden gemaakt. Belangrijk is verder dat er een verantwoorde financiële oplossingsrichting beschikbaar is voor de cofinanciering van de circa € 20 mln. die noodzakelijk is voor realisatie van de FlorijnAs-projecten. Deze wordt betrokken in de in dit verband relevante gebiedsontwikkelingen waar in het kader van de gemeentelijke grondexploitatie aan wordt gewerkt.

Positief effect van deze oplossing is dat de bij aanvang van deze bestuursperiode vastgestelde budgettaire kaders voor de voeding en besteding van de middelen van de Reserve Grote Projecten kunnen worden gehandhaafd. Sterker nog binnen die kaders is ruimte voor dekking van de kosten van de aanpassing van de Singelstructuur en de verdere verbetering van de toegankelijkheid van bushaltes in de gemeente.

Het totaal van de middelen dat in de periode 2009-2012 benodigd is voor de uitvoering van onze voorstellen en plannen loopt op van € 3,4 mln. in 2009 tot € 4,8 mln. in 2012. Hierna is per begrotingsprogramma het integrale overzicht van onze beleidsvoorstellen en de daarvoor in 2009 –2012 benodigde middeleninzet weergegeven.

Beleidsvoorstellen

Ons is duidelijk dat voor bepaalde onderdelen uit ons pakket met beleidsvoorstellen eerst inhoudelijke afweging en besluitvorming door de raad noodzakelijk is voordat wij tot beleidsuitvoering en de besteding van de middelen over kunnen gaan. Ons voorstel is hier invulling aan te geven op basis van de praktische werkspraken die wij in december 2007 met uw raad naar aanleiding van de begrotingsbespreking 2008 hebben gemaakt. Concreet houden die het volgende in:

- Voorstellen waarbij sprake is van beleidsvorming, kaderstelling en/of nieuw beleid worden voordat het college tot uitvoering en besteding van de middelen kan overgaan, op basis van uitgewerkte beleidsvoorstellen inhoudelijk door de raad afgewogen en geaccordeerd.
- Voorstellen over voortzetting van bestaand beleid, beheersmaatregelen of de bedrijfsvoering behoeven geen voorafgaande inhoudelijk bespreking door de raad. Omdat het om bestaande kaders gaat kan het college nadat de begroting is vastgesteld direct tot uitvoering overgaan. Zo daar behoefte aan bestaat kan de raad ons natuurlijk schriftelijk om nadere uitleg en verduidelijking vragen.

Wij hebben de lijst met beleidsvoorstellen 2009 aan de hand van deze werkspraak gewogen en als resultaat ervan per voorstel aangegeven op welke wijze de verdere afhandeling van de voorstellen ons inziens het best zou kunnen plaatsvinden. De einduitkomsten van die weging hebben wij in de tabel hierna aangegeven.

Beleidsvoorstellen 2009 –2012 (bedragen x € 1.000)						
Programma/jaar	2009	2010	2011	2012	Raads- voorstel	Opmerkingen
Bestuur en Burger						
loket lokale dienstverlening (DImpact)	210	235	238	239	ja*	regionale samenwerking
invoering omgevingsvergunning	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	ja	afhankelijk invoeringsdatum
digitale raadkamer	74	74	74	74	ja*	
bijdrage exploitatie Drents Archief	-	-	p.m.	p.m.	ja	afhankelijk planontwikkeling
Stadsontwikkeling						
actualiseren bestemmingsplannen	200	250	250	250	ja*	
herinrichting Singelstructuur	-	-	-	-	ja	uit reserve grote projecten
co-financiering FlorijnAs	-	-	-	-	ja	bij projecten
co-financiering REP	350	625	p.m.	p.m.	ja*	
continueren bijdrage Regiovisie	-	-	568	568	nee	grondbedrijf
deelname beurzen	20	20	-	-	nee	
toeristisch informatieve voorziening	30	30	-	-	ja*	
opstellen bodembeleidsplan	50	-	-	-	ja*	
Stads-en wijkbeheer						
onderhoud Gouverneurstuin	-	-	20	40	nee	beheer
herstel beschoeiing Vaart	12	23	23	23	nee	raadsbesluit
oeverreconstructie Kanaal	11	21	21	21	nee	raadsbesluit
op peil houden weg en groenbeheer	-	50	250	400	nee	beheer
onderhoud tunnels bruggen viaducten	160	160	-	-	nee	beheer
idem onderhoud (grafiti)	25	50	50	50	nee	beheer
toezicht/onderhoud glasschermen	-	30	30	30	nee	Europaweg-west
bestrijding zwerfvuil	-	100	200	200	ja*	intensivering
exploitatie haven	31	32	33	34	nee	beheer
Binnenstadsmanagement	30	-	-	-	nee	beheer
realisatie natuureducatief centrum	-	-	135	270	ja	nieuw
Onderwijs						
programmahuisvesting onderwijs '09	-	5	10	10	ja*	
uitvoering leerplicht (volume)	18	-	-	-	nee	bedrijfsvoering volume
3 ^e cluster Kloosterveen (volume)	-	-	-	87	ja	extra volumegroei
verdere uitvoering kwaliteitsimpuls	-	p.m.	p.m.	p.m.	ja	afhankelijk planontwikkeling
bevordering MBO/HBO	50	50	-	-	ja*	
renovatie Penta Dr.Nassau	-	-	p.m.	p.m.	ja	Idem
voorziening Reboundgroep	60	60	-	-	nee	
continueren brede school	-	-	300	300	nee	
brede school Esf –dagarrangementen	200	-	-	-	nee	dekking beschikbaar
Kunst en Cultuur						
uitvoering cultuurnota	195	250	335	335	ja*	
Zorg en Welzijn						
uitvoering taken kinderopvang	50	50	50	50	nee	bedrijfsvoering
participatie subsidie jeugdleden	30	30	30	30	nee	raadsbesluit
bouw mfa's Pittelo en Assen-Oost	-	p.m.	p.m.	p.m.	ja	afhankelijk planontwikkeling
maatschappelijke betrokken ondernemen	35	25	25	25	nee	
wijkveiligheidsplannen/leefbaarheid	250	100	50	50	ja*	
Kleurrijk Assen	65	65	65	65	nee	raadsbesluit
subsidie wijkvereniging Kloosterveen	48	48	-	-	nee	volume
uitvoering nota vrijwilligersbeleid	128	105	48	48	ja*	dekking tijdelijk uit Wmo

Beleidsvoorstellen 2009 –2012 (bedragen x € 1.000)						
Programma/jaar	2009	2010	2011	2012	Raads- voorstel	Opmerkingen
subsidie stichting Present	25	25	25	25	ja*	idem
uitvoering nota mantelzorg	78	178	48	48	ja*	idem;
beleidsontwikkeling Wmo	66	66	66	66	ja*	idem
invoering elektronisch kinddossier	187	90	80	80	ja*	
Sport en ontspanning						
bijdrage badmintontoernooi	75	25	-	-	nee	bestaande afspraak
realisatie nieuw openlucht zwembad	-	-	-	275	ja	1 ^e fase lasten
Vuelta-side events	210	-	-	-	ja*	
impuls sport/cultuur	-	200	317	317	ja	
subsidiering niet gem. accommodaties	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	ja	
subsidiering evenementen	50	50	-	-	ja*	
uitvoering nota sportaccommodaties	-	240	482	649	ja	afhankelijk planontwikkeling
organisatie TT-festival	80	-	-	-	nee	
Veiligheid						
alarmering/sirenes rampen	23	45	45	45	nee	volume
verbetering brandveiligheid woningen	200	200	200	-	ja*	
250-jarig bestaan brandweer Assen	-	25	-	-	nee	
capaciteit handhaving openbare orde	100	100	100	100	ja*	
secretariaat Veiligheidsregio	-	-	-	-	nee	bedrijfsvoering
Bedrijfsvoering						
huisvesting organisatie (volume)	-	-	-	-	ja	planning na 2012
Totaal per jaar	3.426	3.732	4.168	4.804		

Ad* Raadsvoorstellen beschikbaar bij de begrotingsbehandeling.

4.3.2. Actualisatie primaire resultaten 2009-2012

Als basis voor de vaststelling van het bestedings- en dekkingsplan dienen de geactualiseerde resultaten van de primaire begroting en de meerjarenprognose 2009-2012. De actualisatie bestaat uit enerzijds uit het verwerken van een aantal financieel technische correcties in de basis van de begroting en de meerjarenprognose en anderzijds uit het verwerken van nieuwe ontwikkelingen en maatregelen met financiële effecten, die na het afsluiten de primaire begroting bekend zijn geworden maar wel van belang zijn voor de uiteindelijk financiële beeldvorming. De verwerking van de maatregelen uit de 'septembercirculaire gemeentefonds' vormt hiervan een belangrijk onderdeel. De eindresultaten van de actualisatie luiden als volgt.

Geactualiseerde resultaten; basis voor beleidsbepaling 2009-2012 (bedragen x € 1.000).				
Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012
Primaire resultaten en prognoses 2009-2012*	-1.468	-2.165	-4.620	-5.500
Bijstellingen en correcties	922	563	563	563
Herfaseringsprojecten	-	223	1.810	1.250
Effecten september-circulaire 2008 (netto)	1.242	942	942	942
Geactualiseerde resultaten en prognoses	696	-437	-1.305	-2.745

* zie voor toelichting hoofdstuk 7 'Financiën'

Het totale effect van de aanpassingen levert een positieve bijstelling van de financiële einduitkomsten op. De bijstellingen van de raming van de algemene uitkering en die van de bouwleges spelen hierin een belangrijke rol. Daarnaast hebben wij, om zo goed mogelijk op de actuele interne planningen aan te sluiten, nog een aantal financiële herfaseringen doorgevoerd in de lopende meerjarenprognose. De 'begroting 2009 aanvaard beleid' is als resultaat daarvan sluitend; voor de jaren daarna is onveranderd sprake van een geleidelijk oplopende tekortsituatie.

De bijgestelde einduitkomsten van de primaire begroting zijn basis voor de beleidsinvulling en het bijbehorend dekkingsplan 2009-2012.

4.3.3. Effecten septembercirculaire gemeentefonds 2008

De effecten van de septembercirculaire 2008 zijn direct na het bekend worden, in kaart gebracht en betrokken in de voorbereiding van de begroting 2009 en de invulling van het eigen beleid.

Als resultaat van de maatregelen in de septembercirculaire kan de raming van de algemene uitkering 2009 in de primaire begroting met € 2,4 mln. worden verhoogd tot in totaal € 68 mln. De belangrijkste oorzaak van deze ontwikkeling is de positieve bijstelling van het gemeentefondsaccres 2009. Deze bijstelling is een direct gevolg van de Miljoenennota 2009. Een deel van de extra middelen die via de groei van het accres beschikbaar komen dient te worden gereserveerd voor dekking van nog niet in de begroting 2009 opgenomen loon- en prijseffecten. Daartoe behoren onder meer de financiële gevolgen van het wegvallen van de zogenaamde pseudo-ww-premie. Het restant van de groei van het accres is vrij besteedbaar en kan ten gunste komen van het resultaat van de begroting 2009. Het Kabinet verwacht overigens dat de reële groei van het gemeentefonds na 2009 sterk zal afvlakken en vanaf 2010 lager zal gaan uitvallen dan eerder geprognosticeerd.

Naast het hogere accres komen in/vanaf 2009 ook middelen naar de gemeenten over in verband met zogenaamde taakmutaties en andere door het Kabinet beoogde beleidsintensiveringen. Het gaat hierbij onder andere om middelen voor de Wmo-ondersteunende begeleiding psychosociaal, voor armoedebestrijding (amendement Tang/Spekman) en voor de uitvoeringskosten van de Wet inburgering. Wij reserveren wij deze middelen voorlopig in afwachting van eigen beleidsinvulling ca. Via de Voortgangsnota informeren wij u verder over de noodzakelijke besteding ervan.

Samenvattend resulteert de septembercirculaire 2008 voor Assen in 2009 in een verhoging van de algemene uitkering met € 2,4 mln. Hiervan moeten we € 1,2 mln. reserveren voor loon- en prijsontwikkeling en taakmutaties. Per saldo is dus sprake van een verbetering van de begrotingspositie met € 1,2 mln. Vanaf 2010 loopt deze terug tot € 0,9 mln. structureel. Deze bijstellingen maken onderdeel uit van de geactualiseerde financiële resultaten.

4.3.4. Uitgangspunten dekkingsplan 2009-2012

In het dekkingsplan behorend bij het uitvoeringsschema van het Collegeprogramma zijn de financiële beleidskaders voor de lopende bestuursperiode door de raad vastgesteld. De voorwaarden waaraan het voor 2009 vast te stellen dekkingsplan op grond daarvan moet voldoen luiden als volgt:

- Een sluitende begroting 2009 en een sluitend financieel perspectief voor de jaren 2010-2012.
- Dekkingsopties voor het realiseren van dat sluitende perspectief staan vast.
- Haalbaarheid van de dekkingsopties wordt periodiek geijkt en zo nodig geactualiseerd.
- De gemeentelijke tarieven worden niet meer dan trendmatig aangepast c.q. zijn kostendekkend.
- Er vinden in deze bestuursperiode geen nieuwe bezuinigingen plaats.
- Reserves worden enkel voor dekking van incidenteel en/of op projectmatige uitgaven ingezet.
- De reserve grote projecten is sluitend aan het eind van de bestuursperiode.

Tegen de achtergrond van deze vertrekpunten hebben we, rekeninghoudend met alle op stapel staande plannen, in de aanloop naar de begroting 2009 de financiële opgaaf voor de komende jaren zo goed mogelijk in beeld gebracht. Naast de noodzakelijke middeleninzet voor het aanvaarde beleid hebben wij rekening gehouden met de financiële gevolgen van plannen, projecten en beleidsontwikkelingen waarover inmiddels besluitvorming heeft plaatsgehad en waarvan realisatie vast staat. Daarnaast hebben wij de beleidsontwikkelingen, projecten en ambities in de financiële beeldvorming betrokken die bestuurlijk gezien een dermate hoge prioriteit hebben dat realisatie ervan in de komende jaren een reële optie is (onder andere: realisatie openluchtwembad, nieuwbouw voortgezet onderwijs, brandweerkazernes, en 3^e cluster basisscholen Kloosterveen).

Omdat realisatie en financiële impact van de in dit verband relevante onderdelen van het Collegeprogramma geleidelijk aan duidelijker in het vizier gekomen zijn en het eind van de bestuursperiode zich in de financiële planvorming nadrukkelijk aandient, is wat ons betreft het moment aangebroken om de omvang van de financiële opgaaf en weg waarlangs wij deze willen oplossen aan te geven en ter afweging en besluitvorming aan de raad voor te leggen.

Ons uitgangspunt is om de benodigde financiële ruimte voor de verdere beleidsuitvoering zo veel mogelijk te vinden binnen het geheel van de financiële middelen dat voor de planperiode 2009-2012 beschikbaar en in beeld is of nog komt. Dat houdt onder andere in dat wij de bestaande bedrijfs- en beleidsuitvoering met de middeleninzet daarvoor doorlichten om te bezien of en waar wij door nog scherper te budgetteren, doelmatiger te werken en/of door een andere wellicht meer doeltreffende wijze van de beleidsinvulling en -uitvoering de voor de komende jaren aanvullende benodigde dekkingsmiddelen kunnen vrij spelen. Om dit uitgangspunt kracht bij te zetten willen wij al vanaf 2010 een generieke korting van circa 1% toepassen op het totaal van de programmabudgetten. Wij gaan ervan uit dat een dergelijke korting, rekening houdend met de jaarlijkse groei van de begrotingsomvang, in de tijd gezien een feitelijk financieel rendement oplevert van € 1 à € 1,5 mln. structureel.

Verder hebben wij ervoor gekozen de tot nu toe in de prognoses opgenomen afweegruimte van € 1,9 mln. vanaf 2011 als dekkingmiddel in te zetten. Achterliggende overweging hierbij is dat de in deze bestuursperiode door ons op projectbasis gestarte activiteiten en de middeleninzet daarvoor naar ons oordeel ook daadwerkelijk eindig zijn. Alleen voor die projecten waarvan wij vinden dat voortzetting ervan in de volgende bestuursperiode onvermijdelijk is hebben wij vanaf 2011 afzonderlijke financiële ruimte in de planning opgenomen. Concreet gaat het daarbij om de blijvende voortzetting van de 'brede school'. De eventuele voortzetting van ander projectmatig beleid zal in onze visie door het nieuwe bestuur dienen te worden afgewogen.

De jaarschijf 2012 is ingaande de begroting 2009 nieuw aan de financiële planning toegevoegd. De 1^e prognose voor dat jaar vertoont in basis een tekort van circa € 2,5 mln. Omdat wij ook voor dat jaar op een sluitende financiële situatie koersen, zullen wij de samenstelling van een taakstellend pakket met extra structurele dekkings- en besparingsmaatregelen in de orde van grootte van in ieder geval € 2,5 mln. in voorbereiding nemen. De opdracht om hier mee te starten hebben wij intern inmiddels gegeven. Bij de komende Voortgangsnota 2009 willen wij de hoofdlijnen waar langs wij dit pakket extra dekkingsmaatregelen op termijn denken te gaan invullen aan uw raad voorleggen. Uitgangspunt in onze planning is dat wij indien nodig, ook in 2011 al van een deel van deze maatregelen gebruik kunnen maken.

De concrete invulling en samenstelling van deze extra dekkingsmaatregelen dient wat ons betreft in ieder geval te voldoen aan een aantal op dit moment reeds geldende kaders en werkafspraken. Dat betekent in onze visie onder meer dat de middelen van het grondbedrijf enkel worden in gezet voor grondexploitatie en daar direct aan gerelateerde activiteiten (cofinanciering FlorijnAs), dat de bestaande werkafspraken over de voeding van de Reserve Grote Projecten uit rekeningsoverschotten (2008/2010) wordt gecontinueerd en dat de algemene reserve minimaal tot het bij de begroting 2008 vastgestelde niveau van € 100 per inwoner als buffer voor risicoafdekking beschikbaar is en blijft.

4.3.5. Financiële opgaaf en dekkingsmaatregelen 2009-2012

In paragraaf 4.3.2 hebben wij de geactualiseerde financiële tussenstand 2009-2012 op basis van het tot dusverre aanvaarde beleid gepresenteerd. De extra financiële opgaaf die voortvloeit uit het pakket beleidsvoorstellen 2009-2012 bedraagt in 2009 in totaal € 3,4 mln. en loopt daarna op tot € 4,8 mln. vanaf 2012. De opbouw van het pakket en het beloop ervan in de tijd zien er samengevat als volgt uit:

Financiële opgaaf beleidsvoorstellen 2009-2012 (bedragen x € 1.000).

Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012
Pakket 2009	3.426	3.426	3.426	3.426
Toename 2010	—	306	306	306
Idem 2011	—	—	436	436
Idem 2012	—	—	—	636
Totale opgaaf	3.426	3.732	4.168	4.804

Met de door ons voor 2009 voorgestelde dekkingsmaatregelen kan de exploitatie voor het komende jaar, met in begrip van de dat jaar uit onze beleidsvoorstellen voortvloeiende lasten, sluitend worden gemaakt c.q. sluitend door de raad worden vastgesteld.

Voor het sluitend maken van de begroting 2009 maken wij gebruik van de reeds in basis van die begroting aanwezige budgettaire ruimte en door in 2009 deels af te zien van het indexeren van de gemeentelijke reserves. De in 2007 uitgevoerde evaluatie heeft aangetoond dat onze reservepositie daartoe voldoende solide is.

Anderzijds willen wij de middelen die als gevolg onderbesteding in de Wmo-reserve beschikbaar zijn en/of daarin in 2009 en 2010 naar verwachting nog zullen komen zo optimaal mogelijk benutten voor de doeleinden en doelgroepen waarvoor ze bestemd zijn. Ons voorstel is om dit te doen door hiermee onder andere de voor 2009 en 2010 geplande extra middeleninzet voor de doorontwikkeling van het Wmo-beleid, de uitvoering van het vrijwilligers- en mantelzorgbeleid, de woonservicezones en de invoering van het elektronisch kinddossier te dekken. Verder zullen wij nagaan of er daarnaast sprake is van mogelijke andere, onder het directe bereik van de Wmo vallende activiteiten, die hieruit bekostigd kunnen worden. Ons financiële doel daarbij is om onnodige vastlegging van Wmo-middelen in een reserve zoveel mogelijk te voorkomen.

De prognoses voor de jaren 2010 en 2011 zijn sluitend. Om dat te bereiken hebben we, voor zover dat in die jaren ook kan, gebruik gemaakt van dezelfde dekkingsmaatregelen als in 2009. Maar dat is niet toereikend. Aanvullend daarop passen wij, zoals hiervoor reeds gemeld, in 2010 een generieke efficiencykorting op het totaal van de programmabudgetten toe van 1% structureel. Deze korting moet in dat jaar een in ieder geval een rendement van € 1 mln. opleveren. Verder voeren we, zoals hiervoor toegelicht, vanaf 2011 de zogenaamde 'afweegruimte' af. Voorts willen we, er van uitgaande dat de situatie rondom DeSmelt dan volledig is uitgekristalliseerd en de eindoplossing daartoe de mogelijkheid biedt, de in begroting 2009 tijdelijk geparkeerde vrijval van lasten van dit complex vanaf 2010 volledig als structureel dekkingsmiddel ten gunste van de begroting laten komen. Met het totaal van deze maatregelen is de dekking van onze beleidsvoorstellen naar de huidige financiële inzichten ook in 2011 vrijwel volledig geregeld.

De concrete invulling van de dekkingsmaatregelen die op termijn noodzakelijk zijn voor het vanaf 2012 sluitend houden van de gemeentelijke exploitatie is op dit moment nog niet volledig in beeld c.q. beschikbaar. Op basis van de huidige cijfers komen wij daarin nu nog circa € 2,5 mln. structureel tekort. Wij willen aan het einde van de lopende bestuursperiode behalve de begroting 2010 ook het financieel perspectief voor de jaren daarna sluitend aan het volgende gemeentebestuur overdragen. Om hieraan uitdrukking te geven en tevens om richting en invulling te geven aan de financiële opdracht die hieruit op de korte termijn voor ons voortvloeit hebben wij als eerste vertrekpunt een stelpost voor een 'taakstellend pakket aanvullende dekkingsmaatregelen' van in ieder geval € 2,5 mln. aan de 1^e financiële prognose voor 2012 toegevoegd. Wij zullen het proces dat daartoe moet leiden zodanig inrichten dat wij tijdig over resultaten beschikken opdat wij daarvan zo nodig ook al in 2011 gebruik kunnen maken.

4.3.6. Samenvatting bestedings- en dekkingsplan 2009-2012

Omvang en concrete financiële invulling van de diverse dekkingsmaatregelen treft u samengevat aan in de onderstaande tabel. Het geheel van beleidsvoorstellen en dekkingsmaatregelen resulteert in de navolgende einduitkomst van de begroting 2009 en financiële prognoses voor de periode 2010-2012.

Bestedings- en dekkingsplan 2009–2012 (bedragen x € 1.000).				
Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012
Geactualiseerde begrotingsresultaat en prognoses	696	- 437	- 1.305	- 2.745
Beleidsvoorstellen 2009-2012 (zie tabel)	-3.426	-3.732	-4.168	-4.804
Dekkingsmaatregelen 2009-2012:				
Inzet incidentele begrotingsruimte 2009	455	p.m.	p.m.	p.m.
Inzet volume ruimte Kloosterveste	845	635	-	-
Inzet middelen Esf- dagarrangementen	200	-	-	-
Inzet aanvullende vrijval kapitaallasten	-	260	-	-
Inverdieneffect jaarlijkse doelmatigheidsopgaaf	-	50	100	150
Inzet begrotingsruimte door vrijval Smelt	-	1.050	1.050	1.050
Bijdrage grondexploitatie t.b.v Regiovisie	-	-	568	568
Inzet bestemmingsreserves (Wmo)	332	939	-	-
Inzet reserve openlucht zwembad	-	-	-	82
Inzet/afzien indexatie bestemmingsreserves AD	800	p.m.	p.m.	p.m.
Vrijval afweegruimte	-	-	1.850	1.850
Scherper budgetteren; halvering jaarlijks volumebudget	175	175	175	175
Scherper budgetteren; generieke korting 1%	-	1.000	1.150	1.200

Bestedings- en dekkingsplan 2009–2012 (bedragen x € 1.000).				
Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012
Overige dekkingsmaatregelen (EKD)	40	60	80	80
Taakstellend pakket dekkingsmaatregelen 2012 ev.	-	-	500	2.500
Eindresultaat 2009 en prognoses 2010-2012	117	0	0	106

Conclusies op grond van voorgaande zijn dat de gemeentelijke begrotingspositie zich sinds de Voortgangsnota positief heeft doorontwikkeld en dat de begroting 2009 met inbegrip van een totaalpakket aan beleidsmaatregelen van € 3.4 mln. sluit. Ook de financiële prognoses voor de jaren 2010 en 2011 vertonen een sluitend beeld. Vanaf 2012 staat met het oog daarop de invulling van een taakstellend pakket aanvullende dekkingsmaatregelen van € 2,5 mln. in de planning. Bij de komende Voortgangsnota leggen wij de hoofdlijnen waarlangs wij daaraan invulling willen geven ter afstemming aan de raad voor.

Samenvattend stellen wij u voor in te stemmen met het bestedings- en dekkingsplan 2009-2012 zoals wij dat hiervoor hebben gepresenteerd en toegelicht.

5. Programma's

5.1. Programma Bestuur en burger

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1 Betere dienstverlening:

- a. Verbeterde directe dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen.
- b. Vereenvoudigde procedures en minder regels.
- c. Snellere afhandeling van brieven en klachten.
- d. Verbetering informatievoorziening aan burgers.

2 Grotere betrokkenheid:

- a. Grotere betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt.
- b. Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen.

Een beter imago van de stad Assen bij inwoners en de regio.

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
in het jaar*

Collegeprogramma 2006-2010 'Mensen maken de stad'	2006
Voortgangsnota 2008	2008
'Assen koerst'	2001
Nota interactief beleid	2004
Kerndocument Klant en Kwaliteit (K2)	2004
Externe ontwikkelingen, zoals omgevingsvergunning, Wmo, EGEM, Digi-D, Overheidsloket 2015, Basisregistraties	nvt

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren. met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a. Verbeterde directe dienstverlening aan inwoners, bedrijven en instellingen.

- De gemeente hanteert drie aanbiedingsconcepten: zelfbediening, klaar terwijl u wacht en op bestelling.
- De klant kan zelf zijn ingangskanaal kiezen (telefoon, brief, mail, balie, Asserloket).
- Voor steeds meer producten kunnen klanten kiezen voor zelfbediening (7 dagen à 24 uur).
- Als klanten kiezen voor baliebezoek op afspraak is de wachttijd 0.
- Klanten zijn welkom in een optimaal ingerichte ontvangsthal.
- De gemeente hanteert het principe van eenmalige registratie, meervoudig gebruik.

Ad 1b. Vereenvoudigde procedures en minder regels.

- Er komt één vergunning voor alle fysieke vergunningen (omgevingsvergunning).
- De administratieve lastendruk voor klanten neemt met minstens 25% af.
- Hierdoor is het voor klanten begrijpelijker, eenvoudiger, makkelijker en zo mogelijk ook sneller en goedkoper.

Ad 1c. Snellere afhandeling van brieven en klachten.

- De gemeente hanteert de vastgestelde richtlijnen voor het beantwoorden van brieven, telefoon en e-mails.
- Van de klachten en bezwaren wordt 80% binnen de wettelijke termijn afgehandeld.

Ad 1d. Verbetering informatievoorziening aan burgers.

- Actuele en vraaggestuurde informatievoorziening via een vernieuwde website en de vernieuwde Berichten van de Brink.

- Grotere herkenbaarheid door een verbeterde en uniform toegepaste huisstijl.
- Begrijpelijke standaardbrieven.
- Antwoorden op meest gestelde vragen van klanten (faq's) worden opgenomen in gemeentebrede communicatiemiddelen.

Ad 2a Grotere betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt.

- Assen koerst.
- Meer interactief werken.
- Ontwikkelingen rondom gebieds- en wijkgericht werken vinden hun plaats in de programma's Zorg en welzijn en Stads- en wijkbeheer.

Ad 2b Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen.

- Burgers kunnen kennismaken met het bestuur op de 'Ik en mijn gemeentedag'.
- Nieuwe inwoners kunnen kennismaken met het bestuur op introductiedagen.
- Scholieren en andere groepen kunnen kennismaken met de gemeente via rondleidingen.

Ad 3 Een beter imago van de stad Assen bij inwoners en de regio.

- Burgers worden op de hoogte gesteld van evenementen en activiteiten in hun stad.
- De regio maakt via diverse promotiemiddelen kennis met de stad Assen.
- De imago van Assen wordt positiever ervaren door gerichte promotie en marketing.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
Totaaloordeel klanttevredenheid ¹⁾	—	7,4	7,5	7,4	7,6	7,6
Administratieve lastendruk ²⁾	—	—	—	100%	75%	70%
Cijfer De burger als kiezer ³⁾	—	—	—	5,7	6,5	7,0
Cijfer imago algemeen ⁴⁾	—	—	—	7,0.	7,5	8,0

Ad xx) Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1a. Betere dienstverlening.

- Continuering verschuiving tussen de drie aanbiedingsconcepten.
- Continuering digitalisering dienstverlening.
- Continuering invoering kwaliteitshandvesten Publieksbalie (5 stuks).
- Modernisering GBA en voorbereiding GBA als basisregistratie.
- Basisadministratie Adressen en Gebouwen gevuld en aangesloten op de landelijke voorziening.
- Aansluiting bij het landelijke ICT-samenwerkingsverband DImpact.

Ad 1b. Vereenvoudigde procedures en minder regels.

- Invoering omgevingsvergunning.
- Voorstel tot vermindering van de administratieve lasten van 30 producten (aanvullende raads- of collegebesluiten zijn dan nog nodig).

Ad 1c. Snellere afhandeling van brieven en klachten.

- Continuering inzet ten aanzien van brieven en klachten.
- Verbeterde procesbeschrijving (en sturing hierop) met betrekking tot de afhandeling van bezwaren.

Ad 1d. Verbetering informatievoorziening aan burgers.

- Vernieuwen website (CMS, inhoud en vormgeving).
- Continuering project Vernieuwing huisstijl.

- Project Verbeteren standaardbrieven.
- Ontwikkelen FAQ's per thema.
- Onderzoeksgegevens en benchmarkuitkomsten actief communiceren.

Ad 2a. Grotere betrokkenheid van inwoners bij ontwikkeling van de stad, de wijk en de buurt.

- Implementatie raadsnotitie interactief beleid.
- Toekomstpanel Assen koerst.

Ad 2b. Afstand tussen burgers en bestuur verder verkleinen.

- Continuering inzet.

Ad 3. Een beter imago van de stad Assen bij inwoners en de regio.

- Uitbreiding evenementenwebsite.
- Uitbreiding online-promotie Assen (Assen algemeen).
- Welkoms-/informatieborden bij toegangswegen.
- Winkel- en evenementenbrochures.
- Samenwerking met lokale ondernemers (winkeliers en horeca) en onderwijsinstellingen uitbouwen.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1. Betere dienstverlening.

Continuering inzet.

Ad 2. Grotere betrokkenheid.

Continuering inzet.

Ad 3. Een beter imago van de stad Assen bij inwoners en de regio.

Aansluiting bij regionale promotie (Drenthe-breed, Noord-Nederland) uitbouwen.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
1 Bestuur en burger	2007	2008	2009	2010	2011	2012
% bezwaren binnen termijn afgehandeld ⁵⁾	32%	40%	60%	70%	80%	80%
% klachten binnen termijn afgehandeld ⁶⁾	60%	70%	80%	80%	80%	80%
% brieven binnen termijn afgehandeld ⁷⁾	43%	55%	60%	70%	80%	80%
Totaaloordeel gemeentelijke website ⁸⁾	—	6,4	6,5	7,0	7,2	7,3
Totaaloordeel telefonisch contact ⁴⁾	6,6	7,3	7,5	7,6	7,6	7,6

Ad xx) Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma1 Bestuur en burger

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bestuursorganen	1.444	1.473	1.484	1.495	1.484	1.495
Bestuursondersteuning gemeenteraad	963	870	1.002	1.002	1.002	1.002
Bestuursondersteuning B&W	3.870	3.939	3.624	3.627	3.307	3.312
Bestuurlijke samenwerking	139	193	197	197	197	197
Publiekszaken	3.331	2.973	3.608	3.608	3.670	3.608
Informatiebeheer/basisregistraties	1.298	1.426	1.630	1.570	1.570	1.570

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Totaal lasten	11.045	10.874	11.545	11.499	11.230	11.184
Bestuursorganen	0	0	0	0	0	0
Bestuursondersteuning gemeenteraad	9	2	2	2	2	2
Bestuursondersteuning B&W	5	7	0	0	0	0
Bestuurlijke samenwerking	0	0	0	0	0	0
Publiekszaken	998	900	936	936	936	936
Informatiebeheer/basisregistraties	329	332	50	50	50	50
Totaal baten	1341	1.241	988	988	988	988
Programmaresultaat vóór bestemming	9.704	9.633	10.557	10.511	10.242	10.196
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	9.704	9.633	10.557	10.511	10.242	10.196

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

De middeleninzet voor het programma Bestuur en Burger neemt ten opzichte van 2008 toe met € 917.000 N. De belangrijkste verklaringen hiervoor zijn toegelicht onder de diverse beleidsproducten. De grootste afwijkingen betreffen:

Bestuursorganen € 11.000 N.

Belangrijkste verklaring van dit nadeel is dat als gevolg van reguliere cao-ontwikkelingen de salarissen voor het college van B&W en de raadsleden zijn gestegen met € 42.000 N. Hiertegenover staat een daling van de lasten voor voormalige collegeleden met € 30.000 V.

Bestuursondersteuning gemeenteraad € 132.000 N.

Dit betreft met name hogere doorbelasting van de griffie door uitbreiding formatie voor secretariële werkzaamheden (€ 74.000 N). Als gevolg van autonome kostenstijgingen vallen verder de doorbelastingen vanuit diverse andere kostenplaatsen hoger uit, per saldo € 58.000 N.

Bestuursondersteuning B&W € 315.000 V.

Dit betreft met name het in 2008 incidenteel beschikbaar gestelde projectbudget van totaal € 420.000 voor de periode 2008-2010 voor bestuurscommunicatie (drie keer € 90.000) en citymarketing (drie keer € 50.000). In 2009 ontstaat daardoor een voordeel van € 420.000. Ultimo 2008 zal bij de jaarrekening het restantbudget overgeheveld worden naar 2009.

In 2008 is de formatie van het bestuurssecretariaat uitgebreid. Dit leidt tot een hogere doorbelasting op het beheersproduct facilitaire ondersteuning B&W van € 122.000 N.

Tenslotte zijn de doorbelastingen vanuit diverse afdelingen aan diverse beheersproducten per saldo € 17.000 voordeliger.

Bestuurlijke samenwerking € 4.000 N.

Betreft autonome kostenontwikkelingen.

Publiekszaken € 600.000 N.

Door met name volume groei is de formatie van de Publieksbalie uitgebreid. De doorbelasting vanuit de Publieksbalie en de doorbelaste overhead is hierdoor hoger: € 506.000 N. Daarnaast vallen de lasten van de te betalen rijksleges € 65.000 hoger uit N. De legesopbrengsten zijn € 36.000 hoger begroot wegens meer verstrekte rijbewijzen V.

In de begroting 2009 is rekening gehouden met de kosten van één verkiezing (Europees parlement; in 2008 géén). Hierdoor vallen de lasten € 65.000 hoger uit N.

Informatiebeheer/ basisregistraties € 486.000 N.

Steeds meer informatiedragers worden gemeentebreed gebruikt en de kosten daarvan worden nu centraal gebudgetteerd. Verder zijn er sterk gestegen onderhoudskosten voor verschillende systemen en worden nu jaarlijks luchtfoto's gemaakt. De budgetten zijn daarop aangepast.

Daarnaast zijn er nieuwe werkzaamheden voor Beheer BAG (Basisadministratie Adressen en Gebouwen) en WKPB (Wet Kenbaarheid Publiekrechtelijke Beperkingen) die een extra inzet vergen en dus hogere kosten met zich meebrengen. Bij taxatie WOZ is sprake van een toename van het aantal objecten en meer werk door het koppelen en verstrekken van informatie.

De opbrengsten zijn lager doordat de jaarlijkse vergoeding voor taxatie WOZ vanaf 2009 vanuit het Gemeentefonds ten gunste van de algemene dekking komt en niet meer ten gunste van het beleidsproduct (€ 282.000 nadeliger).

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Monitoren dienstverlening	150	150	150	150
Aanpassing centrale hal: investering € 300.000 (kapitaallasten € 39.000 per jr. over 10 jr.)	39	39	39	39
Invoering omgevingsvergunning, kosten onduidelijk	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Voortzetting 'Assen koerst'	225	225	0	0
Citymarketing (in samenhang met cultuur, evenementen, sport)	100	100	0	0
2. Projecten				
3. Dekkingsmaatregelen				
Aanpassing via huisvestingsbudget	39	39	39	39
Omgevingsvergunning: mogelijke uitkering VROM onduidelijk	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Dekking 'Assen koerst' via bedrijfsvoering	225	225	0	0
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Efficiencymaatregelen Publieksbalie (te verdelen over de 3 diensten)	140	140	140	140

5.2. Programma Stadsontwikkeling

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

- 1 *Meer ruimte vinden en bestemmen voor de groeiopgave van Assen met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed.*
- 2 *Versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.*
- 3 *Versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.*

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
In het jaar*

Nationale Nota Ruimte	2005
Regiovisie Groningen-Assen 2030	2007
Convenant regio specifiek pakket	2008
Provinciaal Omgevingsplan II Drenthe	2004
Structuurvisie Binnenstad	2006
Structuurplan Westelijke Stadsrandzone	Gepland 2008
'Assen koerst', onder meer Novelle	2001
'Op en top Assen', Visie hogere bouw	2005
Collegeprogramma 2006-2010	2006
Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing (ISV II)	2005
De nota 'Jonge Monumenten'	Gepland 2008
De Economische Beleidsagenda	2008

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1 Meer ruimte vinden en bestemmen voor de groeiopgave van Assen met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed.

- De (her)ontwikkeling van nieuwe en bestaande gebieden mogelijk maken door het opstellen van bestemmingsplannen.
- Intensiever en ander gebruik van de bestaande bebouwde omgeving.
- Aanleg van nieuwe natuur.
- Behoud en versterken van monumentale en cultuur historische elementen van de stad.

Ad 2 Versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.

- Meer werkgelegenheid in met name de energiegerelateerde bedrijvigheid, zorg, sensortechnologie en toerisme en recreatie.
- Uitbreiding van bestaande en vestiging van nieuwe bedrijven.
- Een groter en gedifferentieerder winkelaanbod in de stad.
- Toevoegen onderwijsfuncties op MBO en HBO niveau.

Ad 3 Versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.

- Uitbreiding/vernieuwing van bestaande en vestiging van nieuwe toeristische/recreatieve voorzieningen.
- Een levendiger binnenstad.
- Meer bezoekers aan de stad Assen.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
2 Stadsontwikkeling						
% inwoners tevreden over recreatieve voorzieningen ¹⁰⁾	—	—	—	53	55	60
% bezoekers aan Assen tevreden over het winkelaanbod ⁹⁾	—	—	—	—	p.m.	p.m.
Aantal inwoners ¹⁹⁾	—	63.383	65.000	—	66.600	68.200
Werkloosheid, niet werkende werkzoekenden ²⁰⁾	—	3.036	2.300	—	2.200	2.100

Ad xx) Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad1. Meer ruimte vinden en bestemmen voor de groeiopgave van Assen met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed.

- Vaststellen Structuurvisie (conform de nieuwe Wet RO) voor het gehele gemeentelijk grondgebied.
- Realisatie Cultureel Kwartier:
 - Sloop bestaande opstallen.
 - Start bouw parkeergarage Cultureel kwartier.
- Verdere ontwikkeling Erfgoedkwartier:
 - Bestemmingsplan Erfgoedkwartier in procedure.
 - Voorstellen herinrichting openbare ruimte; herstel singelstructuur, herinrichting Brink/Brinktrechter.
 - Afronden vrijstellingprocedure en bouwvergunning Drents Museum in overleg met provincie.
- Het vaststellen van een masterplan FlorijnAs en stedenbouwkundige plannen Stadsbedrijvenpark, Assen Zuid, Stationsgebied en tweede fase Blauwe As.
- Start bestemmingsplanprocedure voor het gebied Kloosterveen III.
- Vaststellen meerjarenprogramma (her)ontwikkeling groen. Start uitvoering eerste projecten:
 - Herstel beekdal Messchen.
 - Natte zône Norgervaart.
 - Ecologische verbindingszône Witterveld-Esmeer.
- Vaststellen nieuwe Investeringsvisie Stedelijke Vernieuwing 2010-2014.

Ad 2. Versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groeningen-Assen.

- Uitvoering geven aan de economisch beleidsagenda:
 - Start ondernemershuis.
 - Pilot project Sensortechnologie (Sensor City).
 - Parkmanagement en binnenstadmanagement verder uitbouwen.
- Onderzoeken mogelijkheden vestiging Sensor Universe Technology Center, zorgfuncties en MBO/HBO onderwijs.

Ad 3. Versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.

- Verdere ontwikkeling van Assen-Zuid, waaronder het vaststellen van een visie voor de ontwikkeling van de toeristisch recreatieve zone Baggelhuizerplas-TT Circuit.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1 Meer ruimte vinden en bestemmen voor de groeiopgave van Assen met behoud van landschappelijk en cultureel erfgoed.

- Verdere planvorming en start uitvoering aan de Florijn-as.
- Het opstellen van bestemmingsplannen voor het stadsbedrijvenpark, Assen Zuid, Stationsgebied en tweede fase Blauwe As.

- Verdere uitvoering van het meerjarenprogramma (her)ontwikkeling groen.

Ad 2 Versterken van de economische structuur van Assen, afgestemd op Nationaal Stedelijk Netwerk Groningen-Assen.

- Uitvoering van het Asser aandeel in de Regiovisie Groningen-Assen, te weten projecten Regiopark en gebiedsontwikkeling Assen-Zuid (andere onderdelen vanuit de Regiovisie zijn opgenomen in de begrotingsprogramma's Bouwen en Wonen en Mobiliteit).

Ad 3 Versterken van toeristische en recreatieve structuur/voorzieningen.

- De realisering van een toegangspoort in of nabij het stroomdallandschap Drentsche Aa.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
2 Stadsontwikkeling	2007	2008	2009	2010	2011	2012
% gehandhaafde monumenten ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Groei in aantal arbeidsplaatsen ⁹⁹⁾	989	500	500	500	450	450
Aantal nieuwe vestiging van bedrijven > 5 werknemers ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal bezoekers aan de binnenstad ⁹⁹⁾	—	—	9,1 mln.	9,3 mln.	9,5 mln.	9,7 mln.
Aantal ha uitgegeven bedrijventerreinen ⁸⁸⁾	4	11	9	6	6	9

Ad xx) Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma 2 Stadsontwikkeling

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meer jaren prognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Ruimtelijke ordening	3.799	4.193	3.683	3.460	2.508	2.508
Stedelijke vernieuwing	4.155	1.007	1.130	477	435	435
Strategische eigendommen	398	399	421	421	421	421
Monumentenzorg	170	177	176	176	176	176
Economische ontwikkeling	723	809	895	895	895	895
Totaal lasten	9.245	6.585	6.305	5.429	4.435	4.435
Ruimtelijke ordening	1.299	1.442	1.175	952	0	0
Stedelijke vernieuwing	2.973	613	695	42	0	0
Strategische eigendommen	352	311	333	333	333	333
Monumentenzorg	34	0	0	0	0	0
Economische ontwikkeling	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	4.658	2.366	2.203	1.327	333	333
Programmaresultaat vóór bestemming	4.587	4.219	4.102	4.102	4.102	4.102
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	1017	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	3.570	4.219	4.102	4.102	4.102	4.102

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

Ruimtelijke ordening.

De middeleninzet is in 2009 circa € 500.000 lager ten opzichte van 2008. In de begroting 2008 waren kosten opgenomen voor de Toegangspoort West Drentsche Aa-gebied (€ 300.000) en voor her inrichting van het Erfgoedkwartier (€ 359.000). Deze zijn voor 2009 niet meer in het Collegeprogramma opgenomen. Voor de

activiteiten uit het Collegeprogramma zijn extra uren (uitbreiding formatie) benodigd voor de extra woningbouw en de transformatie van het stadsbedrijvenpark (circa € 120.000).

De fluctuaties in het MJP worden vooral veroorzaakt door de extra beschikbaar gestelde middelen voor de uitvoering van de speerpunten in het Collegeprogramma en de afbouw van de ISV bijdragen. De laatste bijdrage ISV voor bodemsanering is gepland voor het eerste kwartaal van 2010. Hierdoor worden in 2010 zowel de lasten als baten € 228.000 lager ten opzichte van 2009 en in 2011 nog eens € 14.000 lager dan 2010. De verhoogde regiobijdrage van € 568.000 ten laste van het Grondbedrijf loopt tot en met 2010.

Stedelijke vernieuwing.

Hogere kosten door toename uren als gevolg van hogere realisatie 2007 en uitbreiding formatie in het kader van de verhoogde bouwproductie.

De overige kosten en de baten zijn hoger als gevolg van hogere ISV2 subsidie voor stedelijke vernieuwing die doorgeboekt wordt naar een voorziening. De laatste ISV bijdrage voor Stedelijke vernieuwing is gepland voor het eerste kwartaal 2010. Hierdoor worden in 2010 zowel de lasten als de baten € 653.000 lager ten opzichte van 2009 en het volgende jaar nog eens € 42.000.

Strategische eigendommen.

De kosten zijn in 2009 hoger als gevolg van groot onderhoud aan een aantal panden. Hiertegenover staan ook hogere huurinkomsten.

Economische ontwikkeling.

Voor de uitvoering van het economisch beleidsplan is in 2009 € 150.000 aan apparaatskosten opgenomen. Daarnaast zijn de apparaatskosten bijgesteld om de begroting realistischer te maken. Er is aansluiting gezocht bij de gerealiseerde uren in 2007 en 2008.

In het budget 2009 is de bijdrage aan het Recreatieschap opgenomen inclusief de structurele uitzetting van € 10.000.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
2. Projecten				
Verhoogde bouwproductie tot en met 2010	300	300	0	0
Transformatie stadsbedrijvenpark	0	0	0	0
Structuurvisie	0	0	0	0
Uitvoering economisch beleidsplan/versterking economische structuur	150	150	150	150
Toegangspoort West Drentsche Aa-gebied*	0	0	0	0
Behoud en ontwikkeling natuurhistorische elementen*	365	370	0	0
3. Dekkingsmaatregelen				
Verhoogde bouwproductie (Grondbedrijf, ISV, derden)	300	300	0	0
Transformatie stadsbedrijvenpark:				
▪ Grondbedrijf	0	0	0	0
▪ Bestaand beleid	0	0	0	0
Structuurvisie (helpt gedekt via Grondbedrijf)	0	0	0	0
Uitvoering economisch beleidsplan/versterking economische structuur	0	0	0	0
Toegangspoort West Drentsche Aa (verkoop gronden)*	0	0	0	0
Behoud en ontwikkeling natuurhistorische elementen:				
▪ Verkoop gronden*	240*	245*	0	0
▪ Bijdrage derden	125*	125*	0	0
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Optimalisering aanbesteding en inkoop infrastructurele projecten	200	200	200	200
Extra bijdrage Regiovisie ten laste van grondexploitatie	570	570	570	570

* Bedragen zijn indicatief.

Opstellen en uitvoeren economisch beleidsplan wordt in samenhang gedaan met het programma Werk en inkomen. Dit onder meer in het kader van het bevorderen van de werkgelegenheid voor de jeugd, zoals ook bij de beleidsdoelen en speerpunten staat vermeld.

5.3. Programma Mobiliteit

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

- 1 *Betere bereikbaarheid.*
 - a. Een vlottere bereikbaarheid van de (binnen)stad voor alle voertuigsoorten.
 - b. Meer gebruik van fiets en openbaar vervoer.
- 2 *Verhoogde verkeersleefbaarheid.*
 - a. Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.
 - b. Een veiligere stad voor alle voertuigsoorten.
- 3 *Betere parkeervoorzieningen.*
 - a. Een ruimer aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.
 - b. Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond (kern) winkelgebieden.

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
in het jaar*

Nota Mobiliteit	2005
Nota Ruimte	2005
Regiovisie Groningen-Assen 2030 (onder meer Kolibri)	2007
Convenant regio specifiek pakket	2008
Provinciaal Verkeers- en Vervoersplan	2007
Provinciale Fietsnota	2005
Convenant stedelijke bereikbaarheid 2006-2008 (provincie Drenthe - gemeente Assen)	2005
Convenant stedelijke bereikbaarheid 2009 e.v. (provincie Drenthe - gemeente Assen)	Gepland 2008
Collegeprogramma 2006-2010	2006
'Assen koerst'	2001
Strategienota gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan (GVVP)	2005
Nota fietsverkeer	2005
Nota toegankelijkheid openbare ruimte	2006
Nota parkeerbeleid	2005

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a. Een vlottere bereikbaarheid van de (binnen)stad voor alle voertuigsoorten.

- Geen files (minder dan 1 km wachtrij) op de belangrijkste ontsluitingswegen in Assen.
- Een verbeterde bereikbaarheid voor fiets en bus van het centrum en het NS- en busstation. Vanuit de woonwijken tot het centrum/station een maximale reistijd van 30 minuten.

Ad 1b. Meer gebruik van fiets en openbaar vervoer.

- Primaire fietsroutes zijn uitgevoerd in asfalt of beton.
- Betere doorstroming voor fietsen en bussen bij verkeerslichten; maximale wachttijd 3 minuten.
- Groeiend aantal reizigers in het openbaar vervoer.
- Loopafstand van de woning tot aan de bushalte maximaal 400 meter bij 90% van alle woningen in Assen.
- Een openbare ruimte die ook voor mensen met een beperking goed bereikbaar is; Aangepaste bushaltes zodat minder validen ook met het openbaar vervoer kunnen reizen.

Ad 2a. Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

- Door gedragsbeïnvloeding en intensievere handhaving.
- Toepassen van geluidsschermen en geluidsarme verharding.

Ad 2b. Een veiligere stad voor alle voertuigsoorten.

- Door gedragsbeïnvloeding en intensievere handhaving.
- Minder verkeersslachtoffers in relatie tot de groei van het verkeer.

Ad 3a. Een ruimer aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.

- Een ring van hoogwaardige parkeervoorzieningen om de binnenstad.

Ad 3b. Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond (kern) winkelgebieden.

- Uitbreiding van het gebied betaald- en vergunningparkeren in en om de binnenstad.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren 3 Mobiliteit	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
Bereikbaarheid ⁹⁹⁾	—	—	—	—	p.m.	p.m.
Parkeergelegenheid ¹⁰⁾	—	68	—	59	p.m.	p.m.
Openbaar Vervoer ¹⁰⁾	—	67	—	52	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1a. Een vlottere bereikbaarheid van de stad voor alle voertuigsoorten.

- Voorbereiding van het direct na 2010 te realiseren knooppunt A28-verdubbelde (c.q. te verdubbelen) N33 in samenhang met de gebiedsontwikkeling Assen-Zuid.
- Het in overleg en samenwerking met de provincie voorbereiden van de verbeterde verbinding N373-N371 (Norgervaart-Balkenweg).
- Ontwikkelen van een visie met betrekking tot de situatie van de Overcingellaan/station in relatie met de ontwikkelingen in het Havenkwartier (FlorijnAs).
- Voorbereiden aanpassing op- en afritten voor Openbaar vervoer aan de A28 bij Kloosterveen.

Ad 1b. Meer gebruik van fiets en openbaar vervoer.

- Studie naar station Assen-Zuid.
- De verbetering van de doorstroming van de bussen door twee VRI-geregelde kruisingen van KAR te voorzien.
- Korte termijn maatregelen om het NS- en busstation beter bereikbaar te maken voor voetgangers, fietsers, bussen, taxi's en auto's (FlorijnAs).
- Kwaliteitsverbetering van de fietspaden: Assen-Bovensmilde en langs de Fokkerstraat en Nobellaan conform het vastgestelde Fietsbeleidsplan; actieprogramma 2007-2010.
- Het aanpassen van (bestaande) bushaltes, zodanig dat deze ook voor minder validen geschikt zijn; nieuwe haltes zullen direct op deze wijze worden gerealiseerd.

Ad 2a. Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

- Geen bijzondere activiteiten.

Ad 2b. Een veiligere stad voor alle voertuigsoorten.

- De intensivering van de gedragsbeïnvloeding door middel van verkeersprojecten op scholen en voor doelgroepen (bijvoorbeeld jonge automobilisten) in samenwerking met provincie en Veilig Verkeer Nederland (voorheen 3VO).

Ad 3a. Een ruimer aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.

- Start bouw parkeergarage Cultureel kwartier.
- Verbeteren van het parkeerverwijssysteem.

Ad 3b. Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond (kern) winkelgebieden.

- Verdere uitbreiding vergunningparkeren binnenstad.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1a. Een vlottere bereikbaarheid van de stad voor alle voertuigsoorten.

- Maatregelen ter verbetering van de doorstroming van het verkeer op de Industrieweg (relatie met Havenkwartier en de FlorijnAs).
- Realisatie van verbeterde verbinding N373-N371 (Norgervaart-Balkenweg) in samenwerking met en onder verantwoordelijkheid van de provincie.
- Start realisatie verdubbeling N33 en aansluiting N33-A28.

Ad 1b. Meer gebruik van fiets en openbaar vervoer.

- Een continu proces van kwaliteitsverbeteringen van (eerst) de primaire fietsroutes (parallelweg van de Industrieweg, diverse recreatieve fietsroutes in het buitengebied Assen-Vries/Assen-Loon).
- Tientallen bushaltes aanpassen met het oog op gebruik door minder validen.
- Het instandhouden en waar mogelijk uitbreiden van de Servicebussen.
- Verdere bevordering van het gebruik van het openbaar vervoer.

Ad 2a. Minder overlast van gemotoriseerd verkeer.

- Voortzetting van de intensieve gedragsbeïnvloeding op scholen en voor doelgroepen..
- Toepassen geluidsarm asfalt op Zuidersingel (Erfgoed Kwartier) en Fabriciusstraat (Citadel).

Ad 2b. Een veiligere stad voor alle voertuigsoorten.

- Voortzetting van de intensieve gedragsbeïnvloeding op scholen en voor doelgroepen.

Ad 3a. Een ruimer aanbod van parkeervoorzieningen nabij (kern) winkelgebieden.

- Realisatie parkeergarages Cultureel Kwartier en Citadel en renovatie parkeergarage Doevenkamp.
- Uitvoering van een kwaliteitsverbetering van de parkeergarage Doevenkamp, waarbij nadrukkelijk rekening wordt gehouden met de belangen van minder validen.

Ad 3b. Minder wijkvreemde parkeerders in woongebieden rond (kern) winkelgebieden.

- Continueren van het ingezette beleid door invoering van vergunningparkeren in buurten rondom de binnenstad.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
3 Mobiliteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal parkeergarages ¹⁹⁾	6	5	5	6	7	7
Aantal garage parkeerplaatsen ¹⁹⁾	1.877	1.539	1.539	2.059	2.630	2.630
Aantal straatparkeerplaatsen ¹⁹⁾	991	924	924	870	870	870
Aantal verkeersslachtoffers ¹⁹⁾	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal parkeerders in garage ¹⁹⁾	755.000	872.000	848.000	1.067.000	1.117.000	1.117.000
Aantal parkeerders straatparkeren ¹⁹⁾	1.103.000	1.111.000	1.116.000	1.064.000	1.066.000	1.069.000
Aantal stadsdienst buspassagiers ¹⁹⁾	170.000	177.000	177.000	177.000	177.000	177.000

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)*Programma3 Mobiliteit*

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Verkeer	9.772	952	412	412	412	412
Openbaar vervoer	248	462	324	324	164	164
Betaald parkeren	1.999	2.121	2.248	2.594	3.436	5.035
Totaal lasten	12.019	3.535	2.984	3.330	4.012	5.611
Verkeer	2.042	300	0	0	0	0
Openbaar vervoer	0	185	40	40	0	0
Betaald parkeren	2.472	2.740	3.092	3.271	3.686	4.526
Totaal baten	4.514	3.225	3.132	3.311	3.686	4.526
Programmaresultaat vóór bestemming	7.505	310	-148	19	326	1.085
Storting reserves	23	169	394	226	0	0-
Beschikking reserves	7.517	80	80	80	200	959
Programmaresultaat na bestemming	11	399	166	165	126	126

Toelichting/analyse 2008/2009*Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?**Verkeer.*

De begroting is in 2009 lager dan in 2008. Vanuit de speerpunten in het Collegeprogramma is de 'Bereikbaarheid NS station/Overcingellaan' voor € 300.000 opgenomen in het budget (baten en lasten) van 2008. Daarnaast is in 2008 € 195.000 opgenomen voor gedragsbeïnvloeding en verkeersveiligheid en € 25.000 voor fietspaden. Dit wordt via projecten uitgevoerd en is daarom niet zichtbaar in de begroting 2009.

Openbaar vervoer.

Doordat in de begroting 2008 € 150.000 is opgenomen voor de busroute Domeinweg Kloosterveen is de begroting in 2009 lager voor zowel de kosten als de baten.

Vanuit de speerpunten in het Collegeprogramma is het 'Aanpassen Bushaltes en VETAG' voor € 80.000 opgenomen in de meerjaren prognose. De baten zijn € 40.000 doordat 50% van de kosten wordt gedekt door het convenant met de provincie. Ook de inzet van extra service bussen wordt gecontinueerd en is in de MJP meegenomen voor € 80.000 tot en met 2010. De kosten worden gedekt uit de reserve Wmo/WVG. Per saldo geen effect op het programmaresultaat.

Exploitatie parkeren.

Als gevolg van de nieuwe parkeergarages aan de Triade en de sloop van de Postgarage treden verschuivingen op tussen straatparkeren en garageparkeren. Dit geldt zowel aan de kosten- als aan de batenkant. De ontwikkelingen in de meerjarenraming zijn het gevolg van de voorgenomen nieuw te bouwen parkeergarages Citadel (ingebruikname derde kwartaal 2010) en Cultureel Kwartier (derde kwartaal 2011). Met name de kapitaallasten van de nieuwe garages zijn van invloed op het negatieve resultaat voor bestemming in de jaren na 2010.

De reserve van parkeren zal worden ingezet om de effecten van de exploitatie van de nieuwe garages op te vangen en om de bijdrage van € 450.000 in stand te houden.

In bovenstaand middeleninzet voor het programma mobiliteit is rekening gehouden met aangepaste tarieven conform het raadsbesluit 19 juni 2008 voor betaald parkeren.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012:

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
2. Projecten				
Onderzoek stations	0	0	0	0
Bereikbaarheidsverbetering NS-station/Overcingellaan	0	0	0	0
Fietspadverbetering	0	0	0	0
Continuering Servicebussen	80	80	0	0
Aanpassen bushaltes en VETAG kruisingen	80	80	0	0
Kwaliteitsverbetering garage Doevenkamp	0	0	0	0
Verbeteren parkeerwijzing	35	0	0	0
Jaarlijkse vulling Reserve Grote Projecten**	0	0	0	0
Fietsroutes knooppunten (2008)	0	0	0	0
Gedragbeïnvloeding en verkeersveiligheid (2008)	0	0	0	0
3. Dekkingsmaatregelen				
Bereikbaarheid NS-station/Overcingellaan (dekking Kolibri)	0	0	0	0
Fietspadverbetering	0	0	0	0
Continuering Servicebussen (dekking via Wvg-/Wmo-reserve)	80	80	0	0
Aanpassen bushaltes en VETAG kruisingen (50% convenant provincie)	40	40	0	0
Garage Doevenkamp (dekking uit parkeren)	0	0	0	0
Verbeteren parkeerwijzing (dekking uit parkeren)	35	0	0	0
Reserve Grote Projecten**	0	0	0	0
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				

** Ten behoeve van de realisering van (deels) subsidiabele grote projecten zal de komende jaren cofinanciering door de gemeente worden geregeld, via onder meer de reserve Grote Projecten. De grootte van de voorgenomen jaarlijkse storting staat elders vermeld en tevens wordt er vermeld welke projecten daardoor minimaal uitgevoerd dienen te worden.

5.4. Programma Stads- en wijkbeheer

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

- 1 *Het behouden en waar nodig vergroten van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).*
- 2 *Meer actieve en participerende bewoners in de wijken.*
- 3 *Verbeteren en bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte.*
- 4 *Verbeteren van de gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën).*
- 5 *Verbeteren van de dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen.*

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
in het jaar*

Collegeprogramma 2006-2010	2006
De Novelle, Het beeld van de Asser school	2005
Raamnota Openbare Ruimte	2006
Groenstructuurvisie	2006
Groenbeheervisie	2008
Beleidsnota Natuur- en Milieueducatie (in wording)	
IBOR	2007
Nota wegbeheer	2008
Beleidsplan openbare verlichting	2008
Beleidsplan gladheidsbestrijding gemeente Assen 2007-2011	2007
Beheersplan kunstwerken (in wording)	
Duurzaam terreinbeheer (in wording)	
Beleidsplan graffiti en wildplakken (in wording)	
gemeentelijk Riolerings Plan Assen 2005-2008 (GRP)	2004
Waterplan	2006
Kadernota Spelen (in wording)	
Wijkspeelplannen	2003
Beleidsnotitie begraafplaatsen	2006
Beheersverordeningen gemeentelijke begraafplaatsen	2001

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1 Het behouden en waar nodig vergroten van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).

- Een schoner Assen.
- Een heel Assen.
- Een veiliger Assen (zie ook programma Veiligheid).

Ad 2 Meer actieve en participerende bewoners in de wijken.

- Bewoners worden goed geïnformeerd, zijn betrokken en nemen medeverantwoordelijkheid.
- De gemeente werkt samen met andere partijen in de wijk (politie, corporaties en maatschappelijk werk).
- De gemeente komt haar afspraken na (gesignaleerde knelpunten hebben een eigenaar).

Ad 3 Verbeteren en bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte.

- Een op het afgesproken niveau onderhouden en schone openbare ruimte.
- Zo min mogelijk wateroverlast.

- Veilig gebruik van de infrastructuur.

Ad 4 Verbeteren van de gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën).

- Een uitnodigende en inspirerende openbare ruimte die voor alle leeftijds- en doelgroepen mogelijkheden biedt om te recreëren, te spelen en te ontmoeten.
- De openbare ruimte werpt zo min mogelijk drempels op voor mensen met een beperking.

Ad 5 Verbeteren van de dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen.

- Voldoende begraafcapaciteit in Assen, een goede dienstverlening en goed onderhouden begraafplaatsen.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
4 Stads en wijkbeheer						
Verloederingsindicator (0 – 10; hoe lager hoe beter) ¹⁰⁾	—	4,6	—	4,5	4,2	4,0
% Assenaren met het oordeel dat de eigen woonomgeving vooruit is gegaan ¹⁰⁾	—	16%	—	20%	22%	24%
% Assenaren dat vindt dat de gemeente voldoende doet om bewoners bij veranderingen in de wijk te betrekken ¹⁰⁾	—	34%	—	43%	45%	50%
% Assenaren dat actief is geweest in het verbeteren van de eigen wijk ¹⁰⁾	—	11%	—	13%	15%	17%

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1 Het behouden en waar nodig vergroten van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).

- Uitvoering gebiedsgericht werken in vier wijken.
- Bestendigen hondenpoepbeleid en handhaving daarvan in alle wijken.
- Zwerfvuilbeleid in uitvoering nemen.
- Zie ook activiteiten in programma Veiligheid.

Ad 2 Meer actieve en participerende bewoners in de wijken.

- Zie ook activiteiten Wmo prestatieveld 1.
- Zie ook activiteiten 'Assen jouw podium'.
- Op verzoek met bewoners schouwen conform de IBOR systematiek.
- Minimaal één activiteit op het gebied van natuur, milieu en duurzaamheid per wijk per jaar.
- Inwoners betrekken bij ontwikkeling van de plannen van 2009.

Ad 3 Verbeteren en bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte.

- Uitvoeren van het planmatig dagelijks onderhoud op basis van IBOR kwaliteitsbeelden.
- Schouwen van de kwaliteit van het onderhoud met behulp van de IBOR methodiek in het dagelijks beheer.
- Uitvoeren van groenrenovaties volgens het meerjarenprogramma 2007 tot en met 2010.
- Uitvoeren van groot onderhoud aan de wegen en riolering.
- Behoud en ontwikkeling Drentse Aa gebied door projecten in kader van 10 kansen Deurzer diep.
- In beeld brengen van leemtes in de groenstructuur, deze waar mogelijk direct verbeteren en anders een actieplan opstellen om tot verbetering te komen.
- In beeld brengen van de natuurwaarden van de hoofdverbindingen en indien nodig een actieplan opstellen met vervolgstappen.
- Verbeteren van de bescherming van bestaand groen in planvorming, met name in de bestaande bebouwing.
- Opstellen van gebiedgerichte beheervisies.

- Uitvoeren van het GRP 2009-2012, jaarschijf 2009.

Ad 4 Verbeteren van de gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën).

- Actualiseren van de wijkspelplannen op basis van de kadernota Spelen 2008/2009.
- Vervangen en nieuw plaatsen van speelvoorzieningen voor diverse leeftijdsgroepen met extra aandacht voor jongeren en gehandicapten.

Ad 5. Verbeteren van de dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen.

Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma begraafplaatsen 2008, dat samengevat de volgende projecten omvat:

- Automatiseren grafadministratie.
- Opstellen ruimingsplan voor graven/grafvelden.
- Plan voor de toekomst Noorder- en Zuiderbegraafplaats (functie park of begraafplaats; waardenonderzoek; onderzoek overname cultuurhistorische graven; financiële ontvlechting van de Noorder- en de Zuiderbegraafplaats van de Boskamp).
- Plan voor beheer en inrichting voor korte en middellange termijn (inrichten Boskamp, beheer begraafplaatsen, verstrooiing van as).
- Regelgeving (aanpassen beheersverordening en actualiseren verordening begraafrechten, uitvoeringsregels grafbedekkingen en asbussen, interne procedures).
- Financieel systeem.
- Samenwerking met de Facultatieve.
- Borging van de communicatie.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1. Het behouden en waar nodig vergroten van de leefbaarheid van Assen (schoon, heel en veilig).

- Doorgaan met gebiedsgericht werken.

Ad 2. Meer actieve en participerende bewoners in de wijken.

- Doorontwikkelen van het natuur- en milieueducatie- (NME) beleid en realiseren centraal stedelijk NME-centrum.
- Op verzoek met bewoners schouwen conform de IBOR systematiek.

Ad 3. Verbeteren en bestendigen van de onderhoudstoestand van de openbare ruimte.

- Uitvoeren van het planmatig dagelijks onderhoud op basis van IBOR kwaliteitsbeelden.
- Schouwen van de kwaliteit van het onderhoud met behulp van de IBOR methodiek in het dagelijks beheer.
- Uitvoeren van groenrenovaties volgens het meerjarenprogramma 2007 tot en met 2010.
- Uitvoeren van groot onderhoud aan de wegen en riolering.
- Opstellen van gebiedgerichte beheervisies.
- Uitvoeren van het GRP 2009-2012, jaarschijf 2009.

Ad 4. Verbeteren van de gebruiksmogelijkheden van de openbare ruimte (uitnodigende ontmoetings- en recreatieplekken voor alle leeftijdscategorieën).

- Vervangen en nieuw plaatsen van speelvoorzieningen voor diverse leeftijdsgroepen met extra aandacht voor jongeren en gehandicapten.

Ad 5. Verbeteren van de dienstverlening en het beheer ten aanzien van het begraven en de begraafplaatsen.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	realisatie	plan	plan	plan	plan
4. Stads- en wijkbeheer	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gemiddelde onderhoudskwaliteit verharding ¹⁵⁾	—	6,8	5,5-7,4	5,5-7,4	5,5-7,4	5,5-7,4
Gemiddelde onderhoudskwaliteit groen ¹⁵⁾	—	6,3	5,5-7,4	5,5-7,4	5,5-7,4	5,5-7,4
Gemiddelde onderhoudskwaliteit meubilair ¹⁵⁾	—	6,7	5,5-7,4	5,5-7,4	5,5-7,4	5,5-7,4
Gemiddelde onderhoudskwaliteit kunstwerken en oevers ¹⁵⁾	—	7,0	5,5-7,4	5,5-7,4	5,5-7,4	5,5-7,4
Gemiddelde kwaliteit verzorging ¹⁵⁾	—	6,8	5,5-7,4	5,5-7,4	5,5-7,4	5,5-7,4
aantal bezoekers recreatiegebied Baggelhuizen 2008 tot en met 2010 ¹⁶⁾	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1000)

Programma 4 Stads- en wijkbeheer

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Wegbeheer	3.845	4.057	4.752	4.358	4.387	4.416
Verzorging overige infrastructuur	3.786	4.132	4.238	4.372	4.469	4.572
Groenbeheer	5.723	6.026	6.356	6.501	6.342	6.490
Rioolbeheer en waterzuivering	5.660	5.562	5.200	5.292	5.384	5.476
Begraven	610	564	601	601	601	601
Beheer en exploitatie buitenruimte	231	272	270	270	270	270
Wijkzaken	1.034	1.258	2.011	2.261	1.761	1.761
Totaal lasten	20.889	21.870	23.427	23.654	23.213	23.586
Wegbeheer	143	79	96	96	96	96
Verzorging overige infrastructuur	490	534	573	585	597	609
Groenbeheer	203	155	155	156	156	156
Rioolbeheer en waterzuivering	5.851	5.960	5.559	5.644	5.729	5.814
Begraven	463	553	599	599	599	599
Beheer en exploitatie buitenruimte	472	527	578	578	578	578
Wijkzaken	202	0	0	0	0	0
Totaal baten	7.824	7.808	7.560	7.658	7.755	7.852
Programmaresultaat vóór bestemming	13.065	14.062	15.867	15.996	15.459	15.734
Storting reserves						
Beschikking reserves	138	138	561	128		
Programmaresultaat na bestemming	12.927	13.924	15.306	15.868	15.459	15.734

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

De lasten van het programma Stads- en wijkbeheer stijgen met € 1.382.000 N.

De verdeling per beleidsproduct is als volgt:

- Wegbeheer € 678.000 N
- Verzorging Infrastructuur € 67.000 N
- Groenbeheer € 330.000 N
- Rioolbeheer en waterzuivering € 39.000 N

▪ Begraven	€	9.000	V
▪ Beheer en exploitatiebuitenruimte	€	53.000	V
▪ Wijkzaken	€	753.000	N
▪ Beschikking reserve Wegbeheer	€	423.000	V

Deze stijging wordt als volgt verklaard:

Wegbeheer.

De begroting 2009 (na bestemming) sluit € 255.000 hoger dan de begroting 2008. Deze uitzetting ontstaat door:

In 2008 heeft er in het kader van de RSM-3 een incidentele korting van € 95.000 op het budget plaatsgevonden. In 2009 is deze korting verschoven naar het beleidsproduct Verzorging Infrastructuur. Dit heeft tot gevolg dat het budget hier per saldo stijgt met € 95.000 N.

Als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen stijgen de lasten met € 121.000 N. Door volumeontwikkelingen stijgen de lasten met € 45.000 N. Het saldo van de overige lasten en baten bedraagt € 6.000 V. Als gevolg van de geplande uitvoering van een aantal grote projecten (waaronder Schildersbuurt en Oldenhofstraat en omstreken) stijgen de projectkosten met € 423.000 N.

Dit wordt gedekt uit een onttrekking van € 423.000 V uit de reserve Straten en Wegen. De stand van deze reserve per ultimo 2009 bedraagt € 2.257.000.

Verzorging Infrastructuur.

De begroting 2009 sluit € 67.000 hoger dan de begroting 2008. Deze uitzetting ontstaat door:

In 2008 heeft er in het kader van de RSM-3 een incidentele korting van € 95.000 op het budget Wegbeheer plaatsgevonden. In 2009 is deze korting verschoven naar het beleidsproduct Verzorging Infrastructuur. Dit heeft tot gevolg dat het budget hier per saldo daalt met € 95.000 V.

Als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen stijgen de lasten met € 122.000 N. Door volumeontwikkelingen stijgen de lasten met € 79.000 N. De baten stijgen per saldo met € 39.000 V. Doordat de lasten van schoonhouden openbare ruimte mee worden genomen in de dekkingsgrondslag afvalstoffenheffing stijgen de inkomsten met € 106.000. Door een lagere bijdrage vanuit het product Riool- waterzuivering dalen de inkomsten met € 65.000.

Groenbeheer.

De begroting 2009 sluit € 330.000 hoger dan de begroting 2008. Deze uitzetting ontstaat door:

Volume ontwikkelingen als gevolg van areaal uitbreiding van € 209.000 N.

Een interne verschuiving van uren levert een voordeel op van € 59.000 V.

Om speelvoorzieningen te kunnen vervangen stijgen de kapitaallasten met € 41.000 N.

De resterende toename wordt veroorzaakt door prijsontwikkelingen van € 139.000 N.

Rioolbeheer en waterzuivering.

De begroting 2009 sluit € 39.000 hoger dan de begroting 2008. Deze uitzetting ontstaat door:

Als gevolg van de notitie rioleringen van de commissie BBV vervalt de mogelijkheid van directe financiering van het vervangen van rioleringen. Hierdoor vervallen de vervangingsramingen van in totaal € 1.400.000 V. De mogelijkheid van sparen ten behoeve van vervanging wordt wel toegestaan. Voor 2009 kan in de voorziening een bedrag worden gestort van € 959.000 N. In 2009 vervalt de inkomst uit de voorziening rioolbeheer van € 386.000 N ter dekking van de vervanging van rioleringen. Als gevolg van de verlaging van de tarieven met ingang van 2007 is de bijdrage van het waterschap voor het onderhoud van watergangen met € 15.000 N naar beneden bijgesteld. De lasten stijgen met € 79.000 N als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen.

Begraven.

De begroting 2009 sluit € 9.000 lager dan de begroting 2008. Dit verschil ontstaat doordat:

De kapitaallasten van het uitvoeringsprogramma begraafplaatsen (VGN '08) nog niet volledig in de begroting van 2008 waren opgenomen. De lasten stijgen hierdoor met € 10.000 N. De kapitaallasten zijn niet doorgerekend in de tarieven van 2008, waardoor de inkomsten van 2009 stijgen met € 19.000 V.

Verder is er een toename door prijsontwikkelingen van € 27.000 N. De kostenstijging zal worden doorberekend in de tarieven. De inkomsten stijgen als gevolg hiervan evenredig met € 27.000 V.

Beheer en exploitatie buitenruimte.

De begroting 2009 sluit € 53.000 lager dan de begroting 2008. Dit verschil ontstaat doordat:
De lasten zijn als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen en verschuiving van uren-inzet per saldo € 2.000 V lager. Aan reclamevergunningen wordt € 51.000 V extra inkomsten ontvangen.

Wijkzaken.

De begroting 2009 is € 754.000 hoger dan de begroting 2008. Deze uitzetting ontstaat door:
Als gevolg van urenverschuiving vanuit andere beheersproducten (onder andere groenbeheer en verzorging infrastructuur) en loon- en prijsontwikkelingen stijgen de personeelskosten met € 222.000 N.
De doorbelaste aandelen nemen toe met € 232.000 N als gevolg van met name de doorbelaste kosten van gebiedsmanagers.
Het budget Gebiedsgericht Werken is, conform het raadsbesluit, verhoogd met € 250.000 N. Het totale budget bedraagt nu € 500.000. Als gevolg van prijsontwikkelingen stijgen de kosten van derden met € 50.000 N.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012:

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Het wijk- en buurtgericht werken wordt versterkt zodanig dat een integrale aanpak op meerdere fronten leidt tot verbetering binnen wijken	500	500	0	0
Verbetering dienstverlening begraafplaatsen/beheer/Aanleg nieuw grafveld De Boskamp	25	25	25	25
2. Projecten				
Ontwikkeling methodiek wijk- en buurtgericht werken, valt onder gebiedsgericht werken	0	0	0	0
Opstellen wijkplannen, vloeien voort uit gebiedsgericht werken	0	0	0	0
Leefbaarheidsmonitor en statistisch jaarboek, worden in samenhang met monitoren bij het programma Bestuur en burger opgepakt	0	0	0	0
3. Dekkingsmaatregelen				
Rechten aanpassen aan uitbreiding De Boskamp en uitbreiding dienstverlening begraafplaatsen	25	25	25	25
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Wegbeheer: optimalisering aanbesteding en inkoop, fase 2	250	250	250	250
Groenbeheer: optimalisering aanbesteding en inkoop, fase 2	55	55	250	250
Wijkzaken: efficiencyverbetering wijkoverleg, fase 3	50	50	50	50
Wegbeheer: lager onderhoudsbudget infrastructuur, verhoging inkomsten	250	250	250	250
Groenbeheer: meer projectmatig uitbesteden c.a.	250	250	250	250

De totale invulling van de RSM3 Wegbeheer/verzorging infrastructuur ziet er nu als volgt uit:

Wegbeheer – klein onderhoud	€ 35.000
Wegbeheer – groot onderhoud	€ 25.000
Verzorging infrastructuur – wegmarkeringen	€ 65.000
Verzorging infrastructuur – openbare verlichting	€ 125.000
Totaal	€ 250.000

5.5. Programma Onderwijs

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Het versterken van de samenhang in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs (inclusief speciaal onderwijs).*
2. *Het versterken van de kennisinfrastructuur op MBO en HBO niveau.*
3. *Het versterken en uitbreiden van Brede Scholen.*
4. *Vermindering van werkloosheid onder schoolverlaters.*
5. *Het verbeteren van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.*

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

	<i>Vastgesteld in het jaar</i>
Collegeprogramma 2006-2010	2006
'Assen koerst'	2001
Notitie Jeugd en Veiligheid	Gepland 2008
Notitie Onderwijskansenbeleid	2008
Beleidsnotitie Centrum voor Jeugd en Gezin	Gepland 2008
Convenant Brede Schoolontwikkeling	2006
Economische beleidsagenda	2008
Huisvestingsprogramma onderwijs	jaarlijks
Meerjarenprogramma kwaliteitsimpuls huisvesting onderwijs	2004
Convenant Lokaal Educatieve Agenda	Gepland 2008
Nota Brede school	2008

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

- Ad 1. Het versterken van de samenhang in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs (inclusief speciaal onderwijs).*

Optimale ontwikkelings-, ontplooiings- en opleidingsmogelijkheden voor kinderen en jongeren in de gemeente Assen. Alle talenten van kinderen/jongeren worden benut. Dit leidt tot:

- Meer schoolsucces en betere doorstroming naar voortgezet onderwijs en uiteindelijk naar betaald werk.
- Meer deelname aan diverse activiteiten in de vrije tijd.

Randvoorwaarden hierbij zijn voldoende zorg en opvangmogelijkheden.

- Ad 2. Het versterken van de kennisinfrastructuur op MBO en HBO niveau.*

Het aantal opleidingen in Assen neemt toe.

- Ad 3. Het versterken en uitbreiden van Brede Scholen.*

- Schoolsucces en een geslaagde doorstroming naar diverse onderwijsvormen.
- Deelname aan activiteiten op het gebied van sport, cultuur, samenleving e.d.
- Psychisch en fysiek welzijn van kinderen en hun ouders.

- Ad 4. Vermindering van werkloosheid onder schoolverlaters.*

Een betere aansluiting tussen de eindkwalificaties vanuit het onderwijs op de vraag vanuit de arbeidsmarkt.

- Ad 5. Het verbeteren van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.*

- Alle scholen beschikken over een goed schoolgebouw.
- Waar mogelijk worden andere maatschappelijke voorzieningen in de wijk vernieuwd of toegevoegd.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren 5 Ondewijs	2006		2008		2010	2012
% tevredenheid burgers van Assen	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
(zeer) tevreden over aanbod basisscholen ¹⁰⁾	80	93	80	85	85	85
(zeer) tevreden over bereikbaarheid basisscholen ¹⁰⁾	80	86	80	75	75	75
(zeer) tevreden over de brede scholen vanaf 2009 ¹⁰⁾	—	—	—	75	75	75

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1. Het versterken van de samenhang in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs (inclusief speciaal onderwijs).

- Afstemmen overleg gemeente en scholen en instellingen
- Bevorderen van ouderbetrokkenheid.
- Het bevorderen van dagarrangementen en naschoolse activiteiten/verlengde schooldag.
- Het verbeteren van de zorgafstemming rond het onderwijs.
- Het bevorderen van de doorgaande lijn tussen de voorschoolse periode en de diverse onderwijsniveaus.

Ad 2. Het versterken van de kennisinfrastructuur op MBO en HBO niveau.

Voorbereiden en ontwikkelen mobiliteitscentrum nabij TT circuit.

Ad 3. Het versterken en uitbreiden van Brede Scholen.

Uitvoeren van twee pilots centra Jeugd en Gezin als front office in Brede School.

Ad 4. Vermindering van werkloosheid onder schoolverlaters.

Implementatie werkafspraken regiowerktop via convenant met het ministerie van sociale zaken, werkgevers en onderwijsinstellingen waardoor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt wordt verbeterd.

Ad 5. Het verbeteren van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.

- Oplevering nieuwbouw PRO Assen.
- Bouw en oplevering scholen (2) Kloosterveste.
- Oplevering uitbreiding de Veldkei.
- Oplevering nieuwbouw de Vuurvogel.
- Bouw en oplevering mfa Baggelhuizen (3 scholen).
- Oplevering aanpassingen/onderhoud de Cirkel.
- Bouwvoorbereiding nieuwbouw Marsdijk.
- Bouwvoorbereiding Dr Nassau college en Vincent van Gogh.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1. Het versterken van de samenhang in het aanbod van het primair en voortgezet onderwijs (inclusief speciaal onderwijs).

Vaststellen in hoeverre de voorgenoemde concrete acties in 2009 zijn uitgevoerd en in welke mate de samenhang in het aanbod van primair en voortgezet onderwijs inmiddels is versterkt. Daar waar nodig continueren van de in 2009 geplande acties en/of deze eventueel bijstellen.

Ad 2. *Het versterken van de kennisinfrastructuur op MBO en HBO niveau.*

- Doorontwikkelen Mobiliteitscentrum
- Ontwikkelen muziekonderwijs

Ad 3. *Het versterken en uitbreiden van Brede Scholen.*

Afhankelijk van de pilots vormgeven aan de front office van het centrum van Jeugd en Gezin.

Ad 4. *Vergroten van werkgelegenheid en vermindering van werkloosheid onder schoolverlaters*

Evalueren en verder invulling geven aan het ingezette beleid.

Ad 5. *Het verbeteren van de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, rekening houdend met de behoefte aan andere voorzieningen in de wijken.*

- Nieuwbouw Marsdijk (2011).
- Bouw Dr Nassau college en Vincent van Gogh (2012).
- Bouw mfa Pittelo (2010).
- Uitbreiding de Borg (2010).
- Versterking speciaal onderwijs (p.m.).
- Bouw derde cluster Kloosterveen (2011).
- Bouw mfa Assen Oost (2011).

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
5 onderwijs	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal spijbelaars ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal uitvallers ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Toename aantal leerlingen met startkwalificaties ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aanbod MBO en HBO opleidingen ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal werkloze schoolverlaters ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma 5 Onderwijs

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Huisvesting onderwijs	6.319	7.226	8.381	8.655	10.378	11.681
Schoolbestuurlijke taken	21.796	21.510	23.391	23.834	24.077	24.196
Overig lokaal onderwijsbeleid	1.791	2.002	2.067	2.013	2.061	2.112
Uitvoering lokaal onderwijs	1.286	1.492	1.663	1.663	1.363	1.363
Volwasseneneducatie	1.085	1.081	1.144	1.144	1.144	1.144
Totaal lasten	32.277	33.311	36.646	37.309	39.023	40.496
Huisvesting onderwijs	142	701	219	159	154	117
Schoolbestuurlijke taken	22.262	21.160	22.666	23.031	23.366	23.728
Overig lokaal onderwijsbeleid	609	524	456	456	456	456
Uitvoering lokaal onderwijs	422	331	401	401	401	401
Volwasseneneducatie	1.053	1.047	1.110	1.110	1.110	1.110
Totaal baten	24.488	23.763	24.852	25.157	25.487	25.812
Programmaresultaat vóór bestemming	7.789	9.548	11.794	12.152	13.536	14.684
Storting reserves	1.095	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	38	75	1.086	516	424	181

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Programmaresultaat nà bestemming	8.846	9.473	10.708	11.636	13.112	14.503

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

Huisvesting onderwijs.

De lasten nemen toe met € 1.155.000 wat wordt veroorzaakt door afboeking boekwaarden ad € 787.000 van te slopen panden, hogere apparaatskosten van € 286.000 doorerschikking uren en autonome ontwikkelingen en hogere kapitaallasten van € 843.000. Hierin is verwerkt de nieuwbouw van de Lichtbaak, de Regenboog en de tweede fase noodlokalen Kloosterveen en is rekening gehouden met de verlate oplevering van een aantal nieuwbouwprojecten waaronder de multi functionele accommodaties in Baggelhuizen, Pittelo en Assen Oost. Aanvullend is er sprake van een vrijval van € 497.000 doordat in de begroting 2008 verschillende eenmalige budgetten zijn opgenomen en een eenmalige vrijval van € 264.000 als gevolg van een verandering in de financieringswijze van de noodlokalen in Kloosterveen.

De baten nemen af met € 482.000 doordat de inkomsten uit hoofde van het recht van opstal van de Vuurvogel ad € 550.000 vervalst. Daarentegen wordt er meer inkomsten uit huur verwacht ad € 68.000. Verder wordt er een onttrekking begroot van € 684.000 uit de reserve openbaar onderwijs. Deze reserve, welke bestemd is voor afboeken van boekwaarden onderwijsgebouwen, raakt hiermee uitgeput. Per saldo neemt de middeleninzet op dit beleidsterrein toe met € 988.000.

In de meerjaren raming is rekening gehouden met de lasten van de versterking van het speciaal onderwijs, realisatie derde cluster in Kloosterveen en de nieuwbouw van het Dr.Nassau College/ Vincent van Gogh.

Schoolbestuurlijke taken.

De lasten als baten nemen toe en dit is het gevolg van verwerking van de ontvangen conceptbegroting 2009 van Plateau. Vanwege het verwachte negatieve resultaat van Plateau wordt ter afdekking hiervan een onttrekking aan de reserve OBO Plateau begroot van € 438.000. De begroting van Plateau zal separaat aan de raad worden voorgelegd. Per saldo neemt de middeleninzet toe met € 11.000.

Overig lokaal onderwijsbeleid.

De middeleninzet neemt per saldo toe met € 133.000. Conform het Collegeprogramma in 2009 het budget inzake 'Realisatie hogere beroepsonderwijs sensor universe' eenmalig met € 100.000 verhoogd. Daarnaast zijn de apparaatskosten met circa € 32.000 toegenomen met name als gevolg van extra inzet voor MBO/HBO ontwikkeling. Tenslotte nemen de begrote lasten voor leerlingenvervoer met € 66.000 toe als gevolg van hogere apparaatskosten en reguliere prijs- en volume-effecten. Daarentegen levert de verwerking van de laatste fase van RSM 1, stelselwijziging schoolbegeleiding een voordeel op van € 65.000. In de meerjarenprognose is rekening gehouden met de volume-effecten inzake leerlingenvervoer.

Uitvoering lokaal onderwijs.

De middeleninzet neemt per saldo toe met € 101.000. De apparaatskosten stijgen met € 153.000 als gevolg van autonome ontwikkelingen en het toerekenen van het integraal uurtarief. Door prijsontwikkelingen nemen de overige lasten met € 18.000 toe. Vanuit de rijksregeling RMC wordt een extra bijdrage van € 70.000 voor kwalificatiemiddelen verwacht.

Volwasseneneducatie.

De verwachting is dat de bijdrage vanuit het rijk circa € 63.000 hoger zal zijn dan is begroot voor 2008. Gezien de koppeling met de baten zullen de lasten dan ook hoger worden. Per saldo blijft middeleninzet op dit beleidsterrein gelijk.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Mbo-motorvoertuigentechniek	70	70	70	70

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
Programma Sensor Universe & hbo Kenniscentrum*	435	335	335	335
Brede Scholen voor alle wijken	300	300	0	0
2. Projecten				
Voorbereiding nieuwbouw Dr. Nassau College/Vincent van Gogh	0	0	p.m.	p.m.
Vervanging noodlokalen Peelo en Marsdijk door permanente bouw (invest. € 2,5 mln.)	150	150	150	150
Vervangende bouw De Lichtbaak (investering € 2,7 mln.) mz: mfa Pittelo raming zie 1 ^e be- gr wijziging 2009	162	162	162	162
Vervangende bouw De Regenboog (investering € 3 mln.)	180	180	180	180
Tijdelijke huisvesting Kloosterveen	p.m.	0	0	0
Multifunctioneel gebruik van nieuwe en bestaande accommodaties (investering € 150.000 via project Brede Scholen)	p.m.	p.m.	0	0
Derde openbare school Kloosterveen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Versterking speciaal onderwijs (investering € 4 mln)	0	240	240	240
3. Dekkingsmaatregelen				
Vervanging noodlokaal Peelo en Marsdijk door permanente bouw (bestaand beleid)	150	150	150	150
Vervangende bouw De Lichtbaak (bestaand beleid)	162	162	162	162
Vervangende bouw De Regenboog (bestaand beleid)	180	180	180	180
Tijdelijke huisvesting Kloosterveen	p.m.	0	0	0
Versterking speciaal onderwijs (bestaand beleid)	0	240	240	240
4. Opgenomen RSM'en 2009-2011				
Schoolbestuurlijke taken: bestuurscommissie op afstand, fase 3	350	350	350	350
Lokaal onderwijsbeleid: kostenreductie leerlingenvervoer, fase 3	100	100	100	100
Lokaal onderwijsbeleid: kostenreductie GOA-taken, fase 3	25	25	25	25

* De kapitaallasten van de aanpassing van het gebouw zijn hierin opgenomen

5.6. Programma Kunst en cultuur

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. Een levendig Assen met een gedifferentieerd aanbod voor Assen en omgeving in actieve en receptieve cultuurbeleving.
 - a. Verbetering culturele infrastructuur.
 - b. Grotere betrokkenheid bij cultuur.
 - c. Versterking cultureel imago assen.

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

Vastgesteld
in het jaar

Collegeprogramma 2006-2010	2006
'Assen koerst'- Kloppend hart, Identiteit en Imago, Iedereen telt mee, Samen in de wijk	2006
Raadsbesluit afronding kerntakendiscussie ICO	2005
Raadsbesluit Ontwikkeling Cultureel Kwartier en omstreken	2005
Vooruitgang boeken! Beleidskader Bibliotheekwerk Assen 2005-2008	2005
Programma Levendig Assen	2007
Notitie Cultureel Profiel Cultureel Kwartier	2001
Startnotitie onderzoek accommodatievoorziening amateurkunstsector	2007
Cultureel Profiel Cultureel Kwartier Assen	2008
Raadsbesluit realisatie Cultureel Kwartier Assen	2008
Cultuurpalet, cultuurbeleid 2008 – 2012	2008

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a. Verbetering culturele infrastructuur

- Eenvoudige toegang tot subsidiestromen waardoor actieve kunstbeoefening beter toegankelijk wordt.
- Een ruimer en gericht aanbod van culturele activiteiten.
- Meer en betere cultuuraccommodaties.
- Een gevarieerd aanbod van accommodaties op centraal en op wijkniveau (met name als gevolg van brede school en filialenbeleid bibliotheek).

Ad 1b. Grotere betrokkenheid bij cultuur

- Meer mensen nemen actief of passief deel aan cultuur in Assen.
- Toename van het aantal culturele evenementen.

Ad 1c. Versterking cultureel imago Assen

- De levendigheid, de aantrekkingskracht van de stad voor inwoners, bedrijven en bezoekers neemt toe.
- Het Cultureel kwartier, het ICO en het Erfgoedkwartier (de Culturele As) worden belangrijke dragers van het culturele beeldmerk van de stad.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren 6 Kunst en cultuur	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
De burger is tevreden over het aanbod van culturele voorzieningen ¹⁰⁾	—	—	—	29%	60%	70%

Indicatoren 6 Kunst en cultuur	2006		2008		2010	2012
% tevredenheid burgers van Assen	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
De burger is tevreden over de bereikbaarheid van de culturele voorzieningen ¹⁰⁾	—	64%	—	39%	60%	70%

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1a Verbetering culturele infrastructuur.

- Verruiming en herijking van subsidie-, stimuleringsregelingen (amateuristische) kunstbeoefening.
- Uitvoeren van een haalbaarheids-, accommodatieonderzoek poppodium/theaterwerkplaats/broedplaats/ateliervoorziening en besluiten over locatie.
- Uitwerking beheersorganisatie en inhoudelijke ontwikkeling cultureel kwartier.
- Aanpassing ICO gebouw voor amateurskunstenaars.
- Uitwerking filialenbeleid bibliotheek en aansluiting bij brede schoolontwikkeling.
- Uitwerking prestatieafspraken/budgetovereenkomsten verbonden partijen.
- Evaluatie rol en positie commissie verwerving beeldende kunst mede in relatie tot rol en positie CBK.

Ad 1b Grotere betrokkenheid bij cultuur.

- Via websites en media meer bekendheid aan culturele activiteiten geven (gekoppeld aan stadsmarketing).
- Uitvoering geven aan de culturele speerpunten in het evenementenbeleid.
- Stimuleren van culturele activiteiten - waaronder bibliotheekwerk- binnen de brede school.
- Ontwikkelen van beleid gericht op talentontwikkeling.
- Stimuleren van community art projecten.
- Aanstellen Stads beeldende kunstenaar.

Ad 1c Versterking cultureel imago Assen.

- Uitwerkingsvoorstel en eerste aanzet bouw Cultureel Kwartier.
- Onderzoek naar versterking van de Culturele As in samenwerking met de provincie Drenthe.
- Het realiseren van minimaal vier kunstopdrachten in het kader van de percentageregeling.
- Aansluiten bij de Vuelta met culturele activiteiten.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1a Verbetering culturele infrastructuur.

- Realisatie van het Cultureel Kwartier, waaronder het sluiten van afgestemde subsidieovereenkomsten met de organisaties in het Cultureel Kwartier.
- Realisatie Erfgoedkwartier.
- Implementatie van de onder 2009 genoemde acties.

Ad 1b Grotere betrokkenheid bij cultuur

- Implementatie van de geactualiseerde cultuurnota met onder andere inzet op actieve participatie en kwaliteitsverbetering.
- Aanstellen Stadsmuzikant, - fotograaf c.a.
- Implementatie van de onder 2009 genoemde acties.

Ad 1c Versterking cultureel imago Assen.

- Implementatie evenementenbeleid in relatie tot cultuur, toerisme en recreatie.
- Implementatie van de onder 2009 genoemde acties.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
6 Kunst en cultuur	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal gehonoreerde subsidie aanvragen amateurkunst ¹⁹⁾	51	52	53	54	55	56
Aantal bezoekers bibliotheek ²¹⁾ en ²²⁾	433.930	435.000	438.000	440.000	442.000	450.000
Aantal bezoekers de Kolk bioscoop ²²⁾	71.421	72.000	72.500	73.000	100.000	155.000
Aantal theaterbezoekers theatervoorstellingen de Kolk ²²⁾	4.657	5.000	5.000	5.000	15.000	50.000
Aantal theatervoorstellingen de Kolk ²²⁾	46	56	57	58	75	150
Aantal leerlingen ICO ²³⁾	1.864	1.870	1.875	1.880	1.885	1.890
Aantal deelnemers kunstmenu (ICO) ²³⁾	4.141	4.175	4.190	4.205	4.220	4.235
Aantal deelnemers Cultuurtraject ⁹⁹⁾	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma 6 Kunst en cultuur

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bibliotheekvoorziening	2.127	2.265	2.389	2.414	2.439	2.464
Schouwburg	948	1.262	1.046	1.046	1.296	1.571
Kunstbeoefening en -bevordering	162	189	231	231	231	231
Creatieve en culturele vorming	2.328	2.324	2.420	2.420	2.420	2.420
Totaal lasten	5.565	6.040	6.086	6.111	6.386	6.686
Bibliotheekvoorziening	16	16	17	17	17	17
Schouwburg	0	0	0	0	0	0
Kunstbeoefening en -bevordering	11	0	0	0	0	0
Creatieve en culturele vorming	548	516	526	526	526	526
Totaal baten	575	532	543	543	543	543
Programmaresultaat vóór bestemming	4.990	5.508	5.543	5.568	5.843	6.143
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	253	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	4.990	5.255	5.543	5.568	5.843	6.143

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

Openbare bibliotheek.

De begrote middeleninzet stijgt met € 123.000. Deze stijging bestaat met name uit een hogere begrote bijdrage aan de bibliotheek van € 111.000 als gevolg van het volumebeleid en prijsindexering. Daarnaast stijgen de apparaatskosten met € 12.000. In de meerjarenprognose (MJP) is rekening gehouden met een stijging van de jaarlijkse lasten met € 25.000 als gevolg van het volumebeleid. De RSM 3, modernisering wijkfilialen, ad € 100.000 is in 2008 teruggedraaid. Dit heeft geleid tot een verhoging van het budget 2008 en verder.

Theater De Kolk.

De begrote middeleninzet neemt toe met € 34.000. Dit komt met name door verhoging van de bijdrage met € 27.000 aan Stichting Theater De Kolk als gevolg van de reguliere indexatie. In de begroting 2008 is een

eenmalige verhoogde last en een onttrekking aan de reserves ad € 250.000 opgenomen in verband met aanpassing tijdelijk theater Weverstraat. Deze twee posten komen in begroting 2009 niet terug.

Kunstbeoefening- en bevordering.

De middeleninzet neemt toe met € 42.000 met name als gevolg van hogere apparaatskosten. Lopende het jaar 2008 zijn namelijk een aantal subsidieregelingen overgeheveld naar dit beleidsproduct. Vanaf 2009 is hier qua apparaatskosten rekening mee gehouden.

Creatieve en culturele vorming.

De middeleninzet neemt per saldo toe met € 86.000. Dit wordt verklaard door de hogere begrote bijdrage aan Stichting ICO met € 66.000 toe als gevolg van reguliere indexering, hogere huisvestingskosten van € 9.000 en hogere apparaatskosten van € 8.000.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Actualisatie cultuurbeleid	0	0	0	0
2. Projecten				
Onderzoek multifunctionele accommodatie voor amateurs	0	0	0	0
Stimulering kunst en cultuur in de wijken	0	0	0	0
3. Dekkingsmaatregelen				
Stimulering kunst en cultuur in de wijken	0	0	0	0
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Bibliotheekvoorziening; modernisering filialen	0	0	0	0
Bibliotheekvoorziening; samenwerking met PBC	100	100	100	100

5.7. Programma Zorg en welzijn

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Meer mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.*
2. *Meer sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt.*
3. *Meer integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd.*

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
in het jaar*

Collegeprogramma 2006 - 2010	2006
'Assen koerst' programma's met name Iedereen Telt Mee en Samen in de Wijk	2006
Voortgangsnota 2008	2008
Wmo-plan 'Meedoen en meetellen'	2008
Gezondheidsnota	2004
Beleidsnota 'Meedoen mogelijk Maken', ISD	2007
Stedelijk Kompas 2008-2011 'Van de straat, zorg op maat! Programma ter bestrijding van (dreigende) dakloosheid en verslaving'	2008
Notitie jeugdbeleid	2003
Beleidsnota 'Kleurrijk Assen'	2004
Nota Ouderenbeleid Oost West	2003
Startnotitie CJG Assen 'Geen gezin tussen wal en schip'	2008
Beleidskader Brede School 'een logisch vervolg 2008-2011	2007

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad. 1. Meer mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

- Aandacht voor kwetsbare groepen.
- Mantelzorgers en vrijwilligers voelen zich goed gefaciliteerd.
- Meer vrijwilligers.
- Meer jongeren met een startkwalificatie.
- Minder achterstanden bij allochtonen.

Ad. 2. Meer sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt (zie ook programma's Veiligheid en Stads- en wijkbeheer).

- Assenaren nemen verantwoordelijkheid voor de eigen leefomgeving.
- Assenaren zijn meer onderling betrokken.
- De leefbaarheid in wijken en buurten is gestegen.
- Burenruzies worden opgelost.
- Minder overlast door jongeren.

Ad. 3. Meer integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd.

- Assenaren hebben de beschikking over op hun vraag afgestemde voorzieningen.
- Er is een sluitende keten in het aanbod van voorzieningen voor jeugd, welzijn en zorg.
- Opvoeders weten waar ze terecht kunnen voor opvoedingsvragen.
- Gezinnen met problemen worden sneller geholpen.
- Meer activiteiten voor jongeren.
- Minder alcoholgebruik onder jongeren.
- Minder daklozen.
- Minder huisuitzettingen.
- Meer zorgmijders worden bereikt.

- Slachtoffers en daders van huiselijk geweld worden sneller geholpen.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
Percentage minima dat bekend is met beschikbare voorzieningen. ⁹⁹⁾	—	—	70%	p.m.	70%	70%
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruikers ISD ²⁴⁾	—	—	7,5	p.m.	7,5	8
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruiker GKB ²⁵⁾	—	—	7,5	p.m.	7,5	8
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruiker Alescon ²⁶⁾	—	—	7,5	p.m.	7,5	8
Percentage NWW over all (werkloosheid) ²⁷⁾	—	—	9,5%	p.m.	9%	9,5%
Percentage NWW onder jongeren ²⁷⁾	—	—	6%	p.m.	5,5%	6%

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad. 1. Meer mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

- In de Lariks en Kloosterveen worden twee projecten uitgevoerd om kwetsbare groepen te betrekken bij hun wijk (wonen, welzijn, zorg).
- Uitvoeren van het beleid en actieplannen voor mantelzorg en vrijwilligerswerk.
- Uitvoeren integraal jeugdbeleid en actieplan jeugd.
- Uitvoering actieplan (uitvoeringsprogramma) Kleurrijk Assen.
- Inzet sportbuurtwerk in BOS-wijken (zie ook programma Sport & ontspanning)
- Het verder ontwikkelen van het Wmo beleid en uitvoeren daarvan.

Ad. 2. Meer sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt.

- Vier projecten gebiedsgericht werken in de wijken Assen-Oost, Peelo, Pittelo en Lariks.
- Uitvoering 'Assen jouw podium'.
- Uitvoering project buurtbemiddeling.
- Uitvoering project Go4it in de wijk Peelo.
- Ondersteuning van bewonersinitiatieven.

Ad. 3. Meer integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd.

- Ontwikkelen woonserviceszones (zie ook programma Bouwen en wonen).
- Uitbreiden aantal brede scholen (zie ook programma Onderwijs).
- Uitvoering activiteiten ter bestrijding van (dreigende) dakloosheid en verslaving zoals verwoord in het Stedelijk kompas 2008-2011.
- Invoering van de Wet Tijdelijk Huisverbod.
- Inrichting Centrum Jeugd & Gezin.
- Onderzoek naar de mogelijkheden tot collectief gebruik van voorzieningen.
- Uitvoering project Alcohol en Jeugd.
- Jeugd en jongeren buitenvoorzieningen realiseren (uitvoering wordt gedekt via programma Sport en ontspanning).
- Onderzoek naar functioneren jongerencentrum.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1. Meer mensen kunnen deelnemen aan het maatschappelijk leven.

De uitvoering van de hierboven genoemde uitvoeringsprogramma's en actieplannen lopen door in de periode 2010-2012. In 2012 zullen diverse instrumenten worden geëvalueerd, naar aanleiding hiervan wordt het beleid aangepast of vernieuwd. Op grond van deze uitkomsten zullen activiteiten worden geformuleerd.

Ad 2. Meer sociale betrokkenheid in stad, wijk en buurt:

Continuering inzet en daar waar mogelijk intensivering inzet.

Ad 3. Meer integrale en toegankelijke voorzieningen in stad en wijken die op de vraag zijn afgestemd:

Continuering inzet en daar waar mogelijk intensivering inzet.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
7. Zorg en welzijn	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal uitkeringsgerechtigden (WWB) ²⁸⁾	1.555	1.334	1.330	1.300	1.280	1.250
Aantal mensen op de wachtlijst wsw. ²⁹⁾	184	184	184	184	184	184
Aantal wsw medewerkers bij een Sociale Werkvoorziening. ²⁹⁾	686	686	686	686	686	686
Het aantal gebruikers van schuldhulpverleningsregeling. ³⁰⁾	192	190	185	175	165	160
Aantal minima dat gebruik maakt van participatie-instrumenten, onderverdeeld in:	—					
- Kinderen		1.123	1.130	1.000	1.000	1.000
- Chronisch zieken, gehandicapten en ouderen ²⁸⁾		442	450	450	450	450

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma 7 Zorg en welzijn

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Gezondheidszorg	3.224	1.977	2.072	2.122	2.143	2.156
Maatschappelijke ondersteuning beleid	156	185	191	191	191	191
Maatschappelijke ondersteuning uitv	8.107	9.515	9.656	9.656	9.671	9.671
Maatschappelijke dienstverlening	807	954	1.000	1.010	1.020	1.030
Asielzoekers en nieuwkomers	792	811	845	813	748	748
Minderhedenbeleid	325	316	251	251	251	251
Maatschappelijke Opvang, Vz, OGGz	3.223	3.204	3.286	3.286	3.286	3.286
Ouderenzorg	500	545	597	597	597	597
Lokaal jeugdbeleid	1.180	2.148	1.432	1.432	913	913
Vrijwilligersbeleid	-	102	155	155	155	155
Welzijnswerk	3.538	3.831	4.061	4.061	3.716	3.716
Totaal lasten	21.852	23.586	23.546	23.574	22.691	22.714
Gezondheidszorg	2.779	755	819	819	819	819
Maatschappelijke ondersteuning beleid	-	-	-	-	-	-
Maatschappelijke ondersteuning uitv	666	825	565	565	565	565
Maatschappelijke dienstverlening	-	-	-	-	-	-

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Asielzoekers en nieuwkomers	608	704	780	747	682	682
Minderhedenbeleid	-	-	-	-	-	-
Maatschappelijke Opvang, Vz, OGGz	3.240	3.192	3.274	3.274	3.274	3.274
Ouderenzorg	34	34	35	35	35	35
Lokaal jeugdbeleid	348	84	123	123	85	85
Vrijwilligersbeleid	-	-	-	-	-	-
Welzijnswerk	612	536	588	588	588	588
Totaal baten	8.287	6.129	6.183	6.150	6.047	6.047
Programmaresultaat vóór bestemming	13.565	17.457	17.363	17.423	16.643	16.666
Storting reserves						
Beschikking reserves		70				
Programmaresultaat na bestemming	13.565	17.387	17.363	17.423	16.643	16.666

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

De lasten van het programma Zorg en welzijn na bestemming dalen met € 24.000 V.

De verdeling per beleidsproduct is als volgt:

Gezondheidszorg	€	31.000	N
Maatschappelijke ondersteuning beleid	€	6.000	N
Maatschappelijke ondersteuning uitvoering	€	401.000	N
Maatschappelijke Dienstverlening	€	46.000	N
Asielzoekers en nieuwkomers	€	41.000	V
Minderhedenbeleid	€	65.000	V
Maatschappelijke opvang, Vz, OGGZ	€	0	
Ouderenzorg	€	52.000	N
Lokaal Jeugdbeleid	€	755.000	V
Vrijwilligersbeleid	€	53.000	N
Welzijnswerk	€	177.000	N
Beschikking reserves	€	70.000	N

Gezondheidszorg

De bijdrage aan de GGD (Loon- en prijsontwikkelingen, volume en andere verdeelsleutel overhead) neemt toe met € 162.000 N. In 2009 vervalt de bijdrage van € 50.000 V inzake frictie aan de GGD.

De bij de begroting 2008 beschikbaar gestelde middelen met betrekking tot 'Uitwerking gezondheidsnota' en de subsidie aan Stichting Icare van in totaal € 97.000 V, vervallen met ingang van 2009. Daarentegen nemen de apparaatskosten toe met circa € 16.000 N.

Maatschappelijke ondersteuning beleid

Als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen stijgen de lasten € 6.000 N.

Maatschappelijke ondersteuning uitvoering

De middeleninzet neemt toe met € 127.000 N als gevolg van een bijstelling van de rijksmiddelen.

Door toepassing van de prijsindex op de verstrekking die de gemeente al uitvoerde vanuit haar taken op het gebied van de Wvg stijgen de lasten met € 100.000 N. Conform besluitvorming € 185.000 N toevoeging uitvoeringsbeleid rondom Wmo. Het saldo van overige lasten en baten bedraagt € 11.000 V.

Maatschappelijke dienstverlening

De lasten stijgen als gevolg van meer inzet van personeel met € 16.000 N en als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen met € 30.000 N.

Asielzoekers & nieuwkomers

Met ingang van 2009 wordt de afbouw van de subsidie aan Stichting Vluchtelingenwerk Drenthe volledig gedekt uit de voorziening volwassenen educatie ROC Drenthe (conform besluitvorming voortgangsnota 2008). Hierdoor is het verschil ten opzichte van de primaire begroting 2008 € 29.000 V. Er is een voordeel van € 12.000 V door een verschuiving van ureninzet.

Minderhedenbeleid

In 2008 is voor Kleurrijk Assen incidenteel een bedrag van € 65.000 V beschikbaar gesteld bij de voortgangsnota 2008.

Maatschappelijke opvang

Geen bijzonderheden.

Ouderenzorg

Aan de Stichting Welzo wordt een hogere bijdrage verstrekt van € 29.000 N. Daarnaast zijn er autonome ontwikkelingen van € 23.000 N.

Lokaal jeugdbeleid

Met ingang van 2009 vervallen diverse incidentele bijdragen van totaal € 972.000 V (onder andere Jongeren-centrum € 660.000, bedrag gereserveerd voor drie jaar, zie tevens toelichting bij middeleninzet en Vroegtijdige signalering € 200.000). Door loon- en prijsontwikkelingen, onderhoud van accommodaties en beschikbaaring van inzet van personeel is er een toename van kosten, in totaal € 217.000 N.

Vrijwilligerswerk

Vanaf 2009 wordt dit voormalige beheersproduct apart zichtbaar gemaakt als beleidsproduct (€ 53.000 N). Voorheen was dit onder gebracht bij Welzijnswerk. Onder dit nieuwe beleidsproduct vallen de subsidie aan de Vrijwilligerscentrale Assen (€ 2.000 N), de kosten van de vrijwilligersprijs (€ 5.000 N), maatschappelijk betrokken ondernemen, makelaarsfunctie en maatschappelijke stages (€ 46.000 N).

Welzijnswerk

De kosten van subsidieverlening nemen enerzijds af door vrijval van incidentele subsidies en anderzijds toe door indexatie van bestaande subsidies. Per saldo ontstaat een voordeel van € 127.000 V. Er zijn hogere onderhoudskosten gebouwen van € 408.000 N, als gevolg van regelgeving BBV. Daar tegenover staan lagere personeelskosten van € 202.000 V. Het budget GGW is verhoogd met € 150.000 N (conform besluitvorming). De inkomsten uit verhuur nemen toe met € 52.000 V.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
OGGZ-taken centrumgemeente per 2007	774	774	774	774
Regierol OGGZ per 2007 binnen bestaand budget	0	0	0	0
Voortzetting beleidsmedewerker integraal jeugd- en jongerenbeleid	78	78	78	78
Implementatie Wmo-uitvoering	230	230	230	230
Zorgaanbod/zorgarrangementen sluiten aan op vraag (Wmo)	0	0	0	0
Jeugd en veiligheid	100	100	0	0
Jongerentotaalaanpak, onder meer:				
Voortzetting jongerenactiviteitenbudget, voortzetten jongerenwerk	300	300	0	0
Jongeren centrum	0	0	0	0
Jongeren informatievoorziening	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Versterking sociale samenhang	300	300	0	0
Grotere deelname minderheden aan samenleving	95	95	95	95
2. Projecten				

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
3. Dekkingsmaatregelen				
Bijdrage rijksregeling OGGZ	774	774	774	774
Wmo: uitvoeringsuitkering rijk	230	230	230	230
Dekking 1 fte jongerenwerk uit bedrijfsvoering Zorg en welzijn	78	78	78	78
Grotere deelname minderheden aan samenleving: dekking uit bestaand beleid	95	95	95	95
4. Opgenomen RSM'en 2008-2011				
Ouderenbeleid: bijstelling gemeentelijke subsidie	15	15	15	15

De totaalaanpak van jongeren zal in samenhang met de activiteiten uit het programma Stads- en wijkbeheer gestalte krijgen. De aanpak jeugd en veiligheid en het project buurtbemiddeling heeft een relatie met het programma Veiligheid.

Voor het jongerencentrum is in 2007 € 660.000 beschikbaar voor de periode 2008 tot en met 2010. Omdat het totale bedrag voor 3 jaar in 1 keer beschikbaar is gesteld, staat in de primaire begroting voor 2009 en 2010 geen bedrag opgenomen.

5.8. Programma Werk en inkomen

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Vergroten van werkgelegenheid en verminderen van werkloosheid.*
2. *Meer participatie van Asser minima aan de samenleving.*

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
in het jaar*

Collegeprogramma 2006-2010	2006
'Assen koerst'	2001
Beleidskader Werk, Inkomen en Inkomensondersteuning 2005 en volgende	2005
Verordeningen WWB op reïntegratie, toeslagen, afstemming en cliëntenparticipatie	2005
Nota Meedoen Mogelijk Maken	2007
Beleidsnotitie Modernisering Wet sociale werkvoorziening (Wsw)	2008
Verordeningen WSW op cliëntenparticipatie, persoonsgebonden budget en wachtlijsten	2008
Landelijke wet- en regelgeving sociale zekerheid.	

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1. Vergroten van werkgelegenheid en verminderen werkloosheid:

- Een intensievere samenwerking met het bedrijfsleven en andere werkgevers, gericht op werkgelegeheids-groei overeenkomstig het landelijk gemiddelde.
- Terugbrengen van het werkloosheidspercentage in Assen naar het landelijk gemiddelde.
- Terugbrengen van het werkloosheidspercentage in Assen naar het landelijk gemiddelde voor jongeren en allochtonen.
- Vermindering van werkloosheid onder schoolverlaters.
- Kortere wachtlijsten Wet sociale werkvoorziening (Wsw).

Ad 2. Meer participatie van Asser minima aan de samenleving:

- Vermindering maatschappelijke isolatie.
- Minder problematische schulden.
- Integraler aanbod én grotere bekendheid bij minima van beschikbare voorzieningen in het kader van het participatiebeleid.
- Een hogere mate van klanttevredenheid bij gebruikers over de dienstverlening van uitvoeringsorganisaties (ISD, GKB en Alescon).

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
Percentage minima dat bekend is met beschikbare voorzieningen. ⁹⁹⁾	—	—	70%	—	70%	70%
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruikers ISD ²⁴⁾	—	—	7,5	—	7,5	8
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruiker GKB ²⁵⁾	—	—	7,5	—	7,5	8

Indicatoren	2006		2008		2010	2012
8 Werk en inkomen	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
Waardering dienstverlening van uitvoeringsorganisatie door gebruiker Alescon ²⁶⁾	—	—	7.5	—	7.5	8
Percentage NWW over all (werkloosheid) ²⁷⁾	—	—	9.5%	—	9%	9,5%
Percentage NWW onder jongeren ²⁷⁾	—	—	6%	—	5.5%	6%
Percentage NWW onder allochtonen ²⁷⁾	—	—	—	—	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1. Vergroten van werkgelegenheid en verminderen werkloosheid:

- Vaststellen strategisch beleidskader Arbeidsmarktbeleid.
- Sluiten prestatiecontract tussen gemeente en uitvoerder ten behoeve van uitvoering van de Wsw.
- Uitvoering geven aan convenant die gesloten is tussen publieke en private partners ten behoeve van betere aansluiting onderwijs en arbeidsmarktbeleid.
- Instellen van een participatiefonds voor reïntegratie, inburgering en educatie ten behoeve van bevordering participatie.
- Implementatie plan van aanpak voor nieuwe werkgelegenheidsinitiatieven zoals 'werken voor de stad'.

Ad 2. Meer participatie van Asser minima aan de samenleving:

- In 2009 vindt een onderzoek plaats naar de tevredenheid van klanten over de dienstverlening van de ISD.
- Het stimuleren van deelname aan sociale en culturele activiteiten door het wegnemen van financiële drempels zoals de 'asservakantieweken'.
- Verbonden partijen 'productfolder' laten ontwikkelen en verspreiden onder de 'Asser minima' en belangbehartigers.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Implementatie agenda beleidskader Arbeidsmarktbeleid.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
8 Werk en inkomen	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal uitkeringsgerechtigden (WWB) ²⁸⁾	1.555	1.334*	1.330	1.300	1.280	1.250
Aantal mensen op de wachtlijst wsw. ²⁹⁾	184	184	184	184	184	184
Aantal wsw medewerkers bij een Sociale Werkvoorziening. ²⁹⁾	686	686	686	686	686	686
Het aantal gebruikers van schuldhulpverleningsregeling. ³⁰⁾	192	190	185	175	165	160
Aantal minima dat gebruik maakt van participatie-instrumenten ³⁰⁾ , onderverdeeld in:						
- Kinderen	—	1.123	1.130	1.000	1.000	1.000
- Chronisch zieken, gehandicapten en ouderen	—	442	450	450	450	450

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma 8 Werk en inkomen

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Inkomenswaarborg	26.555	22.752	25.835	25.581	25.431	25.431
Activering en uitstroom	10.574	27.801	25.883	25.761	25.444	25.335
Totaal lasten	37.129	50.553	51.718	51.342	50.875	50.766
Inkomenswaarborg	20.000	19.050	19.086	19.086	19.086	19.086
Activering en uitstroom	7.946	24.441	24.735	24.735	24.567	24.567
Totaal baten	27.946	43.491	43.821	43.821	43.653	43.653
Programmaresultaat vóór bestemming	9.183	7.061	7.897	7.521	7.222	7.113
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	1.020	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	8.163	7.061	7.897	7.521	7.222	7.113

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

Per saldo neemt de middeleninzet in 2009 toe met circa € 835.000 op het programma Werk en inkomen. De hogere inzet van middelen bestaat uit het ingezette Meedoenbeleid (€ 280.000), indexatie van de bedrijfsvoeringskosten ISD (€ 260.000) en een verhoogde bijdrage aan Alescon van € 270.000.

In de begroting van de gemeente is de begroting van de ISD integraal (inclusief kosten 'voorziening bijstandsbiteuren') overgenomen. In 2009 zijn alle bedrijfsvoeringskosten opgenomen bij het beleidsproduct Inkomenswaarborg waar in 2008 nog een verdeling is gemaakt over beide beleidsproducten. Dit betreft alleen een verschuiving van kosten.

Het Meedoenbeleid zorgt voor een intensivering van het minimabeleid, wat tot uitdrukking komt door circa € 530.000 hogere kosten in de begroting op het programma Werk en inkomen voor 2009. Voor € 250.000 worden de kosten gedekt uit de voorziening Werkdeel. Per saldo een toename van de middeleninzet op het programma Werk en inkomen van € 280.000. Het rijk heeft in haar armoedebelief voor 2008 en 2009 een extra bedrag van € 40 miljoen per jaar aan de gemeenten beschikbaar gesteld. Deze bijdrage wordt ontvangen via het Gemeentefonds en is niet zichtbaar op het programma Werk en inkomen.

De kosten van de bedrijfsvoering ISD zijn circa € 260.000 hoger als gevolg van de CAO verhogingen en de indexatie van 2% op prijsgevoelige onderdelen in de bedrijfsvoering.

Met ingang van 2008 lopen de programma uitgaven circa € 17 mln. via de gemeentelijke administratie. De kosten en baten voor de Sociale werkvoorziening zijn overgenomen uit de conceptbegroting 2009 van Alescon. Hierin is de bijdrage aan Alescon verhoogd met € 270.000 van € 563.000 in 2008 naar € 833.000 in 2009. In de jaren tot 2012 zal deze bijdrage afgebouwd worden tot circa € 485.000.

Voor de uitvoering van het Collegeprogramma 'Cluster: armoedebelief, activering W&I is net als in 2008 aan apparaatskosten € 100.000 opgenomen. Ook is vanuit de jaarschijf 2009 nieuwe Collegeprogramma € 50.000 opgenomen voor Lokale werkgelegenheidsinitiatieven.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Cluster: armoedebelief, activering W&I	100	100	0	0
Diverse maatregelen ten behoeve van armoedebestrijding 2006/2007 gefinancierd uit reserve Bijzondere Bijstand, in de meerjarenraming wordt dit traject voortgezet; bedragen zijn nog onbekend	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
2. Projecten				
Project leer-/werkbanen	100	100	0	0
Lokale werkgelegenheidsinitiatieven	50	50	0	0
Kindervakantiekampen (2008)	100	100	0	0
3. Dekkingsmaatregelen				
Reserve Bijzondere Bijstand ten behoeve van armoedebestrijding	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Project leer-/werkbanen (10% vrije beleidsruimte Fonds Werk en inkomen)	100	100	0	0
Optrekking doeluitkering FWI-uitkering	168	168	168	168
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				

5.9. Programma Sport en ontspanning

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.*
2. *Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.*
3. *Vergroten van de deelname aan sportactiviteiten.*
4. *Meer kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sportactiviteiten.*
5. *Meer inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepast sporters in beweging krijgen en houden.*

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
in het jaar*

Evenementenbeleid en –beheerplan	2003
Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan	2004
Collegeprogramma 2006-2010	2006
Programma Levendig Assen 2008	2007
Tijd voor sport, beleidsnota ministerie VWS	
Samen voor sport 2006 – 2010, uitvoeringsplan ministerie VWS	
Sportnota kansen zien, kansen benutten 2001 – 2007	2002
Assen in beweging, breedtesportimpuls 2002 – 2007	2002
Buurt, onderwijs en sportimpuls 2006 – 2010	2006
Buurt, onderwijs en sportimpuls 2007 – 2011	2007
Sportnota (in wording)	

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1. Versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.

- Elke twee jaar organiseert de gemeente een spraakmakend evenement dat bij voorkeur aansluit bij een sportkampioenschap of tentoonstelling.
- Met een gevarieerd evenementenaanbod het hele jaar door is Assen een levendige stad voor haar bewoners.
- De gemeente is uitnodigend en stimulerend naar haar burgers en organisaties voor het organiseren van activiteiten.
- De bezoekersaantallen van de evenementen stijgen.

Ad 2. Verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.

- Actuele en frequente informatie over het evenementenaanbod via website, evenementenkalender, weekbladen, advertenties, folders en brochures gericht op stad en regio (zie ook programma Bestuur en Burger).
- Onderscheidende en herkenbare wijze van communiceren, al dan niet via beeldmerk of slogan.

Ad 3. Vergroten van de deelname aan sportactiviteiten.

- Er is een hoge deelname aan sportactiviteiten.
- Er zijn voldoende sportaccommodaties.
- Elk jaar worden er twee grote sportevenementen aangetrokken, waarvan het ene jaar één voor jeugd en het andere jaar één voor aangepast sporters.

Ad 4. Meer kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sportactiviteiten.

- Er is een grote deelname van kinderen aan naschoolse sportactiviteiten (verlengde schooldag/brede school).
- Er zijn structurele inloopen in de sportaccommodaties voor jongeren tot 18 jaar.

Ad 5. Meer inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepast sporters in beweging krijgen en houden.

- De deelname van allochtonen aan sport is vergroot.
- Er zijn nieuwe activiteiten opgestart voor aangepast sporters.
- Er is een fitheidstest met vervolgvactiteiten voor de doelgroep 55-70 jarigen beschikbaar.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren 9 sport en ontspanning	2006		2008		2010	2011
% tevredenheid burgers van Assen	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
% Assenaren met oordeel 'aanbod evenementen voldoende' ¹⁰⁾	—	—	—	58%	65%	70%
% Assenaren met oordeel 'bereikbaarheid evenementen (zeer) goed' ¹⁰⁾	—	—	—	68%	70%	70%
% Assenaren dat vaak gebruik maakt van sportvoorzieningen ¹⁰⁾	—	22%	—	25%	30%	32%
% Assenaren dat vaak gebruik maakt van zwembad ¹⁰⁾	—	14%	—	16%	18%	20%

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1. Het versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.

- Organisatie evenementen rondom start Vuelta 2009.
- Organisatie van evenementen in het kader van 750 jaar Assen.
- Verwerken van de aanbevelingen uit de nieuwe beleidsnota Evenementen in de organisatie.
- Meten van bezoekersaantallen en economische spin off van de start van de Vuelta.

Ad 2. Het verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.

- Uitbrengen van de brochure 'Dit is Assen, evenementen 2009'.
- Meer publiciteit rondom evenementen, zowel lokaal als regionaal.
- Ontwikkelen van een onderscheidende en herkenbare wijze van communiceren, al dan niet via beeldmerk of slogan.

Ad 3. Het vergroten van de deelname aan sportactiviteiten.

- Uitvoeren van het project Assen Oost fit en gezond.
- Uitvoeren van de Impuls brede scholen, sport en cultuur (onder voorbehoud van instemming van de raad).
- Vaststellen van de nieuwe sportnota en opstarten van de uitvoering.
- Uitwerken van de kadernota sportsubsidies en het vaststellen van beleidsregels.
- Uitvoeren van de vastgestelde nota sportaccommodaties.

Ad 4. Meer kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sportactiviteiten.

- Voortzetten BOS activiteiten (sportbuurtwerk).

Ad 5. Meer inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepast sporters in beweging krijgen en houden.

- Voortzetten sport stimuleringsactiviteiten.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1. Het versterken van de levendigheid van Assen door een gevarieerd aanbod van evenementen.

- Organisatie evenementen rondom 'Water en Varen'.
- Verdere verwerking van de aanbevelingen uit de nieuwe beleidsnota Evenementen in de organisatie.

Ad 2. Het verbeteren van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad door gerichte promotie.

- Jaarlijks wordt de brochure 'Dit is Assen' uitgebracht.
- Verder uitbouwen van het profiel van Assen als aantrekkelijke stad.

Ad 3. Het vergroten van de deelname aan sportactiviteiten.

Besluiten over de continuering, vorm en omvang van sportbuurtwerk in lijn met de nieuwe sportnota.

Ad 4. Meer kinderen laten kennismaken met een grote variëteit aan sportactiviteiten.

Ad 5. Meer inwoners, waaronder ouderen, chronisch zieken en aangepast sporters in beweging krijgen en houden.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
9 Sport en ontspanning	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bezoekersaantallen ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Economische spin off ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Sportdeelname tot 18 jaar ⁹⁹⁾	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma 9 Sport en ontspanning

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Sport	6.617	16.427	5.404	5.534	5.384	5.384
Evenementen	1.649	1.854	1.299	1.299	1.049	1.049
Totaal lasten	8.266	18.281	6.703	6.833	6.433	6.433
Sport	2.500	8.180	1.428	1.651	1.501	1.501
Evenementen	379	211	212	212	212	212
Totaal baten	2.879	8.391	1.641	1.864	1.713	1.713
Programmaresultaat vóór bestemming	5.387	9.889	5.063	4.970	4.720	4.720
Storting reserves	0	0	0	0	0	0
Beschikking reserves	0	0	0	0	0	0
Programmaresultaat na bestemming	5.387	9.889	5.063	4.970	4.720	4.720

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

De lasten van het programma Sport en ontspanning dalen met € 4.826.000 V.

De verdeling per beleidsproduct is als volgt:

Sport.

De begroting 2009 sluit € 4.271.000 lager dan de begroting 2008. Dit verschil is als volgt te verklaren:

Als gevolg van de verkoop van DeSmelt vervallen de structurele en incidentele lasten van per saldo € 5.225.000 V. Verder vervalt de éénmalige opbrengst van € 700.000 N inzake de verkoop van Sporthal de Spreng. De incidentele budgetten ten behoeve van diverse onderzoeken ad € 96.000 V zijn met ingang van 2009 afgeraamd. De verwachte oplevering van de sporthal Stadsbroek is eind 2009. Derhalve zijn er geen lasten meegenomen. Ten behoeve van de Vuelta is een budget opgenomen van € 350.000.

Evenementen.

De begroting 2009 sluit € 556.000 lager dan de begroting 2008. Dit verschil is als volgt te verklaren: De incidentele budgetten ten behoeve van diverse activiteiten (waaronder de bijdrage voor de Terra Cotta tentoonstelling, Champcar, voorbereiding Vuelta en evenementen rondom de Vaart) voor een totaalbedrag van € 565.000 V vervallen met ingang van 2009. Als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen stijgen de lasten met € 9.000 N.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1 Activiteiten-/programmabudgetten				
Kloppend stadshart, cluster voor samenspel cultuur, evenementen, sport en citymarketing, waaronder de volgende activiteiten vallen:	250	250	0	0
▪ Levendig Assen				
▪ Evenementenpromotieplan (apart gefinancierd tot en met 2006)				
▪ Voortzetting highlights Sportjaar 2006				
Themajaar evenementen	0	0	0	0
Gevolgen nieuw subsidiebeleid sport	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
2. Projecten				
Aanleg kunstgrasveld ACV	50	50	50	50
3. Dekkingsmaatregelen				
Themajaar evenementen (opgenomen in begrotingen 2007 en 2008)	0	0	0	0
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Sport: verbetering kostendekking verenigingsgebruik, fase 3	50	50	50	50

5.10. Programma Veiligheid

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Vergroten van het gevoel van veiligheid.*
2. *Voorkomen en beperken van overlast.*
3. *Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid.*
4. *Optimaliseren van brandweertzorg, rampenbestrijding en crisismanagement.*

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
in het jaar*

Collegeprogramma 2006-2010	2006
Kadernota integraal veiligheidsbeleid gemeente Assen 2008 - 2012	2008
Veiligheidsprogramma Assen 2009	2009
Beleidsplan Brandweer 'De rode jas'	2008
Regionaal Beheersplan Rampenbestrijding en Crisismanagement Drenthe (RBD)	2007
Voorstel veiligheidsregio's Drenthe	2008

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1. Vergroten van het gevoel van veiligheid.

- Onder regie van de gemeente nemen instellingen hun verantwoordelijkheid.
- Bewoners zijn mede verantwoordelijk voor de veiligheid in hun wijk.
- Ouders zijn verantwoordelijk voor hun kinderen.

Ad 2. Voorkomen en beperken van overlast (zie ook het programma Zorg en welzijn).

- Bij problemen in de buurt wordt het kernteam (wijkagent, opbouwwerker en maatschappelijk werker) of buurtbemiddeling ingeschakeld om escalatie te voorkomen.
- De wijkwethouder wordt betrokken bij overlastsituaties.
- Mensen die structureel overlast veroorzaken, worden door de burgemeester persoonlijk gewaarschuwd (Asser aanpak).
- Als die waarschuwing genegeerd wordt, treedt de gemeente, politie en/of woningbouwcorporatie op.

Ad 3. Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid.

- Er worden geen fysieke of externe onveilige situaties gecreëerd.
- Risico's zijn in beeld.
- De vergunningverlening is op orde.
- Toezicht en handhaving openbare ruimte neemt toe en is gericht op gevoel van rechtsgelijkheid, beperken van overlast en beperken van onveilige situaties.

Ad 4. Optimaliseren van brandweertzorg, rampenbestrijding en crisismanagement.

- Opleiden en oefenen van de Brandweer voldoet aan de normen.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren 10 veiligheid	2006		2008		2010	2012
% tevredenheid burgers van Assen	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
% Assenaren dat zich wel eens onveilig voelt ¹⁰⁾	—	31%	—	28%	25%	25%
Vermogensdelicten (0 = geen; 10 = veel delicten) ¹⁰⁾	—	3,8	—	3,4	3,2	3,0
Overlast door omwonenden (0 = geen; 10 = veel overlast) ¹⁰⁾	—	8	—	7	6	5

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1. Vergroten van het gevoel van veiligheid.

- Probleem- en wijkgerichte inzet tien extra toezichthouders.
- Meer communicatie over inzet op het gebied van veiligheid (in samenwerking met de politie).
- Start van de Veiligheidsregio.

Ad 2. Voorkomen en beperken van overlast.

Ad 3. Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid.

Uitvoeren van de verbeteracties uit de audit Integraal handhavingsbeleid 2008.

Ad 4. Optimaliseren van brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement.

- Vergroten van de rookmelderdichtheid.
- Actualiseren rampenplan en de daarbij behorende draaiboeken.
- Opleiden en oefenen crisismanagementstructuur.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1. Vergroten van het gevoel van veiligheid.

Ad 2. Voorkomen en beperken van overlast.

Ad 3. Beheersen van de risico's in het kader van fysieke en externe veiligheid.

Ad 4. Optimaliseren van brandweezorg, rampenbestrijding en crisismanagement.

Verplaatsen brandweerkazerne.

De huidige locatie van de brandweerkazerne is door steeds zwaarder belaste infrastructuur en verdichting van de woonbebouwing rondom de kazerne minder gunstig geworden. Hierdoor ontstaan in toenemende mate problemen met de opkomsttijd. Andere factoren die een rol spelen bij de noodzaak voor een nieuwe locatie zijn de eisen van de geluidsbelasting op de omringende bebouwing en de minder geschikte huisvesting om huidige en toekomstige organisatieveranderingen op te vangen.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
10 Veiligheid	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal keren Asser aanpak toegepast ¹⁸⁾	2	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Rookmelderdichtheid ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal gebruiksvergunningen ⁹⁹⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma 10 Veiligheid

Lasten en baten per beleidsproduct	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Openbare orde	596	923	843	843	843	843
Openbare veiligheid	2.483	3.310	3.553	3.624	3.694	3.764
Totaal lasten	3.079	4.233	4.396	4.467	4.537	4.607
Openbare orde	208	86	87	87	87	87
Openbare veiligheid	514	402	418	418	418	418
Totaal baten	722	488	505	505	505	505
Programmaresultaat vóór bestemming	2.357	3.745	3.891	3.962	4.032	4.102
Storting reserves	—	—	—	—	—	—
Beschikking reserves	—	—	—	—	—	—
Programmaresultaat na bestemming	2.357	3.745	3.891	3.962	4.032	4.102

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

De lasten van het programma Veiligheid stijgen met € 146.000 N

Openbare orde.

In de begroting 2008 is de projectbijdrage voor de nazorg van ex-gedetineerden voor de periode 2008 tot en met 2010 opgenomen. Dit leidt in 2009 tot een vrijval van lasten van € 150.000 V. Door loon- en prijsontwikkelingen en extra inzet voor bijzondere wetten ontstaat een nadeel van € 14.000 N. Op het onderdeel Stadtoezicht ontstaat om dezelfde redenen een verschil van € 55.000 N.

Openbare veiligheid.

De implementatie van 'De Rode Jas' € 142.000 N is opgenomen in de begroting 2009. De kosten van de implementatie zijn ook opgenomen in de meerjarenbegroting. De kosten van het oefenen nemen toe met € 22.000 N. De kosten van loon en prijsontwikkelingen bedragen € 7.000 N. De extra inkomsten van huisvesting bedragen € 15.000 V.

Conform besluitvorming in de raad van juni 2008 is financieel rekening gehouden met de begroting van de RBD (€ 71.000 N).

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Verbeteren gemeentelijke voorbereiding rampenbestrijding	0	0	0	0
Vorming Veiligheidsregio (kwaliteitsslag GHOR/RBD)	148	150	150	150
Overige ontwikkelingen Veiligheidsregio	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Informatievoorziening handhaving/veiligheidsketen verbeteren	0	0	0	0
Opleiden en aanstellen buitengewoon opsporingsambtenaren (boa's)	0	0	0	0
2. Projecten				
3. Dekkingsmaatregelen				
Bestaand opleidings- en automatiseringsbudget	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Openbare veiligheid; regionale samenwerking materieel/personeel	50	50	50	50

5.11. Programma Duurzaamheid en milieu

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Vergroten van de duurzaamheid in Assen, door:*
 - a. Assen CO₂ neutraal in 2020.
 - b. Bevorderen van duurzaam ondernemen.
 - c. Vergroten van de sociale duurzaamheid.
- 2 *Hogere milieukwaliteit.*
- 3 *Inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen.*
 - a. Beperken van het afvalaanbod.
 - b. Meer scheiding en hergebruiken.
 - c. De kosten voor de burger zo laag mogelijk houden.

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
in het jaar*

Collegeprogramma 2006-2010	2006
Milieuvisie 2005-2008 'Op koers'	2004
Afvalstoffenplan 2005-2010	2004
Assen koerst	2001

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a. Verminderen en/of compenseren CO₂- uitstoot.

- Energiebesparing.
- Stimuleren van opwekking en gebruik van duurzame energie.
- Stimuleren van fietsgebruik en openbaar vervoer.
- Meer gebruik van alternatieve brandstoffen in vervoer.
- Meer bewustwording van milieugedrag (dieren, planten en duurzaamheid) bij kinderen en volwassenen.

Ad 1b Bevorderen van duurzaam ondernemen.

Meer duurzame bedrijventerreinen en het stimuleren van duurzaam producerende bedrijven in Assen.

Ad 1c. Bevorderen van sociale duurzaamheid.

- Meer duurzaam ingerichte wijken qua leefomgeving, participatie en mobiliteit.
- Duurzame inkoop door de gemeente.

Ad 2 Hogere milieukwaliteit.

Minder geluidsoverlast door wegverkeer en bedrijvigheid en minder bodemverontreiniging.

Ad 3. Inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen.

- Minder restafval per huishouden.
- Meer scheiding en hergebruik van afval.
- Intensivering voorlichting en communicatie over preventie, scheiding en hergebruik van afvalstromen.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
11 Duurzaamheid en milieu						
Mate van CO ₂ neutraliteit van Assen vanaf 2009 ⁹⁹⁾	—	—	—	—	p.m.	p.m.
Mate van tevredenheid over dienstverlening Milieupark ⁹⁹⁾	—	—	—	—	p.m.	p.m.
Mate van tevredenheid over afvalinzameling ⁹⁹⁾	—	—	—	—	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1 a Assen CO₂-neutraal in 2020

- Energiebesparing bij gebouwen/woningen realiseren.
- Stimuleren van het opwekken en gebruik van duurzame energie.
- Compensatiemaatregelen voor CO₂-uitstoot, onder andere door het aanplanten van bos.
- Bewustwording en draagvlak voor duurzaamheid versterken (educatie en communicatie)

Ad 1b. Bevorderen van duurzaam ondernemen

- Stimuleren van duurzame bedrijvigheid in Assen:
- Stimuleren van Maatschappelijk Verantwoord en Betrokken Ondernemen.
- Toepassing en versterking van parkmanagement.
- Assen-Zuid wordt een duurzaam werklandschap.

Ad 1c. Bevorderen van sociale duurzaamheid

- Ontwikkelen inrichting duurzame wijk in Kloosterveen III.
- Ontwikkelen beleid duurzaam inkopen (ten aanzien van People, Planet en Profit)

Ad2. Hogere milieukwaliteit

- Ontwikkeling integrale duurzaamheids- en milieuvisie 2009 - 2013 en uitvoeringsprogramma 2010.
- Uitvoeren duurzaam terreinbeheer.

Ad 3. Inzamelen en laten verwerken van afvalstoffen.

Beperken van het afvalaanbod, meer scheiding en hergebruik om de kosten voor de burger zo laag mogelijk houden.

- Evaluatie van het afvalstoffenplan 2005-2010.
- Opstellen afvalstoffenplan 2010-2014.
- Realisering containermanagement.
- Invoering gescheiden inzameling van kunststoffen.
- Intensivering voorlichting en communicatie betreffende gescheiden inzameling.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1a Assen CO₂-neutraal in 2020

- Uitvoering meerjarenprogramma 'Assen koerst' duurzaam naar een CO₂-neutrale stad in 2020.
- Ontwikkelen lange termijn investeringsplan.
- Verder stimuleren van gebruik van duurzame brandstoffen in Assen.
- De gemeente schaft aardgasvoertuigen voor het gemeentelijke wagenpark aan.
- Realisatie van projecten binnen het Energiebespaarplan van Essent.
- Ontwikkeling/realisatie van duurzame wijk in Kloosterveen III.
- Deelname aan de campagne 'Drenthe Bespaart'.

- Vervolgprogramma voor CO₂-compensatie van het woon-werkverkeer, dienstreizen, het gemeentelijk wagenpark, energieverbruik (gas en elektriciteit), deels in combinatie met de Millenniumdoelstellingen.
- Intern en extern communicatietraject zijn gestart en worden vervolgd.
- Voorbeeldprojecten energiebesparing openbare verlichting.
- Duurzaam inkopen.
- Controleren van supermarkten op invoering energiebesparende maatregelen.

Ad 1b Bevorderen van duurzaam ondernemen

- Verbreding Parkmanagement, een project om ondernemers samen met de gemeente verantwoordelijk te maken voor energiebesparing in de openbare ruimte.
- MVBO (Maatschappelijk Verantwoord en Betrokken Ondernemen) wordt verder uitgewerkt en toegepast.

Ad 3 Beperken van het afvalaanbod, meer scheiding en hergebruik om de kosten voor de burger zo laag mogelijk houden.

Vervolgacties naar aanleiding van de evaluatie van het afvalstoffenplan 2005 - 2010

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
11 Duurzaamheid en milieu	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Terugdringing CO ₂ uitstoot ⁸⁸⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal klachten geluidsoverlast ⁸⁸⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal kilo's huishoudelijk afval per burger ⁸⁸⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Gem. afvalstoffenheffing per huishouden ⁸⁸⁾	€ 241,19	€ 239,14	€ 239,14	p.m.	p.m.	p.m.
% restafval ⁸⁸⁾	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma 11 Duurzaamheid en milieu

Lasten en baten	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
per beleidsproduct	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Milieubeleid	291	762	383	273	273	273
Huishoudelijk afval	7.981	7.092	7.361	7.445	7.529	7.361
Bedrijfsafval	2.154	1.938	1.930	1.930	1.930	1.930
Totaal lasten	10.426	9.792	9.674	9.648	9.732	9.564
Milieubeleid	—	—	—	—	—	—
Huishoudelijk afval	8.611	7.718	7.987	8.071	8.155	7.987
Bedrijfsafval	1.867	1.938	1.930	1.930	1.930	1.930
Totaal baten	10.478	9.656	9.917	10.001	10.085	9.917
Programmaresultaat vóór bestemming	52-	136	243-	353-	353-	353-
Storting reserves	—	—	—	—	—	—
Beschikking reserves	200	—	—	—	—	—
Programmaresultaat na bestemming	252-	136	243-	353-	353-	353-

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

Milieubeleid

De middeleninzet daalt ten opzicht van begroting 2008 met € 379.000 en verklaart de mutatie van het programmaresultaat. Via begrotingswijzingen is in de begroting van 2008 een bedrag van € 405.000 opgenomen voor eenmalige projectbijdragen. Dit betreft de projecten uitvoering CO₂ beleid, vulpunt aardgas, inkoopbeleid duurzaam, opstellen milieuvisie en duurzaamheidsbeleid. Daarentegen stijgen de apparaatskosten met € 16.000 en de beheerskosten met € 10.000. In de meerjarenprognose is opgenomen vrijval middeleninzet klimaatadviseur.

Huishoudelijk afval

De middeleninzet blijft ten opzichte van de begroting 2008 gelijk. Wel nemen de lasten toe met € 269.000 als gevolg van volume verwerkingskosten (€ 14.000 N), onderhoud ondergrondse containers (€ 70.000 N), uitbreiding applicatiebeheer Clear (€ 43.000 N), intensivering van toezicht (€ 90.000 N) en autonome ontwikkelingen (€ 173.000 N). Daarentegen nemen de verwerkingskosten GFT af met € 227.000 als gevolg van een nieuw verwerkingscontract. Het aandeel in de kosten van het beheersproduct schoonhouden openbare ruimte is opgenomen in de begroting. Dit is het resultaat van het besluit om de dekkingsgrondslag van de afvalstoffenheffing vanaf 2008 te verbreden. De lasten stijgen hierdoor met € 106.000 N.

De baten stijgen eveneens met € 269.000 als gevolg van hogere inkomsten deelfracties (metaal, oud papier en textiel; € 30.000) en hogere inkomstenafvalstoffenheffing (€ 358.000). Daar staat tegenover een lagere onttrekking uit de voorziening van € 224.000. Door het verbreden van de dekkingsgrondslag van de afvalstoffenheffing stijgen de baten met € 106.000 V.

In de tarieven voor de afvalstoffenheffing zijn nog drie andere effecten meegenomen. Door het wegvallen van de gemeenschappelijke regeling Vuilverwijdering Regio Assen komen de kosten van het depot voor wit- en bruingoed volledig ten laste van Assen. Deze kosten worden echter gedurende 3 jaar gedekt uit de voorziening desintegratie regionale afvalinzameling. De intensivering van het toezicht komt niet ten laste van de tarieven. Tot slot is de vergoeding voor de inzameling van verpakkingsafval ten gunste van de afvalstoffenheffing gebracht. Per saldo blijven de tarieven van de afvalstoffenheffing gelijk aan de tarieven van 2008.

In 2009 zal onderzoek gedaan worden naar de systematiek voor het berekenen van de tarieven voor een- en meerpersoonshuishoudens. Het doel is om te komen tot een evenwichtige differentiatie in deze tarieven. Een uitgewerkt voorstel zal aan de raad worden voorgelegd.

Bedrijfsafval

De middeleninzet blijft ten opzichte van de begroting 2008 gelijk. Daarbinnen nemen de lasten af met € 8.000 als gevolg van afname verwerkingstarief bedrijfsafval (€ 95.000 V), afname tonnen bedrijfsafval (€ 20.000 V), uitbreiding applicatiebeheer Clear (€ 40.000 N), hogere kosten (€ 40.000 N) materieel (onderhoud/inhuur) en loon- en prijsontwikkeling (€ 27.000 N).

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2008	2009	2010	2011
1. Activiteiten-/programmabudgetten				
Actualiseren van verwerkingscontracten restafval en GFT	*	*	*	*
Gescheiden inzameling kunststof verpakkingen	*	*	*	*
Ontwikkelen klimaatbeleid	0	0	0	0
2. Projecten				
Invoering containermanagement	*	*	*	*
Duurzame energie	0	0	0	0
3. Dekkingsmaatregelen				
Afvalstoffenheffing	*	*	*	*
rijksbijdrage voor gescheiden inzameling van verpakkingen	0	0	0	0

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2008	2009	2010	2011
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Geen	0	0	0	0

* Activiteiten/projecten afvalinzameling worden gedekt via de afvalstoffenheffing.

5.12. Programma Bouwen en wonen

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *Beter aansluiten bij de woonbehoefte van (toekomstige) inwoners van Assen door:*
 - a. Voldoende woningen te bouwen, conform taakstelling regio.
 - b. Te voorzien in de behoefte aan keuzemogelijkheden.
 - c. Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit te creëren, onder meer door meer woningen in de bestaande stad te bouwen (duurzaam grondgebruik).
2. *Meer vraaggericht bouwen ten behoeve van woonconsumenten.*
3. *Meer integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken.*
4. *Meer sturing op het Ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren.*

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
in het jaar*

Regiovisie Groningen-Assen 2030	2007
Convenant voor de regiovisie (met betrekking tot verhoogde taakstelling)	2005
Convenant wonen, welzijn en zorg regio Groningen-Assen	2007
Collegeprogramma 2006-2010	2006
'Assen koerst'	2001
Woonplan 'Groeien met kwaliteit'	2005
Nota ouderenbeleid	2003
'Overeenkomst prestatieafspraken wonen 2006-2014' met wooncorporaties	2007
Nota grondbeleid 'Sturen met grond en beleid'	2005

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren; met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1a. Voldoende woningen bouwen, conform taakstelling regio:

In de periode 2005 tot 2010 circa 3.300 gerealiseerde woningen. In de jaren tot 2020 gemiddeld 520 gerealiseerde woningen per jaar.

Ad 1b. Voorzien in de behoefte van woonconsumenten aan keuzemogelijkheden:

- Er is differentiatie in het aanbod van de gerealiseerde woningen naar:
 - typologie: vrijstaand, 2/1 kap, rijen en appartementen.
 - financieringscategorieën: goedkoop, middelduur en duur.
 - bediening van alle doelgroepen (aandacht voor starters, lagere inkomens, ouderen, zorgvragers en gezinnen).
 - huur en koop. Vertrekpunt is de differentiatie volgens het Woonplan.
- Er is variatie in woonmilieus binnen de stad als geheel en in de wijken afzonderlijk, hetgeen bijdraagt in keuzemogelijkheden waardoor mensen in dezelfde wijk kunnen blijven wonen.

Ad 1c. Een duurzaam woningaanbod van hoge kwaliteit te creëren:

- 20% van de gerealiseerde woningen is levensloopbestendig c.q. aanpasbaar gebouwd waardoor mensen langer zelfstandig in de woning kunnen blijven wonen.
- Gemiddeld worden 115 nultredenwoningen per jaar gerealiseerd.
- 35% van de nieuw te bouwen woningen wordt in de bestuursperiode tot 2010 in bestaand stedelijk gebied gerealiseerd.
- Stimulering van het bouwen door particulieren en bedrijven (waaronder corporaties, bouwers/ontwikkelaars) conform de uitgangspunten van de Asser School.

Ad 2. Meer vraaggericht bouwen ten behoeve van woonconsumenten:

- Jaarlijks worden gemiddeld 80 woningen gerealiseerd via particulier opdrachtgeverschap.
- Bij projectmatige bouw wordt aandacht besteed aan consumentgericht bouwen (wenswonen).

Ad 3. Meer integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken.

Er worden gebouwen en diensten op het terrein van zorg en welzijn aangeboden, hetgeen bijdraagt aan het langer zelfstandig wonen (woonservicezones).

Ad 4. Meer sturing op het Ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren.

Door het actief inzetten van het grondbeleid en het Grondbedrijf is de continuïteit van de gewenste stedelijke ontwikkeling gewaarborgd.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
Opgeleverde woningen (cum) BLS vanaf 2005 ^{31) 32)}	1.743	2.095	2.776	—	n.v.t.	n.v.t.
Opgeleverde woningen (cum.) regio 2002 ^{31) 32)}	3.095	3.257	3.615	—	4.655	5.695
Opgeleverde huurwoningen (% van totaal) ^{31) 32)}	30%	33%	30%	—	30%	p.m.-
Opgeleverde koopwoningen (% van totaal) ^{31) 32)}	70%	67%	70%	—	70%	p.m.-
Meer bouwen in de bestaande stad ^{31) 32)}	35%	49%	35%	—	35%	p.m.-

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Naast het reguliere beleid worden de volgende specifieke activiteiten ontplooid:

Ad 1. Aansluiten bij de woonbehoefte van (toekomstige) inwoners van Assen:

Het vaststellen van het woonplan voor de jaren 2009-2012.

Ad 3. Meer integratie van wonen, welzijn en zorg in de wijken.

Het bijelkaar brengen van en het maken van afspraken met aanbieders van diensten op het terrein van welzijn en zorg in de wijken, gericht op de realisatie van woonservicezones in de verschillende wijken.

Ad 4. Meer sturing op het Ruimtelijk economisch beleid onder meer voor wonen, werken en recreëren.

Het opstellen van een nieuwe nota Grondbeleid.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

- Voortzetting van het beleid zoals dat voor 2009 is verwoord.
- Uitvoering geven aan de activiteiten vanuit het duurzaamheidsbeleid.
- Uitvoering geven aan de activiteiten uit het woonplan.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Opgeleverde woningen (per jaar BLS) ¹⁹⁾	701	1.033	1.034	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Opgeleverde woningen (per jaar regio) ¹⁹⁾	520	520	520	520	520	520

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
12 Bouwen en wonen	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Opgeleverde huurwoningen (per jaar) ¹⁹⁾	278	160	160	160	160	160
Opgeleverde koopwoningen (per jaar) ¹⁹⁾	423	360	360	360	360	360
Totaal aantal woningen in Assen per 31-12 ¹⁹⁾	28.538	29.058	29.578	30.098	30.618	31.138

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma 12 Bouwen en wonen

Lastenenbaten	Realisatie	Begroting		Meerjarenprognose		
Per beleidsproduct	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Bouwgrondexploitatie	26.351	32.702	37.102	30.228	23.381	17.909
Wonen	104	262	258	558	258	258
Bouwzaken	2.139	2.130	2.314	2.314	2.314	2.314
Totaallasten	28.594	35.094	39.674	33.100	25.953	20.481
Bouwgrondexploitatie	29.643	27.995	25.542	22.339	14.122	11.126
Wonen	1.894	15	15	15	15	15
Bouwzaken	2.373	1.875	1.875	1.875	1.875	1.875
Totaal baten	33.910	29.885	27.432	24.229	16.012	13.016
Programmaresultaat vóór bestemming	5.316-	5.209	12.242	8.871	9.941	7.465
Stortingreserves	5.220	-	-	-	-	-
Beschikkingreserves	-	4.707	11.560	8.189	9.259	6.783
Programmaresultaat na bestemming	96-	502	682	682	682	682

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

Bouwgrondexploitatie

Het budget bouwgrondexploitatie wordt bepaald door de begroting van het Grondbedrijf. De verrekening met het Grondbedrijf is in bovenstaande opstelling geïncorporeerd. Voor nadere onderbouwing wordt verwezen naar de meerjarenprognose van het Grondbedrijf.

Wonen

In 2009 is, net als in 2008, rekening gehouden met een intensieve inzet op Wonen beleid voor het realiseren van de taakstelling qua bouwproductie. Ten opzichte van 2008 is derhalve geen significante afwijking. Voor 2010 is de eenmalige extra middeleninzet voor startersleningen opgenomen.

Bouwzaken

De ambtelijke inzet vanuit de diverse afdelingen valt € 184.000 hoger uit.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1 Activiteiten-/programmabudgetten				
Verhoogde bouwproductie	200	200	0	0
2. Projecten				
Beleid startersleningen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Woonplan (2008)	0	0	0	0
Woonservicezones (2008)	0	0	0	0

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
Maatregelen scheefwonen (2008)	0	0	0	0
Startersleningen (2008)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
3. Dekkingsmaatregelen				
Inkomsten ten gevolge van verhoogde bouwproductie (leges e.d.)	200	200	0	0
Voorbereiding startersleningen (via regulier werk)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Bouwen en wonen: efficiency gemeentebrede handhaving	50	50	50	50

* De kosten van de startersleningen en het wonen boven winkels worden gedekt uit het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten.

5.13. Programma Algemene dekking

Beleidsdoelen

Welke doelen wil de raad met zijn beleid bereiken (visie)?

1. *De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.*
2. *Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.*
3. *Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.*
4. *Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.*
5. *De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boven-trendmatige tariefaanpassing plaats.*
6. *Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven.*

Beleidskader

(Zo mogelijk) benoemen uit welke beleidsdocumenten deze doelen voortvloeien.

*Vastgesteld
in het jaar*

Gemeentewet	1992
Financiële Verhoudingswet	1996
gemeentelijk treasurystatuut	2007
Besluit Begroting en Verantwoording	2004
Algemene Wet inzake rijksbelastingen	1959
Invorderingswet	1990
Regeerakkoord(en)	2007
Beleidskader financieel toezicht op gemeenten c.a. van het Provinciaal Bestuur Drenthe	2004
'Assen koerst'	2001
Collegeprogramma 2006-2010	2006
Voortgangsnota's	Jaarlijks
Nota volumebeleid	1999
Belastingverordeningen	Jaarlijks
Bestuursakkoorden rijk/gemeenten	2007
Lokaal instrumentarium dualisering, waaronder de verordeningen 212, 213 en 213a.	2004

Maatschappelijke effecten

Welke maatschappelijke effecten wil de raad met zijn beleid realiseren. met andere woorden wat gaat de burger er concreet van merken?

Ad 1. De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.

- Een adequaat en evenwichtig voorzieningenniveau voor de Asser burger, nu en in de toekomst.
- De gemeentelijke beleidsuitvoering is rechtmatig, doelmatig en doeltreffend.

Ad 2. Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.

- De gemeentebegroting is structureel sluitend.
- De uitwerking van het Collegeprogramma 2006-2010 voorziet ter uitvoering in een sluitend financieel dekkingplan.
- Er wordt zorggedragen voor de toereikendheid van en de continuïteit in de verkrijging van algemene dekkingmiddelen, waaronder belastingen.
- Het financieel toezicht is repressief.

Ad 3. *Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.*

- Risico's in de beleidsuitvoering en de bedrijfsvoering zijn in control.
- De reserves en voorzieningen zijn op voldoende niveau.
- Er is voldoende flexibiliteit in de begroting om in te kunnen spelen op onvoorziene ontwikkelingen.

Ad 4. *Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.*

- Er wordt een rechtvaardig invorderingsbeleid gevoerd.
- De maximale wettelijke ruimte in het kwijtscheldingsbeleid wordt benut.

Ad 5. *De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boven-trendmatige tariefaanpassing plaats.*

- De tarieven van gemeentelijke bestemmingsheffingen en leges zijn waar mogelijk kostendekkend.
- De algemene heffingen stijgen jaarlijks niet meer dan met het inflatiepercentage.
- Nieuw beleid leidt niet tot extra lastenverzwaring voor de burger.

Ad 6. *Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven.*

- Financiering en belegging vindt plaats met het oog op uitoefening van de publieke taak en beperking van de schuldenlast voor toekomstige generaties, zoals vastgelegd in het treasurystatuut.
- Er wordt optimaal gebruik gemaakt van externe middelen voor de medefinanciering van gemeentelijke taken, projecten en activiteiten.

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
Goedkeurende accountantsverklaring ¹¹⁾ :						
▪ getrouwheid	ja	ja	ja	—	ja	ja
▪ rechtmatigheid	ja	ja	ja	—	ja	ja
Repressief financieel toezicht ¹²⁾	ja	ja	ja	ja	ja	ja
Weerstandratio ¹³⁾	—	—	—	—	p.m.	p.m.
Lokale lastendruk per huishouden (max +2%/j) ¹³⁾	€ 605	€ 605	€ 615	€ 615	p.m.	p.m.
Omvang bedrijfsvoering (in % begroting) ¹³⁾	22,6%	23,1%	22,8%	—	p.m.	p.m.
Omvang overhead (in % bedrijfsvoering) ¹³⁾	—	—	24,2%	—	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Activiteiten 2009

Welke concrete acties zullen daartoe in het komende begrotingsjaar worden ondernomen?

Ad 1. *De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaat-gericht.*

- Voortzetting volumebeleid om de groei van de gemeente in goede banen te leiden.
- Minimaal twee artikel 213a-onderzoeken.
- Opstellen en uitvoeren van het AO/IC plan 2009.
- Opstellen kaderstellende notitie over de gemeentelijke bedrijfsvoering.

Ad 2. *Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.*

- Rapportage over stand van de uitvoering begroting 2009.
- Bewaken van en sturen op sluitend blijvende exploitatie 2009.
- Opstellen begroting 2010, meerjarenprognose 2011-2014, met bijbehorend dekkingsplan.
- Het gemeentelijk activerings- en afschrijvingsbeleid is geëvalueerd en waar nodig bijgesteld.

Ad 3. Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.

- Weerstandsparameters ontwikkelen en vaststellen en in relatie daarmee risicobeleid verder invullen.
- Planmatige risico-inventarisatie, -analyse en een daarop afgestemd risicobeheer.
- Kwantificering van risico's uit de paragraaf weerstandsvermogen van begroting en jaarrekening.

Ad 4. Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.

Continuering van een rechtvaardig invorderings- en actief kwijtscheldingsbeleid.

Ad 5. De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boven-trendmatige tariefaanpassing plaats.

- Het tarief voor rioolrecht wordt per 1 januari 2009 met 2,17 % verhoogd.
- Het tarief voor de afvalstoffenheffing wordt niet verhoogd, dit blijft gelijk aan het tarief van 2008.
- De opbrengsten en de tarieven voor de OZB worden afgestemd op de WOZ-waarden naar de peildatum 1 januari 2008. Daarbij wordt rekening gehouden met een trendmatige stijging van 2%.
- Het tarief toeristenbelasting wordt in 2009 verhoogd van € 0,70 naar € 0,77 per overnachting.

Ad 6. Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven.

- Permanente en passende financiering van de gemeentelijke uitgaven.
- Veiligstellen van de vaste financiering voor in uitvoering genomen grote projecten, waaronder het Cultureel Kwartier en centrumvoorzieningen Kloosterveste.
- Kwaliteitsverbetering van de interne informatievoorziening ten behoeve van het maken van liquiditeitsprognoses voor de korte en middellange termijn.
- Opstellen gemeentebrede investeringsplanning voor de middellange en lange termijn.

Activiteiten komende periode 2010-2012

Welke verdere acties worden in deze (bestuurs)periode voorzien, zijn noodzakelijk om beoogde doelen te bereiken?

Ad 1. De besteding en het beheer van gemeenschapsgeld is zorgvuldig, efficiënt, transparant en resultaatgericht.

- Evalueren beleidsuitvoering en financieel dekkingsplan 2006-2010.
- Voorbereiden financieel plan nieuwe bestuursperiode 2011-2014.
- Verder verbeteren (financiële) lange termijnbeleid.
- Evaluatie en actualisering gemeentelijke volumebeleid.

Ad 2. Duurzaam evenwicht tussen lasten en baten waarbij de lasten op evenwichtige wijze gespreid worden over huidige en komende generaties.

Opstellen sluitende jaarbegrotingen en meerjarenprognoses die in de tijd gezien in evenwicht zijn.

Ad 3. Het gemeentelijk weerstandsvermogen is op voldoende niveau.

Het gemeentelijke risicobeheer wordt verder doorontwikkeld.

Ad 4. Voor zover de middelenvoorziening bestaat uit belastingheffing geschiedt dit naar redelijkheid en billijkheid en op basis van de algemene beginselen van behoorlijk bestuur in het belastingrecht.

Continuering van de inzet.

Ad 5. De tarieven van de gemeentelijke heffingen zijn waar mogelijk kostendekkend. Er vindt geen boven-trendmatige tariefaanpassing plaats.

Continuering van de inzet.

Ad 6. Efficiënte en risicomijdende financiering van gemeentelijke uitgaven.

Continuering van de inzet.

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar:

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
13. Algemene dekking	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Omvang algemene uitkering (Asser aandeel in % van totaal) ¹⁴⁾	0,381%	0,387%	0,390%	0,386%	0,388%	0,387%
Minimale omvang algemene reserve (€ per inwoner) ¹³⁾	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100
Renterisiconorm (x € 1.000) ⁸⁸⁾	11.985	11.985	10.455	p.m.	p.m.	p.m.
Kasgeldlimiet (x € 1.000) ⁸⁸⁾	15.598	15.828	18.275	p.m.	p.m.	p.m.
Vaste schuld per inwoner ⁸⁸⁾	€ 939	€ 899	€ 788	p.m.	p.m.	p.m.

Ad xx) bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's zie bijlage III

Financiën: middeleninzet 2007-2012 (x € 1.000)

Programma 13 Algemene dekking

Lasten en baten	Realisatie	Begroting	Meerjarenprognose			
per beleidsproduct	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Onvoorzien	0	130	745	298	306	314
Belastingheffing en invordering	172	217	241	255	269	283
Beleggingen	19	19	19	19	19	19
Financiering en liquiditeit	217	332	324	324	324	324
Algemene uitkering	9	7	8	8	8	8
BTW-Compensatiefonds (BCF)	1.328	225	290	290	290	290
Overige algemene dekkingsmiddelen	29	2.842	-389	-204	2.121	616
Bedrijfsvoering	816	1.476	1.149	1.696	1.336	1.336
Totaal lasten	2.590	5.248	2.387	2.686	4.673	3.190
Onvoorzien	0	0	0	0	0	0
Belastingheffing en invordering	9.995	10.293	10.850	11.141	11.554	11.849
Beleggingen	8.369	2.606	2.280	1.980	1.980	1.980
Financiering en liquiditeit	5.221	5.022	3.663	3.663	3.663	3.663
Algemene uitkering	57.924	61.653	65.670	66.335	67.290	68.248
BTW-Compensatiefonds (BCF)	0	0	0	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	9	0	0	0	0	0
Bestemmingsreserves /voorzieningen	315	510	0	0	0	0
Bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0
Totaal baten	81.833	80.084	82.463	83.119	84.487	85.740
Programmaresultaat vóór bestemming	-79.243	-74.836	-80.076	-80.433	-79.814	-82.550
Storting reserves	4.793	2.939	3.167	3.167	3.167	3.167
Beschikking reserves	4.471	9.785	2.656	2.656	2.656	2.656
Programmaresultaat na bestemming	-78.921	-81.682	-79.565	-79.922	-79.303	-82.039

Toelichting/analyse 2008/2009

Welke ontwikkelingen doen zich ten opzichte van het vorige begrotingsjaar voor in het programmabudget?

Het programmaresultaat 'Algemene Dekking' valt in totaal € 2,1 mln. ongunstiger uit dan in de begroting 2008. De hoofdoorzaken en achterliggende ontwikkelingen luiden als volgt:

Algemene dekkingsmiddelen (belastingen, financiering, Gemeentefonds c.a.)	€ 5,6 mln	V
Onvoorzien en incidenteel	€ 0,6 mln	N
Renteverdeling & bedrijfsvoering	€ 0,3 mln	V
Toevoegingen/onttrekkingen reserves	€ 7,4 mln	N
Totale mutatie ten opzichte van 2008	€ 2,1 mln	N

Algemene dekkingsmiddelen € 5,6 mln. V

- De raming van de algemene uitkering is ten opzichte van 2008 geactualiseerd en afgestemd op de junicirculaire 2008. Dit resulteert in een positieve bijstelling van de algemene uitkering met € 4,0 mln. ten opzichte van 2008.
- De belastingopbrengsten (OZB/toeristenbelasting) nemen door volumegroei en tariefsaanpassing met € 0,5 mln. toe ten opzichte van 2008. Bij de opbrengstbepaling voor de OZB is rekening gehouden met een nominale stijging van 2%. Het overnachtingstarief voor de toeristenbelasting neemt toe met € 0,07.
- De producten 'Financiering en Belegging' tonen ten opzichte van 2008 een nadeel van € 1,7 mln. Oorzaken hiervan zijn het (deels) aframen (€ 0,6 mln. N) van het in 2008 van Essent ontvangen reguliere dividend, het opvoeren van het voor 2009 door de BNG aangekondigde extra dividend (€ 0,3 mln. V) in verband met verdere afbouw vermogenssurplus. Daarnaast valt de toerekening van bespaarde rente € 1,3 mln. lager uit dan in 2008. Het nadeel wordt deels gecompenseerd door lagere rentebijbeschrijving c.q. 'indexatielasten', een gunstiger resultaat op de interne renteverdeling en sluit aan bij de lijn in de meerjarenprognose.
- Aanpassingen in de ramingen van de zogenaamde 'overige algemene dekkingsmiddelen' resulteren ten opzichte van 2008 per saldo in een voordeel van circa € 2,5 mln. Dit voordeel is het directe gevolg van het vrijvallen van de hier in de vorige begroting tijdelijk geparkeerde middelen voor uitvoering van het nieuwe beleid en van de stel-/correctieposten in verband met de financiële effecten Cao-gemeenten en nog te verwerken effecten van de BBV-maatregelen. Het totaal voordelig effect van deze vrijval bedraagt € 3,3 mln. De stelposten 'onderuitputting' en volumeruimte Kloosterveste zijn conform de afspraken verhoogd en teruggebracht op het voor 2009 afgesproken niveau (respectievelijk 0,7 mln. V. en € 0,8 mln. N). Daarnaast zijn stel- en correctieposten geraamd in verband met nog in 2009 te realiseren rsm'en (€ 0,3 mln. V) alsmede voor, in relatie met de raming van de algemene uitkering, te treffen eigen beleidsmaatregelen (€ 0,3 mln. N). Het in 2008 in verband met de BBV-maatregelen gebudgetteerde beslag op voorzieningen ad € 0,5 mln. is in 2009 weer vervallen.

Onvoorzien/incidenteel: € 0,6 mln. N.

De budgetten voor 'Onvoorzien' en 'Incidenteel' zijn bijgesteld aan de hand van de daarvoor vastliggende uitgangspunten en afspraken. Dit resulteert ten opzichte van de begroting 2008 in een uitzetting van € 0,6 mln. Deze extra ruimte is vrij besteedbaar.

Renteverdeling/bedrijfsvoering: € 0,3 mln. V.

De interne renteberekening en -verdeling is geactualiseerd en afgestemd op de voor 2009 relevante uitgangspunten en parameters. Een en ander resulteert op deze plaats in de begroting in een voordeel van € 0,3 mln. ten opzichte van 2008. De resultaten van de interne verdeling van de kosten van de bedrijfsvoering wijken slechts licht af van die in 2008.

Toevoegingen/onttrekkingen reserves: € 7,4 mln. N.

De in vergelijking met 2008 afnemende inzet van reserves is hoofdzakelijk het gevolg van het vervallen van het eenmalig extra beslag op de algemene en bestemmingsreserve waartoe in 2008 in het kader van de beleidsvaststelling en -uitvoering 2008 is besloten. Het betrof onder andere de inzet van reserves voor het sluitend maken van het dekkingsplan 'nieuw beleid 2008' en de afboeking van de restantboekwaarde van De Smelt.

Middeleninzet en dekkingsmaatregelen uitvoering Collegeprogramma in periode 2009-2012

Uitvoeringsbudgetten, projectbudgetten, dekkingsmaatregelen en ruimtescheppende maatregelen.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
1 Activiteiten-/programmabudgetten				
2. Projecten				
Versterking Reserve Grote Projecten conform CP 2006-2010	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
3. Dekkingsmaatregelen				
Inzet algemene reserve	1.235	1.235	p.m.	p.m.
Onderuitputting	1.000	1.000	p.m.	p.m.

Omschrijving/planning uitvoering (bedragen x € 1.000)	2009	2010	2011	2012
Verbreding grondslag gemeentelijke heffingen	100	100	100	100
4. Opgenomen RSM'en 2009-2012				
Bedrijfsvoering: beperking beleidscapaciteit gemeentebreed	50	50	50	50
Bedrijfsvoering: efficiency ondersteunende functies	250	250	250	250
Bedrijfsvoering: kostenreductie I&A	50	50	50	50
Bedrijfsvoering: beheer gebouwen	100	100	100	100
Efficiënter beheer en exploitatie gemeentelijke accommodaties (waaronder welzijn)	150	150	150	150
Bedrijfsvoering: vervangende taakstelling ivm niet doorgaan RSM'en inhuur derden en genereren extra inkomsten	225	225	225	225
Bedrijfsvoering: kostendekking centraal applicatiebeheer	120	120	120	120

6. Paragrafen

6.1. Inleiding

De begrotingsprogramma's en de zogenaamde beheersparagrafen vormen samen de planning- en controlinstrumenten voor de kaderstelling, toetsing, control en verantwoording door en aan de raad. Net als de programma's vormen de paragrafen sinds 2004 een voorgeschreven vast onderdeel van de begroting en de jaarrekening.

De informatie in de paragrafen heeft tot doel de raad, naast de begrotingsprogramma's, via een aantal daartoe specifiek aangewezen terreinen, extra inzicht te geven in het gemeentelijk handelen, het daar achterliggende beleid en beheer en de daarvoor in het begrotingsjaar in te zetten middelen. Het gaat dan met name om beheersmatige zaken die in beginsel alle programma's raken en/of daar invloed op hebben. In dit hoofdstuk treft u de uitvoering van de volgende zeven paragrafen aan:

Paragraaf	
6.2. Lokale heffingen	6.2.1. Algemene beleidslijn 6.2.2. Fiscaal beleid en tarieven 6.2.3. Belastinginkomsten 6.2.4. gemeentelijke belastingdruk 6.2.5. Bijzonderheden en ontwikkelingen
6.3. Weerstandvermogen	6.3.1. Algemene beleidslijn 6.3.2. Weerstandscapaciteit 6.3.3. Risico-inventarisatie 6.3.4. Weerstandvermogen
6.4. Instandhouding kapitaalgoederen	6.4.1. Inleiding 6.4.2. Onderhoud kapitaal goederen
6.5. Treasuryparagraaf	6.5.1. Financiering/treasury 6.5.2. Algemene beleidslijn 6.5.3. Beleidsinvulling 6.5.4. Treasurybeheer 6.5.5. Toepassing kasgeldlimiet en renterisiconorm 6.5.6. Koers- en kredietrisicobeheer 6.5.7. Liquiditeits- en financieringsrisicobeheer
6.6. Bedrijfsvoering	6.6.1. Algemene beleidslijn 6.6.2. Personeel & Organisatie 6.6.3. Facilitaire ondersteuning 6.6.4. Planning en control 6.6.5. Communicatiebeleid 6.6.6. Middeleninzet bedrijfsvoering 2008
6.7. Verbonden Partijen	6.7.1. Doel 6.7.2. Verbonden partij 6.7.3. Algemene beleidslijn 6.7.4. Inventarisatie verbonden partijen 6.7.5. Wijzigingen ten opzichte van begroting 2008
6.8. Paragraaf Grondbeleid	6.8.1. Nota grondbeleid 6.8.2. Realisering beleidsdoelstellingen in 2009 6.8.3. Verdere uitwerking grondbeleid 6.8.4. Het Grondbedrijf 6.8.5. Financieel beleid Grondbedrijf 6.8.6. Begroting 2009 6.8.7. Algemene reserve van het Grondbedrijf 6.8.8. Toelichting wijzigingen ten opzichte van 2008

De feitelijke uitwerking van de paragrafen volgt hierna. Per paragraaf treft u naast de algemene beleidslijn tevens informatie aan over de op basis daarvan voor 2009 beoogde beleidsinvulling en/of het beheer en de middeleninzet.

6.2. Lokale heffingen

De paragraaf Lokale heffingen geeft inzicht in het beleid, de beleidsvoornemens, ontwikkelingen en de uitvoering van dit beleid, zoals dat voor de lopende bestuursperiode in het Collegeprogramma 2006-2010 is vastgelegd en zal worden gerealiseerd.

6.2.1. Algemene beleidslijn

Het fiscale beleid wordt uitgevoerd overeenkomstig de fiscale wetgeving, de gevormde jurisprudentie en de algemene beginselen van behoorlijk bestuur, zoals die gelden voor het belastingrecht.

Daarnaast zijn rechtvaardigheid, redelijkheid en billijkheid zowel bij de heffing als bij de invordering de bepalende elementen.

Bij de bestemmingsheffingen, zoals de afvalstoffenheffing, rioolrechten, begraafrechten, leges en marktgeld (retributies) is het uitgangspunt: volledige kostendekking. Hier geldt dan ook het profijtbeginstel in enge dan wel in ruime zin. Omdat de wetgeving het maken van winst op deze heffingen uitsluit, betaalt de burger gemiddeld niet meer dan de kostprijs voor het afnemen van deze gemeentelijke producten en diensten.

De onroerende-zaakbelastingen, de precariobelasting en de toeristenbelasting zijn algemene belastingen en hebben alle het karakter van algemeen dekkingsmiddel en vloeien als zodanig in de algemene middelen van de gemeente. De tarieven voor deze belastingen zijn, voor zover deze niet leiden tot onredelijke en willekeurige belastingheffing, vrij. Hierdoor kunnen de opbrengsten beleidsmatig worden ingezet.

De parkeerbelasting wordt geheven in het kader van parkeerregulering; de opbrengst wordt aangewend voor het op efficiënte en financieel verantwoorde wijze realiseren van het parkeerbeleid. Er geldt geen opbrengstnormering waardoor de opbrengst deels als algemeen dekkingsmiddel kan worden gebruikt.

Er is wel een maximumtarief voor de door te berekenen kosten voor het opleggen van een naheffingsaanslag bij niet-betalen, in de volksmond de 'parkeerbon'. Het wettelijk maximum wordt € 50 per 1 januari 2009 en wordt jaarlijks geïndexeerd. In Assen is het tarief in juni 2008 vastgesteld op € 35.

6.2.2. Fiscaal beleid en tarieven

In deze bestuursperiode is het fiscale beleid gestoeld op de volgende uitgangspunten van het Collegeprogramma:

- Er is een terughoudend tarievenbeleid waarbij de tarieven in beginsel niet meer dan trendmatig, voor dit jaar 2%, worden aangepast.
- Nieuw beleid wordt niet gedekt door lastenverzwaring voor de burger.
- De verhoging van de tarieven voor de onroerende-zaakbelastingen bedraagt voor 2009 gezien het voorgestane beleid 2%.
- De tarieven van de bestemmingsheffingen worden vastgesteld op basis van volledige kostendekking.
- Het tarief van de toeristenbelasting wordt gefaseerd in lijn gebracht met het advies van het recreatieschap drenthe.

Een en ander resulteert voor het belastingjaar 2009 in de volgende tarieven met bijbehorende (meer-) opbrengsten.

Opbrengsten en tarieven 2009 (bedragen x € 1.000)							
Heffing	Tarief 2008	Tarief 2009	Grondslag	in %	Opbrengst 2008	Opbrengst 2009	Toename
OZB:							
▪ eigenaren woningen	2,66	nnb	€ 2.500 waarde	2,0	5.263	5.600	337
▪ gebruikers niet-woningen	3,92	nnb	idem	2,0	2.002	2.103	101
▪ eigenaren niet-woningen	5,01	nnb	idem	2,0	2.801	2.897	96

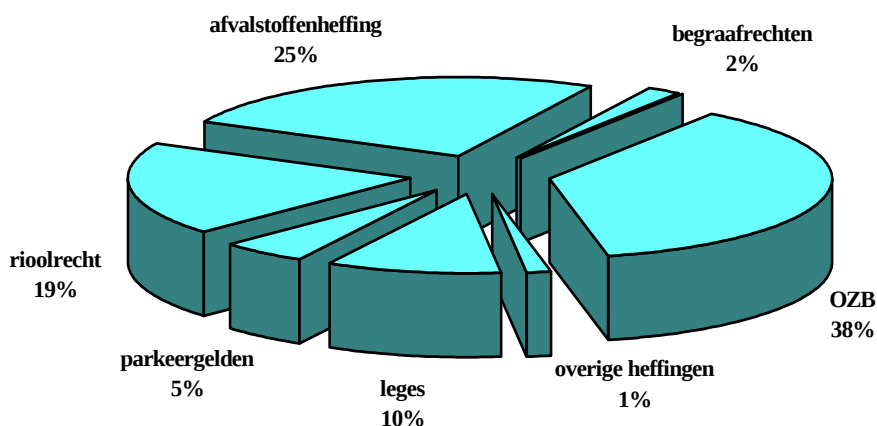
Opbrengsten en tarieven 2009 (bedragen x € 1.000)							
Heffing	Tarief 2008	Tarief 2009	Grondslag	in %	Opbrengst 2008	Opbrengst 2009	Toename
Afvalstoffenheffing							
▪ éénpersoonshuishouden	187,47	187,47	huishouden	0	1.513	1.626	113
▪ meerpersoonshuishouden	257,79	257,79	huishouden	0	5.671	5.684	13
Rioolrecht	171,24	174,96	aansluiting	2,2	5.900	5.514	-386
Toeristenbelasting	0,70	0,77	overnachting	10	180	185	5

6.2.3. Belastinginkomsten

Op basis van het beleid, de tarieven en volumeontwikkelingen is in de begroting 2009 een totale belasting-opbrengst geraamd van € 28,8 mln. De samenstelling van de voor 2009 geraamde opbrengst en het beloop daarvan in vergelijking met de ramingen voor 2008, zien er als volgt uit.

Opbrengst gemeentelijke heffingen 2009 (bedragen x € 1.000)			
gemeentelijke heffing	Raming 2008	Raming 2009	Mutatie
Onroerende-zaakbelastingen (bruto)	10.066	10.600	+ 534
Toeristenbelasting	180	185	+ 5
Afvalstoffenheffing	7.184	7.311	+127
Rioolrechten	5.900	5.514	-/- 386
Begraafrechten	543	589	+ 46
Bouwleges	1.875	1.875	-
Overige legesopbrengsten	1.003	1.051	+ 48
Precario	78	79	+ 1
Marktgelden	125	128	+ 3
Parkeergelden (straatparkeren)	1.197	1.427	+ 230
Bruto totaal	28.151	28.759	+ 608
Af: derving in verband met kwijtschelding	686	629	+ 57
Opbrengst gemeentelijke heffingen	27.465	28.130	+ 665

Opbrengst gemeentelijke heffingen 2009
€ 28,8 mln.

6.2.4. gemeentelijke belastingdruk

De belastingdruk voor meerpersoonshuishoudens en de ontwikkeling daarvan in de tijd, zien er als volgt uit:

Belastingdruk per huishouden in €							
Heffing/jaar	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
OZB	271,69	284,36	294,31	175,00	179,80	183,40	187,07
Afvalstoffenheffing	273,48	278,16	278,16	258,24	262,44	257,79	257,79
Rioolrecht	163,72	167,88	171,24	171,24	171,24	171,24	174,96
Totaal	708,89	730,40	743,71	604,48	613,49	612,43	619,82

De belastingdruk zal in 2009 toenemen ten opzichte van 2008 i.c. van € 612,43 naar € 619,82 per huishouden. Bij de bepaling van de belastingdruk voor huishoudens wordt gekeken naar belastingen die zijn gerelateerd aan het wonen. Dit betekent dat de belastingdruk per huishouden wordt berekend aan de hand van de onroerende-zaakbelastingen, de afvalstoffenheffing en de riolrechten. Bij de afvalstoffenheffing wordt voor de vergelijking uitgegaan van een meerpersoonshuishouden; bij een éénpersoonshuishouden wordt een korting toegepast.

6.2.5. Bijzonderheden en ontwikkelingen

De Wet Waardering Onroerende Zaken (Wet WOZ)

Voor het belastingjaar 2009 worden nieuwe WOZ-waarden gebruikt voor de heffing van de onroerende-zaakbelastingen. De nieuwe waarden zijn gebaseerd op het prijspeil van 1 januari 2008. De waardepeildatum ligt nu steeds één jaar voor het belastingjaar en blijft daardoor actueel. De waarden worden elk jaar herzien. Door de actualiteit van de waarde kan deze mede voor andere doeleinden, zoals hypotheekverstrekking, worden gebruikt.

Onroerende-zaakbelastingen (OZB)

Vanaf 2008 is de limitering van de onroerende-zaakbelastingen (OZB) vervallen. Wel heeft de regering een macronorm ingesteld voor de verhoging van de OZB. De norm bedraagt voor dit jaar 4,99%. Bij overschrijding van de norm kan het rijk eventueel ingrijpen via een correctie van het volume van het Gemeentefonds. Met ingang van dit jaar wordt de tariefstelling voor de OZB die nu nog een bedrag per € 2.500 van de WOZ-waarde bedraagt vervangen door een percentage van de WOZ-waarde.

Nieuwe rioolheffing

Op 1 januari 2008 is de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken in werking getreden. Deze wet introduceert in artikel 228a van de Gemeentewet een nieuwe rioolheffing. Deze heffing komt in de plaats van het bestaande rioolrecht (een retributie op grond van artikel 229 van de Gemeentewet) en heeft het karakter van een bestemmingsheffing, waarmee ook de kosten kunnen worden verhaald om collectieve maatregelen te treffen die noodzakelijk zijn voor een doelmatige riolering en overige maatregelen ten aanzien van grond- en hemelwater. Het individuele profijt van de burger bij de nieuwe rioolheffing hoeft door het vervallen van het retributieve karakter niet meer te worden aangetoond.

Er is voor de invoering van de nieuwe heffing een overgangstermijn gesteld van twee jaar. De gemeenten kunnen nog tot en met 2009 het rioolrecht oude stijl heffen. De nieuwe wet maakt een onderscheid tussen de waterketen (afvoer van afvalwater) en het watersysteem (afvoer van hemelwater en grondwater) en biedt de gemeenten voor de bekostiging de keuze uit één of twee heffingen:

- één rioolheffing voor de waterketen en het watersysteem samen, of
- twee aparte heffingen voor waterketen en watersysteem.

De keuze voor één of twee heffingen zal volgens de memorie van toelichting bij de wet samenhangen met de verwachting dat steeds vaker gekozen zal worden voor een fysieke scheiding van huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater aan de ene kant en hemelwater en grondwater aan de andere kant (gescheiden rioolstelsels voor afvalwater en hemelwater). Deze fysieke scheiding van de waterketen en het watersysteem is een geleidelijk proces dat vele jaren zal duren. De wet laat het aan de gemeenten over of en wanneer in dit geleidelijke traject wordt gekozen voor de financiële ontvlechting.

De wet biedt de gemeenten de mogelijkheid om ook in de toekomst te blijven werken met één heffing, waaruit zowel de gemeentelijke waterketen- als watersysteemkosten worden bekostigd.

De keuze voor één heffing ligt op dit moment voor de hand omdat inzameling en transport van huishoudelijk en bedrijfsafvalwater, hemelwater en grondwater nog steeds via een overwegend gemengd rioolstelsel plaatsvindt.

De rioolheffing op basis van de nieuwe wetgeving wordt in 2010 ingevoerd.

Parkeertarieven

Investeringslasten voor nog te realiseren parkeergarages in het Cultureel Kwartier en de Citadel en een transformatie van het parkeren op straat naar garageparkeren leiden bij gelijkblijvende parkeertarieven tot een negatief resultaat van het parkeerbedrijf.

Omdat het financiële uitgangspunt van het parkeerbedrijf kostendekking is, zijn de parkeertarieven daarom medio 2008 verhoogd. Tot en met 2010 stijgen de tarieven met gemiddeld 9% per jaar.

De boete voor parkeren zonder geldig parkeerbewijs is verhoogd van € 22,- naar € 35,-. Deze verhoging is noodzakelijk vanwege gestegen kosten en om aansluiting te vinden bij de hoogte van de boete voor het fout-parkeren.

Afvalstoffenheffing

De afvalstoffenheffing is in Assen gedifferentieerd in de vorm van een tarief voor één- en meerpersoonshuishoudens. Het kostendekkingspercentage voor de heffing bedraagt 100%.

Het positieve resultaat op de inzameling van 2007 ad € 180.000 kan in 2009 aan de burger worden teruggegeven. Dit betreft een eenmalig effect. De aanbesteding van het nieuwe GFT contract heeft plaatsgevonden. Dit werkt positief door in de afvalstoffenheffing.

Als gevolg van bovenstaande effecten en de voorziene autonome kostenontwikkeling in 2009 blijven de tarieven gelijk aan 2008. Voor een éénpersoonshuishouden is dat € 187,47 en € 257,79 voor een meerpersoonshuishouden. In 2009 zal onderzoek gedaan worden naar de systematiek voor het berekenen van de tarieven voor één- en meerpersoonshuishoudens. Het doel is om te komen tot een evenwichtige differentiatie in deze tarieven. Een uitgewerkt voorstel zal aan de raad worden voorgelegd.

Begraafrechten

De tarieven voor de begraafrechten zijn gefaseerd kostendekkend gemaakt. In 2005 is de laatste fase in dit proces gerealiseerd en is er sprake van volledige kostendekking. In de jaren daarna zal de volledige kostendekking door jaarlijkse trendmatige tariefaanpassing worden gehandhaafd. In 2009 is naast de trendmatige verhoging ook een extra stijging ter dekking van het uitvoeringsprogramma begraven in de tarieven verwerkt.

Rioolrechten

In januari 2005 is door de raad het gemeentelijk Riolerings Plan 2005-2008 vastgesteld. In het laatste kwartaal van 2008 zal een nieuw gemeentelijk rioleringsplan (GRP) 2009-2012 ter besluitvorming aan de raad worden voorgelegd. In dit nieuwe GRP wordt rekening gehouden met de invoering van de Wet verankering en bekostiging van gemeentelijke watertaken en aanvullende regelgeving BBV. Ter bepaling van het rioolrecht 2009 is rekening gehouden met de voorgeschreven werkwijzen en de meest actuele prognoses voor wat betreft onderhoudsmaatregelen en vervanging zoals deze zullen worden opgenomen in het nieuwe GRP. Op basis van deze gegevens zal het rioolrecht voor 2009 € 174,96 bedragen.

Leges, brandweerrechten en precariobelasting

De gemeentelijke leges, brandweerrechten en de precariorechten worden, voor zover mogelijk en noodzakelijk, conform de begrotingsrichtlijnen met 2% verhoogd ten opzichte van 2008. Het betreft hier reguliere aanpassing op grond van de voor 2009 voorziene inflatie.

Marktgelden

De tarieven van de week- en jaarmarkten worden ten opzichte van 2008 verhoogd voor de autonome kostenstijging. Uitgangspunt voor de tariefstelling is volledige kostendekking van de tot de heffingsgrondslag behorende kosten.

De totale opbrengst voor de marktgelden is voor het komend jaar geraamd op € 128.000.

Toeristenbelasting

Het tarief van de toeristenbelasting wordt gefaseerd in lijn gebracht met het advies van het Recreatieschap Drenthe in het kader van de harmonisatie van de toeristenbelasting in Drenthe. Het tarief gaat van € 0,70 naar € 0,77 per overnachting. In 2010 kan dan de laatste fase van de harmonisatie naar € 0,85 worden gerealiseerd. De opbrengst 2009 stijgt met € 15.000.

Kwijtschelding

De kwijtschelding wordt uitgevoerd overeenkomstig de Uitvoeringsregeling van de Invorderingswet 1990. Als inkomenstoets voor de kwijtschelding wordt de 100%-norm gehanteerd. Dit betekent dat, afgezien van vermogen c.a., aanvragers met een inkomen op bijstandsniveau in principe voor kwijtschelding in aanmerking komen. Het is ook toegestaan normpercentages van 90 of 95 te hanteren. De 100%-norm is wel de bovengrens. Kwijtschelding kan worden verleend voor de afvalstoffenheffing, de rioolrechten en de onroerende-zaakbelastingen. Omdat de gebruikersbelasting voor woningen is afgeschaft komt kwijtschelding van de onroerende-zaakbelasting bijna niet meer voor; een eigen woning staat als vermogen kwijtschelding meestal in de weg. Met de kwijtschelding is een bedrag van ruim € 0,6 mln. gemoeid. De uitvoering wordt verzorgd door de Intergemeentelijke Sociale Dienst.

6.3. Weerstandsvermogen

De paragraaf weerstandsvermogen heeft tot doel de raad inzicht te geven in de samenstelling, de omvang en het beloop van enerzijds de gemeentelijke weerstandscapaciteit en anderzijds de samenstelling van het gemeentelijke risicoprofiel. Na de algemene beleidslijn van de gemeente Assen ten aanzien van het weerstandsvermogen, wordt ingegaan op de weerstandscapaciteit, vervolgens volgt de risico-inventarisatie en tot slot wordt de weerstandscapaciteit afgezet tegen de genoemde risico's, waarna wij een conclusie trekken over het weerstandsvermogen van de gemeente Assen.

6.3.1. Algemene beleidslijn

De beleidsuitvoering is gericht op:

- Voorkoming van niet-overzienbare en niet-beheersbare risico's en het tijdig signaleren van risicovolle aspecten in de beleidsvorming, beleidsuitvoering en risicovolle externe ontwikkelingen.
- Adequate en actuele risico-inventarisatie met daaraan gekoppeld toetsing, sturing en periodieke rapportage over ontwikkelingen.
- Monitoren van en rapporteren over, risico's uit externe niet-beïnvloedbare ontwikkelingen.
- Tijdig treffen van eenmalige en/of structurele financiële voorzieningen ter afdekking van risico's die voorzienbaar en kwantificeerbaar zijn.
- Zorg voor een adequate c.q. op het eigen gemeentelijk risicoprofiel afgestemde weerstandscapaciteit.

6.3.2. Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit van een gemeente is het geheel van mogelijkheden en middelen die ingezet kunnen worden om zo nodig onverwachte financiële tegenvallers op een verantwoorde wijze af te dekken. De direct operationele weerstandscapaciteit in de gemeente Assen wordt gevormd door:

Bron	(bedragen x € 1.000) Omvang eind 2009
algemene reserve AD i.c. 'genormeerde veiligheidsmarge': € 100 per inwoner	6.500
Weerstandreserve grondexploitatie: 10% en 20% van boekwaarden complexen resp. bedrijventerrein	13.600

In het kader van de in 2007 uitgevoerde doorlichting van de gemeentelijke reservepositie is besloten de veiligheidsmarge voor risicoafdekking in de algemene reserve te normeren op € 100 per inwoner. De normering voor de weerstandsreserve grondexploitatie is conform de uitgangspunten van het vastgestelde grondbeleid.

Op basis van het 'normenkader financieel toezicht' worden ook de volgende bronnen tot de gemeentelijke weerstandscapaciteit gerekend. De bestemmingsreserves zijn echter verbonden aan vastgestelde beleidsintenties. Om de bestemmingsreserves daadwerkelijk in te zetten is te zijner tijd een besluit tot beleidswijziging van de raad noodzakelijk.

Bron	(bedragen x € 1.000) Omvang eind 2009
algemene reserve AD ruimte boven veiligheidsmarge ultimo 2009	1.000
Reserve Grondbedrijf boven de weerstandsreserve ultimo 2009	9.200
Bestemmingsreserves ultimo 2009 (inclusief RGP)	49.500
Vrijmaken en inzetten van zogenaamde 'stille' reserves	p.m
Inzet van onbenutte belastingcapaciteit	0
Extra bezuinigingen en/of ruimtescheppende maatregelen	0

6.3.3. Risico-inventarisatie

Hieronder volgt een inventarisatie op hoofdlijnen van de risicofactoren, die een relatie hebben met de uitvoering van het voorgestelde beleid in deze begroting en de meerjarenprognose van de gemeente Assen. Voor de berekening van het weerstandsvermogen zijn de risico's gekwantificeerd door een inschatting te maken van de kans van optreden en de omvang van de mogelijke schade.

Risico's ten gevolge van externe niet beïnvloedbare factoren

Kabinetsbeleid

Het rijk heeft in het recente verleden diverse taken aan gemeenten overgedragen, waarbij de financiële verantwoordelijkheid en risico's volledig bij gemeenten zijn gelegd (bijvoorbeeld Wwb). Er zijn op dit moment geen concrete maatregelen bekend, maar er is een risico dat deze beleidsrichting een vervolg krijgt.

BTW-Compensatiefonds (BCF)

In 2003 is het BTW compensatiefonds in werking getreden, waaruit de gemeenten de BTW op overheidstaken kunnen declareren. In 2007 heeft de Belastingdienst een controle uitgevoerd op deze declaraties, resulterend in een verrekening voor de periode 2003-2006. Het risico van een naheffing is daardoor beperkt tot de periode vanaf 2007 tot heden.

Gemeentefonds; koppeling en nacalculatiesystematiek

Het Gemeentefonds en de hoogte van de uitkeringen daaruit zijn voor gemeenten een potentiële bron van financieel risico. Ondanks de aanwezigheid van een veiligheidsmarge in het Gemeentefonds, kunnen altijd 'koppelingsnadeln' plaatsvinden.

Bovendien worden elk jaar door het rijk veranderingen aangebracht in de verdeelsleutel en het model met nieuwe parameters aangevuld, waardoor de verdeling ondoorzichtiger wordt. Dit in tegenstelling tot het eerdere beleidsvoornemen van het rijk om de procedure en de berekening te vereenvoudigen.

Tenslotte zijn bestuurlijke afwegingen en belangen van het Kabinet van invloed op de stabiliteit van de verdeling en de hoogte van de uitkeringen uit het Gemeentefonds.

Gemeentefonds; inzet behoedzaamheidsreserve

Het beleid van de gemeente Assen is om circa 80% van het verwachte gemeentelijke aandeel in de landelijke behoedzaamheidsreserve van het Gemeentefonds in de begroting als structurele dekkingsmiddelen op te nemen. In de begroting 2009 is dit een bedrag van € 650.000. Het tot uitkering komen van de betreffende reserve en de omvang ervan is afhankelijk van het beloop van de rijksuitgaven; gemeenten hebben hierop geen enkele invloed. De aangekondigde halvering van de behoedzaamheidsreserve is voorlopig uitgesteld door het rijk.

Nieuwe wetgeving

Nieuwe wetgeving of aanpassingen van bestaande regelgeving brengen financiële risico's met zich mee. Dit geldt eerst voor de invoering en daarna bij de beleidsuitvoering. Juist bij nieuwe wetgeving, zoals bijvoorbeeld bij de Wmo, zijn er geen tot nauwelijks basisgegevens bekend, op grond waarvan de begroting van de kosten en baten opgesteld kan worden. Bovendien moeten er nieuwe (administratieve) processen worden ingevoerd. Dit leidt ertoe dat zowel in de beleidsvoorbereiding als in de beleidsuitvoering diverse onzekerheden optreden.

Voor 2009 is er onder andere sprake van de invoering van de nieuwe Grondexploitatiewet, de voorbereiding op de uitvoering van de Wet omgevingsvergunning en de invoering van het Participatiefonds.

Ontwikkeling conjunctuur

Het Centraal Planbureau prognosticeert in haar nieuwsbrief juni 2008 dat de economische groei in 2009 vertraagd naar 1,25%, met name veroorzaakt door de terugval van binnenlandse investeringen. Dit kan een effect hebben op de ambities van Assen op onder andere de woningbouw, de bedrijfsontwikkeling en de werkgelegenheid. Het risico is dat de vraag naar woningen, bedrijfsterreinen en arbeid afneemt, hetgeen consequenties heeft op de financiële huishouding van de gemeente Assen.

Renterisico's

Het bestaande beleid ten aanzien van de rentecalculatie wordt voortgezet. In de treasury-paragraaf wordt dit beleid en de uitwerking ervan nader toegelicht. Het rentepeil was historisch laag in 2006/2007 en kende een lichte stijging in 2008. Rente-aanpassingen hebben effecten op de financiële positie van de gemeente. De ontwikkelingen in deze worden in het kader van treasury nauwlettend gevolgd, zodat tijdig kan worden geanticipeerd.

Leges

Een ingrijpende wijziging op het gebied van leges is op komst, met de nieuwe Wet op de ruimtelijke ordening (Wro). De legesinkomsten dienen beter aan te sluiten op de daadwerkelijk gemaakte kosten van de vergunningverlening. Deze wijziging betreft de grote bouwwerken en dus grote legesbedragen. Jurisprudentie is reeds aanwezig over zaken waar de bezwaarmaker in het gelijk is gesteld vanwege een gebrekkige aansluiting. De leges zijn in die gevallen tot een fractie van het oorspronkelijke bedrag teruggebracht.

Risico's in de bedrijfsvoering en specifieke producten

Algemeen

De risico's binnen de bedrijfsvoering zijn (omgekeerd evenredig) afhankelijk van de kwaliteit van de interne organisatie, mensen, systemen en processen. Het kwaliteitsbewustzijn binnen de gemeentelijke organisatie was in het verleden in het algemeen zodanig dat een eventueel niet-tijdig signaleren van risico's in voldoende mate kon worden opgevangen. Wij constateren echter dat er sprake is van externe ontwikkelingen die leiden tot een verhoogd risicoprofiel, bijvoorbeeld de toenemende claimbereidheid van afgewezen inschrijvers in aanbestedingsprocedures. Verhoging van het risicobewustzijn en het structureel anticiperen en monitoren van risico's is daarom van belang. Risicomanagement wordt daarmee een belangrijk onderdeel van het kwaliteitssysteem.

Ruimtescheppende maatregelen

In de vorige bestuursperiode is tot een pakket aan bezuinigingsmaatregelen besloten teneinde de begroting sluitend te maken en te houden. Het complete pakket aan ruimtescheppende maatregelen is structureel en werkt voor een bedrag van circa € 12 miljoen door in de begroting 2009 en de meerjarenraming. Enkele maatregelen staan nog open, maar het merendeel is gerealiseerd, zodat nog een klein risico resteert.

DeSmelt

Na onderhandelingen is het contract met de uitbater van DeSmelt opgezegd. Bij de jaarrekening 2007 is de boekwaarde van € 4,2 miljoen afgedekt door een onttrekking aan de algemene reserve, er van uitgaande dat DeSmelt wordt vervreemd. De kapitaallasten vallen daarmee vrij in de begroting 2009. Op dit moment is er een overgangsperiode tot 1 januari 2009. Het vervolg van de exploitatie van het zwembad en de ijsbaan is nog onzeker. Hierover zal nadere politieke besluitvorming plaatsvinden. Risico's bestaan uit het weer voor rekening van de gemeente komen van de exploitatie van het complex en/of het niet gebruik kunnen maken van de structurele vrijval van lasten.

Risico's ten gevolge van open einde regelingen

Algemeen

De gemeente voert open einde regelingen uit, waarbij het beroep door de burger(s) op de regeling het aanwezige budget kan overstijgen en de gemeente meer middelen moet inzetten dan waarvoor zij gecompenseerd wordt. De aanvraag weigeren, omdat het budget niet toereikend is, kan/mag niet.

Regelingen in dit verband zijn: Wet maatschappelijke ondersteuning, Wet basisvoorziening Kinderopvang, huisvesting onderwijs, spoedaanvragen huisvesting onderwijs, leerlingenvervoer, borgstellingen Wet werk en bijstand en de Generaal Pardon Regeling.

Wanneer de kosten van de aanvragen hoger zijn dan het beschikbare budget in een bepaald jaar zal dit tot een negatief exploitatieresultaat leiden. Er is in het verleden bij een aantal regelingen een reserve of voorziening ingesteld, die als buffer aangewend kan worden. Dit geldt onder andere voor de oude regeling Wvg en borgstellingen Wwb (via reserve bijzondere bijstand). Gelet op de aanwezigheid van zo'n voorziening of de in het verleden zelden voorkomende nadelen, staan hieronder slechts die regelingen toegelicht waarvoor in 2009 een bijzonder risico geldt.

Wet maatschappelijke ondersteuning

De gemeenten zijn per 1 januari 2007 verantwoordelijk voor de uitvoering van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Kern van de regelgeving is een overheveling van taken vanuit de AWBZ naar de gemeenten. Het gaat hierbij hoofdzakelijk om huishoudelijke verzorging en de uitvoering van enkele subsidie-regelingen. De geldstromen zijn eveneens, via het Gemeentefonds, verlegd naar de gemeenten.

Verdergaande decentralisatie van AWBZ-taken zonder dat daarvoor voor gemeenten afdoende financiële compensatie tegenover staat, is in dit verband een financieel risico.

Uitvoering specifieke rijksregelingen en uitkeringen

Hoewel het rijk het aantal specifieke rijksregelingen wil beperken, ontvangt de gemeente op een aantal beleidsterreinen nog steeds specifieke uitkeringen.

Het risico van de rijksuitkering maatschappelijke opvang, verslavingsbeleid en openbare geestelijke gezondheidszorg (OGGz) is gelegen in de door het rijk voorgenomen herverdeling van de middelen. Deze zal waarschijnlijk in 2009 haar beslag krijgen. De herverdeling kan negatieve gevolgen hebben voor de hoogte van de uitkering die de gemeente Assen ontvangt.

Risico's Wet Inburgering en Generaal Pardon

De gemeente zal vanaf 2007 belast zijn met de uitvoering van de nieuwe Wet Inburgering en voor de jaren 2007, 2008 en 2009 ook de Generaal Pardon Regeling. Hoewel het uitgangspunt is dat alle uitgaven binnen de betreffende rijksregeling gedekt kunnen worden, is dat op dit moment nog onduidelijk en dus onzeker.

Risico's met betrekking tot de zogenaamde 'verbonden partijen'.

Algemeen

Het algemene risico inzake de verbonden partijen betreft de mogelijke calamiteiten die zich kunnen voordoen bij de vennootschappen, gemeenschappelijke regelingen en gesubsidieerde instellingen waarin de gemeente op enigerlei wijze financieel en bestuurlijk participeert. Dit risico kan variëren van verlies of afwaardering van ingebracht kapitaal tot het moeten deelnemen in verliesafdekking.

Er wordt gewerkt aan verbetering van de sturing op verbonden partijen. Deze is gericht op het leveren van betere kwaliteit van producten en diensten. Tevens ontstaat meer inzicht in mogelijk financiële risico's. De gemeente Assen wordt rechtstreeks aangesproken op de financiële resultaten van gemeenschappelijke regelingen. Bij andere partijen zoals stichtingen is de financiële relatie formeel beperkt tot de afgesproken bijdragen. Hoe dit feitelijk uitpakt is echter afhankelijk van de politiek-bestuurlijke afweging.

De verbeteringen rondom de sturing op verbonden partijen zijn in gang gezet. De raad zal in het vierde kwartaal van dit jaar worden geïnformeerd over de vorderingen van het verbeterplannen.

In het bijzonder kan naast deze algemene constatering rondom verbonden partijen het volgende worden opgemerkt.

Intergemeentelijke Sociale Dienst (ISD)

De middelen voor de uitvoering van de rijksregelingen Wet werk en bijstand en het Fonds Werk en inkomen worden door het rijk beschikbaar gesteld op basis van landelijke indicatoren. Afwijkingen op lokaal niveau zijn voor rekening van de gemeente Assen. Het uitkeringsniveau wordt door het rijk vastgesteld op basis van de landelijke cijfers van bijstandsccliënten. De uitkeringskosten komen ten laste van de gemeente Assen en hebben een open eindekarakter.

GR Alescon

Het eigen vermogen van Alescon is nagenoeg nihil. De resultaatontwikkeling van Alescon zal in komende jaren waarschijnlijk een verhoogd financieel beslag voor de in de gemeenschappelijke regeling (GR) deelnemende gemeenten betekenen.

Tussen Alescon en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid loopt nog een traject over de afwikkeling van een boete met een omvang van € 500.000. Mogelijke betaling daarvan door Alescon is niet verwerkt in de exploitatie en de vermogenspositie van Alescon.

Gemeenschappelijke Gezondheidsdienst (GGD)

Bij de GGD is er sprake van een beperkt weerstandsvermogen. Mogelijke tegenvallers kunnen derhalve beperkt binnen de GGD zelf worden opgevangen.

Plateau Openbaar Onderwijs Assen

Aan het Plateau Openbaar Onderwijs Assen zijn ruimtescheppende maatregelen opgelegd, welke zijn verwerkt in de begroting. Een deel vangt het Plateau op door een onttrekking aan de voor het Plateau gevormde gemeentelijke reserve. Momenteel loopt er een onderzoek naar de haalbaarheid van de opgelegde ruimte-

scheppende maatregelen. Wij verwachten het resultaat bij de voortgangsnota 2009 aan uw raad te kunnen voorleggen.

VVV Drenthe

De Stichting VVV Drenthe plus is op 15 april 2008 failliet verklaard. De afwikkeling van het faillissement van de Stichting VVV Drenthe plus ligt bij de curator. Eind 2008 wordt het vervolg VVV bepaald.

Elektronisch kind dossier (EKD)

Bij de begrotingsbehandeling van nieuw beleid voor 2009 is het standpunt ingenomen dat een deel van de gevraagde bijdrage voor de invoering van het elektronisch kind dossier voor rekening komt van de uitvoerende partijen, GGD en Icare. Zij worden geacht deze kosten binnen de reguliere bedrijfsvoering op te vangen. De maximale omvang van dit risico bedraagt in 2009 € 150.000 en in 2010 €70.000.

Risico's grondexploitatie en projecten

Grondexploitatie

Risico's op grondexploitaties worden binnen het Grondbedrijf financieel vertaald. Zekere, berekende risico's worden ten laste gebracht van de algemene reserve van het Grondbedrijf. Voor mogelijk optredende risico's is een weerstandsreserve gevormd.

Met het oog op het realiseren van de gemeentelijke beleidsdoelen op het terrein van ruimtelijke ontwikkeling en ruimtelijke groei worden plannen voorbereid en in sommige gevallen investeringen gedaan door de aankoop van panden en/of gronden. De omvang van deze investeringen en de timing daarvan is niet altijd voorspelbaar. De beslaglegging op gemeentelijke financiële middelen is een resultaat van onderhandelingen met marktpartijen op basis van bestuurlijke afwegingen.

Projectsubsidies, bijdragen en stimuleringsregelingen

De gemeente Assen is de afgelopen jaren de grootste groeistad van het Noorden geweest. Ook de komende jaren groeit Assen fors. Naar verwachting heeft Assen rondom 2030 circa 80.000 inwoners. Als gevolg van deze groei investeert Assen in infrastructuur en gebiedsontwikkelingen die vervolgens weer leiden tot groei. Er is in dit verband een gezonde balans tussen aanbod en vraag voor wonen, werken en de benodigde voorzieningen voor verkeer en vervoer.

Voor de bekostiging doet Assen een beroep op het rijk, regio en provincie. Daarbij is in alle gevallen sprake van cofinanciering. De gemeente Assen zal bij subsidietoekenning dan ook zelf financiële middelen moeten inzetten om de bedoelde voorzieningen te realiseren. De Reserve Grote Projecten vormt daarbij een belangrijk instrument. Het Asser aandeel in de projectinvesteringen is nog niet in alle gevallen van dekking voorzien.

Cultureel Kwartier

De gemeente Assen heeft het besluit genomen tot bouw van het Cultureel Kwartier. In dit gebouw worden De Kolk (het theater, de bioscoop), de bibliotheek Assen, het Centrum voor Beeldende Kunst, Biblionet, horeca, woningen en commerciële ruimten gehuisvest. De kosten van het gebouw worden doorberekend aan de deelnemers in het Cultureel Kwartier. Deze partijen nemen de huisvestingslasten op in hun exploitaties en dienen ervoor te zorgen dat er sluitende begrotingen worden gepresenteerd en gerealiseerd. De uitgangspunten die ten grondslag liggen aan de begrotingen (bedrijfsplannen en meerjarenplannen) zijn ambitieus maar realistisch. Mogelijke tegenvallers in de realisatie (exploitatieverliezen) zijn van invloed op de continuïteit van de activiteiten van de partijen in het Cultureel Kwartier. De gemeente Assen is een belangrijke subsidieverstrekker van De Kolk, de Bibliotheek Assen en het Centrum voor Beeldende Kunst.

De gunning van het bouwen van het Cultureel Kwartier zal eind 2008 plaatsvinden.

Messchenveld

Bij de kavelverkoop is niet voldaan aan de subsidievoorwaarde van minimaal 89% van de uitgiftebare gronden die binnen de in de subsidievoorwaarden aangegeven BIK-categorieën moet vallen. Ook is nog niet zeker of alle opgevoerde kosten als subsidiabel worden aangemerkt. De subsidie zal naar rato lager worden vastgesteld.

Overige risico's

Garantstellingen

De gemeente voert een terughoudend garantiebeleid. In het verleden zijn garantieverplichtingen aangegaan ten behoeve van door instellingen aan te trekken vaste financieringsmiddelen. Bij niet-nakoming van betalingsverplichtingen door de instellingen kan de gemeente op haar garantie worden aangesproken. Dit is overigens in de afgelopen jaren nog nooit gebeurd.

Het totaal van deze verplichtingen bedraagt ultimo 2007 nog € 64 miljoen, waarvan circa 50% onder de garantstelling door het Waarborgfonds Sociale Woningbouw valt.

Controle rijksbelastingdienst

De Belastingdienst voert periodiek controles uit op de aanvaardbaarheid van de aangiften van gemeenten. Het risico van deze controles is de kans op een mogelijke naheffing op de afdrachten en declaraties. De lopende controle op de juistheid van de afgedragen loonbelasting en sociale lasten over de periode 2003-2005 is nog niet afgerond.

Debiteurenrisico's

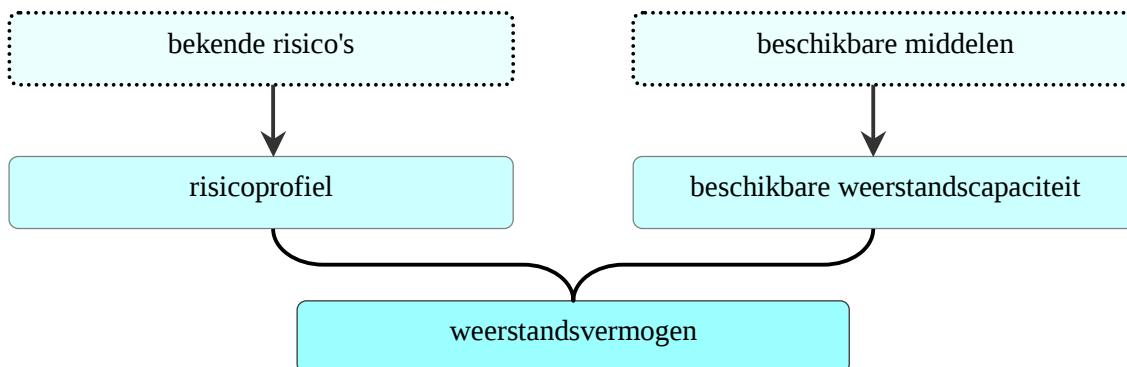
Vorderingen op derden worden op de balans opgenomen voor de nominale waarde zolang er reële verhaalsmogelijkheden aanwezig zijn. Wanneer de verhaalsmogelijkheid afwezig is, wordt er een voorstel tot oninbaarverklaring gedaan en vindt afboeking van de vordering plaats. In de begroting is ervan uitgegaan dat alle openstaande vorderingen voldaan worden. De praktijk heeft geleerd dat dit enigszins te optimistisch gesteld is, maar de financiële gevolgen kunnen tot nu toe binnen de bestaande budgetten worden opgevangen.

Hoewel er voor de gewone debiteuren geen voorziening is getroffen, bestaat er sinds 2005 voor oninbaar geachte vorderingen ten aanzien van uitkeringsgerechtigden wél een voorziening. Aanleiding hiervoor is de invoering van de Wwb geweest en de hogere risico's die gemeenten dienaangaande lopen.

6.3.4. Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen de risico's en de weerstandscapaciteit (de beschikbare middelen om eventuele tegenvallers op te kunnen vangen).

Schematisch is dit als volgt weer te geven:

Relevante kengetallen zijn:

Weerstandscapaciteit (bedragen * € 1.000)	
A. Weerstandscapaciteit in reserves	30.900
B. Risico's	23.300
C. Weerstandsvermogen	
Absoluut (A-B)	7.600
Ratio (B/A)	Factor 1,33

Tot nu toe hebben wij het weerstandsvermogen van onze gemeente steeds als toereikend beoordeeld. Bewijsvoering voor die conclusie in de vorm van een feitelijke cijfermatige onderbouwing ontbrak tot nu toe echter. Ontwikkeling van geschikt(e) meetinstrument(en) c.q. indicator(en) was dan ook een van de noodzakelijke aanvullingen op de reeds beschikbare p&c- producten..

Om die reden is het afgelopen jaar gewerkt aan een methode op basis waarvan de in de paragraaf weerstandsvermogen gepresenteerde risico's beter kunnen worden gekwantificeerd. Daarbij is zowel een inschatting gemaakt van de kans dat de betreffende omstandigheid zich voor zou kunnen gaan doen als van de schade die daar voor Assen mogelijk uit voort zou kunnen vloeien. Het resultaat van deze inschattingen zijn gewogen financiële risicobedragen, met in achtname van waarschijnlijkheidsmarges.

De aldus verkregen bedragen zijn afgezet tegen de intern beschikbare financiële weerstandscapaciteit. De einduitkomst van die vergelijking is positief; de 'weerstandsratio' bedraagt 1,33. Dit houdt concreet in dat de beschikbare weerstandscapaciteit ruimschoots toereikend is om, uitgaande van de theoretische kans dat alle genoemde risico's zich gelijktijdig zouden openbaren, de daaruit voortvloeiende financiële schade op te vangen. Het theoretisch surplus bedraagt, zoals hiervoor zichtbaar gemaakt, € 7,6 mln.

Met de aanpak hiervoor hebben wij een begin gemaakt met het kwantificeren van de risico's en de paragraaf weerstandscapaciteit. Het gaat in dit stadium nadrukkelijk om een eerste vingeroefening. Het komend jaar bezien wij of wij hiermee op de weg zijn. Gaandeweg zullen wij verder werken aan de verbetering van de kwaliteit van dit nieuwe instrumentarium. De zorg voor een actuele risico-inventarisatie, het monitoren van het verloop ervan en het waar mogelijk en noodzakelijk vaststellen en uitvoeren van beheersmaatregelen zijn daar onlosmakelijk meer verbonden.

Wij zullen de raad het komende jaar op de daartoe geëigende vaste momenten in de planning en controlcyclus rapporteren over voortgang en bevindingen.

6.4. Instandhouding kapitaalgoederen

6.4.1. Inleiding

Deze paragraaf geeft het beleidskader weer omtrent het onderhoud van kapitaalgoederen. De financiële consequenties van het beleidskader en de vertaling ervan in de begroting dienen expliciet te worden aangegeven. De paragraaf bevat tenminste de volgende kapitaalgoederen: gebouwen, wegen, riolering, water en groen.

6.4.2. Onderhoud kapitaalgoederen

Beheren is een cyclisch proces. Na de doorgaans kortdurende periode waarin een kapitaalgoed (een gebouw, een weg, een brug en dergelijke) wordt gerealiseerd, komt het voor een lange periode in de beheerfase (instandhoudingcyclus) terecht. Tijdens de beheerfase wordt het kapitaalgoed gebruikt, waardoor veroudering, slijtage en vervuiling optreden. Dit wordt door de beheerder gesignaleerd, waarna onderhoud (reparatie, verzorging, vervanging) plaatsvindt. De beheerder beoordeelt ook of het kapitaalgoed nog voldoet aan de moderne eisen op maatschappelijk en wettelijk gebied. Op een aantal werkterreinen zijn de resultaten van de werkzaamheden van de beheerder direct zichtbaar. Daardoor signaleren ook de bewoners of er onderhoud moet plaatsvinden. Dit geeft de mogelijkheid om op die terreinen meetbare doelstellingen voor het beheer te formuleren, mede op basis van de uitgesproken waardering van bewoners. Het openbaar groen en het reinigen van de openbare ruimte zijn bij uitstek gebieden waarop dit van toepassing is.

Wanneer de instandhoudingcyclus erg lang is (bij wegen, verlichting en verkeersinstallaties bedraagt deze tientallen en bij bruggen soms zelfs honderden jaren) dan is het moeilijk waarneembaar voor bewoners of er voldoende onderhoud wordt gepleegd. Een gebrek aan onderhoud bij deze kapitaalgoederen leidt dan tot sluipend verval.

Openbare ruimte

In de begroting is het volgende geraamd voor het onderhoud van de openbare ruimte:

Onderhoud van de openbare ruimte (bedragen x €1.000)			
Omschrijving	Realisatie 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
Verzorging infrastructuur	6.572	6.642	7.049
Groen en recreatie	5.192	4.698	5.088
Rioolbeheer	4.141	3.815	3.627
Begraafplaatsen	376	349	375
Totaal	16.281	15.504	16.139

Riolering

De kosten van het beheer en het onderhoud van de gemeentelijke rioleringen lopen via de voorziening Rioolbeheer. De geraamde kosten voor 2008 en 2009 en de werkelijke kosten voor 2007 zijn als volgt:

Onderhoud van gemeentelijke rioleringen (bedragen x €1.000)			
Omschrijving	Realisatie 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
Rioolbeheer	4.141	3.815	3.627

Beleid: gemeentelijk rioleringsplan 2005-2008

De instandhouding van het rioolstelsel, het beheer en onderhoud is beschreven in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Het GRP over de periode 2005-2008 moet worden geactualiseerd. In december zal het nieuwe GRP 2009-2012 ter besluitvorming worden voorgelegd. In dit plan is aangegeven welk bedrag (het rioolrecht) jaarlijks noodzakelijk is voor het laten functioneren van het rioleringsstelsel. Jaarlijks wordt het rioolrecht door de raad vastgesteld door middel van de Rioolrechtverordening. De werkzaamheden worden conform het GRP uitgevoerd.

Gebouwen

In 2009 zijn voor het onderhoud van de diverse gebouwgroepen de volgende ramingen opgenomen:

Onderhoud gebouwen (bedragen x €1.000)			
Omschrijving	Realisatie 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
Bedrijfsgebouwen	477	717	923
Wijkposten, woningen, kinderboerderijen, et cetera	100	164	86
Sporthallen, gymlokalen	443	511	582
Wijkcentra	154	179	272
Buitensportaccommodaties	51	56	47
Strategische eigendommen	96	184	174
Onderwijs, kinderopvang, c.a.	383	308	397
Parkeergarages	72	182	232
Totaal	1.776	2.301	2.713

De mutaties in de begroting 2008 en 2009 worden door een aantal factoren veroorzaakt. Ten eerste zorgen loon- en prijsontwikkeling voor stijging van de kosten. Ten tweede heeft de notitie kapitaalgoederen van de commissie BBV tot gevolg dat kosten die in het verleden werden geactiveerd nu rechtstreeks ten laste van de exploitatie moeten komen. Ten derde wordt het onderhoud momenteel geraamd conform de onderhouds-planning van het betreffende jaar. Schommelingen in de onderhoudsbegroting zijn het gevolg.

Door het vormen van onderhoudsvoorzieningen voor de panden zal de begroting de komende jaren een stabiel karakter gaan krijgen. Gedurende de gehele levensduur van het kapitaalgoed wordt dan gespaard voor toekomstig onderhoud. Het cyclisch onderhoud mag dan uit de voorziening betaald worden, zodat dit geen grote schommelingen in de exploitatie tot gevolg heeft. Een deel van de uitzetting van de begroting 2009 ten opzichte van 2008 zal door bovenstaande effecten wel een structureel karakter hebben.

Algemeen

Er is landelijk nog geen systeem ontwikkeld dat inzicht geeft in de kwaliteit van een gebouw, zoals bij we- gen wel het geval is. Een belangrijke oorzaak is dat een gebouw complexe functies vervult en niet alleen technische, maar ook functionele, wettelijke en gevoelsmatige randvoorwaarden een rol spelen.

Wel is er per gebouw een meerjarig onderhoudsprogramma (planmatig of preventief onderhoud) beschik- baar. Eén keer per twee jaar worden de gemeentelijke gebouwen aan een technische inspectie onderworpen. Dit houdt in dat tweejaarlijks het meerjarig onderhoudsprogramma geactualiseerd kan worden. Dit meerjarig onderhoudsprogramma geldt als input voor het jaarplan.

Hoewel van een meerjarig onderhoudsprogramma, qua jaarlijkse uitgaven, een enigszins nivellerend effect uitgaat, zijn financiële fluctuaties in de jaarbegroting op deze wijze niet uit te sluiten.

Om meer grip op dit aspect te krijgen, wordt overgegaan tot de vorming van een voorziening voor meerjarig onderhoud. Voor het stadhuis, de brandweerkazerne, de onderwijsgebouwen en wijkwelzijnsvoorzieningen is een dergelijke voorziening al gevormd. Voor andere gebouwen zullen dergelijke voorzieningen worden ge- vormd.

Voor een juiste financiële dotatie aan de voorziening vormen het meerjaren onderhoudsprogramma op mid- dellange termijn en de theoretische levensduur der bouwdelen op de lange termijn de basis.

6.5. Treasuryparagraaf

6.5.1. Financiering/treasury

De financierings- of treasuryparagraaf in de begroting is een belangrijk instrument voor het transparant maken en daarmee voor het sturen, beheersen en controleren van de gemeentelijke financieringsfunctie.

De Wet financiering decentrale overheden (Fido) en het Teasurystatuut gemeente Assen vormen het beleidskader waarmee en waarbinnen de financiering van het geheel van gemeentelijke activiteiten, investeringen en projecten zijn beslag krijgt. De financieringsparagraaf in de begroting en rekening is de jaarlijkse uitwerking/invulling ervan.

6.5.2. Algemene beleidslijn

Het gemeentelijk beleid is gericht op een zo efficiënt en doeltreffend mogelijke financiering van de gemeentelijke huishouding, alsmede op het beheer en de beheersing van de geldstromen daarbinnen. Voorkoming en beheersing van financiële risico's zijn daarbij belangrijke doelstellingen. Daartoe dient bij de invulling van het beleid in ieder geval - in de lijn van de Wet fido- te worden voldaan aan de volgende randvoorwaarden:

- het aangaan en verstrekken van leningen is alleen toegestaan voor de uitoefening van de publieke taak (de gemeente mag geen bankiersfunctie vervullen);
- het uitzetten van tijdelijk overtoollige middelen moet een prudent karakter hebben.

Onlangs heeft een (wettelijk voorgeschreven) evaluatie van de bovengenoemde wet plaatsgehad. Conclusie is dat de kwaliteit van de treasuryfunctie bij gemeenten in de afgelopen jaren is verbeterd. Niettemin wordt voorgesteld op grond van risicobeheersing - zijnde het centrale uitgangspunt van de wet - enkele wijzigingen aan te brengen. Deze betreffen:

- Verzwaring van de eisen voor prudent uitzetten van financiële middelen.
- Verandering van de rente-risiconorm (20% van het begrotingstotaal in plaats van 20% van de vaste schuld).
- Een expliciet verbod op nieuwe hypothecaire leningen aan personeel, alsmede op garanties van door andere instellingen te verstrekken hypothecaire leningen aan medewerkers.
- Proportioneler toezicht door de provincie.
- Het opleggen van sancties bij het niet naleven van bestuurlijke afspraken over het aandeel van decentrale overheden in de nationale EMU-norm.

Naar verwachting zullen de veranderingen in de loop van 2009 van kracht worden.

6.5.3. Beleidsinvulling

Het bestaande financieringsbeleid wordt, met in achtneming van de hierboven vermelde punten, conform de bestendige gedragslijn voortgezet.

De gemeentelijke activa worden voor een groot deel (32%) gefinancierd met eigen vermogen (reserves c.a.). Het restant zal worden gefinancierd met reeds beschikbaar vreemd vermogen en zonodig in de loop van 2009 nieuw aan te trekken middelen.

De vaste schuld zal per saldo in 2009 met € 1,3 mln. dalen tot € 50,9 mln. Enerzijds wordt in totaal voor € 6,3 mln. afgelost: 1 fixe-lening ad € 5 mln. en reguliere aflossingen ad € 1,3 mln. Anderzijds wordt een nieuwe lening gestort van € 5 mln. Bij het opstellen van de begroting is geen rekening gehouden met eventueel voor 2009 nog af te sluiten overeenkomsten.

Beloop vaste schuld x € 1 mln.								
Omschrijving/jaar	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vaste schuld ultimo	30	34	53	51,2	59,9	58,6	52,2	50,9

Met inachtneming van de ontwikkelingen op de geld- en kapitaalmarkt wordt doorlopend gezien of ter consolidatie van de vlottende schuld een beroep moet worden gedaan op de kapitaalmarkt.

Verder kan de financiering van bijzondere projecten aanleiding zijn om een beroep op de kapitaalmarkt te doen. Zo zijn in 2008 zes overeenkomsten van geldlening gesloten voor de financiering van het Cultureel Kwartier Assen. Het gaat om een totaalbedrag van € 60 mln., waarvan in 2009 € 15 mln. wordt gestort. De leningen worden gespreid opgenomen, zodanig dat aansluiting plaatsvindt bij de met de investeringen ver-

wachte geldstromen, c.q. financieringsbehoefte. Normaliter moet voor uitgestelde stortingen extra worden betaald, omdat lang geld doorgaans duurder is dan kort geld. Maar doordat sprake was van een omgekeerde rentestructuur werkt de gekozen 'financiering op maat' in het voordeel van de gemeente.

6.5.4. Treasurybeheer

De kern van de treasuryactiviteiten bestaat uit risicobeheer. Het gaat daarbij in hoofdzaak om rente-, krediet- en liquiditeitsrisico's.

Renterisicobeheer

Bij het opstellen van de jaarbegroting en de voortgangsnota wordt gezien in hoeverre het gemeentelijk rente-beleid en de rentevisie moeten worden bijgesteld.

Voor het bepalen van de rentevisie worden inschattingen gemaakt op grond van de actuele economische situatie en de daarin voorziene ontwikkelingen. Wij maken hierbij gebruik van de opvattingen die daaromtrent bestaan bij de op het vakgebied opererende instellingen.

Om de snel stijgende inflatie te beteugelen heeft de Europese Centrale Bank (ECB) in 2008 de herfinancieringsrente met 0,25% verhoogd naar 4,25%. De markttarieven voor zowel de korte als lange termijnen zijn opgelopen.

Het verdere verloop van de rente zal afhangen van de (verwachte) inflatiecijfers en de mate waarin de economische groei zich zal ontwikkelen met de daarmee samenhangende factoren als oliepijzen, investeringsklimaat, werkgelegenheid en consumentenvertrouwen. Bij het opstellen van de begroting is sprake van een gestegen inflatie en een afnemende economische groei. De markt speculeert erop dat de ECB de beleidsrente voorlopig niet snel zal verhogen, omdat het risico van een economische terugval te groot wordt geacht. Concreete voorspellingen voor 2009 worden nog niet gedaan.

De door de gemeente gehanteerde percentages worden gehandhaafd. Voor de financiering met kort geld tot aan de kasgeldlimiet wordt gerekend met een percentage van 4. Verdere marktontwikkelingen zullen uitwijzen of het nodig zal zijn dit percentage tussentijds nogmaals aan te passen. Boven de kasgeldlimiet wordt voor externe financiering uitgegaan van een percentage van 5,5. Het percentage van de rentebijbeschrijving op de reserves voor 2009 is 2.

De calculatierente voor interne doorbelasting blijft 5%.

Samengevat zien de voor 2009 gehanteerde beleidsuitgangspunten ten aanzien van de gecalculeerde rente er als volgt uit:

Rente-uitgangspunten 2009		
Omschrijving/begrotingsjaar	2008	2009
calculatierente interne financiering	5,5%	5,5%
calculatierente externe financiering tot kasgeldlimiet	4,0%	4,0%
calculatierente externe financiering boven kasgeldlimiet	5,5%	5,5%
rentebijbeschrijving reserves Algemene Dienst	2,0%	2,0%
rente-verrekening met Grondbedrijf	5,5%	5,5%
calculatierente interne doorbelasting	5,0%	5,0%

Het onderstaande overzicht geeft het resultaat weer op de renteparagraaf met daarbij de onderdelen die daarvoor bepalend zijn.

Renteparagraaf/overzicht kapitaallasten

Lasten (bedragen x €1.000) Omschrijving	Begroting 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
Rente vaste geldleningen	2.386	2.137	1.971
Rente reserves en voorzieningen	4.582	4.871	3.510
Rente kortlopende leningen (financieringstekort)	2.172	—	4.953
Rente rekening-courantverhoudingen	—	—	—
Rente rekening-courant Grondbedrijf	747	1.226	639
Diverse rentekosten	—	—	—

Lasten (bedragen x €1.000) Omschrijving	Begroting 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
Vergoedingsrente gemeentelijke heffingen	—	—	—
Voordeel rente-omslag	—	—	—
Totaal	9.887	8.234	11.073

Baten (bedragen x €1.000) Omschrijving	Begroting 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
Rente rekening-courantverhoudingen	—	—	—
Rente rekening-courant Grondbedrijf	893	—	404
Diverse rentebaten	—	—	—
Rente belegging overtollige financieringsmiddelen	—	338	—
Invorderingsrente gemeentelijke heffingen	—	—	—
Rente investeringen	8.268	7.625	10.660
Rente belegging in Revolving Fund SVN	—	—	—
Nadeel rente-omslag	726	271	9
Totaal	9.887	8.234	11.073

Zie verder de financiële toelichting in het Programma algemene dekking.

6.5.5. Toepassing kasgeldlimiet en renterisiconorm

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) maakt bij het inventariseren en toetsen van renterisico's onderscheid tussen het risico van:

- de vlottende schuld door middel van de kasgeldlimiet;
- de vaste schuld door middel van de rente-risiconorm.

Ad a) de vlottende schuld door middel van de kasgeldlimiet

De kasgeldlimiet is bedoeld om de mogelijkheid van het financieren met in de regel goedkoper kort geld te begrenzen. De limiet is een vast percentage (8,5) van de totale lasten van de begroting en bedraagt voor 2009 € 18,3 mln. Dit betekent dat maximaal voor dit bedrag met kort geld mag worden gefinancierd. Uitgaande van de huidige Asser situatie zal op enig moment door de investeringsuitgaven het kasgeldoverschot omslaan in een tekort. De hierdoor noodzakelijke voorziening in de financieringsbehoefte zal samenhangen met de mate waarin de geplande investeringen hun beloop zullen krijgen en hoe een beroep op de geld- en kapitaalmarkt zich tot elkaar zullen verhouden.

Voor 2009 wordt als aanname rekening gehouden met een vlottende schuld van €10 mln. Uit het volgende overzicht blijkt, dat de kasgeldlimiet niet zal worden overschreden.

Kasgeldlimiet (bedragen x €1.000)	
Omschrijving	2009
Omvang begroting (= grondslag)	215.000
1. Toegestane kasgeldlimiet	—
in procenten van de grondslag	8,5
in bedrag	18.275
2. Omvang vlottende schuld	—
opgenomen gelden < 1 jaar	9.150
schuld in rekening-courant	850
gestorte gelden door derden < 1 jaar	—
overige geldleningen niet zijnde vaste schuld	—
3. Vlottende middelen	—
contante gelden in kas	—
tegoeden in rekening-courant	—
overige uitstaande gelden < 1 jaar	—

Kasgeldlimiet (bedragen x €1.000)
--

Omschrijving	2009
4. Toets kasgeldlimiet	—
a. totaal netto vlottende schuld (2-3)	10.000
b. toegestane kasgeldlimiet (1)	18.275
Ruimte (+)/overschrijding (-) (b-a)	8.275

Ad b) de vaste schuld door middel van de rente-risiconorm.

De renterisiconorm is bedoeld om te voorkomen dat de gemeente in enig jaar wordt geconfronteerd met, in verhouding tot de totale vaste schuld, forse renteherzienings- en herfinancieringsproblemen. De norm is 20% van de vaste schuld van de gemeente: circa € 10,5 mln. Dit betekent dat de som van de vaste geldleningen waarvan de rente wordt herzien en de noodzakelijke herfinancieringen beneden de € 10,5 mln. moet blijven.

Er is rekening gehouden met de totale storting ad €15 mln. in 2009 van twee vaste geldleningen. Zie onder 'Beleidsinvulling'. Uit het onderstaande overzicht blijkt, dat aan de renterisiconorm wordt voldaan.

De aangekondigde wijziging van de renterisiconorm (zie 'Algemene beleidslijn') is nog niet in het overzicht opgenomen, omdat het exacte tijdstip van de invoering nog niet zeker is. Wel is duidelijk dat er na de wijziging meer mogelijkheden zullen zijn met betrekking tot de spreidingsduur van de vaste financiering, omdat het bedrag van de renterisiconorm aanmerkelijk hoger zal zijn.

Renterisiconorm (bedragen x €1.000)	2009
1a Renteherziening vaste schuld o/g	—
1b Renteherziening vaste schuld u/g	—
2 Netto renteherziening vaste schuld (1a-1b)	—
3.a Nieuwe aangetrokken vaste schuld	15.000
3.b Nieuwe verstrekte lange leningen	—
4 Netto nieuw aangetrokken vaste schuld (3a-3b)	15.000
5 Betaalde aflossingen	6.342
6 Herfinanciering (laagste van 4 en 5)	6.342
7 Renterisico op vaste schuld (2+6)	6.342
Renterisiconorm	—
8 Stand vaste schuld per 1-1	52.273
9 Percentage renterisiconorm	20
10 Renterisiconorm (8x9/100)	10.455
Toets renterisiconorm	—
11 Renterisiconorm	10.455
12 Renterisico op vaste schuld	6.342
Ruimte (+)/Overschrijding (-) (10-7)	4.113

6.5.6. Koers- en kredietrisicobeheer

Overeenkomstig het treasurystatuut beperkt de gemeente zich bij uitzettingen uit hoofde van haar treasurytaken tot producten waarbij geen koersrisico wordt gelopen. Het uitzetten van overtollige middelen mag uitsluitend gebeuren bij Nederlandse overheden en andere publiekrechtelijke lichamen die volledig solvabel zijn, alsmede bij financiële instellingen die over de bij het treasurystatuut vereiste credit rating beschikken. Ten aanzien van het verstrekken van leningen en garanties uit hoofde van de publieke taak wordt in de lijn van de Wet fido een zeer terughoudend beleid gevoerd.

Assen kent een beperkt aantal langlopende beleggingen. Deze zijn veelal historisch bepaald en/of door bijzondere omstandigheden ontstaan. De beleggingen zelf zijn tegen de nominale waarde op de balans opgenomen. Voor zover sprake is van risico's zijn voorzieningen getroffen.

Het betreft deelnemingen uit hoofde van de publieke taak in de aandelenkapitalen van nutsbedrijven (WMD, Essent), BNG en Groningen Airport Eelde. De revenuen van deze beleggingen in de vorm van dividenden en

in een enkel geval in de vorm van een aandeel in de verliesafdekking, maken onderdeel uit van de begroting. Voorts gaat het om door de gemeente verstrekte langlopende leningen. Deze zijn in het kredietrisico-overzicht weergegeven.

Overzicht aan derden verstrekte geldleningen (bedragen x €1.000)			
Kredietnemer	Risico/zekeerheid	Schuld restant	% totaal
Alescon (geldleningen ten behoeve van hypothecaire geldleningen personeel)	In de overeenkomst met Alescon is bepaald dat de inkomsten van de lening worden doorbetaald aan de gemeente, zo ook de opbrengst bij een eventueel gedwongen verkoop. Verder wordt het risico beperkt, omdat Alescon een gemeenschappelijke regeling is.	64	2
gemeentelijk personeel (hypothecaire leningen ten behoeve van aankoop van een woning)	Recht van hypotheek.	1.338	41
Essent (achtergestelde lening)	Nauwelijks risico; solvabel bedrijf.	884	27
Stichting Stimuleringsfonds Volkshuisvesting (Startersleningen)	De ingelegde gelden komen terug via het revolving-systeem	814	25
Stichting Telematica Drenthe (achtergestelde lening)	Bij verstrekking reeds gedekt door middel van beschikking over Bedrijvenfonds en extra winstuitkering gasbedrijf	159	5
Totaal		3.259	100

6.5.7. Liquiditeits- en financieringsrisicobeheer

Realisatie van gunstige renteresultaten en minimalisering van kosten zijn uitgangspunt van beleid. Met het oog op eenduidigheid en vanuit efficiencyoverwegingen lopen de geldstromen bijna volledig via de rekening-courant bij onze hoofdbankier, de Bank Nederlandse gemeenten. Verder wordt voortdurend gewerkt aan de verbetering en optimalisering van het inzicht in de planning en beheersing van de interne en externe geldstromen. Mede aan de hand hiervan kan worden bepaald in welke mate en op welke wijze er kort geld moet worden opgenomen en/of kan worden uitgezet ofwel dat er, met inachtneming van de regelgeving, actie moet worden ondernomen op de kapitaalmarkt.

Berekening EMU-saldo gemeente Assen

Het Kabinet en de VNG/IPO hebben, ter beheersing van het Europese Monetaire Unie (EMU)-saldo lokale overheden, afspraken gemaakt waarbij de gemeenten zijn gehouden het, op basis van de ramingen in het betreffende jaar, verwachte meerjarig beloop van het lokale EMU-saldo in de begroting te presenteren voor het begrotingsjaar, het eraan voorafgaande en het erop volgende jaar.

EMU-saldo (Bedragen x € 1.000)		2008	2009	2010
1	Exploitatiesaldi voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves exclusief gemeentelijke bedrijven	-11.948	-4.691	-4760
2	Afschrijving ten laste van de exploitatie	8.647	8.287	8.287
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	14.164	2.902	3.000
4	Uitgaven aan investeringen in materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	28.941	15.774	16.000
5	Ontvangen bijdragen van het rijk, provincies, EU en overige, inzake investeringen die niet via de exploitatie lopen	17.397	750	3.785
6	Desinvesteringen in vaste activa:	-	-	-
6a	ontvangsten uit desinvesteringen in vaste activa	-	-	-
6b	daarin te verwachten boekwinst	-	-	-
7	Uitgaven aan aankoop van grond en uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	30.341	26.587	21.672
8	Grondverkoop:			
8a	ontvangsten uit verkopen van grond	21.774	24.163	19.777
8b	daarin te verwachten boekwinst	-345	-1.536	2.776

EMU-saldo (Bedragen x € 1.000)		2008	2009	2010
9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	28.127	3.667	4.000
10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht	45.217	23.553	24.000
11	Verkoop van deelnemingen en aandelen:	-	-	-
11a	verkoop deelnemingen en aandelen	Nee	Nee	Nee
11b	bij verkoop te verwachten boekwinst	-	-	-
	Berekend EMU-saldo	-82.247	-36.634	-38.359

6.6. Bedrijfsvoering

6.6.1. Algemene beleidslijn

De programma's uit de programmabegroting worden uitgevoerd door de ambtelijke organisatie. Deze uitvoering leidt tot het realiseren van doelen en het behalen van resultaten. De bedrijfsvoering ondersteunt de uitvoering van de programma's. De paragraaf bedrijfsvoering geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens ten aanzien van de interne bedrijfsvoering. De paragraaf geeft eveneens inzicht in de omvang, de samenstelling en de toedeling van de middelen die voor de bedrijfsvoering beschikbaar zijn. Uitgangspunt is dat de gemeentelijke middelen rechtmatig, doelmatig en doeltreffend besteed worden.

Het Algemeen Management Team (AMT) is ambtelijk verantwoordelijk voor de bedrijfsvoering. Het AMT bestaat uit de gemeentesecretaris, de directeurs van de drie diensten, de concerncontroller en de secretaris/beleidscoördinator. Daarbij laat het AMT zich adviseren door het Bedrijfsvoeringsoverleg (BVO). Bepaalde bedrijfsvoeringsonderwerpen zijn door het AMT aan het BVO gemandateerd. Verder stuurt het BVO op de uitvoering van de (jaarlijkse) bedrijfsvoeringsagenda. Het BVO bestaat uit de concerncontroller, de controllers van de drie diensten, het afdelingshoofd Servicecentrum en het afdelingshoofd Beleid en Control.

De organisatie is in de eerste plaats een lijnorganisatie en kent daarin verschillende vormen van sturing zoals processturing, het werken in projecten en programmasturing ('Assen koerst'). In 2008 is ingezet op de verdere implementatie van processturing. Dit krijgt in 2009 een vervolg, met name vanuit het frontoffice/backoffice-principe.

Om de raadsgriffier ambtelijk te ondersteunen is er het Platform Griffier. Dit platform wordt gevormd door de griffier, de drie plaatsvervangende griffiers en de beleidscoördinator. De deelnemers zorgen voor de afstemming tussen de raad enerzijds en de ambtelijke organisatie anderzijds.

'Assen koerst'

De evaluatie van 'Assen koerst' wordt afgerond; er worden voorbereidingen getroffen voor een vernieuwde start van 'Assen koerst' bij aanvang van de nieuwe collegeperiode.

6.6.2. Personeel & Organisatie

Organisatieperspectief

Het document 'Van bezinning naar bezieling' vormt de basis voor het organisatieperspectief. De koers is gericht op een energieke, bezielende organisatie met professionele medewerkers. De focus ligt op vernieuwing, dynamiek, flexibiliteit, samenwerking en externe oriëntatie. De ambities van de stad stelt de gemeentelijke organisatie voor de opgaaf om in een dynamisch krachtveld te anticiperen op de diverse ontwikkelingen. In zo'n omgeving laat de 'ideale' omgeving zich niet uittekenen. De ontwikkeling en vernieuwing van de organisatie is een continu proces. Het doet een appel op het aanpassingsvermogen van het management en de medewerkers.

Om het geschetste organisatieperspectief dichterbij te brengen wordt vooral geïnvesteerd in de ontwikkeling van leiderschap. Hiervoor is een ontwikkelingsprogramma ontwikkeld voor de komende paar jaar. Onderdeel van het programma vormen onder meer MD-leergangen, intervisie en coaching.

HRM-beleid

In 'Kwaliteit is Mensenwerk' is de HRM-visie als volgt geformuleerd:

'Klant en Kwaliteit is onze drijfveer. Bedienen van de klant en leveren van kwaliteit is mensenwerk. De medewerkers zijn het 'kapitaal' van de organisatie. Ze zijn als individu, maar vooral in teamverband, van cruciaal belang voor het behalen van de doelen van de organisatie en het boeken van resultaten. Investeren in menselijk kapitaal is daarom op alle fronten noodzakelijk. Van geboeide en gemotiveerde medewerkers mogen wij een optimale inzet verwachten.

In 2009 zal de prioriteit worden gelegd bij leiderschapsontwikkeling, het werken met competenties en het investeren in mensen (onder andere vorming en opleiding, loopbaanontwikkeling, mobiliteit en leeftijdsbewust personeelsbeleid). Met betrekking tot het laatste wordt het budget voor vorming en opleiding verhoogd van 2 % tot 2,4 % van de loonsom.

De focus zal tevens gericht zijn op de strategische personeelsvoorziening: de toekomstige behoefte aan personeel, het gewenste niveau en toekomstige profiel van medewerkers.

De samenwerking op HRM-gebied in Noorderlinkverband en met de publieke werkgevers in Assen en omstreken zal worden geïntensiveerd.

6.6.3. Facilitaire ondersteuning

Huisvesting

Vanuit **Klant** en **Kwaliteit** staan de klant en de werkprocessen centraal. De consequenties worden in de huisvesting van de gemeentelijke organisatie vertaald. Als ideaalbeeld wordt huisvesting van de gemeentelijke organisatie op één plek gezien. Omdat dit ideaalbeeld niet op korte termijn te realiseren is zijn tussenoplossingen onderzocht.

In 2008 is besloten om geen keuze te maken voor een tussenoplossing (deelverhuizing tussen diensten).

De belangrijkste reden is dat door de snelle groei van de organisatie er op zeer korte termijn weer nieuwe huisvestingsproblemen zouden ontstaan.

Het onderzoek wordt nu gericht op één centrale huisvesting voor de gehele gemeentelijke organisatie, met uitzondering van de afdeling Uitvoering en de Brandweer. Hiermee wordt versneld uitvoering gegeven aan de realisatie van het ideaalbeeld (huisvesting op één plek). De consequenties hiervan zullen in beeld gebracht worden.

De komende periode zullen de knelpunten op het gebied van dienstverlening en arbeidsomstandigheden in de centrale hal aangepakt worden.

Belangrijk in de dienstverlening naar de klant is om de drie aanbiedingsconcepten 'zelfbediening', 'klaar terwijl u wacht' en 'op bestelling' adequaat uit te kunnen voeren.

Dit onderdeel richt zich vooral op de begane grond van het stadhuis (entreegebied en backoffice).

Informatievoorziening

De burger kan steeds meer diensten digitaal afnemen. Het digitale loket (Asserloket) van de gemeente Assen is in eigen beheer ontwikkeld. Hiermee heeft de gemeente Assen zich de afgelopen jaren goed kunnen profileren. Doorontwikkeling en beheer wordt echter steeds complexer en om goed voorbereid te zijn op de toekomst, waar steeds meer processturing en ketensamenwerking voorzien wordt, is het nu tijd om dit op andere wijze te gaan doen. In 2008 heeft de gemeente Assen zich georiënteerd op alternatieven/samenwerkingsverbanden en hier een keuze gemaakt. In 2009 zal de gemeente Assen deelnemen aan een samenwerkingsverband (DImpact) en zullen er ook kant-en-klaar producten en diensten afgenomen gaan worden. Dit betekent een verbreding en verbetering van de diensten die digitaal door burgers afgenomen kunnen worden, een verdere invulling van het aanbiedingsconcept 'zelfbediening'.

In 2008 is een systeem ingericht voor registratie en afhandeling van post, wat geleid heeft tot betere beheersing en besturing van dit proces. Verder wordt in 2009 doorgegaan met het steeds meer en beter digitaal toegankelijk maken van de interne documenten.

Administratie

In 2008 is een start gemaakt met het digitaliseren van de factuurstroom: het scannen en herkennen van facturen. Deze basis zal in 2009 verder uitgebouwd gaan worden, met behulp van workflow: facturen worden niet meer op papier verspreid binnen de gemeente, maar digitaal. Ook zal de factuur digitaal voorzien worden van de juiste codes/accordering. Daarnaast zijn in 2008 de administratieve bulkprocessen (debiteuren en crediteuren) op orde gebracht en worden de processen beter bewaakt. In 2009 zal dit doorontwikkeld worden met betrekking tot managementinformatie, goede sturing (regie) van processen en signalering zal de administratie de diensten steeds beter ondersteunen.

6.6.4. Planning en control

Beleidsinhoudelijk

In 2009 wordt verdere uitvoering gegeven aan de uitwerking van het Collegeprogramma 'Mensen maken de stad' 2006-2010. In de begroting is rekening gehouden met de middelen die nodig zijn voor de uitvoering van het bestaande beleid.

In de loop van 2008 is, aan de hand van het door de zogenoemde Smart-commissie ontwikkelde format, gestart met het *versmarten* van de begrotingsprogramma's. De begroting 2009 toont het eerste resultaat. De programma's zijn beknopter geformuleerd en logischer ingedeeld. De belangrijkste wijziging betreft echter het toevoegen van indicatoren om de meetbaarheid te vergroten. Zoals al eerder aangegeven, betreft het hier een ontwikkeltraject. Ook in 2009 zal de doorontwikkeling van de indicatoren nog de nodige aandacht vragen.

Op grond van artikel 213a van de Gemeentewet verricht het college periodiek onderzoek naar de doelmatigheid en de doeltreffendheid van het door hem gevoerde bestuur. De raad heeft de 'Verordening onderzoeken doelmatigheid en doeltreffendheid van de gemeente Assen' vastgesteld. Ook in 2009 laat het college minimaal twee van dergelijke onderzoeken (audits) uitvoeren. Ook in 2009 zullen de onderzoeken worden uitgevoerd door de interne auditgroep die in 2008 is gevormd en opgeleid.

Financieel

Naast de zorg voor de primaire financiële producten als begroting, gemeentelijke rapportages en jaarrekening, zal in 2009 een bijdrage worden geleverd aan de realisatie van de bedrijfsvoeringsagenda en de activiteiten die daarin voor het komend jaar zijn opgenomen.

In dat verband komt onder meer de herinrichting van de gemeentelijke P&C-cyclus (van verantwoordingsinformatie naar stuurinformatie) en het doorontwikkelen van het gemeentelijk risicobeheer (naar risicomanaagement) aan de orde. In het kader van de voorbereiding van de begroting 2009 is een start gemaakt met het ontwikkelen van een gemeentebrede meerjarige investeringsplanning. Ook deze zal in 2009 verder worden doorontwikkeld. Naast vergroting van het inzicht in lopende en komende investeringen en daarvoor vrij te spelen middelen zijn verdere verbetering van de middellange en lange termijnfinanciering in dat verband subdoelen. In 2008 heeft de BNG een audit van de treasuryfunctie uitgevoerd. De aanbevelingen die hieruit naar voren zijn gekomen, worden in 2009 geïmplementeerd.

In 2008 is een aanbestedings- en selectietraject voor de 'huisaccountant' doorlopen. Na vijf jaar goede samenwerking heeft de gemeente afscheid genomen van PWC en Ernst & Young voor een periode van drie jaar als accountant benoemd. Eveneens in 2008 is door de raad een accountantscommissie ingesteld. De portefeuillehouder financiën, de concerncontroller en het afdelingshoofd Beleid en Control zijn als adviseurs/informanten aan deze commissie toegevoegd. In 2009 zal hierdoor naar verwachting het overleg met de accountant en de gemeentelijke organisatie over onderwerpen die het werk van de accountant raken gestructureerder kunnen verlopen.

Juridisch

De gemeente loopt bij de uitvoering van haar taken juridische en daarmee vaak ook financiële risico's, zowel door publiekrechtelijk, privaatrechtelijk als door feitelijk handelen. Juridische kwaliteitszorg houdt in dat werkprocessen zodanig worden ingericht dat er structureel aandacht is voor de juridische kwaliteit van alle soorten handelingen binnen de gemeente. Risico's worden daardoor ingeperkt.

In 2007 en 2008 zijn alle diensten doorgelicht op juridische kwaliteit en (juridische) risico's. De uitkomsten vormen vanuit de juridische functie de input voor het AO/IC-plan en de afzonderlijke afdelings- en dienstplannen van de gemeente Assen in 2009 en volgende jaren. Ook zijn juristen betrokken bij het uitvoeren van de geplande interne controles in 2009. Hiermee komt een verdere integratie van de P&C-functies tot stand.

In 2008 en doorlopend in 2009 willen wij daarnaast komen tot een set van eigen Asser juridische kwaliteitsnormen, die richtinggevend zullen zijn voor de sturing op de juridische kwaliteit van producten en de organisatie.

Als belangrijke aandachtspunten uit de accountantscontrole en de eigen IC's blijven in 2009 de verdere verbetering van het proces en beleid rond inkoop en aanbesteding en subsidieverlening in beeld. Voor beide onderwerpen zal in 2009 onder meer aandacht zijn voor de implementatie van de regels voor dossiervorming en archivering (inclusief een aanbestedingen- en contractenregister) en de opleiding van medewerkers.

Daarnaast vergt nieuwe Europese en landelijke regelgeving implementatie in de eigen gemeentelijke processen:

- Dienstenrichtlijn.
- Wet elektronische bekendmaking.
- Dwangsom bij niet tijdig beslissen.
- Vierde tranche van de Algemene wet bestuursrecht.

Collegeprogramma

Verbetering dienstverlening aan de burger is een belangrijk item in het Collegeprogramma. Bij de uitvoering van het Collegeprogramma is het primaat voor enkele speerpunten bij Beleid en Control – Bestuurlijk Juridische Zaken gelegd. Dit betreft voor 2009 'vereenvoudiging procedures, minder regels' en 'monitoring dienstverlening'.

Voor de vereenvoudiging procedures en minder regels is in 2008 de nulmeting afgerond. De administratieve lasten van 30 vaak afgenomen gemeentelijke producten zijn in beeld gebracht en in samenwerking met Sira-consultants is geanalyseerd welke reductie in lasten kan worden gerealiseerd. Rond januari 2009 zal het rapport met aanbevelingen verschijnen.

Na besluitvorming hierover zal in projectvorm de implementatie van het maatregelenplan ter hand worden genomen. Belangrijke regelgeving en werkprocessen zullen worden aangepast en ingepast in nieuwe werkprocessen. Communicatie over de veranderingen en voordelen die de vermindering van regels en eenvoudiger procedures hebben opgeleverd maakt deel uit van het project tot implementatie, zodat de maatregelen leiden tot een blijvende cultuurverandering. Verwachte afronding: eind 2009.

Ondanks alle landelijke vertragingen zal naar verwachting het project 'Omgevingsvergunning' in Assen per 1 januari 2009 zijn afgerond. Dit zorgt voor een vereenvoudiging van de procedures en een vermindering van het aantal aan te vragen vergunningen. De organisatie zal er dan feitelijk mee aan de slag kunnen.

Monitoring dienstverlening

In 2008 is geïnventariseerd wat wij meten en wat wij ermee doen. Daarnaast is deelgenomen aan de landelijke benchmark 'Staat van de gemeente'. Wat opvalt in de uitkomsten hiervan is dat wij niet opvallen. Daarnaast is te melden dat de gemeente een ruime voldoende scoort voor de burger als wijkbewoner. Dat is nu net de rol waar de inwoners van Nederland zich met name in herkennen.

Inmiddels is uitgebreide monitoringsinformatie beschikbaar. Monitoring heeft echter pas meerwaarde als met de informatie ook daadwerkelijk 'iets gedaan wordt'. Daarom wordt monitoringsinformatie verwerkt in de P&C-documenten. Zie bijvoorbeeld het programmadeel van deze begroting, waarbij monitoringsinformatie wordt gebruikt ten behoeve van de indicatoren om de realisatie van de beleidsdoelen te meten.

De gemeente Assen zal tweejaarlijks deelnemen aan de 'Staat van de gemeente'.

6.6.5. Communicatiebeleid

Communicatie

Professionele communicatie draagt bij aan de realisatie van de beleidsdoelstellingen van het college zoals verwoord in het bestuursprogramma 2006-2010 en aan de organisatorische doelstellingen van de ambtelijke organisatie.

In 2009 wordt de gemeentelijke communicatie voortgezet op basis van de lijnen die in 2008 zijn uitgezet. De nieuwe huisstijl wordt overal doorgevoerd en vergroot de herkenbaarheid van de gemeente als afzender van informatie. Er wordt gewerkt aan de verbetering van begrijpelijkheid van brieven. Berichten van de Brink wordt verder uitgebouwd naar hét schriftelijke gemeentelijke informatiekanaal. De gemeentelijke website wordt in 2009 vernieuwd. Informatie wordt aangepast en de website wordt met een aantal ingrepen meer toegespitst op de huidige informatiebehoefte van de burger. Introductiedagen voor nieuwe inwoners en rondleidingen blijven ook in 2009 bestaan.

Door middel van het programma Identiteit en imago wordt samen met anderen verder gewerkt aan de promotie van de stad Assen op het gebied van wonen, werken en leven (vrije tijd). Voor deze pijlers worden de diverse in 2008 ontwikkelde promotiemiddelen verder uitgebouwd, zoals de evenementenwebsite

'www.ditisassen.nl', de winkelkranten, de toeristische brochure et cetera. Daarnaast wordt veel aandacht geschonken aan het 750 jarig bestaan van Assen.

In 2009 zal de in 2008 ontwikkelde communicatievisie meer richting gaan geven aan de gemeentelijke communicatie. Onder meer bestuurscommunicatie en representatie krijgen daarmee een impuls. De ondersteuning van gemeentelijke activiteiten, projecten en beleid blijft in 2009 op sterkte. Nadruk ligt daarbij op interactiviteit waar dit mogelijk is en daarnaast heldere informatievoorziening over de gemeentelijke taken en verantwoordelijkheden. Op wijkniveau komt veel aandacht voor communicatie voor en door burgers, als ondersteuning bij het gebiedsgericht werken.

6.6.6. Middeleninzet bedrijfsvoering 2008

Algemeen

De in de begroting 2009 ten behoeve van de bedrijfsvoering geraamde middelen zijn op de gebruikelijke wijze aangepast ten opzichte van de begroting 2008. Dit houdt onder meer in dat rekening is gehouden met aanpassingen van de budgetten op basis van voor 2009 geraamde loon- en prijsontwikkelingen (begrotingsrichtlijnen). Verder is bij de samenstelling van de nieuwe budgetten rekening gehouden met de gevolgen van volume groei, taakmutaties en de verdere uitwerking van het Collegeprogramma, lopende projecten en de financiële doorwerking van de nog voor 2009 op de bedrijfsvoering rustende ruimtescheppende maatregelen. Daar waar afgesproken is rekening gehouden met in 2009 nog op de bedrijfsvoering drukkende bezuinigingen.

Het totale bedrijfsvoeringbudget 2009 komt uit op een bedrag van ruim € 50 mln. Dit is een stijging van 10% ten opzichte van de begroting 2008.

Begroting kosten bedrijfsvoering 2009 (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving	Realisatie	Begroting	Begroting	Mutatie 2008 - 2009	
	2007	2008	2009	€	%
Personeelskosten:					
* ambtelijk personeel	27.805	32.294	35.825	3.531	+ 11%
* personeel van derden	6.349	2.460	2.637	177	+ 7%
Totale personeelskosten	34.154	34.754	38.462	3.708	+ 11%
Beheerskosten	7.341	7.238	8.263	1.025	+ 14%
Kapitaallasten	4.570	5.397	5.401	4	-
Inkomsten bedrijfsvoering	-1.706	-1.691	-1.749	-58	+ 3%
Totale kosten bedrijfsvoering	44.359	45.698	50.377	4.679	+ 10%

Uit de tabel 'begroting kosten bedrijfsvoering 2009' blijkt dat de personeelskosten met 11% zijn toegenomen ten opzichte van de begroting 2008. Deze stijging is te verklaren door de salarisontwikkeling van totaal ± 7% (totaaleffect € 2,4 mln.) en de toename van de formatie met ongeveer 20 fte. (€ 1,3 mln.). De salarisontwikkeling is het gevolg van CAO-maatregelen (+ 6%) en reguliere periodieken. De formatie bij de Stadsbalie is gestegen als gevolg van een toename bij de afdelingen Beleid en Control en de Publieksbalie (+ 5,1 fte). Bij de dienst Stadsbeheer is de formatie voornamelijk toegenomen bij de brandweer als gevolg van 'De rode jas' (+ 4 fte). De formatie van de dienst Stadsontwikkeling neemt in totaliteit met 11 fte toe door extra inzet voor de uitvoering van het Collegeprogramma en extra werkzaamheden in het kader van de uitvoering van de FlorijnAs.

Beloop personeelsformatie in fte's			
Dienstformaties	Jaarrekening 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
Stadsontwikkeling	127,7	126,0	137,0
Stadsbeheer	301,7	303,0	306,5
Stadsbalie	201,6	191,4	197,6
Totaal	631,0	620,4	641,1

De toename van de formatie en de prijsontwikkeling (+ 2%) leidt logischerwijs ook tot hogere beheerskosten (+ € 0,4 mln.). Daarnaast is sprake van een aantal specifieke ontwikkelingen. Zo nemen de kosten met € 0,1 mln. toe als gevolg van de nieuwe BBV-voorschriften inzake onderhoud kapitaalgoederen.

Verder neemt onder andere de inhuur van voertuigen toe in verband met de benodigde extra capaciteit (circa € 0,2 mln.).

De resterende stijging wordt veroorzaakt door een toename van diverse kosten waaronder de automatiseringskosten, kosten voor mobiele telefonie, belastingen en opleidingskosten.

Bovenstaande effecten vertalen zich in de toerekening van de bedrijfsvoeringkosten. De opvallende uitzetting bij de toerekening aan projecten en investeringen is het directe gevolg van de projecten in het kader van de FlorijnAs. Deze zullen naar verwachting voor het grootste gedeelte gedekt worden uit de ZZL-gelden.

De stijging van de bedrijfsvoeringkosten leidt in de programmabegroting tot een extra last van € 3 mln. Deze uitzetting wordt deels gedekt door de uit het Gemeentefonds te ontvangen compensatie voor loon- en prijsontwikkeling. De resterende meerkosten worden gedekt binnen de programmabegroting.

Begroting toerekening kosten bedrijfsvoering 2009 (bedragen x € 1.000)

Omschrijving	Realisatie 2007	Begroting 2008	Begroting 2009	Mutatie 2008 - 2009	
				€	%
Begrotingsprogramma's	33.150	35.150	38.149	2.999	+ 9%
Projecten en investeringen	4.314	3.403	4.705	1.302	+ 38%
Exploitatie gebouwen c.a.	3.971	3.786	4.157	371	+ 10%
Grondbedrijf	2.924	3.001	3.060	59	+ 2%
Derden	0	266	316	50	+ 19%
Totale toerekening	44.359	45.606	50.387	4.781	+ 10%

Informatievoorziening/rapportage

Verantwoordelijkheid voor het interne beheer van de bedrijfsvoeringmiddelen, de doelmatige en doeltreffende besteding ervan en de sturing daarop ligt bij het management van de organisatie. Via periodieke rapportages worden wij hiervan door hen op de hoogte gehouden. Als op basis daarvan sprake is van ontwikkelingen die raken aan de kaders die wij met de raad over de bedrijfsvoering hebben afgesproken wordt u daarover op gebruikelijke wijze en op hoofdlijn via de gemeenterapportages geïnformeerd. Daarnaast ontvangt uw raad te zijner tijd de door de accountant over 2009 op te stellen 'managementletter' ter informatie.

6.7. Verbonden Partijen

6.7.1. Doel

De paragraaf Verbonden partijen is bedoeld om op één centrale plek in de begroting en jaarrekening van de gemeente inzicht te bieden in en informatie te geven omtrent partijen waarmee de gemeente bestuurlijke en financiële banden onderhoudt en in het beleid dat de gemeente in dat kader voert. Inzicht hierin is voor de raad relevant omdat betrokken partijen:

1. direct of indirect belast (kunnen) zijn met uitvoering met beleid dat door de gemeente aan de betreffende partij is overgedragen;
2. daarmee gemeentelijke middelen gemoeid kunnen zijn en financiële risico's kunnen worden gelopen.

6.7.2. Verbonden partij

Een 'verbonden partij' wordt in dit verband gedefinieerd als een privaat- of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft. Materieel gezien houden die beide belangen het volgende in:

- Bestuurlijk: gemeentelijke zeggenschap uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur dan wel uit hoofde van stemrecht.
- Financieel: gemeentelijke aansprakelijkheid ten aanzien van aan betrokken partij beschikbaar gestelde financiële middelen die niet verhaalbaar zijn bij faillissement of het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk gesteld kan worden indien de partij haar verplichtingen niet nakomt.

Gemeenschappelijke regelingen, stichtingen en verenigingen en/of deelnemingen in NV's, BV's, CV's en VOF's zijn voorbeelden van verbonden partijen.

6.7.3. Algemene beleidslijn

De gemeente Assen verbindt zich in principe alleen bestuurlijk en financieel jegens een derde wanneer deze verbinding met het oog op het realiseren van een specifieke beleidsdoelstelling een duidelijk aantoonbare meerwaarde oplevert ten opzichte van het 'zelf' doen. Hierbij gelden de volgende overwegingen:

- Bestuurlijke overwegingen.
- Dan wel vanuit een oogpunt van doelmatigheid en doeltreffendheid.
- Dan wel vanuit financieel-economische overwegingen.

Binnen de Vereniging Drentse gemeenten is bestuurlijk gesproken over een coördinerende aanpak van gemeenschappelijke regelingen teneinde de sturing te verbeteren.

6.7.4. Inventarisatie verbonden partijen

Op basis van bestuursbesluiten, gesloten overeenkomsten en/of gemaakte afspraken, heeft Assen per 1 januari 2009 in de navolgende verbonden partijen een bestuurlijk en financieel belang.

In de begroting 2009 en de programma's daarbinnen is zowel ten aanzien van het beleid als het gemeentelijk financieel belang uitgegaan van een bestendige gedragslijn. De financiële verplichtingen maken onderdeel uit van de begroting.

Wijzigingen ten opzichte van begroting 2008

Bij een aantal verbonden partijen zijn er ontwikkelingen die relevant zijn voor de beeldvorming omtrent de begroting 2009. Deze ontwikkelingen staan toegelicht in de paragraaf Weerstandsvermogen.

Inventarisatie verbonden partijen per 1 januari 2009

Naam verbonden partij	Vestigings plaats	Doelstelling	Aard/omvang van het bestuurlijk belang	Aard/omvang van het financieel belang
NV Waterleidingmaatschappij Drenthe	Assen	nutsvoorziening	aandeelhouder	inbreng kapitaal/dividend
NV Essent	Groningen	nutsvoorziening	aandeelhouder	inbreng kapitaal/dividend
NV Bank Nederlandse gemeenten	Den Haag	nutsvoorziening	aandeelhouder	inbreng kapitaal/dividend

Inventarisatie verbonden partijen per 1 januari 2009				
Naam verbonden partij	Vestigings plaats	Doelstelling	Aard/omvang van het bestuurlijk belang	Aard/omvang van het financieel belang
NV Groningen Airport Eelde	Eelde	personen- en vrachtvervoer	aandeelhouder	inbreng kapitaal/verliesafdekking
CV VAMIJ	Zwolle	financiering bouw geïntegreerde vuilverbrandingsinstallatie	n.v.t.	deelname in kapitaal
STIVAM	Zwolle	contracten afsluiten voor de verwerking van restfractie bij Essent	lid AB + DB	kostendeekkende exploitatie
ESGEVA	Zwolle	contracten afsluiten voor de verwerking van GFT bij Essent	lid AB + DB	kostendeekkende exploitatie
Regio Groningen-Assen 2030	Groningen	regionale samenwerking ten behoeve van verdere ontwikkeling van de regio	deelname convenant	bijdrage fonds/subsidie
Platform Middelgrote gemeenten	Zeist	belangenbehartiging tot de doelgroep behorende gemeenten	lid platform	jaarlijkse deelnemersbijdrage
Regionale Brandweer Drenthe	Assen	hulpverlening bij brand en rampen	GR; lid AB	exploitatiebijdrage
Recreatieschap Drenthe	Diever	bevordering recreatie in de breedste zin van het woord	GR; lid AB	exploitatiebijdrage
Intergemeentelijke Sociale Dienst, gevestigd te Assen	Assen	uitvoering taken Wvb c.a.	GR; lid van DB: centrumgemeente	aandeel jaarlijkse exploitatie
Stichting Drentse Bedrijven Locaties	Meppel	economische stimulering	lid stichtingsbestuur	subsidie
Stichting ICO Centrum voor Kunst en Cultuur	Assen	culturele vorming in de breedste zin van het woord	geen	jaarlijkse exploitatiebijdrage
GR ICO Centrum voor Kunst en Cultuur	Assen	afwikkeling en verevening frictiekosten vm. personeel	GR; lid DB en AB	liquidatie wordt door gemeente Assen uitgevoerd
Alescon	Hoogeveen	participatie en reïntegratie werkzoekenden (Wsw)	GR; lid DB en AB	jaarlijkse exploitatiebijdrage
GGD Drenthe	Assen	voorbereiden en uitvoeren activiteiten en diensten i.h.k.v. de basisgezondheidszorg	GR; en AB	jaarlijkse exploitatiebijdrage
Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen (GHOR)	Assen	geneeskundige hulpverlening bij calamiteiten	GR; lid DB	handhaving kostendeekkende exploitatie
Stichting VVV Drenthe Plus (in liquidatie)	Beilen	bevordering toerisme	Stichting	geen
Gemeenschappelijke Kredietbank Drenthe	Assen	sociale kredietverstrekking	GR; lid DB en AB	handhaving kostendeekkende exploitatie
Eems Dollard Regio (EDR)	Nieuweschans	economische en culturele stimulering	lid openbaar lichaam	jaarlijkse bijdrage
Stichting voor Openbaar Voortgezet Onderwijs Noord- en Midden- Drenthe	Assen	bevordering van en zorg voor voortgezet onderwijs	Stichting	zorg voor sluitende exploitatie
Plateau Openbaar Onderwijs Assen	Assen	bevordering van en zorg voor openbaar basisonderwijs	Bestuurscommissie ex. art. 82 Gemeentewet	jaarlijkse bijdrage conform financieel statuut
Vereniging Nederlandse gemeenten	Den Haag	gebundelde bestuurlijke belangenbehartiging op landelijk niveau	lidmaatschap vereniging	jaarlijkse contributie
Vereniging Drentse gemeenten	Westerbork	idem op de schaal van de provincie Drenthe	lidmaatschap vereniging	jaarlijkse contributie

Inventarisatie verbonden partijen per 1 januari 2009

Naam verbonden partij	Vestigings plaats	Doelstelling	Aard/omvang van het bestuurlijk belang	Aard/omvang van het financieel belang
Gemeenschappelijke regeling Assen en waterschap Hunze en Aa's	Assen	aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater	lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen	geen directe financiële verplichting
Gemeenschappelijke regeling Assen en Waterschap Noorderzijlvest	Assen	aanleg, instandhouding, beheer en onderhoud systemen individuele behandeling afvalwater	lichte GR zonder gemeenschappelijke bestuursorganen	geen directe financiële verplichting
Regionaal Historisch Centrum Drents Archief	Assen	gemeenschappelijk en professioneel archiefbeheer Drents Archief en gemeente Assen	GR; lid DB	jaarlijkse bijdrage in exploitatie

6.8. Paragraaf Grondbeleid

6.8.1. Nota grondbeleid

In de raad van 22 september 2005 is het grondbeleid van de gemeente Assen vastgesteld. Daarin is aangegeven dat het grondbeleid altijd in nauwe samenhang met het ruimtelijk beleid tot stand komt. Het grondbeleid is een instrument om beleid te realiseren, onder meer op het vlak van ruimtelijke ordening, volkshuisvesting, economische zaken, verkeer, milieu en maatschappelijke ontwikkelingen. Verder is in de nota vastgesteld dat voor een succesvol ruimtelijk-economisch beleid en het daarmee samenhangende grondbeleid een degelijk financieel beleid dient te worden gevoerd binnen het Grondbedrijf.

Hoofddoelstelling van het grondbeleid is al vele jaren het realiseren van de stedelijke opgave die Assen heeft. De Regiovisie Groningen-Assen, 'Assen koerst' en de visies op de binnenstad en het structuurplan Stadsrandzone geven hier invulling aan. Andere belangrijke beleidsstukken worden de Structuurvisie Assen en het Masterplan FlorijnAs, die in 2009 beschikbaar zullen komen.

Belangrijke groei-indicatoren voor Assen zijn 80.000 inwoners en een toevoeging van 150 hectare bedrijventerrein in de periode 2012-2025. Voor de bedrijfsterreinen en de huisvesting van de extra inwoners moet voldoende bestemmingsplancapaciteit worden gevonden. In de periode 2002-2020 moeten circa 9.500 nieuwe woningen worden gebouwd. Deze groeiambitie wordt ondersteund in het Provinciaal Omgevingsplan en door het rijksbeleid. Het regiogebied is aangeduid als nationaal stedelijk netwerk.

De gemeente wil een zo groot mogelijke invloed kunnen uitoefenen op de ontwikkeling van de stad. Het grondbeleid is daarbij een belangrijk instrument. In de werkwijze wordt onderscheid gemaakt in actief, facilitair en passief grondbeleid.

Assen voert in beginsel een actief grondbeleid, wat inhoudt dat de gemeente zelf het initiatief en risico neemt door actief gronden aan te kopen, bouwrijp te maken en vervolgens te verkopen. Aan dit actieve grondbeleid ligt een aantal overwegingen ten grondslag:

- De wens tot een sturende rol bij ruimtelijke processen om publieke doelen in de gewenste vorm en binnen de geplande fasering te bereiken.
- De wens om locaties met een strategische betekenis voor het beleid of plaats in de stad actief te realiseren (bijvoorbeeld het Cultureel Kwartier).
- Het middelen van locaties met positieve en negatieve resultaten.
- De mogelijkheid om gemaakte kosten toe te rekenen.

Deze aanpak geeft de meeste zekerheid dat de meest gewenste ruimtelijke ontwikkeling van Assen tot stand komt.

De gemeente Assen voert niet altijd een actief grondbeleid. Redenen daarvoor kunnen zijn dat de financiële middelen in het Grondbedrijf niet toereikend zijn en/of dat een ontwikkeling via samenwerking met derden of door derden zelfstandig binnen de gemeentelijk beleidskaders kan plaatsvinden. Ook kan het zijn dat derden/ontwikkelaars reeds grondposities hebben ingenomen, zodat het aankopen van gronden niet meer mogelijk/wenselijk is.

6.8.2. Realisering beleidsdoelstellingen in 2009

Wonen

Assen heeft in de periode 2005 tot en met 2009 een verhoogde taakstelling. In deze periode worden volgens de laatste prognoses omstreeks 3.300 nieuwbouwwoningen gerealiseerd. Dit is ruim 85% van de oorspronkelijk afgesproken ambitie (3.810 woningen).

Een belangrijk deel van de productie wordt in de uitbreidingswijk Kloosterveen gerealiseerd. In 2009 zal de bijdrage van Kloosterveen aan de woningbouwproductie tijdelijk lager zijn. Een groot deel van de gronden in Kloosterveen II is contractueel in handen van een viertal ontwikkelaars. Medio 2008 is met deze ontwikkelaars een Hoofdlijnenakkoord gesloten. De verwachting is dat de verdere uitwerking in 2009 leidt tot de ondertekening van de definitieve overeenkomst. Dan ligt er een belangrijke basis voor de woningbouwproductie in de jaren na 2009. Om tot 2020 voldoende plancapaciteit beschikbaar te hebben voor de jaarlijkse woningbouwproductie en de continuïteit in de woningbouwproductie te garanderen, zal ook in 2009 verder worden gewerkt aan het beschikbaar krijgen van extra plancapaciteit. Voor het gebied Kloosterveen III (zuid en west), waarvoor in 2008 het voorkeursrecht is gecontinueerd, is een bestemmingsplan in voorbereiding en

wordt ingezet op het actief aankopen van grond. Messchenveld en het huidige Stadsbedrijvenpark zijn eveneens in beeld voor de toekomstige woningbouw.

De beleidsdoelstelling om in de periode 2005 tot en met 2009 minimaal 35% van de totale opgave in de bestaande stad te realiseren, zal volgens de laatste prognoses worden gehaald.

Nu de Grondexploitatiewet in werking is getreden, wordt de gemeentelijke regie op het stedelijk woonprogramma, de ruimtelijke processen en de inzet van ruimtelijke- en grondbeleidsinstrumenten verder versterkt. Uitgangspunt voor de gemeente is om vroegtijdig exploitatieovereenkomsten aan te gaan met marktpartijen. Naast het kostenverhaal worden in exploitatieovereenkomsten locatie-eisen vastgelegd. De nieuwe wetgeving is mede aanleiding om de nota grondbeleid in 2009 te actualiseren.

De nieuwbouwproductie draagt bij aan het creëren van verhuisketens, het verleiden van zogenaamde scheefwoners, het creëren van woonkwaliteit (sociaal en fysiek) en dit alles met voldoende oog voor de (kwetsbare) doelgroepen en de woonwensen van consumenten.

De in 2008 in gang gezette actualisatie van het Woonplan biedt een goede gelegenheid om in 2009 de kaders, doelen en beleidslijnen voor de jaren 2010 tot en met 2013 opnieuw uit te zetten.

Werken

Wat betreft de ontwikkeling van bedrijventerreinen is er een relatie met het in 2008 geactualiseerde economisch beleid van de gemeente. De gemeente Assen wenst een duurzame, lokaal/regionale economische ontwikkeling. Het creëren van extra werkgelegenheid moet de werkloosheid in Assen doen afnemen naar minimaal het landelijk gemiddelde. In 2009 zal de ontwikkeling van Assen-Zuid tot bedrijventerrein veel inzet vragen. Het op voorraad hebben van bedrijfsterreinen voor de verschillende typen bedrijvigheid is een steeds terugkerend aandachtspunt.

Rekening wordt gehouden met een uitgifte van bedrijfsterreinen van omstreeks 9 hectare in 2009. De productie zal voornamelijk worden gerealiseerd op het bedrijventerrein Messchenveld en in mindere mate op Peelerpark. In Kloosterveen tussengebied en Schepersmaat zijn geen kavels meer beschikbaar in 2009.

FlorijnAs

Assen is als zuidelijke pool van het nationaal stedelijk netwerk Groningen-Assen een belangrijk onderdeel van de economische motor van Noord-Nederland. Om die rol ook in de toekomst goed te kunnen vervullen moet de stad zichzelf versterken. De nieuwe kansen van Assen liggen vooral binnen de huidige stadsgrenzen. In het programma de FlorijnAs komen onderling samenhangende gebiedsontwikkelingsprojecten, zoals het Stadsbedrijvenpark, de Kanaalzone, het Stationsgebied, Assen-Zuid en de bijbehorende infrastructuur, onder één paraplu. Het ontwikkelingsperspectief van de FlorijnAs is ruimtelijke en economische structuurversterking en verbetering van de bereikbaarheid. Er wordt naar toegewerkt om in 2009 een Masterplan voor de FlorijnAs op te stellen.

In het convenant Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL) is het programma meegenomen. Daarmee is uitvoering van de integrale gebiedsontwikkeling in de periode tot 2020 financieel verzekerd. Deze financiële kaders dienen verder te worden uitgewerkt. Op grond van het convenant RSP geldt een regionale bijdrage aan bereikbaarheidsprojecten. Vanuit het Grondbedrijf zal het tekort op de grondexploitatie moeten worden aangevuld. Dit tekort wordt vooralsnog geraamd op € 4 tot 6 miljoen.

Verder zullen in 2009 en de jaren daarna strategische aankopen worden verricht in de genoemde ontwikkelingsgebieden.

Bodemsanering

In 2009 zal de sanering van het gasfabriekterrein plaatsvinden. In de meerjarenraming van het Grondbedrijf is € 2,3 mln. gereserveerd voor het tekort op deze bodemsanering.

6.8.3. Verdere uitwerking grondbeleid

Sinds 1 juli 2008 is de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) en de daarin opgenomen Grondexploitatiewet (GEW) in werking. In het kielzog van deze wetgeving zijn c.q. worden tal van andere wetten en regels, via vereenvoudiging, betere stroomlijning en beperking van administratieve handelingen, toegerust op de nieuwe situatie.

Uitgangspunt van de nieuwe regelgeving is de leidende rol van de gemeente. De relatie tussen de gemeente en particuliere partijen is op hoofdlijnen duidelijk geworden. De wet benadrukt de regierol van de gemeente en biedt een gereedschapskist met instrumenten om invulling te geven aan deze rol. Aan de hand van het project Kloosterveen III wordt ervaring opgedaan met de Wro en GEW en wordt de aan de nieuwe wetgeving

aangepaste werkwijze gevolgd. In de praktijk zal moeten blijken hoe de nieuwe verhoudingen uitpakken. De ontwikkelingen worden continu gevolgd en indien nodig wordt de werkwijze aangepast.

Aan de structuurvisie wordt een belangrijke functie toegekend in het kader van het verhaal van kosten van door de gemeente te verrichten investeringen. Dit aspect wordt in 2009 meegenomen bij het opstellen van de nieuwe structuurvisie.

6.8.4. Het Grondbedrijf

Het Grondbedrijf is een instrument in het kader van het ruimtelijk-economisch beleid en het grondbeleid van Assen. Met dit instrument worden middelen gegenereerd en ingezet om dit beleid vorm te geven. Inzet van middelen vanuit het Grondbedrijf vindt in beginsel plaats op projectmatige basis. Aangezien de middelen van het Grondbedrijf beperkt zijn, wordt het actieve grondbeleid selectief toegepast.

6.8.5. Financieel beleid Grondbedrijf

Het financieel beleid van het Grondbedrijf volgt uit het gevoerde grondbeleid. Bij actief grondbeleid investeert de gemeente door gronden aan te kopen, vervolgens worden gronden en opstallen tijdelijk beheerd en als de ontwikkeling feitelijk start worden gronden bouw- en woonrijp gemaakt. De financiële middelen voor deze activiteiten worden betrokken uit het Grondbedrijf.

Het uitgangspunt van het financiële beleid is dat het Grondbedrijf financieel zelfstandig is. Dit betekent dat het proces van stedelijke ontwikkeling voor wat betreft de activiteiten van het Grondbedrijf niet uitmondt in een financieel beslag op andere financiële middelen van de gemeente. De financiële risico's verbonden aan de stedelijke ontwikkeling, dienen dan ook binnen het Grondbedrijf te worden opgevangen. Omdat de ontwikkeling van (de afzonderlijke) locaties, met name in verband met de daaraan verbonden risico's, leidt tot financiële resultaten (voor- en nadelige), dient het Grondbedrijf te beschikken over vermogen om deze schommelingen op te vangen. Met het oog op de continuïteit van de stedelijke ontwikkeling is het van belang dat het vermogen van het Grondbedrijf toereikend is om de lopende en toekomstige ontwikkelingen te realiseren.

In de financiële meerjarenplanning van het Grondbedrijf is vooral de ontwikkeling van de algemene reserve van belang. Van toekomstige ontwikkelingen zijn de kansen en risico's financieel in beeld gebracht. De effecten daarvan zijn financieel vertaald en opgenomen in het meerjarenbeeld van de ontwikkeling van de algemene reserve. Belangrijk in het financieel beleid is dat de algemene reserve positief blijft.

De financiële grondslagen van het Grondbedrijf zijn bij de behandeling van de jaarrekening 2004 vastgesteld. Deze grondslagen zijn gebaseerd op het 'Besluit begroting en verantwoording' (BBV). In de financiële grondslagen zijn onder meer de waarderingsgrondslagen van de bezittingen van het Grondbedrijf vastgelegd.

6.8.6. Begroting 2009

Projecten binnen het Grondbedrijf hebben nagenoeg altijd een looptijd van meer dan één jaar. De beslismomenten zijn niet gekoppeld aan de jaarcyclus van de begroting. De uitgaven bij projecten vloeien voort uit in het verleden separaat door de raad vastgestelde grondexploitaties bij projecten. Daarnaast worden in het meerjarenbeeld van de begroting van het Grondbedrijf prognoses van uitgaven en inkomsten verwerkt waarover de raad nog besluiten moet nemen.

De financiële positie van het Grondbedrijf, de balans en de exploitatierekening wordt in belangrijke mate bepaald door de ontwikkelingen in de meerjarige projecten.

Bij de begroting 2009 is opnieuw een projectenboek gevoegd, waarin per project een blad is opgenomen met enkele kerngegevens. Dit betreft de huidige situatie, de toekomstverwachting, risico's en kansen, enkele financiële gegevens en een meerjarenprognose van het project, weergegeven in een grafiek. In het projectenboek zijn alleen de projecten opgenomen waarin de gemeente financieel participeert. Niet vermeld worden de projecten die volledig door marktpartijen worden gerealiseerd. De gemeentelijke bemoeienis beperkt zich in die gevallen tot de publiekrechtelijke rol (planologische procedures en vergunningen).

6.8.7. Algemene reserve van het Grondbedrijf

Een belangrijke parameter van het Grondbedrijf is de vermogenspositie, in het bijzonder de positie van de algemene reserve.

De meerjarenprognose van de ontwikkeling van de algemene reserve van het Grondbedrijf is gebaseerd op meerjarenprognoses van de onderliggende complexen (zie projectenboek) en wordt regelmatig geactuali-

seerd op basis van nieuwe calculaties van planeconomie, prognoses van projectleiders en strategische aankopen.

De algemene reserve van het Grondbedrijf vertoont over de afgelopen jaren een sterke golfbeweging, zie figuur I. In 1999 werd een top bereikt van € 23 mln. als gevolg van forse winstneming in Marsdijk 2. Twee jaar later was de algemene reserve negatief als gevolg van omvangrijke verwervingen en verliesneming in het BosGolf gebied. In de periode 2004-2006 ontstond weer een sterke stijging, met name als gevolg van winstneming Kloosterveen I en Marsdijk 2 en vrijval van de correctie voorraadwaarde als gevolg van het in ontwikkeling brengen van Kloosterveen II.

Voor de komende jaren zijn omvangrijke verwervingen gepland, waaronder Stadsbedrijvenpark, terwijl de winstneming voor Kloosterveen II pas met ingang van 2014 in de prognose is opgenomen.

Dergelijke forse golfbewegingen moeten binnen het Grondbedrijf worden opgevangen zonder dat de algemene reserve negatief wordt.

Om deze ontwikkelingen mogelijk te maken zullen tijdig voldoende strategische verwervingen tot ontwikkeling moeten worden gebracht met een voordelig resultaat. De belangrijkste hiervan zijn op dit moment Kloosterveen III, Messchenveld 1b/2 en Assen-Zuid.

Het is echter nog de vraag of deze ontwikkelingen voldoende winstgevend zijn om de algemene reserve positief te houden. In toenemende mate vinden verwervingen plaats in het binnenstedelijk gebied en deze ontwikkeling is in veel gevallen verliesgevend.

In figuur II is een bandbreedte opgenomen waartussen de algemene reserve zich naar verwachting ontwikkelt, rekening houdend met toekomstige kansen en risico's.

Voor wat betreft de kansen worden mogelijkheden verwacht voor met name de ontwikkeling van Messchenveld 2, Kloosterveen III en het bedrijventerrein Assen-Zuid. Risico's die daarentegen beslag leggen op de algemene reserve betreffen Messchenveld 1a met mogelijk gedeeltelijke terugbetaling van verkregen subsidie (als gevolg van lager uitgevallen kosten waarmee de grondslag voor de subsidie ook is verlaagd), Stadsbroek, verdere ontwikkeling van het Stadsbedrijvenpark na de eerste fase, Stationsgebied en een eventuele tweede ontsluiting van Messchenveld 2. De beleidswens de woningbouw meer in de bestaande stad te realiseren, extra gebiedsontwikkeling als gevolg van de FlorijnAs en vertraging Citadel zijn nog niet in budgettaire termen vertaald en verwerkt in de ontwikkeling van de algemene reserve. Verwacht wordt dat dit ook een financiële inspanning vergt van de gemeente.

6.8.8. Toelichting wijzigingen ten opzichte van 2008

De verwachte ontwikkeling van de algemene reserve is in de begroting 2009 voor de jaren 2007, 2008 en 2009 verbeterd ten opzichte van de begroting 2008. De algemene reserve is in 2007 met € 2,5 mln. toegenomen, terwijl was uitgegaan van een daling van € 7,9 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door een lagere correctie voorraadwaarde als gevolg van lagere verwervingen en hogere waardering van de voorraden. Aangezien in veel gevallen sprake is van vertraging van geplande ontwikkelingen is dit resultaatteffect voor een groot deel slechts een verschuiving in de tijd. Ook is sprake van een hogere tussentijdse winstneming Kloosterveen I.

Met ingang van 2014 treedt een verbetering op als gevolg van geplande winstneming in Kloosterveen II.

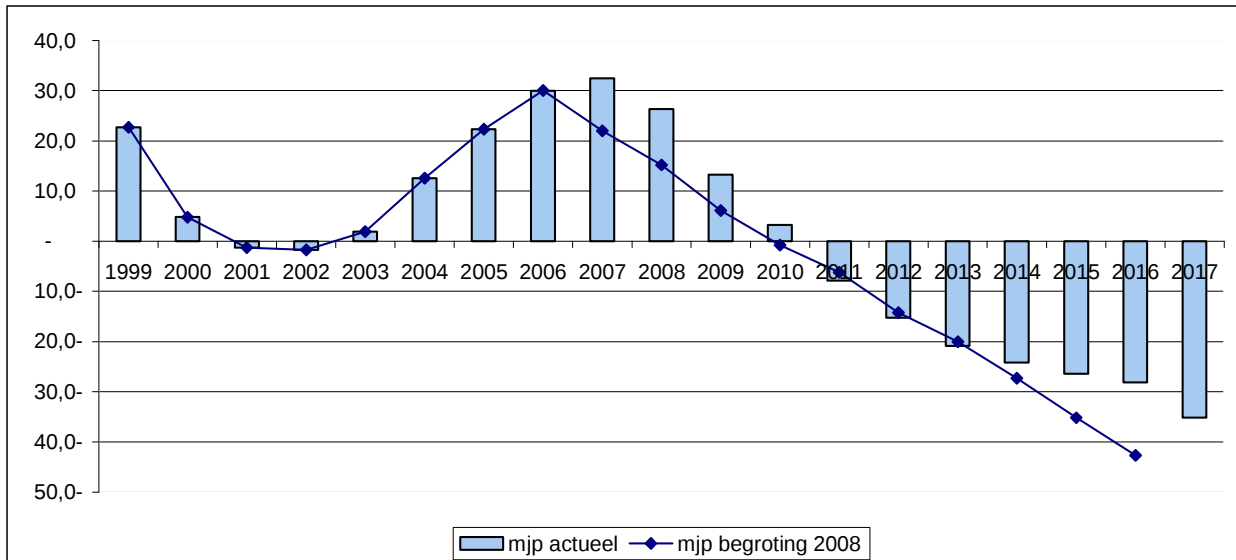
In het meerjarenbeeld is verder rekening gehouden met de additionele bijdrage Regiovisie tot en met 2010, een naheffing btw, een reservering voor een aandeel in het voorbereidingskrediet FlorijnAs en een bijdrage in het tekort op de sanering Gasfabriekterrein.

Van belang is op te merken dat in het BBV de systematiek van het afdekken van financiële risico's door voorzieningen is vervallen. Daarvoor is in de plaats gekomen een systematiek van afwaardering naar netto voorraadwaarde. De waardering van de bestaande opstallen en gronden spelen daarbij, meer dan onder de oude Comptabiliteitsvoorschriften, een rol.

Opstallen worden ten tijde van verwerving voor taxatiewaarde opgenomen in de balans van het Grondbedrijf. Op moment van sloop van de betreffende opstallen wordt de waarde afgewaardeerd. Ultimo 2007 is hier een bedrag mee gemoeid van € 3 mln. voor opstallen in gebieden waarvan nog geen exploitaties zijn gemaakt en vastgesteld.

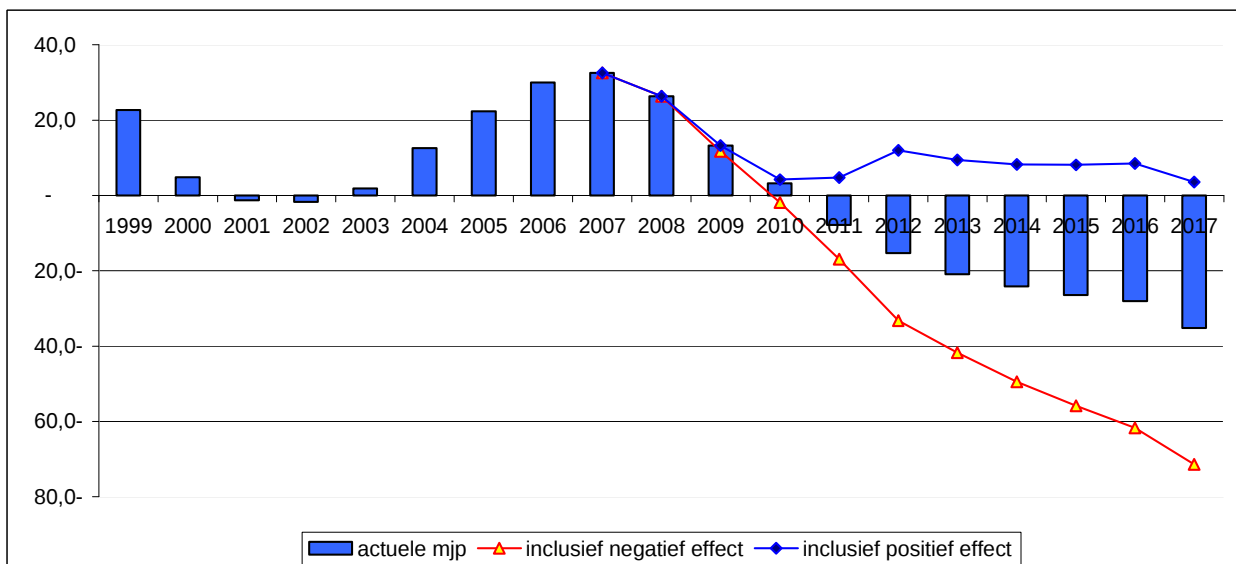
Figuur I. Ontwikkeling algemene reserve van het Grondbedrijf

bedragen x 1 mln euro, ultimo jaar

Figuur II. Ontwikkeling van de algemene reserve van het Grondbedrijf met bandbreedtes.

bedragen x 1 mln euro, ultimo jaar

7. Financiën

7.1. Inleiding

Hiervoor in het beleidshoofdstuk 4 en bij de programma's hebben wij de einduitkomsten van de begroting 2009 en de meerjarenprognose 2010-2012 met de daarbij behorende beleidsvoorstellen en dekkingsmaatregelen aan u gepresenteerd. Daar hebben wij aangegeven wat wij in deze bestuursperiode verder willen en moeten doen, welke resultaten wij daarmee willen bereiken, welke kosten daarmee gemoeid zijn en ook hoe wij die kosten de komende jaren binnen een sluitende begroting en meerjarenprognose denken te kunnen dekken. De in het kader van de uitwerking van het Collegeprogramma 'Mensen Maken de Stad' en daaropvolgend in de programmabegrotingen 2007 en 2008 voor deze bestuursperiode vastgestelde financiële kaders en dekkingsmaatregelen vormen daarvoor de basis.

In dit hoofdstuk van de programmabegroting wordt met het oog op verdere financiële beeldvorming en financiële toelichting in kort bestek dieper ingegaan op de wijze waarop de in de programmabegroting 2009 opgenomen budgetten zijn samengesteld, alsmede op de onderliggende opbouw ervan en op de uitgangspunten, het beleid en de ontwikkelingen die daarin zijn meegenomen. Omdat de financiële kaders, begrotingspositie en meerjarenprognose bij de Voortgangsnota 2008 voor het laatst zijn getoetst respectievelijk geactualiseerd, wordt in het verdere verloop van dit hoofdstuk, waar nodig, steeds de vergelijking gemaakt met de financiële eindprognoses voor de jaren 2009-2011 uit de Voortgangsnota en met het daarachter liggende financiële beleid.

Verder komt in dit hoofdstuk een aantal onderwerpen aan de orde die medebepalend zijn voor de financiële positie, het resultaat van de begroting en dus van belang zijn voor een goede financiële beeldvorming. Het gaat daarbij onder meer om een toelichting op en analyse van de begrotingsresultaten, de programmabudgetten en de algemene dekkingsmiddelen waaronder de algemene uitkering. Verder komen in dit hoofdstuk het investeringsprogramma STIP, de stand van de gemeentelijke reserves en een aantal andere specifieke onderwerpen aan de orde. De meer gedetailleerde financiële analyses van het beloop van de 13 programmabudgetten maken onderdeel uit van hoofdstuk 5.

Met de informatie in dit hoofdstuk wordt tevens voldaan aan de informatievraag-/plicht zoals die sinds 2004 op grond van het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten (BBV) is voorgeschreven en in de programmabegroting en daaropvolgend in de jaarrekening moet worden gepresenteerd.

7.2. Financiële Kaders 2008-2011

7.2.1. Bestedings- en dekkingsplan Collegeprogramma 2006-2010

In november 2006, in casu bij de behandeling en vaststelling van de begroting 2007, heeft beleidsbepaling en kaderstelling voor de nu lopende bestuursperiode plaatsgehad. Voortzetting van het bestaande beleid en de uitvoering van het nieuwe Collegeprogramma 'Mensen Maken de Stad' vormden daarvoor de belangrijkste ingrediënten.

Financieel gezien heeft de uitwerking hiervan zijn vertaling gekregen door middel van de vaststelling van het 'bestedings- en dekkingsplan 2007-2010'. Uitvoering van het beleid binnen sluitende jaarbegrotingen, in combinatie met in evenwicht zijnde financiële prognoses, een terughoudend fiscaal beleid en een adequate reservepositie zijn de hoofddoelstellingen van dit plan.

In het kader van de begroting 2008 is het bestaande uitvoeringsschema van het Collegeprogramma 'Mensen maken de Stad' versterkt met een 'sociale impuls'. Daaraan is een breed en intensief intern keuze- en besluitvormingsproces van nieuwe beleidswensen voorafgegaan. Een en ander met als resultaat dat het gemeentelijk beleid voor de lopende bestuursperiode verder in balans is gebracht. Financieel gezien heeft een en ander er in geresulteerd dat de reeds voor uitvoering van het Collegeprogramma opgenomen middeleninzet (tweede jaarschijf) nog eens met € 5,4 mln. is versterkt. Veel van het in het pakket nieuw beleid 2008 opgenomen beleid had een incidenteel dan wel een projectmatig karakter; de uiteindelijke structurele doorwerking ervan naar 2009 en de daaropvolgende jaren bedroeg uiteindelijk circa € 1,5 mln.

Voor dekking van de extra middeleninzet in 2008 kon er een beroep worden gedaan op beschikbare begrotingsruimte en op gerichte inzet van vrij beschikbare reserves. De begroting 2008 zelf was en bleef sluitend: de prognoses voor de periode 2009-2011 vertoonden een vrijwel sluitend beeld. Met het in 2008 vastgestelde

aanvullend pakket beleidsmaatregelen zal de tweede helft van deze bestuursperiode nu vooral in het teken staan van uitvoering en realisatie.

7.2.2. Middeleninzet uitvoering Collegeprogramma

De uitvoering van het Collegeprogramma 'Mensen Maken de Stad' vergt deze bestuursperiode in basis een bruto middeleninzet van jaarlijks circa € 6,5 mln. Rekeninghoudend met vanuit bestaande middelen en de lopende begrotingen te genereren dekking betekent dit dat er in deze bestuursperiode jaarlijks gemiddeld genomen € 2,5 mln. aan dekkingsmiddelen moet worden vrijgespeeld. Hiermee is in de financiële prognoses rekening gehouden. Sinds de vaststelling van het uitvoeringsschema zijn, op basis van voortschrijdend inzicht en op de daartoe geëigende momenten extra middelen voor uitvoering van het beleid en het Collegeprogramma beschikbaar gesteld.

Opbouw en samenstelling van de tot en met 2008 voor uitvoering van het Collegeprogramma beschikbare middeleninzet zien er thans op hoofdlijn dan ook als volgt uit:

Uitvoeringskosten Collegeprogramma 2007-2010 x € 1.000

Programma /jaar	2007	2008	2009	2010	2011
1. Uitvoeringsschema 2007-2011					
Bestuur en burger	250	250	250	250	150
Stadsontwikkeling	350	200	150	150	150
Mobiliteit	185	35	40	40	-
Stads- en wijkbeheer	250	250	500	500	-
Onderwijs	320	530	630	530	230
Kunst en cultuur	80	-	-	-	-
Zorg en welzijn	550	550	700	700	-
Werk en inkomen	50	150	150	150	-
Sport en ontspanning	300	300	300	300	50
Veiligheid	100	133	148	150	150
Milieu	-	-	-	-	-
Bouwen en wonen	-	-	-	-	-
Algemene dekking	500	-	-	-	-
Totaal uitvoeringsschema 2007-2011	2.935	2.398	2.868	2.770	730
Maatregelen Voortgangsnota 2007	630	288	275	235	-
Nieuw beleid begroting 2008	-	5.421	1.259	2.124	1.556
Maatregelen Voortgangsnota 2008	-	220	-	-	-
Bestemming rekeningsresultaat 2007	-	7.500	-	-	-
Totaal beschikbaar uitvoering CP	3.565	15.827	4.402	5.129	2.286

Naast de in het kader van de begroting 2008 aanvullend beschikbaar gestelde middelen van € 5,4 mln. zijn zowel bij de Voortgangsnota 2007 als 2008 extra middelen beschikbaar gesteld voor beleidsuitvoering. Ook de besluitvorming over de bestemming van het rekeningsresultaat 2007 voor duurzaamheidsbeleid, realisatie van speelvoorzieningen en de realisatie van een nieuw zwembad valt onder die noemer.

Verder zijn aan het begin van de bestuursperiode op basis van een onderliggend pakket plannen en projecten concrete financiële afspraken gemaakt over het versterken van de Reserve Grote Projecten (RGP). Uitgangspunt daarin was en is dat er de komende jaren in totaal € 6,8 mln. aan middelen voor versterking van het fonds wordt vrijgemaakt opdat er, uitgaande van het betreffend pakket projecten, sprake kan zijn van een sluitende stand van het fonds aan het eind van deze bestuursperiode. De aanvankelijk van dit dekkingsplan onderdeel uitmakende tijdelijke voeding van reserve vanuit de lopende jaarbegroting is vanaf 2008 geschrapt; verwachting is dat vanuit de positieve rekeningsresultaten 2007-2010 op zich al voldoende middelen voor dit doel kunnen worden vrijgemaakt.

7.2.3. Vastgestelde dekkingsmaatregelen

De in de komende jaren voor de realisatie van de doelen uit het Collegeprogramma in te zetten middelen zijn structureel, projectmatig en/of incidenteel van aard. Onder 'projectmatig' dient in dit verband te worden verstaan dat de beschikbaar gestelde middelen in principe alleen gedurende de huidige bestuursperiode voor beleidsuitvoering beschikbaar zijn en daarna in principe weer vrijvallen. Het nieuwe bestuur weegt mogelijke voorzetting van het beleid af en besluit daarover. Bij de samenstelling van het financiële dekkingsplan is hier rekening gehouden met deze beleidslijn.

Dat betekent dat de dekking van de financiële opgaaf voor deze bestuursperiode in principe langs drie financiële sporen verloopt. Het gaat daarbij om het structureel inzetten van de jaarlijks aanwezige begrotingsruimte, het anticiperen op en terughoudend inspelen op onderuitputting en het passend en afgewogen inzetten van vrij beschikbare eigen reserves.

De hiervoor aangegeven versterking van de Reserve Grote Projecten geschiedt als aanvulling daarop door middel van het inzetten van de algemene reserves (AD € 1 mln; GB € 0,8 mln.), het inzetten van de uit het Revolving Fund terugkomende middelen (€ 2,3 mln) en door middel van het gedeeltelijk voor dit doel aanwenden van in deze bestuursperiode optredende positieve rekeningsresultaten (50%).

7.2.4. Financieel beeld en eindconclusies Voortgangsnota 2008

In het kader van de Voortgangsnota 2008 zijn de lopende begroting en het financieel perspectief geactualiseerd. In de nota heeft de gebruikelijke financiële toetsing plaatsgevonden van de besluitvorming zoals die tot op dat moment had plaatsgevonden. Zoals al aangegeven is op dat moment tevens een beperkt aantal maatregelen getroffen om nog bestaande knelpunten in het beleid op te lossen. Het betrof het beschikbaar stellen van middelen voor de uitwerking van de tweede gezondheidsnota, het opstellen van een nieuwe milieuvisie en voor de uitwerking van het duurzaamheidsbeleid.

Ook zijn bij die gelegenheid de financiële effecten van het afstoten van het sport-en evenementencomplex DeSmelt in beeld gebracht en in de lopende begroting en meerjarenprognose verwerkt. Tevens zijn bij die gelegenheid de meerkosten van het nieuwe Cultureel Kwartier en de structurele lasten van de mogelijke nieuwbouw van het Vincent van Gogh college en het Dr. Nassau college indicatief en gefaseerd in de financiële prognoses verwerkt.

De over de gehele linie doorgevoerde financiële aanpassingen in het begrotingsbeeld resulteerden per saldo in teruglopende financiële resultaten. De begroting 2008 zelf bleef weliswaar sluitend; de prognoses voor de periode 2009 en 2010 vertoonden echter licht oplopende tekorten, terwijl de prognoses voor het jaar 2011 e.v. uitmondde in een structureel tekort van € 2,6 mln. Als gevolg van het vanaf 2011 gefaseerd in de planning opnemen van de toekomstige lasten voor het Cultureel Kwartier en de nieuwe huisvesting voor het voortgezet onderwijs nemen de tekorten in de meerjarenprognose vanaf 2012 nog eens met € 1,5 mln. structureel toe tot € 4,2 mln. Daarmee rekeninghoudend luiden de financiële eindresultaten in mei j.l. als volgt:

Eindresultaten 2008-2012 Voortgangsnota 2008 (bedragen x € 1.000)					
Omschrijving/jaar	2008	2009	2010	2011	2012
Eindprognoses 2007-2011	+ 47	-510	-768	-2.635	- 4.135*

* betreft extrapolatie; het jaar 2012 kwam in mei j.l. nog niet in de planning voor

De einduitkomsten van de Voortgangsnota hebben aanleiding gegeven tot de volgende constatering en de overwegingen die wij betrekken bij de beleidsvoorbereiding en de -invulling in de begroting 2009 en de bepaling van de beleidsrichting voor de jaren 2010-2012:

- Primaat ligt bij het tijdig uitvoeren en realiseren van het reeds aanvaarde beleid. Een sluitende begroting 2009, met een bijbehorend financieel beleidskader dat zicht biedt op een sluitende meerjarenprognose 2010-2012 zullen daarvan de einduitkomst moeten zijn. Uitgangspunt is om de begroting inclusief het meerjarenperspectief aan het eind van deze collegeperiode 'sluitend' aan het nieuwe bestuur over te dragen.
- In de lopende financiële prognoses is nog niet in voldoende mate rekening gehouden met de financiële gevolgen van een aantal op stapel staande plannen, projecten en beleidsontwikkelingen. Voorbeelden zijn de nieuwbouw van het Cultureel Kwartier en de nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs, de door de

raad beoogde realisatie van een nieuw (openlucht-) zwembad, de verplaatsing en nieuwbouw brandweerkazerne(s), de herinrichting van de Singelstructuur, het op peil houden van de middeleninzet voor het beheer van de stad, de FlorijnAs c.q. de daarvan onderdeel uitmakende projecten, multifunctionele accommodaties in de wijken, de ontwikkeling van een eigen duurzaamheidsbeleid, et cetera.

- Omdat uitvoering van deze en andere zaken dichterbij komt, de financiële impact ervan duidelijker wordt en ook het eind van de bestuursperiode nadrukkelijker in de financiële planning in beeld komt, dient het financieel perspectief op deze punten zo goed mogelijk verder te worden ingevuld. Dan ook kan de financiële opgave voor het nu zittende bestuur verder worden bepaald en kunnen de financiële oplossingsrichtingen worden geïnventariseerd en worden besproken en vastgesteld.
- De beleidsinvulling 2009–2012 zal zich primair richten op de realisatie van het aanvaarde beleid (waaronder de derde jaarschijf van het Collegeprogramma) en het zo optimaal mogelijk benutten van de daartoe al binnen de begroting beschikbare middelen. Ingeval van echte knelpunten worden oplossingen en de daarvoor benodigde middeleninzet bij de begroting 2009 aan de raad ter afweging en besluitvorming voorgelegd. Indien financieel mogelijk wordt ingespeeld op nieuwe ontwikkelingen en beleidswensen.

De financiële einduitkomsten van de Voortgangsnota 2008 en daarop gestoelde overwegingen voor het beleid vormen het ijkpunt voor de beoordeling en analyse van de uitkomst van de programmabegroting 2009 en de daarbij behorende financiële prognoses voor de jaren 2010-2012. De jaarschijf 2012 wordt vanaf 2008 nieuw in de financiële planning opgenomen.

7.3. Programmabegroting 2009

In dit hoofdstuk gaan wij dieper in op de einduitkomst van de primaire begroting 2009, de factoren die een rol hebben gespeeld in de totstandkoming van het resultaat, alsmede op de omvang van de daaraan ten grondslag liggende programma- en productbudgetten. Het opmaken van de primaire begroting heeft plaatsgevonden op basis van gangbare uitgangspunten en gedragslijnen. Zoals hiervoor aangegeven zijn de uitvoeringsbudgetten uit de derde jaarschijf van het Collegeprogramma 'Mensen Maken de Stad' direct in de product- en programmabudgetten opgenomen. Dit geldt tevens voor de in relatie daarmee vastgestelde dekingsmaatregelen.

7.3.1. Resultaat programmabegroting 2009 en analyse

De primaire begroting 2009 geeft in basis een tekort te zien van € 1.468.000. Afgezet tegen de prognose 2009 bij de Voortgangsnota van mei jongstleden betekent dit een resultaatverslechtering van € 958.000.

Resultaten 2009 nà bestemming (bedragen x € 1.000)			
Prognose/primair	Prognose 2009 Voortgangsnota 2008	Primair 2009	Vershil t.o.v. prognose
Eindresultaat 2009 nà bestemming	-/- 510	-/- 1.468	-/- 958

De nadere analyse van de neerwaartse bijstelling van de einduitkomst 2009 met € 0,9 mln. geeft aan dat feitelijk ieder begrotingsprogramma 2009 in meer of mindere mate afwijkt van de prognose bij de Voortgangsnota 2008. Financieel vertaald ziet het beeld er als volgt uit:

Resultaten 2008 versus prognose 2008 (bedragen x € 1.000) (gesaldeerd budget)			
Programma	Geprognosticeerd budget 2009	Geraamd budget 2009	Afwijking t.o.v. prognose
▪ Bestuur en burger	-9.137	-10.557	-1.420
▪ Stadsontwikkeling	-3.744	-4.102	-358
▪ Mobiliteit	-272	149	421
▪ Stads- en wijkbeheer	-14.494	-15.866	-1.372
▪ Onderwijs	-11.291	-11.794	-503
▪ Kunst en cultuur	-5.238	-5.542	-304
▪ Zorg en welzijn	-16.183	-17.363	-1.180
▪ Werk en inkomen	-6.906	-7.897	-991

Resultaten 2008 versus prognose 2008 (bedragen x € 1.000) (gesaldeerd budget)			
Programma	Geprognosticeerd budget 2009	Geraamd budget 2009	Afwijking t.o.v. prognose
▪ Sport en ontspanning	-5.248	-5.063	185
▪ Veiligheid	-3.608	-3.891	-283
▪ Milieu	199	243	44
▪ Bouwen en wonen	-5.210	-3.115	2.095
▪ Algemene dekking	75.240	80.075	4.835
▪ Inzet reserves	5.382	3.255	-2.127
Resultaat	- 510	- 1.468	-958

Budgettaire effecten van loon- en prijsstijgingen

De meerjarenprognose wordt opgesteld op basis van een constant loon- en prijsniveau. Bij de feitelijke opbouw van de budgetten voor het begrotingsjaar worden effecten van de voor het nieuwe jaar verwachte loon- en prijseffecten meegebudgetteerd. Het betreft hier zowel de budgetten voor de bedrijfsvoering, als de programma-, activiteiten-, de beheer- en onderhoudsbudgetten. Doorrekening van deze autonome ontwikkeling resulteert voor alle begrotingsprogramma's in een directe mutatie/toename van het budget ten opzichte van de uitgangspunten in de meerjarenprognose.

Concreet betekent een en ander dat in de begroting en de budgetten 2009 volledig rekening is gehouden met de uit de nieuwe Cao-gemeenten voortvloeiende salarisaanpassingen en met de gevolgen van in 2009 na afloop van die cao verder te treffen salarismaatregelen. Daarnaast is rekening gehouden met reguliere bijstelling van de prijsgevoelige budgetten en/of budgetonderdelen. Als aanname voor de prijsstijging in 2008-2009 is uitgegaan van 2% (exclusief mogelijke btw-verhoging).

Financiële compensatie voor de loon- en prijsontwikkelingen vindt in beginsel plaats via optrekking van de eigen gemeentelijke tarieven, door autonome aanpassing van doeluitkeringen en via de nominale bijstelling van het accres in het Gemeentefonds.

Met inachtneming van de ontwikkeling hiervoor kan het beloop van de prognose van het begrotingsresultaat 2009 bij de Voortgangsnota en de feitelijke uitkomst van de nu voorliggende begroting 2009 en de daarin opgetreden verslechtering als volgt op hoofdlijn worden geanalyseerd.

Omschrijving	Afwijking tov prognose * 1.000	V / N	Toelichting
1. Ontwikkeling programmabudgetten			
- loon, prijs en volume groei	5.041	N	zie toelichting hiervoor
- vrijval kapitaallasten c.a.	1.180	V	vrijval van lasten door opschuiven investeringen
- gevolgen wetgeving (BBV)	410	N	effecten BBV; niet in mjp. opgenomen
- verbonden partijen	1.668	N	autonome toename gemeentelijke bijdrage/subsidie
- mutaties grondexploitatie	6.853	N	beloop op basis geactualiseerde planning
Subtotaal	12.792	N	
2. Ontwikkelingen algemene dekking			
- opbrengsten OZB/dividenden	1.000	V	optrekking dividend Essent en prijsmutatie OZB 2%
- saldo rente mutaties	18	V	
- Gemeentefonds	2.089	V	totale mutatie waaronder nominale compensatie
- vrijval stelposten lonen en prijzen circa	1.262	V	hier vrijval t.o.v. mjp. ; binnen programma's uitzetting
- vrijval overige stelposten	247	N	idem
- mutatie bedrijfsvoering	714	V	saldo niet geprognosticeerde ontwikkelingen bedrijfsvoering.
Subtotaal	4.836	V	
3. Ontwikkelingen reserves			
- inzet ten behoeve van grondexploitatie	6.853	V	in combinatie met geactualiseerd beloop grexuitgaven

Omschrijving	Afwijking tov prognose * 1.000	V / N	Toelichting
- inzet overige reserves	147	V	saldo overige afwijkingen
Subtotaal	7.000	V	
Totale afwijking mjp	958	N	

7.3.2. Omvang baten en lasten programmabegroting 2009

De totale omvang van de in de begroting 2009 geraamde uitgavenbudgetten bedraagt € 228,6 mln. Hier staat voor een totaalbedrag van € 227,2 mln. aan baten tegenover; het tekort van € 1,5 mln. is hiervan de resultante.

De geraamde lasten en baten betreffen zowel de programmabudgetten (inclusief de grondexploitatie), de algemene dekkingsmiddelen als de voor het komende jaar op grond van bestendige gedragslijn en/of besluitvorming voorziene toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves. De achterliggende opbouw van de totaalbudgetten 2009 ziet er als volgt uit:

Opbouw/resultaten primaire begroting 2009 (bedragen x € 1.000)			
Budgetten	Lasten 2009	Baten 2009	Saldo 2009
▪ Totaal programmabudgetten	222.702	128.777	-93.925
▪ Totaal algemene dekkingsmiddelen (alg. uitkering; OZB)	2.388	82.463	80.075
Subtotaal	225.090	211.240	-13.850
▪ Beleidsmaatregelen 2009–2012	p.m.	p.m.	p.m.
▪ Dekkingsmaatregelen 2009–2012	p.m.	p.m.	p.m.
Begrotingsresultaat vóór bestemming	225.090	211.240	-13.850
▪ Totaal toevoegingen en onttrekkingen aan reserves	3.561	15.943	12.382
Begrotingsresultaat na bestemming	228.651	227.183	-1.468

De financiële effecten voortvloeiend uit de uitvoering van het Collegeprogramma 'Mensen maken de stad' zijn, als aangegeven, direct in de primaire begroting verwerkt. Dit geldt tevens voor de voor dat doel vrij te spelen dekkingsmiddelen. De diverse uitwerkingsmaatregelen zijn afzonderlijk binnen de diverse begrotingsprogramma's zichtbaar gemaakt.

7.3.3. Begrotingsbeloop 2008-2009

Het eindresultaat van de primaire begroting 2009 i.c. het tekort van ad € 1,5 mln. wijkt in vrijwel dezelfde mate af van het eindresultaat van de begroting 2008 zoals dat voor het laatst in de Voortgangsnota 2008 is vastgesteld. De budgetontwikkeling 2008-2009 en de daaruit voortkomende resultaten zien er samengevat als volgt uit.

Begrotingsverloop 2008-2009 (bedragen x € 1.000).			
Budgetten	2008*	2009	Mutatie
▪ Lasten programmabudgetten	222.936	222.702	-234
▪ Lasten algemene dekking	5.249	2.388	-2.861
Totaal lasten	228.185	225.090	-3.095
▪ Baten programmabudgetten	136.154	128.777	-7.377
▪ Algemene dekkingsmiddelen	80.083	82.463	2.380
Totaal baten	216.237	211.240	-4.997
▪ Storting in reserves	3.109	3.561	-452
▪ Onttrekkingen aan reserves	15.105	15.943	838
Resultaatverbetering 2007-2008 vóór bestemming	-11.948	-13.850	-1.902
Resultaatverbetering 2007-2008 na bestemming	48	-1.468	-1.516

* Na Voortgangsnota

Vergeleken met 2008 is op totaalniveau per saldo sprake van een lichte afname begrotingsomvang i.c. met circa € 3,0 mln. De baten nemen ten opzichte van 2008 ook af i.c. met circa € 4,9 mln., terwijl het totaal beslag op de reserves per saldo met € 1,9 mln. stijgt.

Aan de voor 2008 gecalculerde budgetbijstellingen ligt een breed scala van mutaties en oorzaken ten grondslag. De belangrijkste financiële afwijkingen en ontwikkelingen in het budgetbeloop 2008-2009 zijn in hoofdstuk 5 per programma weergegeven en toegelicht. Op deze plek in de begroting wordt volstaan met het geven van een overzicht van de mutaties c.a. die onderdeel uitmaken van het reguliere aanpassingsmechanisme dat loopt van de begroting 2008 via de prognose 2009 bij de Voortgangsnota naar het nu feitelijk voorliggende resultaat 2009.

Het betreft in hoofdzaak de doorwerking van de financiële effecten van de volgende veelal autonome aanpassingen:

- Bijstelling uitvoerings- en programmabudgetten in verband met loon- en prijsontwikkeling 2008-2009.
- Actualisering en bijstelling van budgetten in verband met volumeontwikkelingen 2008-2009.
- Verwerking effecten van tussentijdse eigen besluitvorming.
- Het opvoeren van de budgetten uit de jaarschijf 2009 van het collegeprogramma 2006-2010.
- Het aframen van in 2008 als nieuw beleid beschikbaar gestelde incidentele en projectbudgetten.
- Idem van de daarvoor in 2008 opgevoerde eenmalige dekkingsmiddelen.
- Opvoeren en actualiseren van budgetten en dekkingsmiddelen voor uitvoering nieuwe taken (wmo).
- Bijstelling algemene/doeluitkeringen aan de hand van eigen paramaters en kabinetsbeleid.
- Actualisering omvang en toerekening budgetten interne bedrijfsvoering (zie paragraaf bedrijfsvoering).
- Trendmatige verhoging gemeentelijke tarieven en bijbehorende opbrengstramingen.
- Noodzakelijke budgettaire bijstellingen op grond van jaarrekening en lopende begrotingsuitvoering.
- Verwerking mutaties in onttrekkingen en toevoegingen aan reserves op basis van de bestendige gedragslijn.

De bijstellingen in het resultaat van de begroting 2009 werken integraal door in de financiële prognoses voor de jaren 2010 en verder. De nieuwe financiële prognoses voor die jaren muteren daardoor in principe in dezelfde als prognoses bij de Voortgangsnota 2007 (zie paragraaf 7.4 Meerjarenprognose 2010-2012).

7.3.4. Samenstelling programmabudgetten 2009

Het in de primaire begroting 2009 voor de beleidsuitvoering in de programma's geraamde totaalbudget van € 223 mln. en de daar direct aan gekoppelde inkomsten van in totaal € 129 mln. zijn voor 2009 als volgt aan de 12 begrotingsprogramma's toegedeeld.

Middeleninzet/-toedeling programma's 2009 (bedragen x € 1.000)				
Programma's/middeleninzet	Lasten 2009	Baten 2009	Saldo 2009	Aandeel in %
▪ Bestuur en burger	11.544	988	10.556	11,2
▪ Stadsontwikkeling	6.306	2.203	4.103	4,4
▪ Mobiliteit	2.983	3.132	-149	-0,2
▪ Stads- en wijkbeheer	23.428	7.561	15.867	16,9
▪ Onderwijs	36.646	24.853	11.793	12,6
▪ Kunst en cultuur	6.085	543	5.542	5,9
▪ Zorg en welzijn	23.546	6.183	17.363	18,5
▪ Werk en inkomen	51.718	43.821	7.897	8,4
▪ Sport en ontspanning	6.703	1.641	5.062	5,4
▪ Veiligheid	4.396	504	3.892	4,2
▪ Milieu	9.674	9.917	-243	-0,3
▪ Bouwen en wonen	39.673	27.431	12.242	13,0
Totaal programmabudgetten 2008	222.702	128.777	93.925	100,0

Ter toelichting in het kort de volgende opmerkingen.

- Alle programmabudgetten zijn opgesteld op basis van bestaand beleid en aan de hand van de daartoe vooraf vastgestelde begrotingsrichtlijnen 2009.

- Als uitvloeisel daarvan is voor de samenstelling van de programma- en productbudgetten over de gehele linie een prijscompensatie van 2% toegepast; de daarbij gehanteerde aanname voor de nominale stijging van de salarissen en werkgeverslasten bedraagt als aanname 6,5%.
- De raming van de uitkering uit het Gemeentefonds is afgestemd op de meicirculaire 2008; gevolgen van de in de septembercirculaire opgenomen maatregelen worden separaat ter begroting gebracht.
- Waar nodig en op basis van bestaande afspraken toegestaan, zijn uitvoeringsbudgetten aangepast op basis van de voor 2009 als gevolg van de groei van de stad voorziene volumeontwikkelingen.
- Het budget voor de gemeentelijke bedrijfsvoering is ten opzichte van 2008 aangepast aan de hand van loon- en prijsontwikkelingen. Tevens is rekening gehouden met de effecten van de uitvoering van het Collegeprogramma. Het totale budget bedraagt voor 2009 € 50,3 mln. De voor 2009 geraamde operationele personeelsformatie bedraagt in totaal 641 fte's. De op de bedrijfsvoering rustende efficiencytaakstellingen zijn in de begroting verwerkt en worden gerealiseerd (zie paragraaf Bedrijfsvoering).
- In de toedeling van het totale bedrijfsvoeringsbudget aan programma's en projecten en Grondbedrijf zijn geen noemenswaardige wijzigingen opgetreden. Wel is er op basis van ervaringsgegevens en als gevolg van de verwerking van afgesproken beleidsintensiveringen sprake van verschuivingen in de ureninzet en de kostentoerekening tussen de 12 begrotingsprogramma's.
- De product- en programmabudgetten zijn aangepast op basis van de financiële mutaties, zoals die voor 2009 op grond van de besluitvorming tot en met juli 2008 vastliggen. De derde jaarschijf uitvoering Collegeprogramma 2006-2010 vormt hiervan een onderdeel. In 2008 incidenteel beschikbaar gestelde uitvoeringsbudgetten (en dekkingsmaatregelen) waaronder die in het kader van het pakket nieuw beleid begroting 2008 in het leven geroepen, zijn vanaf 2009 weer volledig vervallen.
- Het rentebeleid is ongewijzigd ten opzichte van 2008. Het rentepercentage voor het korte geld is in overeenstemming gebracht met de ontwikkelingen op de geldmarkt en opgetrokken naar 4% (2007, 3,5%). De lange termijnrente bedraagt onverminderd 5,5%. De interne calculatierente is gehandhaafd op 5% (zie treasury-paragraaf).
- De nog resterende ruimtescheppende maatregelen uit de vorige bestuursperiode zijn integraal, dat wil zeggen tot en met de jaarschijf 2009, in de programmabudgetten verwerkt (totaal € 12,5 mln.).
- Bij de raming van de opbrengsten van de gemeentelijke leges en bestemmingsheffingen is uitgegaan van reguliere trendmatige aanpassing van de tarieven ten opzichte van 2008 (2%). Dit geldt tevens voor de raming van de opbrengst voor de OZB. Voor de raming van de opbrengsten van de afvalstoffenheffing en het rioolrecht gelden voor 2009 aparte afspraken (zie paragraaf Lokale heffingen).
- De voor 2009 geraamde omvang van de uitkering Fonds Werk en inkomen heeft een voorlopige status. Definitieve vaststelling van de uitkering 2008 door het Kabinet vindt plaats in oktober 2009.
- De budgetten voor de gemeentelijke grondexploitatie zijn ten opzichte van 2008 geactualiseerd en afgestemd op de voor 2009 in de planning staande projecten en activiteiten. Doorgevoerde aanpassingen zijn, conform de bestaande beleidslijn, budgettair neutraal en hebben geen invloed op het resultaat.

Voor verdere toelichting op de samenstelling van de programmabudgetten, de daarbij bijbehorende productbudgetten, de toelichting op het budgetbeloop 2007-2008 alsmede voor informatie over het daarmee te realiseren beleid, wordt in dit verband verder verwezen naar hoofdstuk 5, programma's.

7.3.5. Algemene dekkingsmiddelen 2009

Dekking van de voor uitvoering van de begrotingsprogramma's per saldo benodigde middelen, ad € 93,9 mln., vindt plaats door de inzet van de algemene dekkingsmiddelen en vanuit de reserves. De algemene dekkingsmiddelen bestaan uit de opbrengsten van de eigen algemene belastingen, de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de revenuen die worden verkregen uit de beleggingen. Verder zijn onder deze noemer de budgetten voor 'onvoorziene' en 'incidentele' uitgaven gerangschikt.

In 2009 is in totaal € 82,5 mln. aan algemene dekkingsmiddelen beschikbaar. De budgetten (onder meer perceptiekosten belastingen) benodigd voor de verkrijging ervan, bedragen € 1,2 mln. Verder zijn binnen het programma algemene dekking het resultaat van de bedrijfsvoering en de budgetten voor het herplaatsbaar en het voormalig personeel geraamd.

Als resultante van de ramingen hiervoor komt in 2009 naar verwachting per saldo € 82 mln. (2008: € 75 mln.) aan dekkingsmiddelen voor de uitvoering van de beleidsinhoudelijke begrotingsprogramma's beschikbaar. Opbouw en samenstelling van de algemene dekkingsmiddelen luiden als volgt.

Budgetten algemene dekkingsmiddelen 2009 (bedragen x € 1.000)				
Programma's/middeleninzet	Lasten	Baten	Saldo	Aandeel in %
▪ Onvoorzien/incidenteel	745	-	-745	-0,9
▪ Algemene heffingen	241	10.850	10.609	13,2
▪ Beleggingen	19	2.280	2.261	2,8
▪ Financieringsresultaten	324	3.663	3.339	4,2
▪ Algemene uitkering	8	65.670	65.662	82,0
▪ BTW-Compensatiefonds	290	-	-290	-0,4
▪ Overige algemene dekkingsmiddelen	-389	-	389	0,5
▪ Onverdeelde saldi bedrijfsvoering c.a.	1.149	-	-1.149	-1,4
Totaal algemene dekkingsmiddelen	2.387	82.463	80.076	100,0

Als toelichting kort samengevat het volgende.

- Het budget voor 'onvoorziene uitgaven' is in de begroting 2009 teruggebracht op het reguliere peil ad € 290.000. Middelen zijn bestemd en inzetbaar voor onvoorziene ontwikkelingen en omstandigheden die zich in de loop van het jaar aandienen en waarmee in de begroting geen rekening is/kon worden gehouden; tevens is een incidentele ruimte beschikbaar van € 455.000.
- De opbrengstramingen van de algemene belastingen (OZB en toeristenbelasting) van in totaal € 10,9 mln. zijn conform de bestendige gedragslijn geraamd en aangepast aan de hand van voor 2009 voorziene volumegroei van het waardetotaal van de in de gemeente aanwezige onroerende zaken en aanpassing van het tarief met maximaal van 2%.
- De voor de algemene uitkering opgenomen raming van € 65,6 mln. is gebaseerd op de uitgangspunten en maatregelen in de junicirculaire 2008. Conform de ruimtescheppende maatregelen is rekening gehouden met het vrijwel volledig tot uitkering komen van de zogenaamde behoedzaamheidsreserve die normaliter als veiligheidsmarge in het Gemeentefonds wordt aangehouden. Sinds 2005 is voor dit doel € 650.000 structureel in de raming van de algemene uitkering opgenomen.
- De opbrengst uit de gemeentelijke beleggingen en deelnemingen is voor het komende jaar in totaal geraamd op € 2,3 mln. Deze bestaan enerzijds uit de dividend, voortkomend uit het aandelenbezit bij Essent, de Bank Nederlandse gemeenten en de Waterleidingmaatschappij Drenthe en anderzijds uit renteopbrengsten uit de belegging in het Revolving Fund en de 'achtergestelde lening Essent'. De raming van het Essent-dividend is ten opzichte van 2008 met € 0,75 mln. verhoogd; de raming van BNG-dividend is conform de planning eenmalig met € 0,3 opgetrokken.
- Het positieve financieringsresultaat ad € 3,6 mln. is conform de bestendige gedragslijn tot stand gekomen. Het bestaat vrijwel volledig uit de ten gunste van de begroting komende bespaarde rente over de eigen reservemiddelen (€ 3,5 mln); van deze renteopbrengst is in 2008 € 1,3 mln. conform de bestendige lijn ingezet voor het 'waardevast' houden van de gemeentelijke reserves (indexatie).
- Conform de bestendige gedragslijn is vanaf 2005 in het programma Algemene dekking financiële ruimte ingepland ten behoeve van de toekomstige kostendekking van de exploitatie van het Cultureel Kwartier (€ 689.000). Deze ruimte wordt in de tussentijd bestemd ter versterking van de reserve Weiersstraat. Daarnaast is in de mjp 2010-2012 conform de besluitvorming in 2008 nog rekening gehouden met de voor dit doel additioneel benodigde middeleninzet van € 0,5 mln. structureel.
- Voor kostendekking van toekomstige volume-ontwikkelingen resteert (na aftrek van de kosten van de noodlokalen in Kloosterveen) in 2009 een budget van € 845.000. De uiteindelijk benodigde financiële ruimte voor kostendekking voor de gemeenschapsvoorzieningen Kloosterveste, is vanaf 2010 en volgende in de mjp opgenomen.
- Het onverdeelde positieve resultaat van de bedrijfsvoering bedraagt in 2009 € 0,2 mln.; de budgetten voor herplaatsbaar en voormalig personeel zijn voor het komend jaar conform de bestendige gedragslijn in totaliteit geraamd op € 1,3 mln. De interne renteverdeling 2009 is op begrotingsbasis vrijwel sluitend.

Onttrekkingen en toevoegingen aan reserves

In de begroting 2009 en bij de resultaatbepaling voor het komend jaar is rekening gehouden met de toevoegingen en onttrekkingen aan algemene en bestemmingsreserves zoals die op basis van aanvaard beleid vastliggen en/of ten tijde van de samenstelling van de begroting op basis van een vaste gedragslijn voorzienbaar

zijn. Toepassing van die gedragslijn leidt voor 2009 tot de volgende in de begroting gebudgetteerde mutaties in de reservepositie.

Gebudgetteerde mutaties in de reserves 2009 (bedragen x € 1.000)				
Reserve	Storting	Onttrekking		Saldo
▪ algemene reserve Algemene Dienst	1.034	1.235	+	201
▪ algemene reserve Grondbedrijf	p.m	11.560	+	11.560
▪ Bestemmingsreserves (waaronder RGP/Weiersstraat)	1.108	1.726	+	618
▪ Reserves BTW-Compensatiefonds	-	662	+	662
▪ Bouwfonds stadhuis	69	759	+	690
▪ Bestemmingsreserves in verband met indexatie	1.350	-	-	1.350
Totaal mutaties reserves	3.561	15.942	+	12.381

Conform de bestendige gedragslijn en op basis van besluitvorming is in de begroting 2009 per saldo gerekend met een beslag op de gemeentelijke reserves van € 12,4 mln. (2008 na Vgn € 11,9 mln). Ter toelichting op achterliggende mutaties in het kort het volgende.

- Het voor 2009 geraamde beslag op de algemene reserve Algemene Dienst bedraagt conform de planning € 1.235.000. Inzet van deze middelen vloeit voort uit het bestedings- en dekkingsplan uitvoering Collegeprogramma 2007-2011 (inzet 2009 € 1 mln.) en uit de besluitvorming met betrekking tot de dekking van de kosten van de verbetering van de groenstructuur (inzet 2008 € 235.000). De in 2009 te ontvangen rente over het extern belegde deel van de algemene reserve wordt aan de belegging toegevoegd.
- De ten gevolge van de besluitvorming over het afstoten van DeSmelt optredende vrijval van lasten (€ 1,0 mln.) wordt in 2009 als voorlopig vertrekpunt tijdelijk ingezet ter versterking van de algemene reserve.
- De onttrekkingen en toevoegingen aan de algemene reserve Grondbedrijf vinden plaats met als doel continuering van de lijn dat de gemeentelijke grondexploitatie financieel gezien volledig selfsupporting dient te zijn en per saldo geen invloed mag hebben op het resultaat van de begroting. Het in verband hiermee voor 2009 geraamde beslag op de reserve is € 11,5 mln.
- In 2009 wordt opnieuw € 0,6 mln. aan de algemene reserve Grondbedrijf onttrokken ter dekking van de verhoogde gemeentebijdrage aan de Regiovisie. Dit is conform de in de vorige bestuursperiode afgesproken ruimtescheppende maatregel; in 2011 vervalt deze afspraak in beginsel.
- De tijdelijke versterking van de reserve Weiersstraat, met de reeds in de begroting opgenomen ruimte voor de toekomstige kostendekking van het Cultureel Kwartier, bedraagt in 2009 conform de besluitvorming € 689.000. De aanvankelijk afgesproken jaarlijkse versterking van de Reserve Grote Projecten uit de lopende exploitatie (€ 0,5 mln.) is in het kader van het dekkingsplan begroting 2008 komen te vervallen.
- Op grond van de voor 2009 geraamde exploitatiecijfers 'betaald parkeren' is de storting in de 'reserve parkeergarages' gebudgetteerd op € 395.000. De reguliere onttrekking aan de reserve groenonderhoud bedraagt in 2008 € 139.000, terwijl de inzet van de reserve Wvg ter dekking van de kosten van de Servicebus conform afspraak is geraamd op € 80.000.
- De vaste onttrekking aan de bestemmingsreserve BCF bedraagt daarnaast voor 2008 € 662.000. Verder wordt in 2009 eenmalig € 423.000 aan de reserve straten en wegen onttrokken voor dekking van projectkosten. Tot slot wordt voor € 648.000 gelegd op de onderwijsreserves ter dekking van restantboekwaarden van een aantal schoolgebouwen.
- Voor handhaving van de 'koopkracht' van de bestemmingsreserves wordt in 2009, rekening houdend met de voorgestelde dekkingsmaatregelen, in totaal € 0,5 mln. aan de bestemmingsreserves toegevoegd. In het kader van de ruimtescheppende maatregelen is besloten de algemene reserve van de Algemene Dienst hiervan uit te zonderen. Ook de met het oog op risicoafdekking en/of voor het afwikkelen van verplichtingen getroffen voorzieningen, worden niet geïndexeerd.

Voor verdere informatie over omvang en beloop van de gemeentelijke reservepositie wordt verwezen naar het betreffende onderdeel van het hoofdstuk Financiën, verderop in de begroting.

7.3.6. Uitvoering Collegeprogramma 2006-2010: jaarschijf 2009

In het kader van de beleidsbepaling bij de programmabegroting 2007 heeft besluitvorming plaatsgehad over de wijze waarop het Collegeprogramma 'Mensen maken de stad' wordt gerealiseerd. Tevens zijn afspraken gemaakt over de omvang en fasering van de daarvoor in te zetten middelen en de dekking daarvan. In 2007 is gestart met uitvoering van de eerste jaarschijf. De budgetten en dekkingsmiddelen voor de tweede en derde jaarschijf maken onderdeel uit van de primaire begroting 2009. Het financieel beeld voor de komende jaren luidt als volgt:

Netto middeleninzet uitvoering Collegeprogramma 2009 * € 1.000			
Programma /kosten en dekking	Bruto kosten	beschikbare dekking	netto middeleninzet
Bestuur en burger	514	264	250
Stadsontwikkeling	815	665	150
Mobiliteit	320	280	40
Stads- en wijkbeheer	525	25	500
Onderwijs	1.122	492	630
Kunst en cultuur	-	-	-
Zorg en welzijn	1.877	1.177	700
Werk en inkomen	350	200	150
Sport en ontspanning	300	-	300
Veiligheid	148	-	148
Milieu	p.m	p.m	-
Bouwen en wonen	200	200	-
Algemene dekking	-	-	-
Totaal 2009	6.171	3.303	2.868

De netto middeleninzet die benodigd is voor uitvoering van de jaarschijf 2009 van het Collegeprogramma is op grond van de gemaakte afspraken geraamd op rond € 2,9 mln. Nadere uitwerking ervan in project- en activiteitenbudgetten is verwerkt in de betrokken begrotingsprogramma's. De middeleninzet wijkt slechts in beperkte mate af van 2008. Op programmaniveau is onder meer als gevolg van vrijval van in dat jaar incidenteel toegekende budgetten en/of als gevolg van in 2009 conform de planning nieuw startende c.q. verdergaande beleidsintensiveringen (onder andere GGW), echter wel sprake van mutaties en bijstellingen ten opzichte van het voorafgaande jaar.

In de primaire begroting is naast de vastgestelde middeleninzet voor uitvoering van het Collegeprogramma rekening gehouden met de in dat verband voor 2009 afgesproken dekkingsmaatregelen. Naast inzet van reeds aanwezige begrotingsruimte zijn inzet van de algemene reserve ad € 1,2 mln., optrekking van de stelpost onderuitputting tot € 1 mln. en de inzet van de meeropbrengst in verband met de verbreding van de grondslag van de gemeentelijke heffingen ad € 0,1 mln. daarin de belangrijkste elementen.

Aan het slot van hoofdstuk 7 is een integraal overzicht van alle voor 2009 in de planning staande bestedings- en dekkingsmaatregelen opgenomen.

7.3.7. Ruimtescheppende maatregelen; jaarschijf 2009

Hiervoor zijn wij ingegaan op de omvang en de samenstelling van de primaire begroting 2009, de opbouw en samenstelling van de programma- en productbudgetten en de algemene dekkingsmiddelen, alsmede op de middeleninzet benodigd voor uitvoering van het Collegeprogramma. Los daarvan staat voor 2009 nog een beperkt aantal ruimtescheppende maatregelen uit de vorige bestuursperiode open die voor het eerst in 2009 gerealiseerd dienen te worden. Realisatie ervan was en is uitgangspunt van het financieel beleid. Bij de behandeling van de Voortgangsnota 2007 heeft de raad deze beleidslijn herbevestigd. Hieronder volgt een overzicht van de maatregelen waar het voor 2009 specifiek om gaat en als zodanig ingaande 2009 voor het eerst in de betreffende programma- en productbudgetten zijn opgenomen.

In de vergelijking met het jaar 2008 gaat het in totaal om een restant pakket maatregelen van circa € 0,6 mln. Het totaalbedrag van de op grond van de besluitvorming uit de periode 2003-2008 in de budgetten verwerkte

bezuinigingen komt daarmee in 2008 uit op € 12,5 mln. Daarmee is de overalltaakstelling vrijwel volledig in de budgetten verwerkt.

Opbouw en samenstelling van de aanvullend in de begroting 2009 opgenomen ruimtescheppende maatregelen luiden als volgt:

Ruimtescheppende maatregelen fase jaarschijf 2009 (bedragen x € 1.000)		
Programma/ruimtescheppende maatregel	RSM-fase	Taakstelling
▪ Stelselwijziging schoolbegeleiding	1	65
▪ Efficiency publieksbalie	3	140
▪ Beperking beleidscapaciteit	3	50
▪ Efficiency applicatiebeheer	3	120
▪ Vervangende maatregelen bedrijfsvoering	3	225
Totaal jaarschijf 2009 RSM-en		600

Het gaat om de realisatie van de laatste fase van de ruimtescheppende maatregelen uit de vorige bestuursperiode in de planning. In totaal gaat het daarbij nog om een nieuw in te vullen taakstelling van afgerond € 0,6 mln. structureel. Deze hebben met name betrekking op nog in het kader van de verbetering van de bedrijfsvoering openstaande maatregelen. Over de realisatie van deze bezuinigingen zijn met het management bindende afspraken gemaakt. Deze worden conform de planning gerealiseerd.

7.3.8. Programmaplan 2009

Programmaplan		Lasten			Baten		
Beleidsproduct	Porte-feuille	Rekening 2007	Begroting 2008	Begroting 2009	Rekening 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
1 Bestuur en burger							
Bestuursorganen	Heldoorn	1.443.850	1.473.200	1.484.200	0	0	0
Bestuurondersteuning gemeenteraad	Heldoorn	962.907	869.700	1.001.800	9.583	1.700	1.500
Bestuurondersteuning B&W	Heldoorn	3.869.209	3.945.500	3.623.800	4.812	7.000	0
Publiekszaken	Langius	3.330.931	2.973.300	3.606.700	997.937	899.800	936.000
Bestuurlijke samenwerking	Heldoorn	138.416	193.200	196.800	-364	0	0
Informatiebeheer/basisregistraties	Langius	1.297.832	1.425.600	1.630.800	328.629	332.000	50.000
Lasten en baten voor bestemming		11.043.145	10.880.500	11.544.100	1.340.597	1.240.500	987.500
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	0	0	0
Lasten en baten na bestemming		11.043.145	10.880.500	11.544.100	1.340.597	1.240.500	987.500
2 Stadsontwikkeling							
Ruimtelijke ordening	de Wal	3.798.939	4.192.800	3.683.800	1.298.570	1.441.500	1.174.900
Stedelijke vernieuwing	de Wal	4.154.979	1.006.900	1.129.700	2.972.540	613.100	694.700
Strategische eigendommen	van Hooft	398.392	399.400	420.700	352.368	311.100	333.700
Monumentenzorg	de Wal	169.849	177.200	176.300	33.804	0	0
Economische ontwikkeling	van Hooft	722.518	808.800	895.300	0	0	0
Lasten en baten voor bestemming		9.244.677	6.585.100	6.305.800	4.657.282	2.365.700	2.203.300
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	1.017.120	0	0
Lasten en baten na bestemming		9.244.677	6.585.100	6.305.800	5.674.402	2.365.700	2.203.300
3 Mobiliteit							
Verkeer	Kuin	9.771.727	951.900	411.900	2.042.484	300.000	0
Openbaar vervoer	Kuin	247.747	462.100	323.600	0	185.000	40.000
Betaald parkeren	Kuin	1.998.840	2.120.500	2.247.700	2.472.012	2.740.100	3.091.900
Lasten en baten voor bestemming		12.018.314	3.534.500	2.983.200	4.514.496	3.225.100	3.131.900

Programmaplan		Lasten			Baten		
Beleidsproduct	Porte-feuille	Rekening 2007	Begroting 2008	Begroting 2009	Rekening 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
<i>Mutaties reserves</i>		23.171	170.000	394.300	7.516.911	80.000	80.000
<i>Lasten en baten na bestemming</i>		12.041.485	3.704.500	3.377.500	12.031.407	3.305.100	3.211.900
4 Stads- en wijkbeheer							
Wegbeheer	Langius	3.844.630	4.057.000	4.751.800	143.440	78.600	96.500
Verrzorging infrastructuur	Langius	3.785.960	4.131.700	4.238.200	489.629	533.700	572.900
Groenbeheer	Langius	5.723.119	6.026.000	6.356.100	202.996	155.300	155.800
Wijkzaken	Langius	1.034.310	1.257.600	2.011.100	201.810	0	0
Rioolbeheer en waterzuivering	Langius	5.660.396	5.561.600	5.199.900	5.851.356	5.960.400	5.558.800
Begraven	Langius	609.499	564.300	600.900	463.897	553.300	598.800
Beheer en exploitatie buitenruimte	Van Hooft	231.078	271.600	269.600	471.895	527.100	578.300
<i>Lasten en baten voor bestemming</i>		20.888.992	21.869.800	23.427.600	7.825.023	7.808.400	7.561.100
<i>Mutaties reserves</i>		215.677	0	0	138.275	138.300	560.900
<i>Lasten en baten na bestemming</i>		21.104.669	21.869.800	23.427.600	7.963.298	7.946.700	8.122.000
5 Onderwijs							
Huisvesting onderwijs	Kuin	6.319.155	7.225.800	8.380.600	142.217	701.200	219.200
Schoolbestuurlijke taken	Kuin	21.796.031	21.510.400	23.391.600	22.261.693	21.159.700	22.666.000
Lokaal onderwijsbeleid	Kuin	1.790.767	2.002.600	2.067.700	608.972	524.200	456.100
Uitvoering lokaal onderwijsbeleid	Kuin	1.285.795	1.491.600	1.662.900	421.757	331.300	401.300
Volwasseneneducatie	Kuin	1.085.155	1.080.800	1.143.700	1.053.087	1.047.100	1.110.400
<i>Lasten en baten voor bestemming</i>		32.276.903	33.311.200	36.646.500	24.487.726	23.763.500	24.853.000
<i>Mutaties reserves</i>		1.095.301	0	0	38.043	75.000	1.086.000
<i>Lasten en baten na bestemming</i>		33.372.204	33.311.200	36.646.500	24.525.769	23.838.500	25.939.000
6 Kunst en cultuur							
Bibliotheekvoorziening	de Wal	2.127.104	2.265.300	2.388.800	15.889	16.200	16.500
Schouwburg	de Wal	947.769	1.262.000	1.045.700	0	0	0
Kunstbeoefening en -bevordering	de Wal	162.109	189.400	230.100	11.293	0	0
Creatieve en culturele vorming	de Wal	2.328.410	2.324.300	2.420.300	547.585	518.700	526.000
<i>Lasten en baten voor bestemming</i>		5.565.392	6.041.000	6.084.900	574.767	534.900	542.500
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	0	250.000	0
<i>Lasten en baten na bestemming</i>		5.565.392	6.041.000	6.084.900	574.767	784.900	542.500
7 Zorg en welzijn							
Gezondheidszorg	van Hooft	3.223.912	1.976.600	2.072.300	2.778.319	754.500	818.700
Wmo-beleid	van Hooft	156.061	184.600	190.600	0	0	0
Wmo-uitvoering	van Hooft	8.107.642	9.515.000	9.656.000	666.787	825.000	565.000
Maatschappelijke dienstverlening	van Hooft	807.288	954.000	999.200	0	0	0
Asielzoekers en nieuwkomers	Kuin	792.268	810.600	845.500	607.891	703.600	779.500
Minderhedenbeleid	de Wal	325.087	316.300	251.300	0	0	0
Maatschappelijke opvang	van Hooft	3.222.749	3.203.700	3.285.500	3.239.638	3.192.100	3.273.700
Ouderenbeleid	Langius	499.745	544.500	597.100	33.658	34.300	35.000
Lokaal jeugdbeleid	Kuin	1.179.767	2.147.800	1.432.000	348.227	83.600	123.000
Welzijnswerk	Langius	3.538.317	3.831.600	4.061.300	612.302	536.200	587.800
Vrijwilligerswerk	Langius	0	102.400	155.000	0	0	0
<i>Lasten en baten voor bestemming</i>		21.852.836	23.587.100	23.545.800	8.286.822	6.129.300	6.182.700
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	153.700	70.000	0
<i>Lasten en baten na bestemming</i>		21.852.836	23.587.100	23.545.800	8.440.522	6.199.300	6.182.700

Programmaplan		Lasten			Baten		
Beleidsproduct	Porte-feuille	Rekening 2007	Begroting 2008	Begroting 2009	Rekening 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
8 Werk en inkomen							
Inkomenswaarborg	Kuin	26.555.082	22.752.200	25.834.600	20.000.032	19.050.000	19.086.000
Activering en uitstroom	Kuin	10.574.319	27.800.500	25.883.100	7.946.423	24.441.300	24.735.000
Lasten en baten voor bestemming		37.129.401	50.552.700	51.717.700	27.946.455	43.491.300	43.821.000
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	1.020.339	0	0
Lasten en baten na bestemming		37.129.401	50.552.700	51.717.700	28.966.794	43.491.300	43.821.000
9 Sport en ontspanning							
Sport	Kuin	6.616.621	15.601.100	5.404.000	2.499.732	7.353.800	1.428.200
Evenementen	van Hooft	1.649.133	1.853.600	1.299.100	378.600	211.300	212.400
Lasten en baten voor bestemming		8.265.754	17.454.700	6.703.100	2.878.332	7.565.100	1.640.600
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	0	0	0
Lasten en baten na bestemming		8.265.754	17.454.700	6.703.100	2.878.332	7.565.100	1.640.600
10 Veiligheid							
Openbare orde	Heldoom	595.774	923.300	843.100	290.305	86.000	87.000
Openbare veiligheid	Heldoom	2.482.725	3.309.700	3.552.700	513.665	402.000	417.500
Lasten en baten voor bestemming		3.078.499	4.233.000	4.395.800	803.970	488.000	504.500
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	0	0	0
Lasten en baten na bestemming		3.078.499	4.233.000	4.395.800	803.970	488.000	504.500
11 Duurzaamheid en milieu							
Milieubeleid	Langius	291.196	762.200	382.700	0	0	0
Huishoudelijk afval	Langius	7.981.492	7.092.300	7.361.100	8.611.427	7.718.300	7.986.600
Bedrijfsafval	Langius	2.153.525	1.938.100	1.930.300	1.866.730	1.938.100	1.930.300
Lasten en baten voor bestemming		10.426.213	9.792.600	9.674.100	10.478.157	9.656.400	9.916.900
<i>Mutaties reserves</i>		0	0	0	200.000	0	0
Lasten en baten na bestemming		10.426.213	9.792.600	9.674.100	10.678.157	9.656.400	9.916.900
12 Bouwen en wonen							
Bouwgrondexploitatie	Langius	26.351.081	32.702.000	37.102.000	29.643.020	27.995.000	25.542.000
Wonen	de Wal	103.659	262.400	257.500	1.893.808	15.000	15.000
Bouwzaken	de Wal	2.138.721	2.130.300	2.313.900	2.372.555	1.875.000	1.875.000
Lasten en baten voor bestemming		28.593.461	35.094.700	39.673.400	33.909.383	29.885.000	27.432.000
<i>Mutaties reserves</i>		5.260.071	0	0	40.000	4.707.000	11.560.000
Lasten en baten na bestemming		33.853.532	35.094.700	39.673.400	33.949.383	34.592.000	38.992.000
13 Algemene dekking							
Onvoorzien	van Hooft	0	130.000	745.000	0	0	0
Belastingheffing en invordering	van Hooft	171.717	217.000	240.800	9.995.127	10.292.500	10.850.000
Beleggingen	van Hooft	19.223	19.200	19.200	8.368.581	2.606.500	2.279.800
Financiering en liquiditeit	van Hooft	216.853	332.300	324.300	5.220.510	5.021.700	3.662.900
Algemene uitkering	van Hooft	8.694	7.200	8.300	57.923.859	61.653.000	65.670.000
BTW-compensatiefonds	van Hooft	1.328.407	225.000	290.000	0	0	0
Overige algemene dekkingsmiddelen	van Hooft	28.960	2.842.000	-389.000	8.844	0	0
Bestemmingsreserves/voorzieningen	van Hooft	0	0	0	315.399	510.100	0
Bedrijfsvoering	van Hooft	815.525	1.475.800	1.148.900	0	0	0
Lasten en baten voor bestemming		2.589.379	5.248.500	2.387.500	81.832.320	80.083.800	82.462.700
<i>Mutaties reserves</i>		4.793.590	2.938.600	3.166.500	4.470.656	9.784.600	2.655.700

Programmaplan		Lasten			Baten		
Beleidsproduct	Porte-feuille	Rekening 2007	Begroting 2008	Begroting 2009	Rekening 2007	Begroting 2008	Begroting 2009
<i>Lasten en baten na bestemming</i>		7.382.969	8.187.100	5.554.000	86.302.976	89.868.400	85.118.400
Lasten en baten programma's voor bestemming		202.972.966	228.185.400	225.089.500	209.535.330	216.237.000	211.239.700
Mutaties reserves		11.387.810	3.108.600	3.560.800	14.595.044	15.104.900	15.942.600
Lasten en baten programma's na bestemming		214.360.776	231.294.000	228.650.300	224.130.374	231.341.900	227.182.300

Resultaten inclusief	rekening	begroting	begroting
	2007	2008	2009
Primair resultaat voor bestemming	6.562.364	-11.948.400	-13.849.800
Primair resultaat na bestemming	9.769.598	47.900	-1.468.000
Actualisering primaire begroting (zie h4)	0	0	p.m
Beleidsmaatregelen 2009 (zie h4)	0	0	p.m
Dekkingsmaatregelen 2009 (zie h4)	0	0	p.m
Resultaat inclusief beleidsmaatregelen	9.769.598	47.900	-1.468.000

7.4. Meerjarenprognose 2010-2012

Inleiding/basis

Dit deel van de programmabegroting bevat de eindresultaten van de nieuwe meerjarenprognose i.c. die voor de periode 2010-2012 met afwijkingenanalyse en de toelichting daarop. In de praktijk betreft het de actualisering van het financieel perspectief zoals dat voor het laatst bij de Voortgangsnota 2008 aan de raad is gepresenteerd en vastgesteld. Daarmee vergeleken is de jaarschijf 2012 en de daaruit voor dat jaar voortkomende financiële prognose nieuw ten opzichte van de Voortgangsnota.

De primaire begroting 2009 en de einduitkomst daarvan, zoals die in hoofdstuk 7.3 zijn toegelicht, vormen het uitgangspunt voor de geactualiseerde prognoses. De nieuwe cijfers gaan als vertrekpunt uit van voortzetting van het voor de lopende bestuursperiode vastgestelde beleid. Waar nodig is aanvullend daarop rekening gehouden met autonome en/of externe ontwikkelingen. De in de jaarschijven van de meerjarenprognose opgenomen mutaties zijn, conform de bestendige gedragslijn, gebaseerd op constante lonen en prijzen i.c. op het prijspeil begroting 2009.

De meerjarencijfers 2010-2012 hebben met name betekenis in de zin dat ze richtinggevend zijn voor wat betreft de ontwikkeling van de gemeentelijke begrotingspositie en de beeldvorming voor de komende jaren c.q. de komende bestuursperiode. Einddoel daarin is een sluitend financieel perspectief.

7.4.1. Resultaten meerjarenprognose 2010-2012

De einduitkomsten van de aan de primaire begroting 2009 gekoppelde meerjarenprognose voor de periode 2010-2012 luiden thans als volgt.

Resultaten begroting/meerjarenprognose 2008-2011 (bedragen x € 1.000)			
Budgetten	Nieuwe prognoses	Vorige prognoses	Afwijking
Prognose 2009	-958	-510	- 958
Prognose 2010	-2.165	-768	-1.397
Prognose 2011	-4.620	-2.635	-1.985
Resultaat 2012	-5.500	-4.135*	-1.365

* betreft extrapolatie; het jaar 2012 kwam in mei j.l. nog niet in de planning voor

In hoofdstuk 7.3 is het begrotingsbeloop 2009 en de daarin optredende resultaatverslechtering van € 0,9 mln. toegelicht. Die ontwikkeling zet zich versterkt door in de prognoses voor de daaropvolgende jaren. Op basis van de nieuwe prognoses worden voor de periode 2010-2012 bij ongewijzigd beleid begrotingstekorten voorzien oplopend van circa € 2,2 mln. in 2010 tot € 4,6 mln. in 2011. Deze ontwikkeling is bij de laatste Voortgangsnota onderkend en in beeld gebracht. Vergeleken met de prognoses op dat tijdstip is nu niettemin sprake van een verdere neerwaartse bijstelling van de resultaten voor die jaren met respectievelijk € 1,4 mln. en € 1,9 mln. Ook het verder door- en oplopen van het tekort na 2011 was bij de Voortgangsnota voorzienbaar. Reden hiervan is het vanaf dat jaar voor het eerst en volledig in het financieel beeld opnemen van de meerkosten van het Cultureel Kwartier en van de beoogde nieuwbouw van de scholen voor het voortgezet onderwijs.

De nieuwe prognoses zijn gebaseerd op het beleid en de ontwikkelingen tot en met de Voortgangsnota 2008. Er is nog geen rekening gehouden met effecten die voortvloeien uit de beleidsbepaling 2009 en met de effecten op basis van de maatregelen in de septembercirculaire Gemeentefonds 2008. Deze worden apart in hoofdstuk 4 gepresenteerd en in het financieel eindbeeld verwerkt. De primaire prognoses zoals die hiervoor zijn weergegeven zijn daarvoor het vertrekpunt.

Het herziene beloop van de prognoses en de mutaties die daaraan ten grondslag liggen, leveren, afgezet tegen de eindresultaten uit de Voortgangsnota 2008, het volgende beeld op:

Beloop en eindresultaten meerjarenprognose 2009-2012 (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012
Prognoses 2009- 2012 Voortgangsnota 2008	-510	- 768	-2.635	-2.635
Resultaat(verslechtering) 2009	-958	- 958	- 958	- 958
Actualisatie jaarschijf 2010	-	- 439	- 439	- 439

Beloop en eindresultaten meerjarenprognose 2009-2012 (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012
Idem jaarschijf 2011	-	-	- 588	- 588
Idem jaarschijf 2012	-	-	-	- 880
Herziene prognose 2009-2012	-1468	-2165	-4.620	-5.500

De nu in de prognoses optredende aanpassingen zijn enerzijds het gevolg van gebruikelijke actualisering op basis van besluiten en autonome ontwikkelingen en anderzijds van herfasering en verschuivingen tussen de betrokken jaarschijven onderling.

Effecten daarvan worden met name zichtbaar in de jaarschijven 2010 en 2011. De in vergelijking met de Voortgangsnota doorgevoerde aanpassingen zijn gebaseerd op geactualiseerde inzichten met betrekking tot de termijn waarop voorziene ontwikkelingen en beoogde activiteiten en/of investeringsprojecten kunnen worden gerealiseerd. Deze nieuwe inzichten leiden tot het opschuiven in de tijd van reeds geprognosticeerde investeringslasten c.a. Voorbeelden hiervan zijn de huisvesting voor het onderwijs, de realisatie van de sporthal Stadsbroek en de multifunctionele accommodatie Baggelhuizen. Effecten ervan treden zowel op tussen de jaarschijven 2009-2010 als tussen die van 2010-2011. Ter voorbereiding is de planning voor de komende investeringen ten behoeve van de onderwijshuisvesting op reguliere wijze herijkt en geactualiseerd. Verder is nu voor het eerst volledig rekening gehouden met de meerkosten van het Cultureel Kwartier (€ 0,5 mln.) en de beoogde nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs (€ 2,5 mln). De reeds bestaande stelpost voor kostendekking van de toekomstige centrumvoorzieningen Kloosterveste is geactualiseerd en via een gefaseerde opbouw in de meerjarenprognose opgenomen (€ 1,3 mln.) . Daarnaast is rekening gehouden de realisatie van de derde cluster basisscholen in de wijk Kloosterveen (€ 0,6 mln.).

De hiervoor aangegeven verslechtering van de prognoses in de jaarschijven 2010 en 2011 is als volgt samengesteld:

Omschrijving	Jaarschijf 2010	Jaarschijf 2011	Totaal 2010-2011	Toelichting
bijstelling prognoses programmabudgetten	- 277	-858	- 1.135	herfasering onderwijshuisvesting
idem algemene dekkingsmiddelen	+ 117	+373	+ 490	Gemeentefonds/stelposten
idem bedrijfsvoering	- 358	-	- 358	derving inkomsten/resultaten
idem inzet reserves	+ 79	-103	- 24	
Totaal	- 439	- 588	-1.027	

De jaarschijf 2012 is nieuw aan de meerjarenprognose toegevoegd. De eerste financiële prognose voor dat jaar is op basis van de gangbare gedragslijn tot stand gekomen. Aannahme daarin is dat vanaf het jaar 2012 de lasten van het Cultureel Kwartier en de nieuwbouw voortgezet onderwijs van in totaal €3 mln. structureel voor het eerst volledig op de gemeentelijke exploitatie zullen gaan drukken.

7.4.2. Samenvattend beeld meerjarenprognose 2010-2012

De opbouw en samenstelling van de meerjarenprognose 2010-2012 en de daarin per programma opgenomen mutaties, zien er samengevat als volgt uit.

Meerjarenprognose 2010-2012 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012
Primair resultaat 2009	-1.468			
B Beleidsbepaling 2009-2012:				
Effecten septembercircularie 2008	p.m..			
Actualisering primair resultaat 2009	p.m..			
Beleidsmaatregelen 2009-2012	p.m..			
Dekkingsplan Collegeprogramma 2009	p.m..			
C Mutaties beleidsprogramma's				
Bestuur en burger		45	268	47

Meerjarenprognose 2010-2012 vóór beleidsbepaling (bedragen x € 1.000)				
Omschrijving/jaar	2009	2010	2011	2012
Stadsontwikkeling		-	-	-
Mobiliteit		-168	-307	-760
Stads- en wijkbeheer		119	538	-275
Onderwijs		-358	-1.384	-1.106
Kunst en cultuur		-25	-275	-300
Zorg en welzijn		-59	780	-23
Werk en inkomen		376	299	109
Sport en ontspanning		-180	250	-
Veiligheid		-71	-70	-70
Milieu		110	-	-
Bouwen en wonen		-300	300	-
D Algemene dekking				
Dividenden		-300	-	-
Belastingen		277	399	281
Algemene lasten en baten		533	75	72
Volumebudget Kloosterveste/MFA- Baggelhuizen		-185	-475	-
Afweegruimte bestuursperiode 2010-2014		-	-1.850	-
Algemene uitkering Gemeentefonds		665	955	958
E Bedrijfsvoering		-548	-475	-250
F Mutaties reserves				
algemene reserve Algemene Dienst (uitvoering Collegeprogramma)		-	-1.235	-
algemene reserve Grondbedrijf		p.m	p.m	p.m
bestemmingsreserves (waaronder parkeren)		-628	-248	437
Totale uitzetting t.o.v. vorig jaar	-	-697	-2.455	-880
Geactualiseerde begrotingsresultaten 2008-2011	-1.468	-2.165	-4.620	-5.500

Onderstaand eerst in algemene zin en aansluitend waar nodig op programmaniveau een toelichting op de meerjarencijfers 2010-2012.

7.4.3. Algemene kaders

Voor een juist beeld van de nieuwe meerjarenprognose volgt hierna in het kort een toelichting op een aantal bijzondere aandachtspunten.

Loon- en prijspeil c.a.

Alle in de meerjarenprognose opgenomen mutaties zijn gebaseerd op het prijspeil begroting 2009. Dit vertrekpunt geldt zowel voor de lasten als voor de baten. Voor de inkomsten betekent dit dat geen rekening is gehouden met na 2009 optredende bijstelling van de algemene uitkering en van doeluitkeringen aan de nominale ontwikkelingen terwijl ook niet is vooruitgelopen op trendmatige aanpassing van de tarieven van de gemeentelijke heffingen, waaronder de onroerende zaakbelasting. Wel is, waar relevant, rekening gehouden met de voor de betrokken periode aan de orde zijnde volumemutaties. De gehanteerde uitgangspunten ten aanzien van het rentebeleid en het rentepeil zijn eveneens ongewijzigd ten opzichte van de begroting 2009.

Uitwerking bestuursprogramma 'Mensen maken de stad'

Financiële effecten, voortvloeiend uit de verdere uitvoering van het lopende bestuursprogramma, zijn als aanvaard beleid in de primaire begroting 2009 en de meerjarenprognose verwerkt. Dit geldt ook voor het bijbehorend dekkingsplan. Op basis van het bij de vaststelling van het uitvoeringsschema van het bestuursprogramma gemaakte afspraken omtrent omvang en duur van de extra in te zetten middelen zien de netto-effecten en de afloop ervan voor de periode 2010-2012 er als volgt uit:

Netto middeleninzet Collegeprogramma 2010-2012 * € 1.000			
Programma /jaar	2010	2011	2012
Bestuur en burger	250	150	150
Stadsontwikkeling	150	150	150
Mobiliteit	40	-	-
Stads en wijkbeheer	500	-	-
Onderwijs	530	230	230
Kunst en cultuur	-	-	-
Zorg en welzijn	700	-	-
Werk en inkomen	150	-	-
Sport en ontspanning	300	30	30
Veiligheid	150	150	150
Milieu	-	-	-
Bouwen en wonen	-	-	-
Algemene dekking	-	-	-
Totaal per jaar	2.770	710	710

Ingaande 2011, aan het begin van de volgende bestuursperiode, valt een groot deel van de financiële middelen die deze periode op projectbasis beschikbaar zijn gesteld voor realisatie van de gestelde beleidsdoelen in principe vrij. Het betreft onder andere de budgetten voor de programma's monitoring dienstverlening, 'Kloppend Hart', jongeren totaalaanpak, de brede school, de verbetering sociale samenhang en gebiedsgericht werken. De totale middeleninzet voor deze activiteiten bedraagt in het laatste jaar van de bestuursperiode € 1,85 mln. op jaarbasis. Eenzelfde lijn geldt voor een deel van de in deze bestuursperiode vastgestelde dekkingmaatregelen (waaronder beslag op de algemene reserve).

Vrijval tijdelijke budgetten 'pakket nieuw beleid 2008'

In het kader van het 'nieuw beleid begroting 2008' zijn, eveneens op projectbasis en voor de duur van deze bestuursperiode, additionele middelen beschikbaar voor verdergaande beleidsintensiveringen. Ook deze middeleninzet komt na afloop van de bestuursperiode weer te vervallen. Met deze vrijval is vanaf 2011 in de meerjarenprognose rekening gehouden. Het gaat daarbij onder meer om de extra middelen die beschikbaar zijn gesteld voor natuur- en milieueducatie, voor het project leerwerkbanen en kindervakantiekampen, en voor een aantal kortlopende subsidies (subsidie jeugdleden/Bruce en Brian).

Stelposten voor geplande investeringsprojecten.

De einduitkomst van de meerjarenprognose 2010-2012 wordt voor een belangrijk deel bepaald doordat in de planning rekening is gehouden met toekomstige exploitatielasten van een aantal reeds in uitvoering zijnde danwel in de planning staande grootschalige gemeentelijke investeringsprojecten. Het gaat hierbij meer specifiek om de exploitatie van het nieuwe Cultureel Kwartier, de centrumvoorzieningen in de Kloosterveste, de MFA-Baggelhuizen, het derde cluster scholen in Kloosterveste en de nieuwbouw voor het voortgezet onderwijs. Het hiermee in de nu voorliggende meerjarenprognose gepaard gaande middelenbeslag bedraagt in totaal € 5,1 mln. structureel.

Voor het Cultureel Kwartier, Kloosterveste en de multifunctionele accommodatie Baggelhuizen liggen kostenramingen en tijdpad voor bouw en ingebruikname vrijwel vast. Voor de overige projecten is dat op dit moment nog niet het geval. Gelet op noodzaak en bestuurlijke prioriteit is voor deze projecten met het oog op juiste financiële beeldvorming niettemin een eerste indicatieve lastenuitzetting in de meerjarenprognose opgenomen. Met voor de gemeente in de komende jaren mogelijk optredende lasten als gevolg van de realisatie van de FlorijnAs c.q. de projecten die daar onderdeel van uitmaken is in de mjp nog geen rekening gehouden. Dit geldt eveneens voor de beoogde realisatie van een nieuwe openlucht zwembad. Beide onderwerpen worden betrokken bij de Beleidsbepaling 2009.

Reële accressen Gemeentefonds

Het zittende Kabinet heeft in de toelichting op haar Regeerakkoord aangegeven dat gemeenten in deze Kabinetsperiode mogen rekenen op reële groei van hun uitkeringen uit het Gemeentefonds. De jaarlijkse accres-

percentages van het fonds zijn daarvoor de aangewezen graadmeter. Uitwerking ervan vindt plaats via de gebruikelijke circulaire over de uitkering uit het Gemeentefonds. De raming 2009 van de eigen algemene uitkering en het daarin verdisconteerde accres zijn afgestemd op de informatie uit de junicirculaire 2008. Het daarin voor het komende jaar opgenomen accres bedraagt in totaal 5,4%; hiervan kan circa 2,5% als reële verbetering worden aangemerkt; het restant is bedoeld als compensatie voor de meerkosten als gevolg van loon- en prijsstijging.

Daarnaast zijn ook indicaties voor de in de periode 2010-2013 voorziene reële groei opgenomen. Deze tonen een afnemend verloop, hetgeen wordt toegeschreven aan de afloop van de huidige Kabinetsperiode.

Voor 2010, 2012 en 2013 wordt nog een reële groei geïndiceerd van circa 1% per jaar; voor 2011 wordt geen reël groei van het fonds voorzien. De gemiddeld over betrokken periode geprognoseerde groei bedraagt derhalve circa 0,8%. Bij de opstelling van de eigen prognoses van de algemene uitkering is de afgelopen jaren steeds uitgegaan van een reële groei van 1% per jaar. Die lijn is in de nieuwe meerjarenprognose voortgezet. Gelet op de door het Kabinet verwachte groei schuilt hierin voor 2010 een zeker risico. Aan de hand van de septembercirculaire 2008 wordt bezien of bijstelling van deze aanname mogelijk/noodzakelijk is.

Hantering van een reële groei van 1% resulteert voor Assen in een groei van de algemene uitkering van circa € 0,5 a € 0,6 mln. op jaarbasis. Op basis daarvan is er in de nu aan de orde zijnde prognoses vanuit gegaan dat de algemene uitkering in de periode 2009-2011 in totaal met € 1,5 à € 1,6 mln. reël zal toenemen.

7.4.4. Toelichting meerjarenprognose per programma

Bestuur en burger

In de meerjarenprognose is op reguliere wijze rekening gehouden met de organisatiekosten van verkiezingen. Voor 2010 en 2011 staan respectievelijk verkiezingen voor de gemeenteraad, Tweede Kamer en de Provinciale Staten in de planning. Organisatiekosten voor de gemeente zijn gemiddeld ingeschat op € 62.000 per verkiezingsronde.

Vanaf 2010 komt de tijdelijke extra middeleninzet (gedurende drie jaar) voor opzetten van authentieke registraties ad € 60.000 volgens de planning te vervallen. De in het kader van de uitwerking van het Collegeprogramma beschikbare budgetten voor citymarketing en ondersteuning 'Assen koerst' van respectievelijk € 100.000 en € 225.000 vallen daaropvolgend in 2011 conform de planning vrij.

Stadsontwikkeling

Voor de uitvoering van het Collegeprogramma zijn/worden in deze bestuursperiode hetzij eenmalig hetzij op projectbasis budgetten en dekkingsmiddelen aan het programma Stadsontwikkeling toegevoegd onder meer bestemd voor realisatie van de speerpunten 'verhoogde bouwproductie', de 'transformatie stadsbedrijvenpark' en 'behoud van natuurhistorische elementen'. Het merendeel van deze budgetten valt na afloop van de bestuursperiode weer vrij. Alleen de afgesproken inzet van middelen voor versterking van het economische beleid van € 150.000 is van blijvende aard en loopt door tot na 2010. Voor het overige is vanaf 2011 in de prognose conform de afspraken rekening gehouden met het vervallen van de verhoogde gemeentelijke bijdrage aan de Regiovisie van € 0,6 mln. en de daarvoor intern aangewezen dekking vanuit het Grondbedrijf.

Mobiliteit

In de prognose is conform de afspraken rekening gehouden met het aan het einde van de bestuursperiode vrijvallen van het budget ad € 80.000 voor de exploitatie van de servicebus. Dit geldt tevens voor de voor dit doel aangewezen dekking, i.c. inzet van de Wvg-reserve.

In de financiële prognoses voor het 'betaald parkeren' is rekening gehouden met de exploitatie-effecten van de voor de in de loop van deze bestuursperiode geplande ingebruikname van de parkeergarages in het Cultureel Kwartier en de Citadel. Financieel vertrekpunt is dat dekking van de daaruit per saldo voortvloeiende meerkosten conform de bestendige gedragslijn plaats kan en zal vinden binnen de voor het betaald parkeren geldende financiële kaders, dus binnen de totaalexplotatie betaald parkeren zelf. Mede om die reden is in de loop van 2008 besloten tot gefaseerde jaarlijkse optrekking van de gemeentelijke parkeertarieven. Een en ander met als doel dat de uitvoering van deze gemeentelijke taak ook in de toekomst binnen de vastgestelde financiële kaders kan blijven plaatsvinden.

Stads- en wijkbeheer

In de geactualiseerde prognoses is conform de gebruikelijke gedragslijn rekening gehouden met de jaarlijkse ophoging van onderhouds- en beheersbudgetten voor weg- en plantsoenonderhoud, rioolbeheer c.a. als gevolg van areaaluitbreiding c.q. volumegroei. Verder is op basis van de besluitvorming bij de Voortgangsnota 2007 de afloop van de tijdelijke extra financiële impuls voor het verbeteren van de groenstructuur vanaf 2011 in de prognose verwerkt. Met ingang van 2009 is de middeleninzet voor het 'gebiedsgericht werken' tijdelijk verder opgetrokken i.c. met € 250.000 tot € 500.000 op jaarbasis. Vanaf 2011 komt de extra middeleninzet conform de afspraken te vervallen.

In 2009 is rekening gehouden met de uitvoering van een aantal specifieke projecten in het kader van het wegbeheer. De daarvoor eenmalig benodigde extra middeleninzet bedraagt in 2009 € 422.000. Deze valt in de meerjarenprognose vanaf 2010 weer vrij.

Onderwijs

In de financiële prognose voor het programma Onderwijs is rekening gehouden met de verder oplopende middeleninzet voor uitvoering van de afgesproken investeringsprojecten in het kader van de 'kwaliteitsimpuls onderwijshuisvesting'. De besluitvorming over dit onderwerp uit de vorige bestuursperiode en de afspraken in het kader van de uitwerking van het Collegeprogramma vormen hiervoor, samen met het meerjarig financieel beleidskader onderwijshuisvesting, de basis. In de inleiding van dit hoofdstuk is reeds gemeld dat prognoses zijn geactualiseerd op basis van de actuele uitvoeringsplanning. Dit heeft geleid tot onderlinge verschuivingen tussen de betreffende jaarschijven. Als resultaat is voor de periode 2010-2012 een structureel middelenbeslag ten behoeve van de onderwijshuisvesting van in totaal € 3,4 mln. in de meerjarenprognose opgenomen. De voorziene extra middeleninzet ten behoeve van de nieuwbouw van het voortgezet onderwijs en het derde cluster Kloosterveen zijn hier ook in begrepen. Het in deze bestuursperiode beschikbare projectbudget Brede School, ad € 300.000, valt conform de planning aan het eind van de periode (vanaf 2011) vrij. Voor het overige is in de prognose het voor de periode 2010-2012 verwachte beloop van de middeleninzet voor uitvoering van de schoolbestuurlijke taken, met de daaraan gekoppelde inzet/voeding van de bestemmingsreserve in beeld gebracht.

Kunst en cultuur

De in het kader van de budgetovereenkomst met het bestuur van de bibliotheek afgesproken volumegroei in de subsidiëring is voor de komende jaren conform de bestendige lijn geraamd op € 25.000 per jaar. Daarnaast is in de nieuwe prognose rekening gehouden met de financiële gevolgen van de besluitvorming die in de eerste helft van 2008 heeft plaatsgehad met betrekking tot de bouw en de exploitatie van het Cultureel Kwartier. Op basis daarvan is vanaf 2010 gefaseerd rekening gehouden met de in dat verband afgesproken uitzetting van de gemeentelijke bijdrage in de exploitatie van ruim € 0,5 mln. Deze meerkosten zijn vanaf 2011 voor het eerst volledig in de prognoses verwerkt.

Zorg en welzijn.

De belangrijkste mutaties die op grond van vastgesteld beleid voor het programma Zorg en welzijn in de meerjarenprognose zijn opgenomen, betreffen de voor 2011 geplande vrijval van het budget van € 400.000 voor het 'jeugd en jongerenwerk'. Daarnaast komt ook het in deze bestuursperiode beschikbare projectbudget voor verbetering van de 'sociale samenhang' (onderdeel gebiedsgerichte aanpak) ad € 300.000 vanaf 2011 te vervallen. Dat geldt tevens voor de extra middelen die in deze bestuursperiode tijdelijk beschikbaar zijn voor de uitvoering van het project buurtbemiddeling ad € 45.000, subsidie Bruce en Brian van € 48.000 en subsidie jeugdleden van € 15.000. Daarnaast vallen vanaf 2011 de lasten en baten vrij van de voorzieningen die destijds ten behoeve van het tijdelijk jongerencentrum zijn getroffen, vrij.

Werk en inkomen

Het aantal personen dat noodgedwongen een beroep moet doen op een uitkering in het kader van de Wet werk en bijstand is de afgelopen jaren als gevolg van het verbeterde economisch klimaat en door gerichte sturing op uitstroom, geleidelijk steeds verder afgenomen. In de meerjarenprognose zijn verdere ontwikkelingen op dit punt, mede gezien de onzekere economische situatie, voorlopig 'pro memorie' geraamd. Benodigde budgetten en de hoogte van de doeluitkering FWI (inkomensdeel) worden jaarlijks bij de opstelling van de nieuwe begroting en op basis van de actuele situatie opnieuw beoordeeld en bijgesteld. Het is lastig om hiervoor met een eigen prognose te werken.

In deze bestuursperiode zijn tijdelijk middelen beschikbaar voor het ontplooiën van lokale werkgelegenheidsinitiatieven (€ 50.000), armoedebeleid- en armoedebestrijding (€ 100.000) en voor de projecten leerwerkbanen (€ 100.000) en kindervakantiekampen (€ 100.000). Vanaf 2011 komen deze middelen en de daarvoor op onderdelen aangewezen dekkingsmaatregelen weer te vervallen. Via het Gemeentefonds zijn/worden door het Kabinet tijdelijk extra middelen beschikbaar gesteld ter intensivering van het armoedebeleid. De extra middelen zijn intern bestemd voor kostendekking van het programma 'meedoen mogelijk maken'. Vanaf 2010 komen de extra middelen ad € 254.000 van het rijk echter weer te vervallen. Algemeen uitgangspunt van beleid is dat bij het wegvallen van rijksmiddelen ook de eigen middeleninzet voor het specifieke beleidsterrein/taak weer komt te vervallen. Deze lijn is in de meerjarenprognose ook als vertrekpunt aangehouden voor de toekomstige middeleninzet betreffende het eigen armoedebeleid.

Voor wat betreft de gemeentelijke bijdrage aan Alescon is conform de meerjarenprognose van dit werkvoorzieningschap rekening gehouden met een geleidelijke afname en normalisering van de verhoogde inzet die in de begroting 2009 is geraamd.

Sport en ontspanning

Uitgangspunt ten tijde van het opstellen van de begroting 2009 is dat de nieuwe sporthal Stadsbroek thans in de loop van 2010 in gebruik wordt genomen. In verband hiermee zijn de uit de bouw van de hal voortvloeiende exploitatielasten van € 530.000 in de meerjarenprognose doorgeschoven naar 2010. In het kader van het evenementenbeleid zijn in deze bestuursperiode op incidentele en/of op projectbasis middelen beschikbaar ten behoeve van het ontplooiën van activiteiten in het kader van het 'Kloppend Hart' (€ 250.000). De hiervoor gebudgetteerde ruimte komt conform de planning vanaf 2011 weer te vervallen. Dit geldt tevens voor de eenmalige extra middelen die in de begroting 2009 zijn geraamd als bijdrage in de organisatie van de Vuelta, deze vallen in 2010 weer volledig vrij.

Veiligheid

In de meerjarenprognose is conform de besluitvorming bij de begroting 2008 rekening gehouden met de geleidelijk aan verder oplopende middeleninzet ten behoeve van de verbetering van de paraatheid van de gemeentelijke brandweer. De middeleninzet neemt als uitvloeisel daarvan jaarlijks met € 65.000 structureel toe.

Milieu

Bij de Voortgangsnota 2007 is besloten om extra middelen in te zetten voor het versterken van het klimaatbeleid. Het betreft een driejarig project dat in 2010 weer afloopt. In de meerjarenprognose is conform de besluitvorming rekening gehouden met het vrijvallen van betrokken middelen ad € 110.000.

Bouwen en wonen

In het kader van de uitwerking van het Collegeprogramma zijn vanaf 2007 extra middelen beschikbaar gesteld ten behoeve van realisatie van verhoogde bouwproductie. Ook hier geldt dat de middeleninzet van € 200.000 van tijdelijke aard is en aan het eind van de bestuursperiode weer komt te vervallen. Ditzelfde geldt voor de in dit verband vastgestelde dekking uit de verhoogde opbrengst van de bouwleges. Ook deze dekkingsbron heeft voorts nog een tijdelijk karakter. In het kader van nieuw beleid begroting 2008 zijn voor het jaar 2010 eenmalig extra middelen in het vooruitzicht gesteld voor het verstrekken van zogenaamde startersleningen. Het gaat hierbij om een eenmalig aanvullend budget van € 300.000. Dekking van de eenmalige extra middeleninzet vindt plaats uit de overtollige middelen uit de bestemmingsreserve BWS.

7.4.5. Toelichting meerjarenprognose Algemene dekking

Bij het programma Algemene dekking is rekening gehouden met de volgende specifieke meerjarige ontwikkelingen.

Volume groei belastingen

De volume groei in de opbrengsten van de onroerende zaakbelastingen zal de komende periode naar verwachting jaarlijks circa € 300.000 bedragen. In verband met extra volume groei als gevolg van de bouw van de Kloosterveste is rekening gehouden met extra OZB-opbrengsten van, als aanname, € 120.000. In totaal is in de nieuwe meerjarenplanning 2010-2012 rekening gehouden met een reële groei van de OZB-opbrengsten van in totaal € 1 mln. structureel. Met extra inkomsten als gevolg van tariefsaanpassing is niet gerekend. Deze dienen te zijner tijd in principe als compensatie/dekking voor de effecten van gemeentebrede prijsontwikkeling.

Uitkering Gemeentefonds

De prognoses van de algemene uitkering zijn gebaseerd op de junicirculaire 2008. In relatie daarmee zijn inschattingen gemaakt van de ontwikkeling van de lokale parameters die van belang zijn voor de hoogte van die uitkering. Einduitkomsten van op basis daarvan voor de periode 2010-2012 gemaakte inschattingen, zien er als volgt uit.

Meerjarenprognose algemene uitkering 2010-2012 (bedragen x € 1.000)			
Omschrijving/jaar	2010	2011	2012
Raming/prognose voorgaand jaar	65.670	66.335	67.292
Groei inwonersaantal 800 inwoners per jaar	295	295	295
Toename bebouwing 600 woningen per jaar	228	228	228
Lokale ontwikkeling WOZ-waarden	-140	-140	-140
Effect landelijke ontwikkeling WOZ-waarden	140	140	140
Ontwikkeling uitkeringsbasis	-170	-170	-170
Aanname reël accres 1% per jaar	585	592	594
Aanpassing verdeelsystematiek	71	18	18
Overgangsregeling nadeelgemeenten OZB gebruikers woningen	-	-	-23
Afloop verfijning monumenten/riolering	-75	-6	-5
Afloop extra uitname in verband met BCF	800	-	-
Afloop extra middelen OO&V	-814	-	-
Afloop extra middelen armoedebeleid	-254		
Effecten septembercirculaire (aanvullend rijksbeleid c.q. -kortingen)	p.m.	p.m.	p.m.
Prognose algemene uitkering 2010-2012	66.335	67.292	68.229

Voor nadere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 7.7. Daar wordt nader ingegaan op de algemene uitkering uit het Gemeentefonds en de factoren die daarop in 2009 van invloed zijn. In hoofdstuk 4 zijn aanvullend daarop de maatregelen en financiële effecten van de septembercirculaire 2008 zichtbaar gemaakt en toegelicht.

Afweegruimte

Hiervoor is toegelicht dat vanaf 2011 een deel van de extra middelen, die deze bestuursperiode op projectbasis voor beleidsuitvoering beschikbaar zijn of komen, weer vrij zullen vallen. Het nieuwe gemeentebestuur zal op basis van eigen prioriteiten moeten afwegen of zij deze projecten in de volgende bestuursperiode wil voortzetten. Tot nu toe is voor dit doel in de meerjarenprognose, louter als stelpost, een financiële afweegruimte opgenomen van € 1,85 mln. De opbouw ervan is gebaseerd op de volgende projectmatige activiteiten.

Opbouw afweegruimte (bedragen x € 1.000)		
Programma	Project	Budget
Bestuur en Burger	Identiteit en imago	100
Stads en wijkbeheer	Gebiedsgericht werken groen en grijs	500
Onderwijs	Brede School	300
Zorg en welzijn	Jeugd en veiligheid	100
	Jongeren totaal aanpak	300
	Versterking sociale samenhang	300
Sport en ontspanning	Kloppend Hart	250
Totaal		1.850

Hoofdstuk 4 'Beleid 2009-2012' bevat de beleidsvoorstellen waarin we aangeven of en hoe we vanaf 2009 verder met deze ruimte en het achterliggende beleid willen omgaan.

Algemene lasten

Onder de noemer 'algemene lasten' is binnen het programma Algemene dekking de budgettaire ruimte ingepland die de komende planperiode noodzakelijk is voor, exploitatie van de centrumvoorzieningen Kloosterveste en van de multifunctionele accommodatie Baggelhuizen. (zie tevens 7.4.4.)

Het gaat hierbij om het extra beslag op de algemene middelen dat noodzakelijk is boven de reeds in de functionele programma's voor beide projecten beschikbare ruimte. Voor de MFA-Baggelhuizen is op grond van de besluitvorming ingaande 2010 rekening gehouden met een beslag op de algemene middelen van € 165.000 structureel. Voor Kloosterveste bedraagt het totaal beslag op de algemene middelen ingaande 2011 € 1,34 mln. structureel. In de tussentijd wordt een deel van de ruimte i.c. € 475.000 nog tijdelijk ingezet voor de dekking van de kosten van de in de wijk geplaatste noodlokalen. Deze lasten vallen in 2011 vrij.

Bedrijfsvoering

De voor de bedrijfsvoering opgenomen mutaties betreffen enerzijds de gebruikelijke stelposten in verband met reguliere jaarlijkse incidentele loonontwikkeling van het gemeentelijke personeel (bevorderingen en periodieken). Anderzijds gaat het om de financiële vertaling van reeds op basis van eerdere besluitvorming gemaakte afspraken. Het betreft hier onder andere het wederom opvoeren van het flex-budget bedrijfsvoering ad € 250.000. Dit budget wordt in de lopende bestuursperiode tijdelijk ingezet voor de dekking van de kosten van de ondersteuning van 'Assen koerst'.

Algemene en bestemmingsreserves

In het kader van het dekkingsplan Collegeprogramma 2006-2010 is de algemene reserve aangewezen als tijdelijk dekkingsmiddel voor afgesproken beleidsintensiveringen met een incidenteel en/of projectmatig karakter. Het totaalbeslag uit dien hoofde bedraagt in deze bestuursperiode, inclusief het afgesproken beslag in het kader van her-dekkingsplan nieuw beleid 2008 € 5,8 mln. Hiervan is jaarlijks € 1,23 mln. bestemd voor kostendekking in 2009 en 2010. Vanaf 2011 komt de inzet van de algemene reserve volgens plan te vervallen.

De overige op het punt van de algemene en/of bestemmingsreserves in de meerjarenprognose opgenomen mutaties betreffen in zijn algemeenheid het door tijdsverloop vervallen van de in het kader van besluitvorming vastliggende onttrekkingen en toevoegingen. Voor het overige is in de meerjarenprognose voor wat betreft inzet en voeding van bestemmingsreserves uitgegaan van bestendige gedragslijnen.

7.5. Reservepositie

7.5.1. Algemene beleidslijn

Zorg voor een gezonde en doelgerichte reservepositie, waarmee in de beleidsuitvoering slagvaardig kan worden geopereerd, is deze bestuursperiode uitgangspunt van beleid. Onnodig en/of ongelimiteerde vastlegging van middelen in reserves is niet toegestaan; overtollige middelen vloeien zo snel mogelijk terug naar de algemene reserve(s) om van daaruit ingezet te kunnen worden voor andere doeleinden. Concrete invulling van deze hoofddoelstellingen geschiedt op basis van de volgende uitgangspunten en werkafspraken:

- Het instellen/opheffen van reserves geschiedt door de raad.
- Bestemmingsreserves worden alleen gevormd voor vooraf vastgestelde doelen/projecten.
- Voorzieningen worden getroffen voor aangegane verplichtingen en/of duidelijk kwantificeerbare risico's en voor parkeren van niet of niet volledig bestede externe gelden.
- Beheers- en budgetbevoegdheden en verantwoordelijkheid, ambtelijk en bestuurlijk, worden vooraf duidelijk geregeld.
- Er vindt periodiek rapportage en verantwoording plaats over het gevoerde beheer en de besteding.
- Met en vanuit bestemmingsreserves vindt geen structurele lastendekking plaats.
- Schommelingen in de gemeentebrede gemeentelijke exploitatie worden vereffend via de algemene reserve; de daarvoor aan te houden buffer bedraagt minimaal € 100 per inwoner.
- Op de algemene reserve wordt vanaf 2005 niet langer jaarlijks geïndexeerd (rsm fase 2).
- De bestemmingsreserves worden wel jaarlijks via indexatie op 'waarde' gehouden.
- Vasthouden van reservemiddelen die hun bestemming hebben verloren, is niet toegestaan.
- Reserves en voorzieningen die te lang een 'slapend' bestaan leiden, worden opgeheven.

- Er vindt geen vorming/instandhouding van reserves en voorzieningen beneden de € 25.000-grens plaats.
- Exploitaties van algemene dienst en grondbedrijf zijn onafhankelijke exploitaties, elk met een eigen weerstandsvermogen en zo nodig met voorzieningen voor eigen specifieke risicoafdekking.
- Eens in de vier jaar vindt een periodieke evaluatie van beleid en reservepositie plaats.

7.5.2. Doorlichting reservepositie

De gemeentelijke reservepositie is eind 2007 integraal 'doorgelicht'. Besluitvorming over de conclusies en aanbevelingen die uit die doorlichting zijn voortgekomen heeft plaatsgehad in de raad van februari 2008. Bij die gelegenheid heeft de raad conclusies, aanbevelingen en voorstellen onderschreven en overgenomen. De resultaten van de doorlichting hebben geen aanleiding gegeven tot bijstelling/wijziging van het bestaande beleid en de algemene beleidsregels zoals die hiervoor zijn weergegeven. Deze vormen dus ook in 2009 weer de basis voor de beleidsuitvoering. Feitelijk was alleen in de uitvoerende-/beheersfeer sprake van een beperkt aantal concrete actie-/verbeterpunten. Belangrijkste uitkomsten van de doorlichting luiden als volgt:

- De gemeente heeft een goed beeld van alle reserves en voorzieningen.
- Alle reserves en voorzieningen zijn gevormd op basis van raads- en collegebesluiten.
- Het doel c.q. de bestemming van de reserves c.a. staat vast en is bekend.
- De stand van reserves circa is in het algemeen toereikend; enkele reserves kunnen/zullen in de toekomst een tekort gaan vertonen.
- Een klein aantal reserves (5) en voorzieningen (5) heeft zijn bestemming verloren/kan worden opgeheven.
- Het weerstandsvermogen is toereikend; de buffer in de algemene reserve is aan de lage kant.
- Voor een aantal reserves dienen beleidsregels te worden opgesteld.
- Voor een aantal voorzieningen dient de financiële onderbouwing te worden verbeterd.

De financiële afwikkeling van de uitkomsten van de doorlichting van de reservepositie heeft via de jaarrekening 2007 inmiddels zijn beslag gekregen. De overige actiepunten, waaronder onder meer ook de nadere onderbouwing van de omvorming van de WVG in de Wmo-reserve, zijn voor verdere behandeling en afhandeling binnen de organisatie uitgezet. Afgesproken is dat de raad via de gebruikelijke tussenrapportages over voortgang en afwikkeling wordt geïnformeerd.

7.5.3. Omvang en beloop van de gemeentelijke reservepositie

Eind 2007 beliep de werkelijke omvang van de gemeentelijke reserves en voorzieningen in totaal € 145 mln. Op grond van besluitvorming en de verder voor 2008 en 2009 voorziene mutaties, zal die positie zich tot eind 2009 naar verwachting als volgt verder doorontwikkelen.

Stand en beloop gemeentelijke reserves en voorzieningen (bedragen x € 1 mln.)												
Omschrijving/jaar	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Reservepositie ultimo	79	97	125	133	145	93	112	128	145	145	115	100

Raming

Alle in de voorbereiding van de begroting 2009 voor de periode 2008-2009 geraamde mutaties, vloeien voort uit aanvaard beleid. Waar nodig en mogelijk zijn inschattingen gemaakt van het verder toekomstig beloop. De totaaluitkomst daarvan laat een dalend beloop zien. Als resultaat van de geplande mutaties zal de totaalomvang van de gemeentelijke reservepositie eind 2009 in totaal circa € 98 mln. bedragen. De analyse van het beloop tot ultimo 2009 luidt als volgt.

Analyse beloop reserves en voorzieningen 2007-2009 (bedragen x € 1 mln.)									
Omschrijving/jaar	Stand 2007	Index +/+	bij +/+	af -/-	Stand 2008	Index +/+	bij +/+	af -/-	Stand 2009
Beloop reservepositie	145,2	1,5	42,1	73,3	115,5	1,4	8,4	25,6	99,7

De in 2009 gecalculerde afname van de reserves en voorzieningen met € 15,8 mln., wordt veroorzaakt door een samenspel van factoren en ontwikkelingen. Enerzijds is dat de reguliere jaarlijkse versterking van de reserves met in totaal € 1,4 mln. in verband met het op waarde houden (indexatie). Anderzijds zal er in 2009 naar raming per saldo circa € 17,2 mln. meer aan de reserves worden onttrokken dan er aan wordt toege-

voegd. De onttrekkingen vinden zowel plaats ten behoeve van de lopende exploitatie (waaronder de grond-exploitatie) als voor de kostendekking van projecten.

De belangrijkste onderdelen hiervan zijn de voor 2009 op basis van de uitvoering van het CP ingeplande onttrekking aan de algemene reserve(s) van in totaal € 1,2 mln. en verder aan de reserves locatiegebonden subsidies (€ 3,0), stedelijke vernieuwing (€ 1,5 mln), de Reserve Grote Projecten (€ 2,3 mln.) en de algemene reserve Grondbedrijf (€ 11,6 mln.). Voor het overige is sprake van jaarlijks terugkerende inzet van reserve-middelen voor diverse doeleinden.

De als gevolg van het afstoten van DeSmelt optredende vrijval van lasten ad € 1 mln. op jaarbasis wordt in 2009 ingezet ter aanvulling c.q. het op peil brengen van de algemene reserve. Voor het overige is geen rekening gehouden met extra voeding en/of versterking van specifieke reserves en/of voorzieningen anders dan door indexatie of op basis van bestaande afspraken en uitgangspunten; in voorkomend geval is hiervoor voorafgaande besluitvorming noodzakelijk.

7.5.4. Opbouw en samenstelling reservepositie

De reservepositie van Assen kan als 'degelijk' worden gekwalificeerd; op een enkele uitzondering na is het beeld over de gehele linie positief. De inventarisatie hierna geeft op hoofdlijn een beeld van en inzicht in de wijze waarop en voor welke doelen op dit moment gemeentelijke middelen in reserves en/of voorzieningen zijn vastgelegd. De gecalculeerde stand van de reserves per 1 januari 2009 van € 115,5 mln., vormt daarvoor de basis.

Indeling reserves en voorzieningen; gecalculeerd 1-1-2009 (bedragen x € 1.000)			
Categorie	Stand 01-01-2009	Totaal Per categorie	Opmerkingen
Algemene reserves			
▪ Algemene reserve; algemeen	7.470		Buffer minimaal € 100 per inwoner
▪ Algemene reserve; belegging Revolving Fund	814		Bestuurlijke keus; vrij inzetbaar
▪ Algemene/Weerstandsreserve Grondbedrijf	35.336		Buffer minimaal 10% boekwaarde gronden
Totaal algemene reserves		43.621	
Bestemmingsreserves			
Vaste amortisatie t.g.v. begroting			
▪ Bouwfonds	6.566		Kostendekking nieuwbouwprojecten
▪ BCF	2.599		Idem BCF-effecten
▪ Reserve dekking groenonderhoud	267		Loopt in 2011
		9.432	
Kostendekking investeringsprojecten (STIP)			
▪ Reserve Grote Projecten	5.931		Bestemd voor cofinanciering STIP-projecten
▪ Reserve Weiersstraat	15.503		Bestemd voor kostendekking exploitatie CKA
▪ Reserve Parkeergarages	3.023		Bouwen exploitatie parkeergarages
▪ Reserve openlucht zwembad	4.482		Realisatie openluchtbad
		28.939	
Kostendekking specifieke taken			
▪ Straten en wegen	2.627		Bestemd voor beheer en onderhoud
▪ Locatie gebonden subsidies	2.834		Langman-gelden
▪ Verkeersmaatregelen	157		Idem voor projecten
▪ Bestemmingsplannen	293		Inloop achterstanden
▪ Onderwijs	5.122		Diverse onderwijsdoeleinden
▪ Sport en spel	1.000		Speelvoorzieningen oudere jeugd
▪ Duurzaamheid	2.000		Uitwerking duurzaamheidsbeleid
▪ Wet Maatschappelijke Ondersteuning	1577		Risicoafdekking openeindregeling
▪ BWS	2.428		Afwikkeling lopende verplichtingen
▪ Vluchtelingen/asielzoekers	71		Risicoafdekking openeindregeling
▪ Werkgelegenheid	-		vervallen
▪ Bijzondere bijstand/minimabeleid	-		vervallen
▪ Stadsverfraaiing	5		vervallen
▪ Bedrijfsafval	-		vervallen
▪ Promotie	-		vervallen

Indeling reserves en voorzieningen; gecalculeerd 1-1-2009 (bedragen x € 1.000)			
Categorie	Stand 01-01-2009	Totaal Per categorie	Opmerkingen
		18.114	
Totaal bestemmingsreserves		100.106	
Voorzieningen			
▪ FPU, pensioen en frictie	2.573		Verplichting personeel, bestuur ICO
▪ Achtergestelde lening Van de Most	-		Vervallen ivm aflossing lening
▪ Onderhoud gebouwen	2.095		Instandhouding gemeentelijke panden
▪ Desintegratie	389		Afwikkeling liquidatie GR-afvalinzameling
▪ Riolering	1.041		Uitvoering Rioolbeheersplan
▪ Stadsontwikkeling	1.810		Stadsvernieuwing/verkeersmaatregelen
▪ Afvalstoffenheffing	180		Egalisatie/verrekening met tarief
▪ Onderwijs	1.691		Afwikkeling verplichtingen
▪ Werk en inkomen	3.696		Verplichtingen Wwb/ESF/ROC
▪ Zorg, welzijn en sport	1.903		Verplichtingen MO/SO/Sport
▪ Overige voorzieningen	1		
Totaal voorzieningen		15.379	
Totaal reserves en voorzieningen		115.485	

Het overzicht geeft aan dat de 'vrije ruimte' binnen het totaal van de in de reserves en voorzieningen vastliggende middelen, ook gezien de met betrekking tot de kostendekking van grote projecten gemaakte bestuurlijke afwegingen en keuzes, beperkt is. Alleen als andere bestuurlijke keuzes worden gemaakt en andere prioriteiten worden gesteld, of in het geval van calamiteiten kunnen middelen vrij worden gemaakt die inzetbaar zijn voor andere doeleinden. Ook de in de algemene reserves beschikbare middelen zijn niet zonder meer vrij inzetbaar.

Bestemmingsreserves worden op basis van de bestendige gedragslijn jaarlijks op waarde gehouden door indexatie. Voor 2009 is de index vastgesteld op 2%. De algemene reserve en de voorzieningen worden niet (meer) geïndexeerd. De middelen vastliggend in zogenaamde 'voorzieningen' zijn hetzij bestemd voor bekostiging van reeds aangegane verplichtingen, dan wel voor afdekking van lopende risico's en/of besteding van geoormerkte middelen van derden (rijk, provincie c.a.). De noodzakelijke omvang van voorzieningen wordt op basis van de achterliggende verplichtingen vast- en/of bijgesteld. Het totaal van de voorzieningen bedraagt € 15,4 mln.

7.5.5. Algemene reserves

Assen kent een tweetal zogenaamde algemene reserves, i.c. die van de Algemene Dienst en die welke is ingesteld in het kader van de gemeentelijke grondexploitatie.

Algemene reserve Algemene Dienst

De stand van de algemene reserve Algemene Dienst bedroeg eind 2007 in totaal € 17,6 mln. Van deze middelen lag op dat moment nog € 3,5 mln. vast in de vorm van een externe belegging, i.c. in het zogenaamde Revolving Fund. De feitelijke beschikbare algemene reserve bedroeg derhalve € 14,1 mln.

Beloop algemene reserve Algemene Dienst 2007-2009 (bedragen x € 1 mln.)									
Omschrijving/stand	Ultimo 2007	Rente +/-	Bij +/-	Af -/-	Ultimo 2008	Rente +/-	Bij +/-	Af -/-	Ultimo 2009
algemene reserve	14,1	-	12,5	19,1	7,5	-	1,0	- 1,2	7,3

Voor de beeldvorming de volgende opmerkingen ten aanzien van omvang en het gecalculeerde beloop van de algemene reserve:

- Het in de voorafgaande bestuursperiode afgesproken beslag op de algemene reserve van ruim € 6 mln. is volledig afgewikkeld.
- Op basis van het dekkingsplan Collegeprogramma 2006-2010 staat voor het jaar 2009 een beslag op de algemene reserve in de planning van in totaal € 1,2 mln.

- Op basis van hetzelfde dekkingsplan wordt in de jaren 2009-2010 in totaal nog voor een bedrag van € 1,2 mln. uit de reserve genomen.
- Als uitvloeisel van de ruimtescheppende maatregelen wordt vanaf 2004 geen rente meer aan de algemene reserve toegevoegd.
- De als weerstandscapaciteit binnen de algemene reserve aan te houden buffer is in de loop van 2008 geëvalueerd en bepaald op minimaal € 100 per inwoner. Op basis van deze parameter in de begroting 2009 bedraagt de buffer thans circa € 6,5 à € 7,0 mln.
- De door het afstoten van DeSmelt optredende vrijval van € 1 mln. wordt in 2009 als aanname ingezet ter versterking van de algemene reserve.
- De belegging in het Revolving Fund is in de loop van 2008 grotendeels i.c. voor € 2,7 mln. komen te vervallen. Een en ander conform de besluitvorming in het kader van de begroting 2007. De vrijkomende middelen zijn conform de besluitvorming ingezet ter versterking van de Reserve Grote Projecten. Het niet vrijgevallen deel van de middelen ad € 0,8 mln. is het Revolving Fund beschikbaar gehouden voor het verstrekken van startersleningen.

Met in achtneming van voorgaande uitgangspunten ziet de prognose voor het beloop van de algemene reserve 2009-2012 er als volgt uit:

Geprognosticeerd beloop algemene reserve 2008-2012 (bedragen x € 1 mln.)					
Omschrijving/jaar	2008	2009	2010	2011	2012
Beginstand	14,1	7,5	7,3	7,3	7,3
▪ Toevoegingen	12,5	1,0	p.m.	p.m.	p.m.
▪ Onttrekkingen	-19,1	- 1,2	p.m.	p.m.	p.m.
Eindstand	7,5	7,3	7,3	7,3	7,3
▪ Buffer € 100 per inwoner	6,6	6,7	6,8	6,9	7,0
Vrije ruimte	1,3	0,6	0,5	0,4	0,3

De gecalculeerde vrije ruimte in de algemene reserve bedraagt ultimo 2008 op basis van de aannames en de keuzes in de primaire begroting 2009 in totaal nog € 0,6 mln. De afname van deze ruimte ten opzichte van 2008 is zowel het gevolg van het optrekken van de buffer naar € 100 per inwoner als van het extra beslag dat in de loop van 2008 op de reserve is gelegd ten behoeve van DeSmelt. Daarnaast is gebruikelijke voeding vanuit het rekeningsresultaat 2007 (50%) als gevolg van andere beleidskeuzes in dat jaar achterwege gebleven.

Met het oog op toekomstig beloop is het van belang er op te wijzen dat als gevolg van krappere geworden financiële middelen en een scherpere budgettering (op voorhand afkomen van vrijval) de kans op substantiële voeding van de algemene reserve vanuit rekeningsoverschotten afneemt. Daar komt bij dat gemeentelijke exploitatierisico's toenemen door nieuwe c.q. van het rijk overkomende taken. Met het oog daarop is een afdoende financiële veiligheidsmarge noodzakelijk. De algemene reserve van de algemene dienst is daartoe het eerst en meest aangewezen instrument. De in de periode 2008-2012 te verwachten rekeningsresultaten zijn in het beloop hiervoor voorlopig 'p.m.' geraamd. Verder beslag op de algemene reserve voor andere doeleinden zal telkens nauwgezet, in totaalverband en met inachtneming van de benodigde veiligheidsmarge, dienen te worden afgewogen.

Algemene reserve/weerstandsvermogen grondexploitatie

Voor risicoafdekking binnen de grondexploitatie zijn eveneens een algemene reserve en een weerstandsreserve beschikbaar. De gecalculeerde stand hiervan bedraagt ultimo 2008 respectievelijk € 22,4 mln. en € 12,9 mln. De in het kader van de grondexploitatie minimaal aan te houden buffer voor risicoafdekking bedraagt in onze gemeente 10% van de boekwaarde van de voorraden gronden. Voor een nadere toelichting op de financiële positie van het Grondbedrijf en het op basis daarvan voor de korte en middellange termijn verwachte beloop van de algemene reserve en het vrij beschikbaar vermogen wordt in dit verband verder verwezen naar de paragraaf Grondbedrijf opgenomen in hoofdstuk 6 van de begroting.

7.5.6. Reserves met vaste jaarlijkse 'uitputting'

Betreft reserves die een in tijd gezien gelijkmatige spreiding van lasten c.q. dekking van (project)kosten tot doel hebben. Vanuit hiertoe in het verleden uit diverse bronnen opgespaarde middelen zijn bestemmingsre-

serves gevormd, die op basis van een vooraf vastgestelde systematiek looptijd ten gunste van de exploitatie worden 'uitgeput'. Het voor andere doeleinden uitnemen van middelen uit deze reserves, wijziging van de afgesproken systematiek en looptijd heeft direct gevolg voor de gemeentelijke exploitatie en de uitkomst van de begroting.

Reserves die op dit moment tot deze categorie behoren zijn het Bouwfonds nieuwbouw Stadhuis, de bestemmingsreserve BCF en de reserve groenonderhoud. De gezamenlijke omvang ervan bedraagt € 9,5 mln. Het totaal van de jaarlijkse onttrekkingen aan de reserves bedraagt € 1,6 mln. De jaarlijkse onttrekking aan de reserve Groenonderhoud loopt in 2011 af. De laatste onttrekking aan de bestemmingsreserve BCF staat voor 2017 in de planning. Beslag op deze laatste reserve kent een in de tijd gezien afnemend beloop.

Vanaf het moment van ingebruikname van het Cultureel Kwartier valt ook de 'reserve Weiersstraat' onder deze categorie van reserves. Immers in het kader van het dekkingsplan CKA is zoals bekend besloten om betreffende reserve jaarlijks en volgens een vooraf vastgesteld beloop in te zetten ten gunste van de exploitatie van het nieuwe theater.

7.5.7. Reserves en voorzieningen ten behoeve van beheer en onderhoud

Het betreft reserves en/of voorzieningen ten behoeve van het straten- en wegenonderhoud, de stedelijke vernieuwing, het parkeren, het rioolbeheer en het onderhoud van gemeentelijke eigendommen. Inzet van de in deze reserves beschikbare middelen vindt plaats op basis van vooraf vast te stellen onderhoudsplannen en/of uitvoeringsprogramma's. In de paragraaf 'Onderhoud Kapitaalgoederen' worden beleid en beheer ten aanzien van de instandhouding van de gemeentelijke kapitaalgoederen nader uiteen gezet.

De hiervoor genoemde reserves en voorzieningen dienen ter ondersteuning en uitvoering van dat beleid. Zij hebben of tijdelijke reservering van niet bestede delen van jaarbudgetten dan wel kostenegalisatie met het oog op in de tijd evenwichtige spreiding van (onderhouds-)lasten tot doel. Een van de aanbevelingen uit de doorlichting reservepositie betreft de verdere onderbouwing van de benodigde omvang van de onderhouds- en beheersreserves met adequate en actuele onderhouds- en beheersplanningen. Waar nodig zal hieraan in 2009 verder invulling worden gegeven.

Beleid ten aanzien van stand en voeding van de reserves is gericht op voorkoming van tekorten en/of op een in de tijd gezien sluitend beloop. Een tekortsituatie is in principe niet toegestaan. Als die situatie zich onverhoopt zou voordoen, dient het tekort van tijdelijke aard te zijn. In dat geval dient op basis van een meerjarig uitvoeringsprogramma de zekerheid te bestaan dat het tekort binnen redelijke termijn weer zal worden ingelopen. Een tekortsituatie doet zich in de calculatie per 1 januari 2009 bij geen enkele reserve voor.

7.5.8. Reserve Grote Projecten

De Reserve Grote Projecten is ingesteld met het oog op de medebekostiging van eenmalige grootschalige gemeentelijke investeringsprojecten. De voeding van de reserve is tot dusverre steeds op ad hoc basis geregeld. Naast de initiële storting in het fonds heeft voeding vanaf de instelling plaatsgevonden vanuit rekeningsoverschotten. De laatste voeding uit dien hoofde betreft het positieve rekeningsresultaat 2006; deze bedroeg € 2,2 mln. In verband met andere beleidskeuzes heeft vanuit het positieve rekeningsresultaat 2007 geen storting plaatsgevonden. Verder wordt het fonds jaarlijks versterkt met rente (5,5%).

In het kader van de beleidsbepaling 2007-2011 zijn afspraken gemaakt over extra voeding van de Reserve Grote Projecten. Op basis daarvan wordt het fonds deze bestuursperiode in totaal met € 6,8 mln. versterkt. Uitgangspunt is een sluitende stand van het fonds aan het eind van deze bestuursperiode. De extra voeding van het fonds komt als volgt tot stand:

Voedingsbron voor versterking RGP 2007-2011	Voeding * mln.
- 50% rekeningsresultaat 2007 (bestendige lijn)	2,2
- 50% rekeningsresultaten 2008/2010	p.m
- taakstellend uit de lopende begrotingen 2007-2010 jaarlijks	vervallen
- inzet algemene reserve algemene dekking vierde tranche van € 1 mln.	1,0
- inzet algemene reserve (gedeelte revolving fund)	2,3
- inzet algemene reserve Grondbedrijf	0,8
Totaal	6,3

Het bij ongewijzigd beleid voorziene beloop van de Reserve Grote Projecten tot ultimo 2009 ziet er op basis van de aannames in de begroting 2009 als volgt uit.

Beloop Reserve Grote Projecten 2007-2009 (bedragen x € 1 mln.).

Omschrijving/stand	Ultimo 2007	Rente +/-	Bij +/-	Af -/-	Ultimo 2008	Rente +/-	Bij +/-	Af -/-	Ultimo 2009
Reserve Grote Projecten*	10,3	0,6	2,3	7,3	5,9	0,3	p.m.	1,1	5,1

Ad * actueel beloop september 2009

De in de jaren 2008 en 2009 zichtbaar gemaakte onttrekkingen aan de reserve van € 8,4 mln. hebben betrekking op de in die jaren gerealiseerde en geplande kostendekking van de projecten verdubbeling zuidelijk wegvak Peelo, aanpassing Europaweg-West, Blauwe As, verbreding de Haar, de uitvoering van het fietsbeleidsplan en aanpassing van bushaltes.

Als uitvloeisel van gemaakte afspraken over de extra voeding wordt de Reserve Grote Projecten in 2008 en 2010 in totaal nog met € 3,1 mln. versterkt (voormalig Revolving Fund € 2,3 mln; GB € 0,8 mln.). Voeding vanuit mogelijke positieve rekeningsresultaten in de periode 2008 tot en met 2010 is op dit moment onzeker en is om die reden voorlopig 'pro memorie' geraamd; hiermee is in de financiële beeldvorming dus nog geen rekening gehouden.

Geplande inzet middelen Reserve Grote Projecten (bedragen x € 1 mln.)

Project/jaar	t/m 2007	2008	2009	2010	2011 e.v.	Totaal
Verdubbeling wegvak Peelo-Zuid/bajonet	10,3	1,2	—	—	—	11,5
Europaweg-West	0,5	4,9	—	—	—	5,4
Blauwe As	1,0	—	—	—	—	1,0
Bijdrage verdubbeling N33/Assen-Zuid	—	—	—	0,1	4,0	4,1
Fietsbeleidsplan	0,3	0,4	0,7	0,8	0,3	2,5
Vaart NZ/ZZ westelijke hoofdentree	0,1	—	—	—	—	0,1
Verbreding de Haar/Haarweg	0,1	0,8	—	—	—	0,9
Aansluiting N373/N371	—	—	0,2	0,2	4,1	4,5
Op- en afrit A28 Kloosterveen (OV)	—	—	—	0,7	0,8	1,5
Aanpassing bushaltes	—	—	0,2	0,2	—	0,4
Herinrichting Singelstructuur	—	—	—	—	2,4	2,4
Totale gerealiseerde/geplande besteding	12,3	7,3	1,1	2,0	11,6	34,3

Naar verwachting zal op basis van het nu voorliggende bestedingsplan en het geplande tempo van realisatie van de tot het plan behorende projecten aan het eind van deze bestuursperiode sprake zijn van een sluitende stand van de reserve. Als aangegeven is in het beeld hiervoor nog geen rekening gehouden met mogelijke additionele voeding van de reserve vanuit eventuele positieve rekeningsresultaten in de jaren 2008-2010. Uitgangspunt nu is dat deze daartoe toereikend zal zijn.

Voor het overige staat op dit moment nog niet vast of en zo ja in welke mate en op welk moment de Reserve Grote Projecten ingezet zal moeten gaan worden ten behoeve van de kostendekking co-financiering van de FlorijnAs en de daar onderdeel vanuit makende projecten. Uitgangspunt op dit moment is dat de kosten van de co-financiering onderdeel (gaan) vormen van de betreffende gebiedsontwikkelingen binnen het Grondbedrijf.

7.5.9. Bestemmingsreserves sport en spel, openluchtzwembad en duurzaamheid

In het kader van de bestemming van het rekeningsresultaat 2007 is besloten om een aanzienlijke extra financiële impuls i.c. van € 7,5 mln. te geven aan de realisatie/uitvoering van een aantal specifieke speerpunten uit het lopende Collegeprogramma. Het ging daarbij meer in het bijzonder om de realisatie van sport en spelvoorzieningen voor jongeren, de verdere invulling van het gemeentelijk duurzaamheidsbeleid en de realisatie en exploitatie van een nieuw openluchtzwembad in de gemeente. Beschikbaarstelling van middelen voor dit laatste doel heeft plaatsgevonden op eigen initiatief van de raad.

Praktische financiële invulling van de beoogde beleidsintensivering heeft plaatsgevonden door middel van de instelling van een drietal nieuwe bestemmingsreserves i.c. de reserve 'duurzaamheid' met een voeding van € 2 mln. de reserve 'sport en spel' met een voeding van € 1 mln. en de reserve 'nieuw openluchtzwembad' ter grootte van € 4,5 mln. Concrete inzet van de in de reserves beschikbare middelen zal in nauw overleg met de raad en overeenkomstig de besluitvorming die daarover in 2008 heeft plaatsgevonden, plaatsvinden. Tot die tijd worden de reserves jaarlijks op basis van de gangbare beleidslijn met 2% geïndexeerd om ze op waarde te houden.

7.6. STIP, stedelijk investeringsplan 2003-2012

7.6.1. Doel

In Assen is de vorige bestuursperiode gestart met de voorbereiding en uitvoering van een omvangrijk pakket investeringsprojecten, dat er onder meer op is gericht om de bereikbaarheid van de stad, de verkeersinfrastructuur in de stad, de kwaliteit van de onderwijshuisvesting, van sportvoorzieningen en andere onderdelen van het voorzieningenniveau op peil te houden, te verbeteren en/of uit te breiden. Ook het Cultureel Kwartier en de centrumvoorzieningen Kloosterveste horen in die rij thuis, terwijl voor de nabije toekomst de realisatie van de FlorijnAs en daar onderdeel van uitmakende deelprojecten in dit verband ook nadrukkelijk in beeld zullen komen. Een belangrijk aantal van de reeds bekende STIP-projecten is inmiddels gereed en/of in uitvoering; andere projecten zijn in voorbereiding.

Realisatie van de beoogde voorzieningen gaat gepaard met omvangrijke investeringen. In het kader van de toetsing en zekerstelling van de financiële haalbaarheid zijn/worden voor elk in dit verband relevante investeringsprojecten afzonderlijk afspraken en keuzes gemaakt, gericht op het verkrijgen en behouden van een sluitend financieel dekkingsplan. Het plan gaat naast de benodigde inzet van eigen middelen (onder andere via de Reserve Grote Projecten) uit van een substantiële inbreng van derden. Verder zijn intern kaders vastgesteld waaraan voldaan dient te worden voordat tot daadwerkelijke uitvoering van de projecten kan worden overgegaan.

Via het stedelijk investeringsplan (STIP) zijn de in dit verband voor de korte en de middellange termijn aan de orde zijnde investeringen samengebracht en wordt de voortgang ervan op hoofdlijn gevolgd. Het betreft voor een deel projecten die vanuit een oogpunt van cofinanciering zijn gekoppeld aan de Reserve Grote Projecten en afhankelijk zijn van de voeding en de besteding van de in de reserve aanwezige middelen.

In de lopende bestuursperiode wordt het stedelijk investeringsplan verder ingezet als instrument voor het plannen en volgen van de voortgang, kosten en dekking van investeringen en projecten. Besluitvorming over realisatie, beschikbaarstelling van middelen en dekking vindt altijd plaats op basis van afzonderlijke project- en raadsvoorstellen. In deze periode nieuw op te pakken investeringen worden toegevoegd; gerealiseerde investeringen worden afgevoerd. Einddoel is een gemeentebreed investeringsplan waarin naast de grootschalige investeringen ook de andere gemeentelijke investeringen worden opgenomen en in samenhang met de begrotingspositie en de meerjarenprognose op voortgang en kosten worden gevolgd en bewaakt. Dit mede met als doel beter inzicht te krijgen omvang van de benodigde begrotingsruimte en financieringsmiddelen en het tempo waarin deze beschikbaar moeten komen.

Via de gemeenterapportages en indien nodig via de Voortgangsnota wordt gerapporteerd over de actuele stand van zaken, mogelijke knelpunten en oplossingen. Deze lijn wordt in 2009 voortgezet. Op deze plaats in de begroting volstaan wij met benoemen van relevante beleidsafspraken en de presentatie van het overzicht met de voor de lopende bestuursperiode van belang zijnde investeringen.

7.6.2. Algemene beleidslijn en gemaakte afspraken

Voor wat betreft de uitvoering van de investeringen uit het STIP zijn de volgende financiële beleidsafspraken vastgesteld:

- Een sluitend financieel 'investeringsplan'; geen extra beroep op de incidentele en/of structurele algemene middelen anders dan in het bestaande dekkingsplan aangegeven.
- Voordat tot uitvoering wordt overgegaan is dekking van de projectkosten geregeld en door de raad geautoriseerd.
- Vooraf bestaat zekerheid over de verkrijging van de in het dekkingsplan geraamde projectsubsidies en/of bijdragen van derden.

- Vooraf is vastgesteld dat geplande eigen dekkingsmiddelen beschikbaar en toereikend zijn.
- Tijdig, voor de start van de uitvoering, worden kredietvoorstellen met dekkingsplan ter besluitvorming aan de raad voorgelegd.

Voor het oplossen van financiële knelpunten in de bekostiging van een project geldt de volgende lijn:

- Er wordt onveranderd uitgegaan van de oorspronkelijke voor de betrokken projecten vastgestelde financiële uitgangspunten en randvoorwaarden; kostenraming en afgesproken dekkingsopties blijven taakstellend aan de afzonderlijke projecten gekoppeld.
- Zo nodig wordt opnieuw gekeken naar het kwaliteitsniveau van projecten waarbij gebruik wordt gemaakt van keuzemogelijkheden die daarin besloten liggen.
- De aandacht wordt primair gericht op die projecten die onontkoombaar zijn en om die reden zonder meer in deze bestuursperiode aan bod moeten komen.
- Zo nodig wordt de prioriteit van andere projecten opnieuw bezien en/of uitvoering ervan getemporeerd.
- Voor het maken van de afwegingen, zoals hiervoor bedoeld, worden per project risicoanalyses opgesteld.

7.6.3. Overzicht projecten

Op basis van besluiten uit de vorige bestuursperiode en de verder voor deze periode aan de orde zijnde ontwikkelingen, zijn de volgende projecten in het STIP opgenomen.

Overzicht investeringen STIP (bedragen x € 1.000)

Projecten/investeringen	Bruto-	Gepland beloop uitgaven	
	Investering	t/m 2009	na 2009
Hoofdstructuur wegen			
Wegvak Peelo-Zuid + bajonet *)	22.227	22.227	-
2e hoofdontsluiting Kloosterveen/Europaweg-West *)	18.471	18.471	-
Herinrichting Groningerstraat tot Kanaal *)	2.363	2.363	-
Industrieweg/Overcingellaan	15.000	500	14.500
Afwikkeling verkeer Haarweg/Europaweg-Zuid *)	225	225	-
Verbreding De Haar (aansluiting TT-world)	2.700	2.700	-
Bijdrage aansluiting N373/N371 (uitvoering provincie)	4.500	200	4.300
Bijdrage verdubbeling N33	6.250		6.250
Cultureel Kwartier/Blauwe As			
Cultureel Kwartier Assen	p.m.	p.m.	p.m.
Reconstructie Weiersstraat *)	2.098	2.098	-
Weg+fietsroute Vaart ZZ/NZ/Oude Hoofdvaartsweg *)	10.009	10.009	-
Bevaarbaar maken Vaart (exclusief baggeren) *)	6.506	6.506	-
Infrastructuur/overige projecten			
Fietsprogramma m.i.v. 2007	950	650	300
Herinrichting Stationsplein	8.000	-	8.000
Openbaar gebied Erfgoedkwartier	6.665	665	6.000
Bodemsanering Gasfabriekterrein	9.152	7.350	1.802
Parkeergarage Citadel	12.000	12.000	-
Vervanging openbare verlichting	3.614	207	3.407
Projecten FlorijnAs	p.m.	p.m.	p.m.
Regiovisie Groningen-Assen 2030	9.893	9.325	568
Onderwijs			
Uitvoeringsprogramma 2008 (huisvesting)	1.740	485	1.255
Huisvestingsprogramma 2009 e.v.	p.m.	p.m.	p.m.
Openbaar basisonderwijs	7.153	3.283	3.870
Bijzonder basisonderwijs	3.010	310	2.700
Versterking speciaal onderwijs	4.000	-	4.000
Voortgezet onderwijs: De Stiep	5.079	5.079	-

Projecten/investeringen	Bruto-	Gepland beloop uitgaven	
	Investering	t/m 2009	na 2009
Allerlei scholen onderwijskundige vernieuwingen	1.760	1.760	-
Inrichtingskredieten diverse scholen	629	629	-
Gymzaal Assen Oost	1.000	-	1.000
Nieuwbouw MFA Baggelhuizen	20.695	20.695	-
Nieuwbouw Sterrenschip/Krijt (Kloosterveste)	3.964	3.964	-
Derde cluster Kloosterveen (inclusief Tamboerijn)	11.000	-	11.000
Nieuwbouw Nassaucollege/Vincent van Gogh	42.700	-	42.700
Sport			
Sporthal Stadsbroek	8.375	8.375	-
Kloosterveste			
Centrumvoorzieningen	18.685	9.343	9.342
Totaal investeringen	270.413	149.419	120.994

*) inmiddels afgeronde projecten

In het overzicht zijn per investeringsproject de bruto investeringen opgenomen, voorzover die ten tijde van de opstelling van de begroting bekend waren. Geplande inzet van eigen dekkingsmiddelen en/of door subsidiëring en cofinanciering, zijn niet zichtbaar gemaakt.

Inzet van eigen middelen is voorwaarde voor dekking van de projectkosten. Naast begrotingsruimte is binnen algemene reserve en bestemmingsreserves de nodige ruimte voor dekking van projectkosten gereserveerd. Voor wat betreft de bestemmingsreserves gaat het met name om de Reserve Grote Projecten, de reserve Weiersstraat en de diverse beheersreserves. Ook binnen grondexploitaties is in een aantal gevallen financiële ruimte voor dekking van projectkosten beschikbaar c.q. ingepland.

Over de dekking van de toegezegde bijdrage in de kosten van de verdubbeling van de N33/Assen-Zuid zijn in het kader van de beleidsbepaling 2007-2010 en de daarvan onderdeel uitmakende afspraken over versterking van de Reserve Grote Projecten afspraken gemaakt. Voor wat betreft de in de nabije toekomst aan de orde zijnde projecten in het kader van de realisatie van de zogenaamde FlorijnAs moet dit nog plaatsvinden.

Cofinanciering c.q. het beschikbaar komen van gelden van derden is en blijft cruciaal voor de financiële haalbaarheid van de investeringsopgave. Ambtelijke en bestuurlijke inspanningen zijn en blijven gericht op het aanboren en het zo optimaal mogelijk benutten van de in dat kader beschikbare mogelijkheden en bronnen. Dat zijn onder andere het Kompas, het Regiofonds, de SNN, subsidies in het kader van de zogenaamde BIRK-regeling en de Gebundelde Doeluitkering (GDU). Specifiek voor wat betreft de realisatie van de FlorijnAs c.a. is het tijdig en in voldoende mate beschikbaar komen van de zogenaamde ZZL-gelden van groot belang. Vanuit een aantal bronnen en voor een aantal projecten is inmiddels subsidie ontvangen c.q. zijn toezeggingen in die richting gedaan. Voor andere projecten zijn de vooruitzichten positief; dit betekent echter nog niet dat beoogde externe financiële ondersteuning inmiddels ook op alle onderdelen daadwerkelijk zeker is gesteld; verwachtingen op dit punt variëren van 'toegezegd' tot 'mogelijk'. Hierin liggen risico's vanuit de financiële haalbaarheid van de achterliggende projecten.

7.7. Algemene dekkingsmiddelen

Gemeentelijke budgetten/inkomsten vallend onder de definitie 'algemene dekkingsmiddelen' worden in de begroting samengebracht binnen het programma 'algemene dekking'. De in dit begrotingsprogramma geraamde middelen hebben een zogenaamd 'algemeen' karakter. Dit betekent dat deze beschikbaar zijn voor gemeentebrede beleidsuitvoering, beleidsontwikkeling en kostendekking. Er bestaat dus geen één op één relatie met de kostendekking en middeleninzet voor bepaalde nader omschreven taken, diensten en/of specifieke beleidsterreinen.

7.7.1. Omvang algemene dekkingsmiddelen

Het totaal van de algemene dekkingsmiddelen is voor 2009 geraamd op € 85,1 mln. In 2008 bedroeg het totaal van deze middelen € 89,8 mln. De algemene uitkering uit het Gemeentefonds (€ 65,7mln.) en de opbrengsten van de onroerende zaakbelastingen (€ 10,6 mln.) vormen samen de belangrijkste gemeentelijke inkomstenbronnen met een 'algemeen' karakter. Daarnaast worden ook de inkomsten uit de toeristenbelasting,

de gemeentelijke beleggingen, de financieringsresultaten en inzet van middelen vanuit de algemene reserve c.a. tot de algemene dekkingsmiddelen gerekend.

Hierna volgt in het kort een nadere toelichting op de uit dien hoofde voor het jaar in de begroting 2009 opgenomen ramingen. De paragraaf 'Lokale heffingen' bevat nadere informatie over fiscale aspecten met betrekking tot OZB en toeristenbelasting.

7.7.2. Algemene uitkering; € 65,7 mln.

De algemene uitkering uit het Gemeentefonds is het 'algemeen dekkingsmiddel' bij uitstek en wordt ook als zodanig in de begroting en bij de beleidsbepaling aangemerkt en als dekkingsmiddel ingezet.

Vertrekpunten

De informatie uit de circulaire van de Minister van Binnenlandse Zaken is bepalend voor de hoogte van de in de begroting op te nemen ramingen; zij vormen de vertaling van Kabinetsbeleid voor zover deze het Gemeentefonds raken en/of via het Gemeentefonds worden geëffectueerd. Inhoud en strekking ervan zijn van direct belang voor de ontwikkeling van de financiële positie van de gemeenten en voor de lokale beleidsontwikkeling. De raming van de algemene uitkering in de primaire begroting is bepaald op basis van de informatie en de maatregelen opgenomen in de 'meicirculaire'; bijstelling vindt zo nodig plaats op basis van de aansluitende 'septembercirculaire'. Deze bevat de vertaling en de financiële effecten van het Kabinetsbeleid zoals dat in de Miljoenennota voor het betreffende begrotingsjaar wordt gepresenteerd.

Meicirculaire; algemene uitkering 2009

Publicatie van de circulaire is vervroegd om gemeenten eerder inzicht te geven in de ontwikkelingen die van belang zijn voor het opstellen van hun begrotingen. Dat is positief. Nadeel van de versnelling is wel dat prognose over de ontwikkeling van de accressen nog is gebaseerd op het CEP 2008. Dit doet afbreuk aan de actualiteitswaarde onder meer omdat nu geen rekening meer wordt gehouden met effecten van Kabinetsbesluiten in het kader van de Voorjaarsnota. Deze worden nu niet eerder zichtbaar dan in de septembercirculaire. Dit geldt ook voor de effecten die zullen voortvloeien uit de komende rijksbegroting.

Effecten Regeerakkoord

Het Gemeentefonds lift op basis van de gangbare systematiek mee met de door het Kabinet op diverse terreinen beoogde beleidsintensiveringen (Regeerakkoord; periode 2008-2011 totaal € 1,3 miljard) onder meer bestemd voor zorg, openbare orde en veiligheid, achterstandswijken, onderwijs, armoedebeleid, jeugd en gezin. Daaraan gekoppeld deelt het Gemeentefonds evenredig mee in de voor deze Kabinetsperiode ten behoeve van de financiering van de beleidsintensiveringen beoogde ombuigingen. Het geheel van deze effecten komt deze Kabinetsperiode (met ingang van 2008) gefaseerd via het accres van het Gemeentefonds bij de gemeenten. In het medio dit jaar afgesloten nieuwe Bestuursakkoord is expliciet uitgesproken dat de extra middelen voor gemeenten vrij besteedbaar zijn.

Gemeentefonds accressen 2008-2012

De reële groei van het Gemeentefonds in jaren 2008/2009 loopt in de pas met eerdere prognoses; voor de jaren 2010/2012 vlakken de groeiprognozes af. Het verwachte beloop van de 'echte'/reële groei (dat wil zeggen geschoond van loon-en prijseffecten) ziet er op basis van de stand in de meicirculaire als volgt uit:

Reële groei van het Gemeentefonds in %					
Circulaire/jaar	2008	2009	2010	2011	2012
- juni – circulaire 2007	2,4	1,8	1,2	0,8	0,6
- september-circulaire 2007	4,5	2,4	1,4	0,5	0,9
- mei –circulaire 2008	4,7	2,5	1,0	0,0	1,0
- eigen aannamen in begroting/mjp 2008-2011	4,5	2,0	1,0	1,0	1,0

Op basis van het Regeerakkoord heeft het Kabinet vorig jaar een totale reële groei van het Gemeentefonds in het vooruitzicht gesteld van circa € 1,3 miljard. De prognose tot nu toe bevestigt dit beeld in grote lijnen, met dien verstande dat sprake is van faseringsverschillen; de groei voltrekt zich met name in de jaren 2008/2009. In de eigen financiële prognoses is, zoals hiervoor zichtbaar gemaakt, reeds grotendeels rekening gehouden

met de geprognostiseerde groei van het Gemeentefonds. Op basis van de cijfers in de septembercirculaire zal worden nagegaan of verdere bijstelling mogelijk en reëel is. In dit stadium is daartoe nog geen aanleiding. Voor de beeldvorming: 1% reële groei van het Gemeentefonds betekent voor Assen een structurele verhoging van de algemene uitkering met circa € 0,55 mln. Naast de effecten van het Regeerakkoord nemen de accresen 2008-2011 ten opzichte van eerdere prognoses ook toe door hogere inschatting van de loon- en prijsontwikkeling.

Decentralisatie-uitkeringen

Kabinet introduceert vanaf 2009, in de vorm van zogenaamde 'decentralisatie-uitkeringen', een nieuw instrument om vanuit het Gemeentefonds gericht middelen over gemeenten te verdelen. Doel ervan is om die gemeenten meer ruimte te geven voor het leveren van lokaal maatwerk. Daartoe kunnen tussen rijk en betrokken gemeenten zo nodig convenanten worden afgesloten. Praktische financiële invulling vindt plaats door reeds bestaande specifieke uitkeringen naar het Gemeentefonds over te hevelen. Verder moet de vorming van nieuwe specifieke uitkeringen hiermee worden voorkomen. Specifiek voor Assen is in dit verband de invoering van de decentralisatie-uitkering 'beeldende kunst en vormgeving' vanaf 2009 aan de orde.

Raming uitkering 2009

De basisraming voor de algemene uitkering 2009 is op grond van de maatregelen in de circulaire bepaald op € 65,1 mln. Deze raming is conform de ruimtescheppende maatregelen uit de vorige bestuursperiode verhoogd met € 650.000 als aanname voor het Asser aandeel in de 'behoedzaamheidsreserve 2008'. Zekerheid over het tot uitkering komen van deze reserve ontstaat in maart 2010. De totale raming van de algemene uitkering 2009 komt daarmee in totaal dus uit op € 65,7 mln. Overigens vindt de aanvankelijk in het Bestuursakkoord afgesproken halvering van de behoedzaamheidsreserve (van € 204 mln. naar € 102 mln.) geen doorgang; het Kabinet ziet daarvan uit budgettaire overwegingen vanaf.

Beloop algemene uitkering 2008-2009	
Stand/mutatie	Bedragen x € 1.000
Raming algemene uitkering 2008 (na Voortgangsnota)	61.267
▪ Accres 2009	2.911
▪ Integratie uitkering Wmo	138
▪ Maatregelen cluster werk, inkomen en zorg	376
▪ Ontwikkeling bijstandsccliënten (lokaal/landelijk)	-225
▪ Eigen volumeontwikkelingen (inwoners/woningen)	409
▪ Ontwikkeling Woz-waarden	-530
▪ Decentralisatie doeluitkering beeldende kunst	150
▪ Autonome bijstelling uitkeringsbases	776
▪ Saldo diverse overige mutaties	398
Voorlopige raming algemene uitkering 2009 op basis meicirculaire 2008	65.670
Mutatie raming 2008-2009	4.403

Belangrijke maatregelen uit de meicirculaire zijn de omvang van het accres 2009 (= totaal 5,4%), beschikbaarstelling van middelen voor armoedebestrijding, de overheveling van de doeluitkering en diverse (tijdelijke) maatregelen ter stimulering en ondersteuning van door het Kabinet beoogde beleidsintensivering op lokaal niveau.

Samenvatting effecten meicirculaire 2009

Het bruto-accres voor 2008 is verhoogd tot 7%. Ten opzichte van de vorige circulaire i.c. die van september 2007 betekent dit een toename met 0,5 %. In het kader van de beleidsbepaling begroting 2008 is, op basis van eigen inschattingen, reeds voor een bedrag van € 0,7 mln. geanticipeerd op een positieve bijstelling van het accres.

Het bruto-accres 2009 is voorlopig bepaald op 5,4 %; de hiermee samenhangende verhoging van de Asser algemene uitkering bedraagt € 2,9 mln; het accres is nog gebaseerd op de cijfers uit het CEP 2008. Er is dus nog geen rekening gehouden met effecten uit de (rijks-) voorjaarsnota '08 en de Miljoenennota 2009.

De in het accres 2009 begrepen reële groei bedraagt 2,5 %. Dit betekent dat van het accres van € 2,9 mln. grosso modo € 1,4 mln. als reële verbetering van de algemene uitkering kan worden beschouwd. Het resterende deel ad € 1,5 mln. dient in beginsel als compensatie de gevolgen van loon- en prijsstijging.

De toename van de algemene uitkering in verband met groei van de eigen bevolking (aanneمة +/- 800) en de bebouwing (aanneمة +/- 600) is voor 2009 geraamd op € 0,41 mln.

De autonome bijstelling van de uitkeringsbases 2008/2009 resulteert voor Assen in een positief effect van € 0,77 mln. Oorzaken van deze positieve bijstelling zijn sterke landelijke daling van het aantal bijstandsonvangers en landelijke ontwikkelingen Woz/OZB- waarden.

Het kabinet stelt in 2008 en 2009 tijdelijk € 40 mln. extra middelen voor armoedebestrijding c.q voor het 'verbeteren van de maatschappelijke participatie van kinderen' beschikbaar. Financieel effect voor Assen bedraagt bij benadering € 0,11 mln. (cluster Werk en inkomen); de middelen zijn ingezet ter dekking van de kosten van 'Meedoen Mogelijke Maken'.

Ook worden middelen aan het Gemeentefonds toegevoegd ten behoeve van kinderopvang voor inburgeraars, verbetering van het toezicht op de kinderopvang, maatschappelijke stages en het elektronische kinddossier (cluster zorg).

De integratie-uitkering Wmo is verder geactualiseerd en gecorrigeerd en komt daarmee nu voor Assen uit op ruim € 0,14 mln.

De per 2007 als gevolg van de WOZ-hertaxatie van opgetreden waardeestijgingen hebben voor Assen per saldo een negatieve invloed op de algemene uitkering van € 0,53 mln; dit nadeel wordt (deels) gecompenseerd door de positieve bijstelling van de uitkeringsbasis.

De toevoeging van middelen in verband met de aanpassing van de beloningsstructuur voor politieke ambtsdragers waaronder gemeentebestuurders wordt (voorlopig) gehalveerd. Kabinet beoogd een meer gefaseerde invoering van de adviezen van de commissie Dijkstal; nadeel Assen € 0,04 mln.

De vergoeding die gemeenten tot nu toe van rijk en waterschappen ontving voor de uitvoering van de Woz-taken wordt in 2009 overgeheveld naar het Gemeentefonds. Als gevolg hiervan stijgt de algemene uitkering van Assen met € 0,28 mln. Voor de Asser begroting verloopt de omleiding van deze geldstromen vrijwel budgettair neutraal.

Het Kabinet stelt vanaf 2008 voor een aantal specifieke beleidsthema's in de sectoren werk, inkomen en zorg via het Gemeentefonds extra middelen beschikbaar. Het totaaleffect van deze maatregelen bedraagt voor Assen in 2009 € 0,37mln.

De op de rijksbegroting beschikbare middelen voor beeldende kunst en vormgeving worden vanaf 2009 deels gedecentraliseerd naar gemeenten met meer dan 90.000 inwoners en naar de provinciehoofdsteden. Assen ontvangt uit dien hoofde ingaande 2009 jaarlijks € 0,15 mln.

Overige punten

De meicirculaire gaf voor het komend jaar uit van een prijsmutatie (pBBP) van 2,75 %. Niet duidelijk is of hierbij rekening is gehouden met de aangekondigde btw-verhoging van 19% naar 20%. In de eigen begrotingsrichtlijnen is als voorlopige aanname uitgegaan van een stijging van 2% (exclusief btw-effect). Naar verluidt overweegt het Kabinet om de geplande verhoging vooralsnog niet door te laten gaan.

In 2008 heeft het Kabinet de zogenaamde (OZB) macro-norm geïntroduceerd. Dit is de norm waarmee de landelijk opbrengsten van de OZB maximaal ten opzichte van het voorafgaande jaar mogen stijgen. Overschrijding kan resulteren in een korting op het Gemeentefonds. In 2008 was dit met 0,15 % het geval. Onduidelijk is nog of het Kabinet hier consequenties aan verbindt. Voor 2009 bedraagt de norm voorlopig 4,99%

er zijn nog geen afspraken over de financiering van de landelijke kosten van het project C-2000 (veiligheid).

Vanaf 2010 komt de tijdelijke extra uitname uit het Gemeentefonds in verband met de te lage uitname in de startjaren van het BCF ad € 220 mln. te vervallen. Als consequentie van het hierover in april 2006 gesloten Bestuursakkoord vervalt vanaf dat jaar ook de tijdelijke extra impuls voor openbare orde en veiligheid weer. Deze bedraagt eveneens € 220 mln.

Septembercirculaire 2008

De septembercirculaire verschijnt direct na Prinsjesdag na het uitspreken van de Troonrede en de presentatie van de Miljoenennota. De circulaire bevat de financiële vertaling van het voor 2009 door het Kabinet beoogde beleid; een en ander voor zover relevant voor gemeenten. De toelichting op de circulaire en de financiële effecten die daaruit voor Assen voortvloeien, maken onderdeel uit van het beleidsdeel van de programmabegroting, i.c. hoofdstuk 4.

7.7.3. Overige algemene dekkingsmiddelen; € 19,5 mln.

Het totaal van de overige algemene dekkingsmiddelen is voor 2009 geraamd op € 16,8 mln. De samenstelling ervan ziet er als volgt uit:

Bruto-opbrengst andere algemene dekkingsmiddelen (* € 1.000)			
Andere algemene dekkingsmiddelen	2008	2009	mutatie
▪ Opbrengst algemene belastingen	10.293	10.850	557
▪ Dividenden en opbrengsten uit overige beleggingen en deelnemingen	2.607	2.280	-327
▪ Gecalculeerde renteopbrengst eigen financiering	5.022	3.662	-1.360
▪ Algemene reserve, bestemmingsreserves, voorzieningen	10.294	2.656	-7.638
Totaal	28.216	19.448	-8.768

Algemene belastingen

Betreft de opbrengsten van de gemeentelijke onroerende zaakbelastingen (OZB) en van de toeristenbelasting. Deze zijn voor 2008 respectievelijk geraamd op € 10,6 mln. en € 0,2 mln. Ten opzichte van 2007 betekent dit een opbrengststijging van € 0,55 mln.

De raming van de OZB is nog gebaseerd op de Woz-waarden per 1/1/2007. Daar bovenop is rekening gehouden met een waardestijging als gevolg van in 2007 optredende volume-ontwikkelingen door toename van de bebouwing. De op basis van deze uitgangspunten benaderde waarde van de onroerende zaken in de gemeente bedraagt begin 2008 om en nabij € 6,6 miljard en resulteert in de aangegeven belastingopbrengst van € 10,6 mln. De meeropbrengst ten gevolge van de volumegroei bedraagt circa € 0,30 mln.; de extra inkomsten in verband met reguliere aanpassing van de OZB-tarieven aan de prijsontwikkeling (aannee 2%) bedraagt € 0,25 mln. De voor 2009 nieuw vast te stellen OZB-tarieven worden bepaald aan de hand van de geactualiseerde Woz-waarden per 1/1/2008. De in de primaire begroting 2009 gecalculeerde opbrengst van € 10,6 mln. vormt daarvoor de basis.

Dividenden en overige opbrengsten uit belegging

Betreft in 2009 te verkrijgen inkomsten uit gemeentelijk aandelenbezit bij Essent, de Bank Nederlandse gemeenten (BNG) en de Waterleiding Maatschappij Drenthe. De totale dividendopbrengst is geraamd op € 2,2 mln. Betreft een raming die is gebaseerd op reguliere dividendverwachtingen. Dit heeft er in geresulteerd dat, gezien de ervaringen van de afgelopen jaren, de dividendopbrengst van Essent ingaande 2009 met € 0,75 mln. is verhoogd van € 1 mln. tot € 1,75 mln. structureel. Daarnaast is conform de planning rekening gehouden met een eenmalige extra dividenduitkering van de BNG in verband met (verdere) vermogensafbouw. Buiten deze dividenduitkeringen ontvangt de gemeente in 2009 rentevergoedingen over een nog bij Essent uitstaande 'achtergestelde lening' en over het restant van de belegde middelen in het 'Revolving Fund' van het stimuleringsfonds volkshuisvesting (startersleningen).

Bespaarde rente

Met oog financiële continuïteit wordt op begrotingsbasis rente gecalculeerd over de aan het begin van het begrotingsjaar i.c. 2009 op calculatiebasis beschikbare eigen financieringsmiddelen (reserve en voorzieningen). Deze zogenaamde 'bespaarde rente' komt via het programma algemene dekking als bate ten gunste van de totale begroting en wordt van daaruit ingezet als algemeen dekkingsmiddel, voor indexatie van de bestemmingsreserves en ten behoeve van de vorming van de incidentele ruimte. De totale toerekening van bespaarde rente bedraagt in 2009 voorlopig € 3,66 mln. Hiervan wordt € 1,35 mln. aangewend voor indexatie van reserves en € 0,45 mln. voor vorming van de incidentele ruimte. Dat betekent dat per saldo € 1,86 mln. van de totale bespaarde rente structureel ten gunste van de gemeentelijke exploitatie wordt gebracht. Dit is conform de bestendige gedragslijn.

De gecalculeerde stand van de reserves per 1/1/2009 is gebaseerd op besluitvorming en de op dat moment bekende informatie over stand en tempo van uitvoering/realisatie. Op basis daarvan geeft de totaalstand van de reserves op 1-1-2009 een daling te zien ten opzichte van de begroting 2008. Dit resulteert er in dat op begrotingsbasis €1,4 mln. minder bespaarde rente aan de exploitatie worden toegerekend dan in 2008. Deze ontwikkeling is in de jaarschijf 2009 van de meerjarenplanning voorzien. Bij de Voortgangsnota 2009 vindt op gebruikelijke wijze herijking van de gekozen uitgangspunten plaats op basis van de alsdan bekende definitieve parameters per 31/12/2008. De uitkomst daarvan kan er toe leiden dat er dan alsnog extra bespaarde rente aan de exploitatie kan worden toegerekend.

Inzet algemene reserves c.a.

Binnen het programma 'Algemene dekking' is rekening gehouden met een totale inzet van de algemene en andere 'gemeentebrede' reserves van € 2,7 mln. Het gaat hierbij om reguliere inzet van de algemene reserve op basis van het dekkingsplan collegeprogramma, de jaarlijkse inzet van de BCF-reserve en het bouwfonds nieuwbouw stadhuis. Anderzijds vindt op basis van bestaande afspraken voor totaal € 3,6 mln. voeding/versterking van (bestemmings)reserves plaats.

Mutaties reserves programma algemene dekking (* € 1.000)		
Reserve	Onttrekking	Versterking
▪ Algemene reserve voor uitvoering Collegeprogramma	1.235	1.034
▪ Reguliere jaarlijkse inzet bouwfonds	759	69
▪ Reguliere jaarlijkse inzet reserve BCF	662	—
▪ Versterking reserve Weierstraat t.b.v exploitatie Cka	—	689
▪ Reguliere versterking (indexatie) bestemmingsreserves	—	1.374
Totaal	2.656	3.166

De structurele vrijval van lasten in verband met het afstoten van DeSmelt wordt op begrotingsbasis, conform de in de Voortgangsnota 2008 aangegeven lijn, voorlopig ingezet voor het weer op peil brengen van de algemene reserve. Een en ander als compensatie voor de uitname die uit deze reserve moet plaatsvinden in verband met het afboeken van de restantboekwaarde van dit complex van per saldo € 4,2 mln.

In 2008 is ter ondersteuning van de beleidsuitvoering in dat jaar voor een aantal specifieke doeleinden extra beslag gelegd op de algemene reserve. Het ging hierbij onder andere om de inzet in het kader van de bekostiging van het pakket nieuw beleid 2008, de afdekking van de restantboekwaarde DeSmelt en de kosten van de structuurvisie. Deze extra inzet van reserve middelen is in de begroting 2009, evenals de extra budgetten die in 2008 beschikbaar zijn gesteld, weer komen te vervallen.

7.8. Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen

7.8.1. Algemene beleidslijn

'Arbeidskosten gerelateerde verplichtingen' zijn aanspraken op toekomstige uitkeringen van zittende en voormalige bestuurders, van het thans in dienst zijnde personeel en van het gemeentelijk personeel dat de gemeentelijke dienst inmiddels heeft verlaten. Op grond van artikel 9 van het Burgerlijk Wetboek moeten voor deze aanspraken financiële voorzieningen worden getroffen. In verband met de bijzondere positie van de overheden (de zogenaamde eigenheid) is hierop in het kader van het BBV voor gemeenten een uitzondering gemaakt.

De uitzondering houdt in dat:

- Jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van een vergelijkbaar volume als reguliere last in de begroting worden opgenomen en in de rekening worden verantwoord.
- Hierover jaarlijks een beschouwing wordt opgenomen in de toelichting op de begroting/jaarrekening (art. 20.2 BBV).
- Gemeenten als resultaat daarvan geen bijzondere financiële voorzieningen behoeven te treffen (art. 44.3 BBV).

7.8.2. Wachtgelden/pensioenen ambtenaren

Op grond van de voor het gemeentelijk personeel geldende rechtspositionele regelingen en/of afspraken is hierin een viertal categorieën te onderscheiden.

Wachtgelduitkeringen

Dit betreft de wachtgeldverplichtingen aan ambtenaren die voor 2003 zijn ontslagen om redenen anders dan reorganisatie. Voor afdekking van wachtgelduitkeringen is een budget van € 334.000 in de begroting 2009 opgenomen.

Werkloosheidswet

Sinds 2003 valt het gemeentelijk personeel onder de Werkloosheidswet. Net als bij de wachtgeldregeling blijven gemeenten ook onder de nieuwe regeling zogenaamde 'eigen risicodragers'. De financiële effecten zijn afhankelijk van instroom in de regeling. Op basis van lopende verplichtingen is voor dit doel in de begroting 2009 een budget geraamd van € 247.000 structureel.

Uitvoering 55⁺ - en 57⁺ -regeling

In verband met de versoering en afschaffing van bestaande regelingen voor vervroegde uitdiensttreding en met het oog op realisatie van de in het kader van de ruimtescheppende maatregelen afgesproken personeelsreductie, is aan het personeel de mogelijkheid geboden om met gebruikmaking van bestaande faciliteiten versneld uit dienst te treden. Deze bestonden uit het toepassen van de reguliere gemeentelijke FPU-regelingen, waar nodig aangevuld met de 55⁺-regelingen uit de Reorganisatieleidraad. De verplichtingen voortvloeiend uit de reguliere FPU-uitkering worden gedekt uit het hier voor in de begroting opgenomen budget (zie hierna). Voor dekking van de kosten en verplichtingen die voortvloeien uit de '55⁺-regeling' is destijds een speciale voorziening getroffen van € 2,4 mln. (contante waarde). De omvang van deze voorziening wordt jaarlijks herbeoordeeld en zo nodig bijgesteld. Ultimo 2007 bedroeg de stand van de voorziening € 1.703.000. Om de voorziening op termijn op peil te houden dient deze in 2009 met € 119.000 te worden versterkt.

gemeentelijke FPU-plus

Betreft in CAO-gemeenten afgesproken gemeentelijke toeslag op de reguliere FPU-regeling. Omvang en beloop van financiële verplichtingen zijn afhankelijk van leeftijdsopbouw van het personeel en het beroep dat op de regeling wordt gedaan. In de jaarbegroting wordt een vast budget geraamd dat jaarlijks wordt geïndexeerd op basis van de loonindex. Afhankelijk van de feitelijke instroom vindt zo nodig bijstelling van het budget plaats. In de begroting 2009 is voor lastendekking van de FPU-plusregeling een budget beschikbaar van € 266.000 structureel. Als gevolg van versoering/afschaffing van de FPU-regelingen zal het beslag op het budget de komende jaren geleidelijk afnemen.

7.8.3. Wachtgelden/pensioenen wethouders

In dit kader zijn de volgende rechtspositionele regelingen van belang.

Wachtgeldrechten en -uitkeringen voormalige collegeleden

Betreft hier op basis van de Wet Appa toegekende wachtgelduitkeringen aan voormalige collegeleden. Omvang en beloop van de uitkeringen zijn afhankelijk van door betrokkenen opgebouwde rechten. In de begroting 2009 is het totaal van deze wachtgelduitkeringen geraamd op € 328.000. Het budget is ten opzichte van 2008 geactualiseerd en aangepast aan de voor 2009 voorziene loonontwikkeling. Bij ongewijzigde omvang en samenstelling van het bestand, zal sprake zijn van een geleidelijke afname van financiële verplichtingen. Omvang van mogelijke nieuwe wachtgeldaanspraken is niet vooraf in te schatten. In voorkomend geval zullen de voor dit doel in de begroting op te nemen budgetten op de gebruikelijke wijze aan de veranderde omstandigheden worden aangepast. Voor dekking van mogelijke toekomstige verplichtingen in verband met overlijden, is recent een overlijdensrisicoverzekering afgesloten.

Waardeoverdracht opgebouwde pensioenrechten

Op basis van de Wet Appa bestaat voor wethouders de mogelijkheid tot waardeoverdracht van door hen als wethouder opgebouwde pensioenaanspraken. De omvang van de opgebouwde pensioenrechten is afhankelijk van de tijdsduur dat betrokkene zijn wethouderschap heeft uitgeoefend. De mate waarin en het moment waarop van de mogelijkheid tot waardeoverdracht gebruik wordt gemaakt, zijn niet vooraf in te plannen. De

omvang van de lopende pensioenaanspraken wordt jaarlijks geïnteriseerd. De actuariële waarde van de opgebouwde pensioenrechten van de zittende en oud-wethouders bedroeg ultimo 2007 € 1.074.000. Voor risicoafdekking in dit verband is een overeenkomstige voorziening beschikbaar.

7.8.4. IZA-premies gepensioneerden

Tot en met 2005 is de situatie zo dat personeel dat met pensioen gaat voor zijn/haar ziektekosten verzekerd blijft bij het IZA. De gemeente draagt voor deze ex-medewerkers premie af aan het IZA. Per 1 januari 2006 is er een nieuw landelijk ziektekostenstelsel ingevoerd. Sindsdien is de premieplicht voor gemeenten komen te vervallen.

7.8.5. Opgebouwde vakantierechten

Het betreft vakantiegeldrechten die in de loop van het jaar door/voor het personeel worden opgebouwd en in de maand mei worden uitbetaald. Deze lasten worden jaarlijks in de salaris-/gemeentebegroting opgenomen. Formeel geredeneerd zou het bedrag aan opgebouwde rechten over de periode juni tot en met december als verplichting via de balans naar het daaropvolgende jaar moeten worden overgeboekt. Materieel gezien heeft het volgen van deze gedragslijn echter geen betekenis en leidt tot onnodige administratieve handelingen. De totale ruimte die in 2008 in de begroting voor uitbetaling van vakantiegeld is opgenomen bedraagt circa € 2,7 mln.

7.8.6. Spaarverlof

De mogelijkheid tot opbouw van langdurig spaarverlof is per 01-01-2006 vervallen. De tot dan door medewerkers opgebouwde rechten zijn gerespecteerd. Voor de financiële verplichtingen samenhangend met de opgebouwde rechten, zijn in de lopende bedrijfsvoering ingepast. Principe was ook dat hiervoor door tijdelijk hogere productiviteit binnen de bestaande bedrijfsvoering ruimte/dekking vrij zou komen.

Ondertekening

Aldus vastgesteld door de raad van de gemeente Assen,
in de openbare vergadering van maandag drie en donderdag zes november 2008.

, voorzitter

, griffier

Bijlage I) Uitwerking Collegeprogramma 2006 -2010 (jaarschijf 2009)

(vastgesteld B&W 3/10/2006 & raadsvergadering 7 en 9 november 2006)

Samenvatting brutolasten uitwerking CP per begrotingsprogramma (bedragen * € 1.000)								
nr	Begrotingsprogramma	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
1	Bestuur en burger	744	744	744	744	419	419	s
2	Stadsontwikkeling	1.735	1.660	815	820	150	150	s
3	Mobiliteit	655	1.435	195	160	0	0	i/p
4	Stads- en wijkbeer	300	275	525	525	25	25	s
5	Onderwijs	320	680	1.122	1.262	962	962	s
6	Kunst en cultuur	120	0	0	0	0	0	i
7	Zorg en welzijn	1.497	1.497	1.647	1.647	947	947	s
8	Werk en inkomen	550	350	350	350	0	0	i/p
9	Sport en Ontspanning	530	530	300	300	50	50	s
10	Veiligheid	100	133	148	150	150	150	s
11	Milieu	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	s
12	Bouwen en Wonen	250	200	200	200	0	0	i/p
13	Algemene Dekking	500	0	0	0	0	0	p
Totaal		7.301	7.504	6.046	6.158	2.703	2.703	s

Samenvatting dekkingsmaatregelen uitwerking CP per begrotingsprogramma (bedragen * € 1.000)								
nr	Begrotingsprogramma	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
1	Bestuur en burger	494	494	494	494	269	269	s
2	Stadsontwikkeling	1.385	1.460	665	670	0	0	s
3	Mobiliteit	470	1.400	155	120	0	0	i/p
4	Stads- en wijkbeer	50	25	25	25	25	25	s
5	Onderwijs	0	150	492	732	732	732	s
6	Kunst en cultuur	40	0	0	0	0	0	i
7	Zorg en welzijn	947	947	947	947	947	947	s
8	Werk en inkomen	500	200	200	200	0	0	i/p
9	Sport en Ontspanning	230	230	0	0	0	0	s
10	Veiligheid	0	0	0	0	0	0	s
11	Milieu	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	s
12	Bouwen en Wonen	250	200	200	200	0	0	i/p
13	Algemene Dekking	0	0	0	0	0	0	s
Totaal		4.366	5.106	3.178	3.388	1.973	1.973	s

Samenvatting netto financiële effecten CP per begrotingsprogramma (bedragen * € 1.000)								
nr	Begrotingsprogramma	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
1	Bestuur en burger	250	250	250	250	150	150	s
2	Stadsontwikkeling	350	200	150	150	150	150	s
3	Mobiliteit	185	35	40	40	0	0	i/p
4	Stads- en wijkbeer	250	250	500	500	0	0	i/p
5	Onderwijs	320	530	630	530	230	230	s
6	Kunst en cultuur	80	0	0	0	0	0	i
7	Zorg en welzijn	550	550	700	700	0	0	i/p
8	Werk en inkomen	50	150	150	150	0	0	i/p
9	Sport en Ontspanning	300	300	300	300	50	50	s
10	Veiligheid	100	133	148	150	150	150	s
11	Milieu	0	0	0	0	0	0	s
12	Bouwen en Wonen	0	0	0	0	0	0	s
13	Algemene Dekking	500	0	0	0	0	0	p
Totaal		2.935	2.398	2.868	2.770	730	730	s

Uitwerking per Collegeprogramma 2006 -2010 (jaarschijf 2009)

1 Bestuur en burger	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Monitoren dienstverlening	150	150	150	150	150	150	s
Aanpassing centrale hal, investering € 300.000 via huisvestingsplan	39	39	39	39	39	39	s
Invoering omgevingsvergunning	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	i
Implementatie Wmo- uitvoering (meerkosten boven rijksvergoeding)	230	230	230	230	230	230	i
Actualisatie Assen koerst	225	225	225	225	0	0	p
Ontwikkelen en uitvoeren citymarketing	100	100	100	100	0	0	p
subtotaal lasten activiteiten	744	744	744	744	419	419	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Aanpassing centrale hal, investering € 300.000 via huisvestingsplan	39	39	39	39	39	39	s
Omgevingsvergunning, mogelijke uitkering VROM onduidelijk	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	s
Wmo- uitvoeringsbudget via rijk	230	230	230	230	230	230	s
Assen koerst wordt gedekt via bedrijfsvoering	225	225	225	225	0	0	p
subtotaal dekking bestaand beleid	494	494	494	494	269	269	
Totaal	250	250	250	250	150	150	
2 Stadsontwikkeling	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Verhoogde bouwproductie t/m 2010 (dekking gb, isv, derden)	300	300	300	300	0	0	p
Transformatie stadsbedrijvenpark	500	500	0	0	0	0	p
Opstellen structuurvisie	300	0	0	0	0	0	i
Opstellen en uitvoeren economisch beleidsplan, stimuleren kansrijke sectoren	200	200	150	150	150	150	s
Toegangspoort West Drentsche Aa gebied	80	300	0	0	0	0	i
Behoud en ontwikkeling natuurhistorische elementen	355	360	365	370	0	0	p
Toeristisch-recreatief cluster Assen-zuid/westzijde A28	0	p.m.	p.m.	p.m.	0	0	p
subtotaal lasten activiteiten	1.735	1.660	815	820	150	150	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Verhoogde bouwproductie t/m 2010 (dekking gb, isv, derden)	300	300	300	300	0	0	p
Transformatie 1e fase stadsbedrijvenpark, dekking bestaand beleid en Grondbedrijf	500	500	0	0	0	0	p
Structuurvisie, helft gedekt via Grondbedrijf	150	0	0	0	0	0	i
Toegangspoort West in stroomlandschap (uit opbrengst verkoop gronden)	80	300	0	0	0	0	i
Behoud/ontwikkeling natuurhistorische elementen (verkoop gronden/bijdrage derden)	355	360	365	370	0	0	p
Toeristisch-recreatief cluster Assen-zuid/westzijde A28	0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p
subtotaal dekking bestaand beleid	1.385	1.460	665	670	0	0	
Totaal	350	200	150	150	150	150	
3 Mobiliteit	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Aansluiting N373-N371	0	0	0	0	0	0	i
Onderzoek stations	150	0	0	0	0	0	i
Bereikbaarheidsverbetering NS-station/Overcingellaan	150	300	0	0	0	0	i
Fietspadverbetering	p.m.	p.m.	0	0	0	0	i
Intensivering gedragsbeïnvloeding dmv verkeersprojecten, 50% dekking via convenant provincie	50	50	0	0	0	0	i
Veiligheid rond scholen, dekking via normaal onderhoud	50	50	0	0	0	0	i
Continuering servicebussen	0	80	80	80	0	0	p
Aanpassen bushaltes Vetag kruisingen, 50 % dekking via convenant provincie	70	70	80	80	0	0	i
Kwaliteitsverbetering garage Doevenkamp	150	850	0	0	0	0	i
Dynamisering parkeerwijziging	35	35	35	0	0	0	i

3 Mobiliteit	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Aanpassing Industrieweg	0	0	0	p.m.	0	0	i
subtotaal lasten activiteiten	655	1.435	195	160	0	0	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Bereikbaarheidsverbetering NS-station/Overcingellaan, dekking oud voor nieuw	150	300	0	0	0	0	i
Fietspadverbetering	p.m.	p.m.	0	0	0	0	i
Intensivering gedragsbeïnvloeding via convenant provincie en reserve verkeersmaatregelen	50	50	0	0	0	0	p
Veiligheid rond scholen, dekking via normaal onderhoud	50	50	0	0	0	0	p
Continuering servicebussen, dekking via wvg/wmo-reserve	0	80	80	80	0	0	p
Aanpassen bushaltes Vetag-kruisingen, 50 % dekking via convenant provincie	35	35	40	40	0	0	i
Kwaliteitsverbetering garage Doevenkamp	150	850	0	0	0	0	i
Dynamisering parkeerwijzing	35	35	35	0	0	0	i
Aanpassing Industrieweg	0	0	0	p.m.	p.m.	p.m.	i
subtotaal dekking bestaand beleid	470	1.400	155	120	0	0	
Totaal	185	35	40	40	0	0	0
4 Stads en wijkbeheer	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Gebiedsgericht werken (groen/grijs)	250	250	500	500	0	0	p
Verbetering dienstverlening mbt begraven + aanleg nieuw grafveld De Boskamp	50	25	25	25	25	25	s
subtotaal lasten activiteiten	300	275	525	525	25	25	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
verhoging begraafrechten agv uitbreiding en verbetering	50	25	25	25	25	25	s
subtotaal dekking bestaand beleid	50	25	25	25	25	25	
Totaal	250	250	500	500	0	0	
5 Onderwijs	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Realisatie MBO-opleiding motorvoertuigentechniek	70	70	70	70	70	70	s
Realisatie HBO-opleiding in gebouw Cicero/sensor universe	150	335	435	335	335	335	s
Brede scholen voor alle wijken, ged dekking in 2007	0	300	300	300	0	0	p
Voorbereiding nieuwbouw Dr Nassau college en Vincent van Gogh	100	0	0	0	p.m.	p.m.	i/s
Vervanging noodlokalen Peelo Marsdijk door permanente bouw (investering 2,5 mln)	0	150	150	150	150	150	s
Vervanging de Lichtbaak, inv 2,7 miljoen, gedekt door bestaand beleid	0	0	162	162	162	162	s
Vervanging de Regenboog, inv 3miljoen, gedekt door bestaand beleid	0	0	180	180	180	180	s
Tijdelijke huisvesting Kloosterveen,	0	p.m.	p.m.	0	0	0	i
derde christelijke/openbare school Kloosterveen	0	0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	s
Versterking speciaal onderwijs	0	0	0	240	240	240	s
subtotaal lasten activiteiten	320	855	1.297	1.437	1.137	1.137	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Vervanging noodlokalen Peelo Marsdijk door permanente bouw	0	150	150	150	150	150	s
Vervanging de Lichtbaak, inv 2,7 miljoen, gedekt door bestaand beleid	0	0	162	162	162	162	s
Vervanging de Regenboog, inv 3miljoen, gedekt door bestaand beleid	0	0	180	180	180	180	s
Tijdelijke huisvesting Kloosterveen, in één jaar afschrijven	0	p.m.	p.m.	0	0	0	i
Versterking speciaal onderwijs, via vrijval kapitaallasten	0	0	0	240	240	240	s
subtotaal dekking bestaand beleid	0	150	492	732	732	732	
Totaal	320	530	630	530	230	230	

6 kunst en cultuur	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Cultuurbeleid actualiseren	50	0	0	0	0	0	i
herontwikkeling mercuriustheater onderzoeken tbv kemvoorziening amateurs	30	0	0	0	0	0	i
Project verbindingen	40	0	0	0	0	0	i
subtotaal lasten activiteiten	120	0	0	0	0	0	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Subsidie provincie voor project verbindingen	40	0	0	0	0	0	i
subtotaal dekking bestaand beleid	40	0	0	0	0	0	i
Totaal	80	0	0	0	0	0	
7 Zorg en welzijn	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Implementatie OGGZ- taken centrumgemeente en invullen regierol per 1/1/2007	774	774	774	774	774	774	s
Voortzetting beleidsmedewerker integraal jeugd en jongerenbeleid	78	78	78	78	78	78	s
Jeugd en Veiligheid	100	100	100	100	0	0	p
Jongeren totaalaanpak (activiteiten budget/jongerencentrum/ jongerenwerk/ jongereninfo)	300	300	300	300	0	0	p
Versterking sociale samenhang (GGW)	150	150	300	300	0	0	p
Grotere deelname minderheden aan samenleving	95	95	95	95	95	95	s
subtotaal lasten activiteiten	1.497	1.497	1.647	1.647	947	947	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
rijksbijdrage OGGZ centrumgemeente/invullen regierol	774	774	774	774	774	774	s
Grotere deelname minderheden aan samenleving; dekking uit bestaand beleid	95	95	95	95	95	95	s
Dekking 1 fte jongerenwerk uit bedrijfsvoering	78	78	78	78	78	78	s
subtotaal dekking bestaand beleid	947	947	947	947	947	947	
Totaal	550	550	700	700	0	0	
8 Werk en inkomen	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Cluster: armoedebeleid - activering - w&i	0	100	100	100	0	0	p
Armoedebestrijding 2006/2007 (uit reserve bijzondere bijstand)	300	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	i/s
Project leer-werkbanen	200	100	100	100	0	0	p
Lokale werkgelegenheidsinitiatieven	50	50	50	50	0	0	sp
subtotaal lasten activiteiten	550	250	250	250	0	0	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Armoedebestrijding (inzet reserve bijzonder bijstand)	300	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	i/s
Kosten 20 leerwerkplaatsen, dekking via 10 % vrije beleidsruimte Fonds Werk en inkomen	200	100	100	100	0	0	p
subtotaal dekking bestaand beleid	500	100	100	100	0	0	
Totaal	50	150	150	150	0	0	
9 Sport en ontspanning	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Kloppend hart (levendig Assen, evenementen platform, sportjaar)	250	250	250	250	0	0	p
Themajaar evenementen	230	230	0	0	0	0	p
Nieuw subsidiebeleid sport	0	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	i
Aanleg kunstgrasveld ACV	50	50	50	50	50	50	s
subtotaal lasten activiteiten	530	530	300	300	50	50	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Themajaar evenementen	230	230	0	0	0	0	p

9 Sport en ontspanning	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
subtotaal dekking bestaand beleid	230	230	0	0	0	0	
Totaal	300	300	300	300	50	50	
10 Veiligheid	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
verbetering voorbereiding rampenbestrijding	40	0	0	0	0	0	i
Vorming veiligheidsregio	50	133	148	150	150	150	s
Informatievoorziening handhaving/veiligheidsketen	10	0	0	0	0	0	i
Opleiden en aanstellen buiten gewoon opsporingsambtenaren	0	0	0	0	0	0	
subtotaal lasten activiteiten	100	133	148	150	150	150	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
bestaand opleidings- en automatiseringsbudget	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	i/s
subtotaal dekking bestaand beleid	0	0	0	0	0	0	
Totaal	100	133	148	150	150	150	
11 Duurzaamheid en milieu	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Opknappen van opstelplaatsen voor afvalcontainers	*	*	*	*	*	*	i
Actualisering contract gft-verwerking	*	*	*	*	*	*	s
Modernisering van grof vuil regeling	*	*	*	*	*	*	s
Uitvoeren inzameling deelfracties mbt eenmalige verpakkingen, luiers ed	*	*	*	*	*	*	s
Aanpassing inzameling diverse fracties	*	*	*	*	*	*	s
Vervullen voorbeeldfunctie	0	0	0	0	0	0	s
Optimaliseren inzamellogistiek/containermanagement	*	*	*	*	*	*	i
Voorlichtingsbijeenkomsten milieupark	*	*	*	*	*	*	
subtotaal lasten activiteiten	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
afvalstoffenheffing	*	*	*	*	*	*	
subtotaal dekking bestaand beleid i.c. afvalstoffenheffing	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
Totaal	0	0	0	0	0	0	
* dekking uit afvalstoffenheffing							
12 Bouwen en wonen	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Verhoogde bouwproductie	200	200	200	200	0	0	p
Versterken regierol	0	0	0	0	0	0	s
Beleid startersleningen	50	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	s
Extra aandacht huisvesting jongeren	0	0	0	0	0	0	s
Bevorderen wonen boven winkels stimuleren	0	0	0	0	0	0	s
Bevorderen duurzaam en levensbestendig bouwen	0	0	0	0	0	0	s
Promotie Assen als woonstad/ identiteit en imago	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	0	0	p
subtotaal lasten activiteiten	250	200	200	200	0	0	
begroting dekking via bestaand beleid	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Hogere inkomsten ten gevolge van verhoogde bouwproductie, waaronder leges	200	200	200	200	0	0	p
Voorbereiding beleid startersleningen (via regulier werk)	50	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	s
Promotie Assen als woonstad/ identiteit en imago (dekking Grondbedrijf)	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	0	0	p
subtotaal dekking bestaand beleid	250	200	200	200	0	0	
Totaal	0	0	0	0	0	0	

13 Algemene dekking	bedragen * € 1.000						
Omschrijving activiteit	2007	2008	2009	2010	2011	2012	i/p/s
Jaarlijkse vulling Reserve Grote Projecten	500	0	0	0	p.m.	p.m.	p
subtotaal lasten activiteiten	500	0	0	0	0	0	
begroting dekking via bestaand beleid							
subtotaal dekking bestaand beleid i.c. afvalstoffenheffing	0	0	0	0	0	0	
Totaal	500	0	0	0	0	0	

Bijlage II) Mutatieoverzicht meerjarenprognoses 2009-2011

Verzameloverticht mutaties meerjarenprognose 2010-2012 (Exclusief nominale ontwikkelingen) Beleidsveld/beleidsproduct	-/- = nadeel/lastenuitzetting/tekort mutatie t.o.v. voorafgaand jaar			
	2009 €	2010 €	2011 €	2012 €
Primaire begroting 2009				
Primair Begrotingsresultaat 2009	-1.468.000	0	0	0
Bestuur en burger				
Bestuursorganen; besluit budgettering raadsexcurisie		-10.000	10.000	-10.000
Bestuursondersteuning; volume contributies lidmaatschappen college		-5.000	-5.000	-5.000
Bestuursondersteuning; vrijval budget city marketing CP		0	100.000	0
Bestuursondersteuning; CP vrijval budget Assen koerst		0	225.000	0
Bestuursondersteuning;				
Burgerzaken; autonoom organisatie verkiezingen		0	-62.000	62.000
Informatiebeheer; besluit tijdelijke middeleninzet authenticatie registraties		60.000	0	0
Stadsontwikkeling				
Ruimtelijk beleid; CP middeleninzet natuur historische elementen		-5.000	370.000	0
Ruimtelijk beleid; CP (vrijval) dekking natuuthistorische elementen		5.000	-370.000	0
Ruimtelijk beleid; vervallen verhoogde bijdrage Regiovisie		0	568.000	0
Ruimtelijk beleid; vervallen dekking verhoogde bijdrage uit GB		0	-568.000	0
Bodem; afloop subsidie ISV-2		-228.000	-14.000	0
Bodem; vrijval extra middeleninzet ivm ISV-2		228.000	14.000	0
Stedelijke vernieuwing; vervallen middeleninzet ISV-2		653.000	42.000	0
Stedelijke vernieuwing; vrijval subsidie ISV-2		-653.000	-42.000	0
Economische ontwikkeling; besluit vrijval bijdrage regionaal beleid NG4		0	0	0
Mobiliteit				
Openbaar vervoer; CP (vrijval) middeleninzet OV		0	80.000	0
Openbaar vervoer; CP (vrijval) middeleninzet servicebus		0	80.000	0
Openbaar vervoer; CP vervallen bijdrage provincie Vetag		0	-40.000	0
Betaald parkeren; exploitatie parkeervoorzieningen (Citadel en CK)		-347.000	-842.000	-1.600.000
Betaald parkeren; opbrengsten betaald parkeren		179.000	415.000	840.000
Betaald parkeren; periodieke aanpassing tarieven		p.m.	p.m.	p.m.
Stads en Wijkbeheer				
Wegbeheer; volumegroei groot onderhoud		-29.000	-29.000	-29.000
Wegbeheer; vrijval eenmalige extra middeleninzet 2009		422.000	0	0
Verzorging infrastructuur; volume ontwikkelingen etc		-134.000	-97.000	-103.000
Verzorging infrastructuur; volumegroei inkomsten		12.000	12.000	12.000
Groenbeheer; volume-ontwikkelingen plantsoenonderhoud		-95.000	-95.000	-95.000
Groenbeheer; vervallen extra inzet verbetering groenstructuur		0	235.000	0
Groenbeheer; vrijval middelen intensivering natuur en milieueducatie		0	70.000	0
Speelterreinen; vervangingsplan en volumegroei		-50.000	-51.000	-53.000
Waterwegen; kapitaallasten fasering verbetering Havenkanaal		-7.000	-7.000	-7.000
Waterwegen; volumegroei		-7.000	-7.000	-7.000
Rioolbeheer en waterzuivering; beheer en onderhoud		-78.000	-78.000	-78.000
Rioolbeheer en waterzuivering; volumegroei rioolrecht		85.000	85.000	85.000
Wijkzaken; CP vrijval middeleninzet gebiedsgericht werken		0	500.000	0
Onderwijs				
Huisvesting onderwijs; basisonderwijs Krijt en Sterrenschip (opvoeren lasten)		0	p.m.	0
Huisvesting; openbaar basisonderwijs		-183.000	-54.000	-53.000
Huisvesting onderwijs; vrijval lasten noodlokalen Kloosterveen		0	443.000	0
Huisvesting bijzonder basisonderwijs		494.000	-302.000	0
Huisvesting onderwerwijs; realisatie derde cluster Kloosterveen		0	-560.000	0
Huisvesting openbaar speciaal onderwijs		-392.000	0	0

Verzameloverzicht mutaties meerjarenprognose 2010-2012 (Exclusief nominale ontwikkelingen)		-/- = nadeel/lastenuitzetting/tekort mutatie t.o.v. voorafgaand jaar			
Beleidsveld\beleidsproduct	2009 €	2010 €	2011 €	2012 €	
Huisvesting voortgezet onderwijs; vervallen vrijval lasten ProAssen		-193.000	0	0	
Huisvesting voorgezet onderwijs Dr Nassau en Vincent vGogh		0	-1.250.000	-1.250.000	
Huisvesting speciaal onderwijs; beloop inkomsten		-60.000	6.000	5.000	
Huisvesting voorgezet onderwijs; beloop inkomsten		0	-11.000	0	
Schoolbestuurlijke taken; ontwikkeling bijdrage Plateau openbaar onderwijs		-443.000	-243.000	-119.000	
Schoolbestuurlijke taken; ontwikkeling baten uitvoering schoolbestuurlijke taken		365.000	335.000	362.000	
Lokaal onderwijsbeleid; CP vrijval middeleninzet HBO-sensortechniek		100.000	0		
Lokaal onderwijsbeleid; volume-ontwikkeling leerlingenvervoer		-46.000	-48.000	-51.000	
Uitvoering lokaal onderwijsbeleid; CP vrijval projectbudget Brede School		0	300.000	0	
Kunst en cultuur					
Openbare bibliotheek; volume bibliotheekvoorziening		-25.000	-25.000	-25.000	
Schouwburg; exploitatie CKA		0	-250.000	-275.000	
Zorg en welzijn					
Gezondheidszorg; volume groei bijdrage GGD		-13.000	-13.000	-13.000	
Gezondheidszorg; vrijval middeleninzet kwaliteitsimpuls GGD 2e stap		-36.000	-8.000	0	
Maatschappelijke werk; volume-ontwikkeling		-10.000	-10.000	-10.000	
Asielzoekers/nieuwkomers; beloop middeleninzet		33.000	65.000	0	
Asielzoekers/nieuwkomers; beloop rijksbijdrage		-33.000	-65.000	0	
Jeugdbeleid; CP vrijval middeleninzet jongerentotaal aanpak		0	400.000	0	
Jeugdbeleid;continueren exploitatie jongerencentrum		0	0	p.m.	
Jeugdbeleid; vrijval subsidie Bruce en Brian 2008/2010		0	48.000	0	
Jeugdbeleid; vrijval exploitatielasten tijdelijk jongerencentrum		0	56.000	0	
Jeugdbeleid; vrijval exploitatiebaten tijdelijk jongerencentrum		0	-38.000	0	
Jeugdbeleid; vrijval subsidie jeugdleden cf nieuw beleid 2008		0	15.000	0	
Uitvoering Wmo; bijstelling programmabudgetten 2008		0	-15.000	0	
Wijkwelzijnswerk; CP vrijval extra middeleninzet gebiedsgericht werken		0	300.000	0	
Wijkwelzijnswerk; vrijval budget buurtbemiddeling		0	45.000	0	
Werk en inkomen					
Inkomenswaarborg; volume-ontwikkelingen WWB/FWI		p.m.	p.m.	p.m.	
Inkomenswaarborg; CP vrijval middeleninzet armoedebeleid		0	100.000	0	
Inkomenswaarborg; CP vrijval middeleninzet lokale werkgel.initiatieven		0	50.000	0	
Inkomenswaarborg; beperking inzet Meedoen ca ivm wegvallen rijksmiddelen		254.000	0	0	
Arbeidsmarktbeleid ; vrijval extra middeleninzet kindervakantiekampen		0	100.000	0	
Arbeidsmarktbeleid; CP vrijval projectbudget leer-en werkbanen		0	100.000	0	
Arbeidsmarktbeleid; vrijval optrekking doeluitkering FWI-werkdeel		0	-168.000	0	
Arbeidsmarktbeleid; afloop bijdrage Alescon		122.000	117.000	109.000	
Sport en ontspanning					
Binnensportaccomodaties; exploitatielasten Stadsbroek		-803.000	0	0	
Buitensportaccomodaties exploitatie sporthal Stadsbroek		273.000	0	0	
Beleid sport; vrijval middelen inzet Vuelta		350.000	0	0	
Beleid sport; vrijval middeleinzet BOS		50.000	150.000	0	
Beleidsport; vervallen baten BOS		-50.000	-150.000	0	
Evenementen; CP vrijval budget Kloppend Hart		0	250.000	0	
Veiligheid					
Openbare veiligheid; bijdrage RBD		-6.000	-5.000	-5.000	
Openbare veiligheid; verbetering paraatheid brandweer		-65.000	-65.000	-65.000	
Openbare veiligheid; verplaatsing/uitbreiding brandweerkazernes		p.m.	p.m.	p.m.	
Milieu					
Milieubeleid; besluit middeleninzet versterking klimaatadviseur		110.000	0	0	

Verzameloverzicht mutaties meerjarenprognose 2010-2012 (Exclusief nominale ontwikkelingen)	-/- = nadeel/lastenuitzetting/tekort mutatie t.o.v. voorafgaand jaar			
	2009 €	2010 €	2011 €	2012 €
Beleidsveld\beleidsproduct				
Afvalinzameling en verwerking; volumegroei huishoudelijk afval		-84.000	-84.000	-84.000
Afvalinzameling en verwerking; volumegroei opbrengst afvalstoffenheffing		84.000	84.000	84.000
Bouwen en wonen				
Bouwzaken; CP vrijval middeleninzet verhoogde bouwproductie		0	200.000	0
Bouwzaken; CP vervallen dekking verhoogde bouwproductie		0	-200.000	0
Wonen; startersleningen aanvullend budget		-300.000	300.000	0
Bouwgrondexploitatie; prognose lasten		p.m.	p.m.	p.m.
Bouwgrondexploitatie; prognose baten		p.m.	p.m.	p.m.
Algemene dekking				
Dividenden; extra dividend uitkering BNG		-300.000	p.m.	p.m.
Dividenden; ontwikkeling dividenduitkeringen Essent		p.m.	p.m.	p.m.
Financiering; bespaarde rente		p.m.	p.m.	p.m.
Belastingheffing en invordering; volume perceptiekosten belastingen		-14.000	-14.000	-14.000
Belastingheffing en invordering; OZB-volume eigenaren woningen		185.000	185.000	185.000
Belastingheffing en invordering; OZB- volume niet-woningen		106.000	108.000	110.000
Belastingheffing en invordering; extra OZB- niet-woningen Kloosterveste		0	120.000	0
Algemene lasten				
Onvoorziene uitgaven; volume		-8.000	-8.000	-8.000
Onvoorzien uitgaven; vrijval budget incidentele ruimte 2008		455.000	p.m.	p.m.
Nog functioneel te ramen; ruimte taakmutaties op basis september.circ 07		p.m.	p.m.	p.m.
BCF; structurele inverdieneffecten BCF		86.000	83.000	80.000
Algemene lasten; volumegroei				
Volume-ontwikkelingen; toekomstige centrumvoorziening Kl'veste		-20.000	-475.000	0
Volume-ontwikkelingen; toekomstige exploitatie MFA-Bagghelhuizen		-165.000	0	0
Algemene lasten				
Uitvoering CP: herfasering uitvoeringsplanning 202009/2010		0	0	0
Afweegruimte Bestuursperiode 2011-2014		0	-1.850.000	
Algemene lasten				
Geparkeerde middelen uitvoering nieuw beleid 2008		0	0	
Nog functioneel toe te delen: Rsm-bedrijfsvoering (3) 2007-2008				
Nog te realiseren rsm'en fas 1, 2 en 3		0	0	0
Algemene uitkering				
Toename inwoneraantal		160.000	160.000	160.000
Ontwikkeling bevolkingsgroepen		133.000	133.000	133.000
Toename bebouwing		228.000	228.000	228.000
Ontwikkeling uitkeringsbasis		-170.000	-170.000	-170.000
Aanpassingen verdeelsystematiek (vastliggend)		71.000	18.000	18.000
Afloop verfijning riolering en monumenten		-75.000	-6.000	-5.000
Effecten lokale waarde-toename onroerende zaken (1e orde effect)		-140.000	-140.000	-140.000
Effecten landelijke waarde toename onroerende zaken (2e orde effect)		140.000	140.000	140.000
Aanname reële accessen 2009-2011 (gemiddeld 1,0% per jaar)		586.000	592.000	594.000
Tijdelijke compensatie nadeelgemeente afschaffing OZB		0	0	p.m.
Vrijval terugwerkende kracht effect uitname BCF 2003-2006		800.000	0	0
Vervallen tijdelijke extra middelen OO&V		-814.000	0	0
Vervallen tijdelijke middelen voor armoedebestrijding c.a		-254.000	0	0
Effecten september-circulaire 2007		p.m.	p.m.	p.m.
Bedrijfsvoering				
Bedrijfsvoering; incidentele loonontwikkeling bevorderingen en periodieken		-250.000	-250.000	-250.000
Bedrijfsvoering diensten; vrijval positief bedrijfsresultaat SB -2009		-188.000	p.m.	p.m.

Verzameloverzicht mutaties meerjarenprognose 2010-2012 (Exclusief nominale ontwikkelingen)	-/- = nadeel/lastenuitzetting/tekort mutatie t.o.v. voorafgaand jaar			
	2009 €	2010 €	2011 €	2012 €
Beleidsveld\beleidsproduct				
Bedrijfsvoetring; derving ivm mogelijke vertrek Plateau		-110.000	0	0
Bedrijfsvoering; hennieuwd opvoeren flexbudget bedrijfsvoering		0	-225.000	0
Mutaties reserves				
Algemene reserve algemene dienst				
Algemene reserve AD; inzet tbv groenstructuur		0	-235.000	0
Algemene reserve AD; inzet tbv dekkingsplan uitvoering CP 2006-2010		0	1.000.000	0
Algemene reserve AD; inzet tbv diverse besluiten/ontwikkelingen		p.m.	p.m.	p.m.
Algemene reserve Grondbedrijf				
Algemene reserve GB; prognose beslag tbv reguliere grondexploitatie		p.m.	p.m.	p.m.
Bestemmingsreserves				
Bestemmingsreserves; indexatie- effecten		p.m.	p.m.	p.m.
Reserve openbaar onderwijs; vrijval inzet tbv afboeking boekwaarden		-648.000	0	0
Reserve straten en wegen; vrijval dekking extra middeleninzet 2009		-422.000	0	0
Reserve algemene dekking groenonderhoud; afloop reguliere amortisatie		-18.000	-120.000	0
Reserve parkeergarages		168.000	427.000	760.000
Reserve WVG; CP vrijval dekking kosten servicebus		0	-80.000	0
Reserve Plateau openbaar onderwijs; inzet tbv exploitatie		78.000	-92.000	-243.000
Reserve Grote Projecten;		p.m.	p.m.	p.m.
Reserve BCF; afloop\reguliere amortisatie		-86.000	-83.000	-80.000
Reserve BWS		300.000	-300.000	0
Mutaties aanvaard beleid 2010-2012	0	-697.000	-2.455.000	-880.000
Geprognostiseerde begrotingsresultaten 2009-2012 (-\ = tekort)	-1.468.000	-2.165.000	-4.620.000	-5.500.000
Beleidsbepaling 2009-2012				
1. Beleidsbepaling & beleidsmaatregelen begroting 2008	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
2. Dekkingsmaatregelen	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Totaal beleidsbepaling 2009 - 2012	0	0	0	0
Cumulatief effect beleidsbepaling 2009-2012	0	0	0	0
Geprognostiseerde primaire begrotingsresultaten 2009-2012 (-\ = tekort)	-1.468.000	-2.165.000	-4.620.000	-5.500.000

Bijlage III) Overzicht van niet gehonoreerde voorstellen 2009–2012

(Bedragen x € 1.000)

Programma/voorstel	dienst	urgentie	investering	lopende bestuursperiode			nieuwe bestuursperiode				opmerkingen
				financiële planperiode 2009-2012							
				2.008	2.009	2.010	2.011	2.012	2.013	2014-ev	
Bestuur en Burger											
- loket digitale dienstverlening (dimpact eigen beleid)	sba	6	p.m.		-101	-55	-55	-55	-55	-55	eigen invulling
Stadsontwikkeling											
- parkmanagement Assen (wo Oost)	so	6		-	-	-	-20	-20	-20	-20	extra inzet tbv stadsbedrijvenpark
Mobiliteit											
- herinrichting processen m.b.t. betaald parkeren	so	4	50	-	-35	-35	-35	-35	-35	-35	positionering publiekgerichte taken bij publieksnalie
Stads- en wijkbeheer											
- gladheidsbestrijding; opruimen zoutloods	sb	8	-	-	-400	-	-	-	-	-	waarschijnlijk intern dekking aanwezig
- groenbeheer; groenrenovaties	sb	6	-		-	-250	-250	-	-	-	
- openbare verlichting; versnelde inzet middelen	sb	6	-		-	-	-	-	-	-	wordt opgelost binnen de bestaande budgetten
- hondenpoepbeleid (uitrenplekken)	sb	6	p.m.	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	verdere uitvoering beleid
- realisatie kinderboerderij kloosterveen	sb	6	-		-	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
Onderwijs											
- onderwijsvoorzieningen Messchenveld	sb	2	p.m.	-	-	-	-	-	p.m.	p.m.	
- schoolmaatschappelijk werk	sb	6	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
- huisvesting ZMOLK-ers	sb	6	p.m.	-	-	-	-	-	p.m.	p.m.	
Sport en Recreatie											
- compensatie vervallen BOS-bijdrage	sb	6	-	-	-	-150	-300	-300	-300	-300	i.v.m vervallen externe middelen
- evenementen/themajaar 2009 e.v	sb	5	-	-	-100	-100	-100	-100	-100	-100	communicatie/pr;
- voortzetting geïntensiveerd evenementenbeleid	sb	6	-	-	-50	-300	-300	-300	-300	-300	t/m 2009 op projectbasis geregeld; afweging
Werk en Inkomen											
- extra inzet werkdeel	so	6	-	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
Zorg en Welzijn											
- verhuiskosten Mfa- Baggelhuizen/Kl'veen	sb	3	-		-60	-	-	-	-	-	
- bouw/exploitatie Mfa- amateurkunst en cultuur	sb	6	p.m.	-	-	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	mogelijke nadere uitwerking agv CP
- uitvoering programma jeugdbeleid; zomeractiviteiten	sb	6	-	-	-29	-29	-29	-29	-29	-29	
- voortzetting jongerencentrum vanaf 2011	sb	7	-	-	-	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	t/m 2010 op projectbasis gedekt
- advisering GGD kinderopvang	sb	4	-	-	-30	-30	-30	-30	-30	-30	t/m 2008 geregeld; is structureel
- lokaal gezondheidsbeleid	so	6	-	-	-50	-60	-70	-80	-80	-80	

(Bedragen x € 1.000)

Programma/voorstel	dienst	urgentie	investering	lopende bestuursperiode			nieuwe bestuursperiode				opmerkingen
				financiële planperiode 2009-2012							
				2.008	2.009	2.010	2.011	2.012	2.013	2014-ev	
Bouwen en wonen											
- bouwgrondexploitatie; exploitaties /projecten	so	8	p.m.	-	-	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	idem
- actualiseren nota grondbeleid ivm nieuwe WRO	so	8		kostendekking uit grondbedrijf						Uitvoering 2009; kosten€ 50.000 dekking GB	
Veiligheid											
- beleidsplan brandweer Assen 2009-2013	sb	6	p.m	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
- nazorg ex-gedetineerden	sb	6	-	-	-	-	-	-75	-75	-75	t/m 2010 op projectbasis geregeld
Duurzaamheid en milieu											
- stimuleringsbeleid/-maatregelen duurzaamheid	so	6	p.m.	-	-	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	bestuurlijke prioriteit (ook ivm convenant provincie)
- uitvoering afvalstoffenplan 2011-2014	sb	8	p.m.	-	-	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	dekking via afvalstoffenheffing
- invoering containermanagement	sb	8	p.m.	-	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	idem
- convenanten kunststofverpakking	sb	8	p.m.	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	idem
- week van de vooruitgang	so	6	-	-	-10	-	-	-	-	-	obv initiatief Europese Commissie
Bedrijfsvoering											
Knelpunten:											
* opleiding brandweer (AED)	sb	8	-	-							doorgeschoven vanuit voortgangsnota
* invoering/inrichten Planon	sb	4	-		-38	-38	-38	-38	-38	-38	
* versterking/capaciteit B&C-fi	sba	4	-	-	-35	-35	-35	-35	-35	-35	
* versterking/capaciteit B&C-bjz	sba	4	-	-	-	-	-	-	-	-	jaarlijkse lasten 50; dekking intern beschikbaar
* kwaliteitsverbetering informatiemanagement	sba	4	-	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	
* versterking/capaciteit SC-automatisering	sba	4	-	-	-	-90	-90	-90	-90	-90	doorgeschoven vanuit voortgangsnota
* versterking/capciteit applicatiebeheer Coda	sba	4	-	-			p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	volume ; in 2008 en 2009 uit vrijval
* versterking/capaciteit SC-documentmanagement	sba	4	-	-	-	-60	-60	-60	-60	-60	doorgeschoven vanuit voortgangsnota
* capiciteit front- office/kwaliteit dienstverlening	sba	4	-	-	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	doorgeschoven vanuit voortgangsnota
* scanning inkoopfacturen	sba	4	p.m.	-	-28	32	32	32	32	32	efficiencymaatregel met inverdieneffect
TOTAAL					-111	-191	-191	-266	-266	-266	

Bijlage IV) Bronvermelding indicatoren en kengetallen programma's hoofdstuk 5.

- 1) Landelijke VNG-Benchmark Publieksbalie (jaarlijks vanaf 2005)*
- 2) Meting in kader van project Deregulering; nulmeting 2008, vervolgmeting 2009.
- 3) Project 'waar staat je gemeente'; nulmeting 2008, vervolgmeting 2010.
- 4) Project 'identiteit en imago'; nulmeting 2007, vervolgmeting 2009.
- 5) Jaarverslag Algemene Commissie Bezwaarschriften 2007, gemeente Assen.
- 6) Jaarverslag klachtafhandeling 2007, gemeente Assen.
- 7) Onbekend
- 8) Leefbaarheidsmonitor met ingang van 2009.
- 9) Distributie planologisch onderzoek (DPO).
- 10) 9+9=1, Onderzoek naar leefbaarheid en veiligheid in de gemeente Assen.
- 11) Accountantsverslag 2006 voor de gemeenteraad van gemeente Assen, pricewaterhousecoopers accountants.
- 12) Financiële verkenningen 2008 - De financiële positie van de Drentse gemeenten in 2008, provincie Drenthe.
- 13) Gemeentebegrotingen en Jaarverslagen uit de periode 2006-2008, gemeente Assen.
- 14) Circulaires Gemeentefonds Ministerie van Binnenlandse Zaken.
- 15) Nulmeting IBOR 2008; voor de wijken en de bedrijventerreinen is afgesproken dat de onderhoudskwaliteit op basisniveau moet liggen, dat komt overeen met een rapportcijfer van 5,5 tot 7,4.
- 16) Monitoring bezoekers en beleving recreatiegebied Baggelhuizen 2008 tot en met 2010
- 17) Rapportages van de uitvoerders en ketenpartners aan de gemeente Assen.
- 18) Gemeentelijke registratie; getallen voor volgende jaren zijn niet vooraf aan te geven, er wordt gehandeld als zich problemen voordoen.
- 19) Gemeentelijke (basis-)administratie/registratie, gemeente Assen
- 20) Centraal buro voor de Statistiek
- 21) Jaarrekening en begroting Bibliotheek
- 22) Meerjarenraming Cultureel kwartier, gemeente Assen
- 23) Rapportage ICO
- 24) Onderzoek naar dienstverlening ISD
- 25) Onderzoek naar dienstverlening GKB (nog op te stellen)
- 26) Onderzoek naar dienstverlening Alsecon (nog op te stellen)
- 27) CWI Noord Nederland. (* Cijfers voor Assen ontbreken.)
- 28) Registratie en begroting ISD
- 29) Registratie en begroting Alescon
- 30) Registratie en begroting GKB
- 31) Rapportages van makelaars
- 32) Rapportages van de afdeling publieksbalie, gemeente Assen
- 88) Bron niet vermeld
- 99) Indicator nog te ontwikkelen en/of nulmeting nog uit te voeren

Bijlage V) Afkortingen

ADB	Antidiscriminatiebureau
AMT	Algemeen Management Team
APPA	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
APV	Algemene Plaatselijke Verordening
AMW	Algemeen maatschappelijk werk
AWBZ	Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten
B&W	college van burgemeester en wethouders
BAG	Basisadministratie adressewn en gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en gemeenten
BCF	BTW-Compensatiefonds
BIRK	Budget Investerings Ruimtelijke Kwaliteit
BKV	Beeldende kunst en vormgeving
BNG	Bank Nederlandse gemeenten
BOR	Beheer Openbare Ruimte
BOS	Buurt, Onderwijs en Sport
BSI	Breedtesportimpuls
BSN	Burger servicenummer
BTW	Omzetbelasting, Belasting over de Toegevoegde Waarde
BWS	Besluit Woninggebonden Subsidies
CAO	Collectieve arbeidsovereenkomst
CBK	Centrum beeldende kunst
CEP	Centraal economisch plan
CIZ	Centrum indicatiestelling zorg
Digi-D	Digitale Identiteit
ECB	Europese centrale bank
EDR	European Data Register
EMU	Europese Monetaire Unie
ESF	Europees Sociaal Fonds
RGP	Reserve Grote Projecten
FMA	Multifunctionele accommodatie
fte	Fulltime-equivalent
FWI	Fonds Werk en inkomen
GBA	gemeentelijke basisadministratie
GFT	Groente, fruit en tuinafval
GDU	Gebundelde doeluitkering
Gemrap	gemeentelijke rapportage
GGD	gemeentelijke, gemeenschappelijke of gewestelijke gezondheidsdienst
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GIS	Geografisch informatie systeem
GKB	Gemeenschappelijke Krediet Bank
GOA	gemeentelijk Onderwijsachterstandenbeleid
GRP	gemeentelijk Rioleringsplan
GVVP	gemeentelijk Verkeer- en Vervoersplan
HBO	Hoger beroepsonderwijs
HRM	Human resource management
IBOR	Integraal beheer openbare ruimte
ICO	Instituut culturele ontwikkeling, centrum voor kunst en cultuur
Ioaw	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers
Ioaz	Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
KGA	Klein gevaarlijk afval
IPO	Interprovinciaal overleg
ISD	Intergemeentelijke Sociale Dienst
ISV	Investerings Stedelijke Vernieuwing
IZA	Intergemeentelijke ziektekostenverzekering ambtenaren

KAR	Korte afstand radio
K2	Klant en Kwaliteit
KCC	Klant contactcentrum
LEAO	Lager economisch en administratief onderwijs
MBO	Middelbaar beroepsonderwijs
MJP	Meerjarenprognose, meerjarenplan
MO	Maatschappelijk ondernemen of Maatschappelijke opvang
NOM	Investerings- en ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland
OBO	Openbaar basis onderwijs
OGGz	Openbare geestelijke gezondheidszorg
PBC	Provinciale bibliotheek centrale
POP	Provinciaal Omgevingsplan
RBD	Regionale Brandweer Drenthe
RMC	Regionaal Meld- en Coördinatiepunt voortijdig schoolverlaten
SNN	Samenwerkingsverband Noord Nederland
SPA	Stichting peuterspeelzaal Assen
RF	restfractie
RSM	Ruimtescheppende maatregel
STIP	Stedelijk investeringsplan
RWS	rijkswaterstaat
SVD	Stichting Vluchtelingenhulp Drenthe
SWS	Wet sociale werkvoorziening
TROP	Toeristisch Recreatief Ontwikkelingsplan
VB	Verslavingsbeleid
VDG	Vereniging Drentse gemeenten
VETAG	Vehicle tagging
VNG	Vereniging van Nederlandse gemeenten
VNN	Verslavingszorg noord Nederland
VRI	Verkeers regel installatie
VVE	Voor- en Vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig verkeer Nederland
W&I	Werk en inkomen
Welzo	Welzijn voor ouderen
WKPB	Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen
WLK	Wijkvereniging leefbaar Kloosterveen
Wik	Wet inkomensvoorzieningen kunstenaars
Wmo	Wet maatschappelijke ondersteuning
WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
Wsw	Wet sociale werkvoorziening
Wvg	Wet voorziening gehandicapten
Wwb	Wet werk en bijstand
ZMOLK	Zeer moeilijk lerende kinderen
ZZL	Zuiderzeelijn

Erratum Programmabegroting 2009

Betreft Programma Zorg en welzijn

Ter vervanging van tabel 'indicatoren per bestuursperiode' op pagina 60:

Indicatoren per bestuursperiode

Indicatoren ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in bestuursperiode:

Indicatoren	2006		2008		2010	2012
	plan	realisatie	plan	realisatie	plan	plan
7. Zorg en welzijn						
Sociale samenhang (0 – 10, hoe hoger hoe beter) 1)	—	6,3	—	6,2	6,5	7,0
% (zeer) tevreden Assenaren over wijkwelzijnsvoorzieningen 1)	—	78%	—	68%	75%	80%
% (zeer) tevreden Assenaren over jongerenvoorzieningen 1)	—	31%	—	21%	25%	30%
% Assenaren dat vrijwilligerswerk doet in de eigen wijk 1)	—	41%	—	43%	45%	47%
% Assenaren met overlast van groepen jongeren 1)	—	13%	—	13%	12%	10%

Bronnen 1) 9 + 9 = 1, Onderzoek naar de leefbaarheid en veiligheid in de gemeente Assen. Februari 2008

Ter vervanging van tabel 'indicatoren per bestuursperiode' op pagina 61:

Kengetallen per begrotingsjaar

Kengetallen ter monitoring van te bereiken maatschappelijke effecten in begrotingsjaar

Kengetallen	realisatie	plan	plan	plan	plan	plan
7. Zorg en welzijn	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Aantal cliënten AMW in hulpverleningstraject 1)	—	1.320	1.320	1.320	1.320	1.320
Aantal bereikte zorgmijders/cliëntsystemen (geheel Drenthe) 1)	400	500	500	500	500	500
Aantal huisuitzettingen zonder hulp aanbod vooraf (Assen) 1)	36	30	20	10	0	0
Aandeel ex-gedetineerden, met Assen als woonplaats, dat aansluitend op detentie is voorzien van ID-uitkering of arbeid (percentage van de doelgroep) 1)	—	—	—	80%	80%	80%
Gebruik voorzieningen mantelzorg 1)	—	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal buurtbemiddelingen/opgeloste conflicten 1)	15/9	15/9	15/9	p.m.	p.m.	p.m.
Aantal bereikte jongeren ihkv Go4it 1)	—	—	55	55	p.m.	p.m.
Aantal jongeren dat deelneemt aan de activiteiten jongerenwerk en sportbuurtwerk 1)	—	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.

Bronnen 1) rapportages van de uitvoerders en ketenpartners aan de gemeente Assen.